Expert-Grup
Centru Analitic Independent

adept

Integrarea europeană: un pas înainte și doi înapoi?

RAPORT DE MONITORIZARE A PROGRESULUI ÎN IMPLEMENTAREA PLANULUI DE ACȚIUNI UNIUNEA EUROPEANĂ-REPUBLICA MOLDOVA PENTRU 2005-2012

Autori:

Igor Boțan
Nadejda Afanasieva
Valeriu Prohnițchi
Adrian Lupușor

Chișinău, iulie 2013

Notă:

Autorii au realizat acest raport cu bună-credință si bune intenții. Numai autorii sunt responsabili de afirmațiile si concluziile exprimate, care nu sunt în mod necesar împărtășite de Fundația Soros-Moldova, Guvernul Republicii Moldova sau alte instituții menționate în raport.

Cuprins:

■ **Introducere** **6**
■ **Democrația şi supremația legii: Progres modest (2,3 puncte din 5 maxim)** **7**

Recomandări strategice ..... **Error! Bookmark not defined.**

■ **Drepturile şi libertățile fundamentale ale omului: progres moderat (2,6 puncte din 5 maxim)** **21**

Recomandări strategice ..... **Error! Bookmark not defined.**

■ **Soluționarea conflictului transnistrean: Progres minor (1.5 puncte din 5 maxim)** **28**

Recomandări strategice ..... **Error! Bookmark not defined.**

■ **Creşterea bunăstării populației: Progres moderat (3,1 puncte din 5 maxim)** **36**

Recomandări strategice: 36

■ **Politici macroeconomice și macrofinanciare: Progres înalt (3,6 puncte din 5 maxim)** **37**

Recomandări strategice 37

■ **Economia de piață funcțională: Progres moderat (3,1 puncte din 5 maxim)** **38**

Recomandări strategice 38

■ **Dezvoltarea rurală și regională: Progres modest (2,5 puncte din 5 maxim)** **39**

Recomandări strategice: 39

■ **Politica socială şi de ocupare a forței de muncă: Progres moderat (3 puncte din 5 maxim)** **40**

Recomandări strategice 40

■ **Relații comerciale: Progres moderat (3,3 puncte din 5 maxim)** **40**

Recomandări strategice 41

■ **Serviciul vamal: Progres moderat (3,1 puncte din 5 maxim)** **41**

Recomandări strategice: 42

■ **Standardele, reglementările tehnice şi procedurile de evaluare a conformității (domenii armonizate): Progres moderat (3,2 puncte din 5 maxim)** **42**

Recomandări strategice: 43

■ **Eliminarea restricțiilor şi optimizarea administrării (domeniile nearmonizate): Progres moderat (2,7 puncte din 5 maxim)** **43**

Recomandări strategice: 43

■ **Aspecte sanitare și fitosanitare: Progres modest (2,5 puncte din 5 maxim)** **43**

Recomandări strategice: 44

■ **Dreptul de stabilire şi dreptul societăților: Progres înalt (3,8 puncte din 5 maxim) 44**

Recomandări strategice 45

■ **Serviciile: Progres moderat (3,3 puncte din 5 maxim) 45**

Recomandări strategice 45

■ **Circulația capitalului şi a plăților curente: Progres moderat (3 puncte din 5 maxim) 46**

Recomandări strategice 46

■ **Circulația persoanelor, inclusiv circulația muncitorilor şi coordonarea asigurărilor sociale: Progres moderat (3,5 puncte din 5 maxim) 46**

Recomandări strategice: 47

■ **Impozitarea: Progres moderat (2,9 puncte din 5 maxim) 47**

Recomandări strategice 47

■ **Politica concurențială: Progres moderat (3,3 puncte din 5 maxim) 48**

Recomandări strategice: 48

■ **Drepturile de proprietate intelectuală şi industrială: Progres modest (2,8 puncte din 5 maxim) .. 48**

Recomandări strategice: 49

■ **Achiziții publice: Progres moderat (3,5 puncte din 5 maxim) 49**

Recomandări strategice: 49

■ **Statistica: Progres înalt (3,7 puncte din 5 maxim) 49**

Recomandări strategice 50

■ **Controlul financiar şi aspectele aferente: Progres moderat (3,3 puncte din 5 maxim) 50**

Recomandări strategice 50

■ **Politica industrială: Progres moderat (2,5 puncte din 5 maxim) 51**

Recomandări strategice: 51

■ **Transport: Progres modest (2,4 puncte din 5 maxim) 51**

Recomandări strategice 53

■ **Energia: progres moderat (2,8 puncte din 5 maxim) 54**

Recomandări strategice: 58

■ **Societatea Informațională: Progres modest (2,4 puncte din 5 maxim) 59**

Recomandări strategice: 59

■ **Sănătatea publică: Progres moderat (3,1 puncte din 5 maxim) 60**

Recomandări strategice 60

Anexă: Monitorizarea detaliată a implementării PAURM în perioada 2005-2012 62

■ **Note despre metodologie 214**

Introducere

Scopul documentului este elaborarea unei analizei independente a politicilor și reformelor implementate de către autoritățile de la Chișinău în vederea apropierii politice, economice și instituționale de Uniunea Europeană. În particular, a fost monitorizat Planul de Acțiuni Uniunea Europeană – Republica Moldova (PAUERM) care este cel mai important și exhaustiv document de planificare strategică unde sunt specificate toate angajamentele Moldovei în procesul integraționist european. Deși perioada formală de implementare este 2005-2012, acesta a fost automat prelungit pentru o perioadă nedeterminată. Mai mult decât atât, PAUERM a rămas actual, având în vedere și faptul că marea majoritate a priorităților și acțiunilor necesare specificate în plan sunt relevante și în prezent.

Studiul sugerează faptul că în perioada de referință progresul Republicii Moldova privind procesul integraționist european a fost unul moderat, fiind apreciat cu nota medie de 3 din 5 puncte maxim. Cele mai importante evoluții au fost realizate în domeniului dreptului de stabilire a societăților, statisticii și a politicii macroeconomice și macrofinanciare. În particular, a fost redus numărul procedurilor necesare la stabilirea societăților, timpul necesar și costul pentru perfectarea acestora, fapt reflectat în avansarea țării în cadrul ratingului „Doing Business". Domeniul statisticii a parcurs un continuu proces de modernizare urmând Strategia de dezvoltare pentru perioada 2008-2011, care a fost urmată de Programul de dezvoltare strategică al BNS pentru perioada 2012-2014. În ceea ce ține de politicile macroeconomice și macrofinanciare, principalele realizări au fost eficientizarea proceselor bugetare și a planificării cheltuielilor publice, raționalizarea prestațiilor sociale și trecerea Băncii Naționale a Moldovei la regimul de țintire a inflației. Alte acțiuni importante sunt adoptarea în 2008 a noii Legi a Curții de Conturi, implementarea Cadrului de Cheltuieli pe Termen Mediu și corelarea acestuia cu documentele de planificare strategică (ex: SND „Moldova 2020"), sporirea transparenței procesului bugetar și a utilizării banilor publici și restructurarea datoriei de stat externe.

Totuși, progresele menționate au fost umbrite de mai multe restanțe sau chiar regrese înregistrate în perioada de referință. Cele mai puține rezultate au fost obținute pe dimensiunea soluționării conflictului transnistrean. Astfel, procesul de negocieri nu a adus rezultatele scontate din motivul atitudinii necooperante din partea autorităților transnistrene care au refuzat în mod constant să accepte discuții oficiale privind elaborarea statutului juridic al regiunii în cadrul constituțional al Republicii Moldova. Totodată, conflictele din cadrul coaliției de guvernământ au afectat negativ atractivitatea Moldovei pentru transnistreni și a alimentat și mai mult tendințele separatiste din regiune. Un alt domeniu unde au fost înregistrate progrese modeste este democrația și supremația legii, preponderent din cauza restanțelor majore la capitolul reformei administrative şi consolidarea autoadministrării locale în conformitate cu standardele europene. Domeniul transporturilor este la fel unul din cele mai problematice, unde în pofida unor evoluții pozitive din ultmii ani, persistă deficiențe majore ce țin de netransparența procedurilor de efectuare a tenderelor pentru reparația drumurilor, lispa unui sistem eficient de audit tehnic, iar calitatea lucrărilor executate lasă mult de dorit.

Documentul în continuare este structurat pe 28 de domenii de politici din cadrul PAUERM care au fost monitorizate de către autori. La finele fiecărui domeniu sunt prezentate câteva recomandări strategice. O analiză mai amănunțită a evoluțiilor și problemelor identificate este prezentată în Anexa studiului. Rezultatele raportului sunt disponibile și pe pagina electronică www.euromonitor.md care a fost creată pentru a ilustra concluziile analizei într-un mod cât mai intuitiv, sistematizat și accesibil publicului larg.

■ Democraţia şi supremaţia legii: Progres modest (2,3 puncte din 5 maxim)

(1) Consolidarea stabilității şi eficacității instituțiilor care garantează democrația şi supremația legii

Progres moderat - 2,5 puncte din 5 maxim

Instituții democratice

Dacă în cazul dialogului politic eforturile Moldovei s-au amplificat spre sfârşitul perioadei prevăzute pentru implementarea PAUEM, atunci pe dimensiunea instituțiilor democratice a acestui document se poate spune că cele mai importante progrese ale Chişinăului au fost făcute, cu o doză de aproximație, în perioada martie 2005 – martie 2007. După martie 2007 procesul de reformă în acest domeniu a încetinit. Pe unele segmente transformările democratice au bătut pasul pe loc, iar în altele, cum ar fi cel al libertății presei, s-a înregistrat chiar un anumit regres. Intermitența apărută în intensitatea procesului de reformă s-a datorat demarării campaniei electorale din 2007 pentru alegerea organelor administrației publice locale. A urmat revolta din 7 aprilie 2009 - consecință a degradării instituției alegerilor, care s-a manifestat în cadrul alegerilor parlamentare ordinare, programate pentru 5 aprilie 2009. Preluarea guvernării de către Alianța pentru Integrare Europeană (AIE) a marcat o lungă perioadă de instabilitate politică, care a subminat parcursul european al Republicii Moldova, deşi a fost, totuşi, înregistrat un şir de reforme prevăzute de documentele semnate cu UE.

Procesul electoral

Promovarea reformelor în domeniul instituțiilor democratice nu a revenit la un ritm satisfăcător nici după încheierea scrutinului local din 2007. Tratamentului la care mai multe formațiuni de opoziție au fost supse în campania electorală, rezultatele alegerilor locale şi erodarea „parteneriatului politic" neoficial dintre Partidul Comuniştilor din Republica Moldova (PCRM), de guvernământ, şi opoziție au fost printre factorii care au avut implicații asupra procesului de reforme. Competiția pentru împărțirea funcțiilor de conducere în urma alegerilor locale din iunie 2007 a adîncit şi mai mult contradicțiile dintre formațiunile politice, cu consecințele de rigoare asupra condiției instituțiilor democratice din Republica Moldova. Pe lîngă campania electorală, un alt factor important a afectat construcția definită în termenii „parteneriatului politic" – negocierile directe şi lipsite de suficientă transparență ale Chişinăului cu Moscova în problema transnistreană. Situația s-a îmbunătățit semnificativ după preluarea guvernării de către Alianța pentru Integrare Europeană (AIE), însă a degradat rapid din cauza neînțelegerilor dintre aliați şi scandalurile de corupție.

Alegerile parlamentare ordinare din 5 aprilie 2009 au fost viciate de presiunile partidului de guvernământ asupra opoziției. În timpul campaniei electorale, observatorii naționali au depistat mai multe cazuri de încălcare a legislației electorale, cum ar fi: intimidarea, exercitarea de presiuni, agresarea şi aplicarea tratamentului diferențiat față de unii concurenți electorali şi reprezentanții acestora, din partea organelor de drept şi de control, autorităților publice centrale şi locale, susținătorilor concurenților electorali; influența abuzivă asupra alegătorilor; utilizarea resurselor administrative în campania electorală; presiuni asupra societății civile; reflectarea părtinitoare a concurenților electorali de către instituțiile mass-media publice[1]. Pentru alegerile anticipate din 29 iulie 2009, Parlamentul a redus pragul electoral pentru partide de la 6 la 5%. Pragul de participare la alegerile anticipate a fost redus de la 1/2 la 1/3 din numărul alegătorilor înscrişi în listele electorale, iar în cazul dacă alegerile vor fi declarate nevalabile din cauza participării reduse a electoratului, pentru alegerile repetate fiind lichidat pragul de participare (validare)[2]. Modificările au fost salutate de către reprezentanții Consiliului Europei şi ai Uniunii Europene, dar a fost menționată necesitatea perfecționării în continuare a prevederilor electorale.

[1] Rapoartele LADOM privind monitorizarea alegerilor parlamentare. Alegeri parlamentare 2009, www.ladom.org.md.
[2] Legea nr. 25-XVII din 15.06.2009.

În 2010 Codul Electoral a fost amendat în conformitate cu recomandările Comisiei de la Veneția[3]. După ce fusese anulate restricțiile vizînd dreptul persoanelor ce dețin dubla cetățenie să candideze la funcția de deputat[4] şi cea vizînd crearea blocurilor electorale[5], în iunie 2010, Codul Electoral a fost supus unor modificări majore[6]. Principalele modificări țin de crearea posibilităților suplimentare de vot peste hotare, reducerea posibilităților votului multiplu, limitarea posibilităților destituirii membrilor organelor electorale, reglementarea activității mass-media scrisă şi electronică, reducea restricțiilor dreptului de a alege pentru condamnați, limitarea posibilităților de respingere a înregistrării observatorilor etc.[7] Deşi modificările au îmbunătățit considerabil Codul Electoral, reducînd mai multe inadvertențe şi/sau lacune, şi au fost salutate de Comisia de la Veneția, în Codul Electoral completat mai rămîn unele reglementări legale deficiente[8].

Sistemul judiciar

În pofida unui proces îndelungat de reformare a sistemului judiciar persistă un şir de deficiențe grave în justiție, care este resimțit de justițiabilii simpli, implicați în respectivele relații sub cele mai diverse calități, motiv pentru care, de mai mult timp, toate sondajele de opinie atestă o încredere redusă a populației în justiție (pe durata ultimilor ani doar circa 20-30% ar avea încredere). Evaluarea reformelor din domeniul justiției, implementate după semnarea PAUEM şi pînă în 2011, cînd a fost adoptată a nouă strategie de reformă a justiție, a demonstrat că majoritatea acțiunilor au fost desfăşurate fragmentar, în lipsa unei concepții sau strategii complexe şi bine fundamentate, care să definească, în ansamblu, principiile, scopurile şi finalitățile unor asemenea reforme. Criteriile şi principiile inițiale, trasate de Concepția reformei judiciare şi de drept[9] au fost modificate şi readaptate necesităților obiective ori subiective, dar fără a se aproba o nouă Concepție (Strategie).

Diverse programe şi strategii adoptate în perioada 2005-2007 au inclus componente distincte vizînd reformele în sistemul judiciar[10], însă abia în iulie 2007 Parlamentul a adoptat Strategia de consolidare a sistemului judecătoresc şi un Plan de acțiuni pentru implementarea ei[11]. În document au fost constatate importante omisiuni: lipsa unor termene concretizate; stabilirea unor indicatori vagi; nealocarea concomitentă a resurselor umane, financiare şi tehnice adecvate; lipsa prevederilor despre desemnarea unui organ coordonator/de monitorizare; lipsa mecanismelor instituționalizate de monitorizare independentă a implementării etc. După accederea la guvernare a Alianței pentru Integrare Europeană (AIE), în a doua jumătate a lui 2009, a fost inițiată o serie de reforme, preconizate în Programul de Guvernare, care şi-au găsit reflectarea în noua Strategie de reformă a sectorului de justiție, adoptată în 2011.

Consolidarea justiției în Moldova în cadrul PAUEM

PAUEM a stabilit drept prioritate specială „continuarea consolidării capacităților [...] judiciare" şi a inclus drept sarcină esențială „*consolidarea supremației legii prin sporirea eficienței puterii judecătoreşti şi a organelor de drept*". Evoluțiile clar perceptibile, ca şi în cazul altor domenii incluse în PAUEM, constau în *revizuirea legislației existente şi adoptarea de noi reglementări*. În acest sens a fost revizuită legislația privind: statutul judecătorului; organizarea judecătorească; constituirea şi funcționarea Consiliului Superior al Magistraturii (CSM); colegiul disciplinar şi răspunderea disciplinară a judecătorilor; Agentul Guvernamental al Republicii

[3] http://www.venice.coe.int, Opinia comună nr. 484/2008 a Comisiei de la Veneția privind Codul Electoral al Moldovei în redacția din 10 aprilie 2008, din 23.10.2008.
[4] Legea nr. 125 din 23.12.2009.
[5] Legea nr. 131-XVIII din 23.12.2009.
[6] Legea nr. 119 din 18.06.2010.
[7] Pentru mai multe informații vezi Gurin C şi Boțan I, "Recomandările instituțiilor internaționale vizînd legislația şi procedurile electorale în Republica Moldova", Chişinău, 2010, www.e-democracy.md.
[8] http://www.venice.coe.int, Opinia Comună nr. 576 / 2010 a Comisiei privind proiectul legii de modificare a Codului Electoral din 7 iunie 2010. Este vorba de cîteva prevederi printre care acordarea militarilor cu serviciul în termen a dreptului de vot în alegerile locale, asigurării reprezentării minorităților naționale în instituțiile alese şi a posibilității formării partidelor politice regionale etc.
[9] HP nr.152-XIII din 21.06.94.
[10] PNADO (HP nr.415-XV din 24.10.2003); Strategia națională anticorupție (HP nr.421/2004); IPAP RM-NATO (HG nr.774/2006, nr.1506/2006); Programul de acțiuni în cadrul Programului "Provocările Mileniului" (HG nr.32/11.01.2007); Planul de acțiuni pentru implementarea Programului comun al CE şi CoE (HG nr.959/22.08.2007); Planul de măsuri privind asigurarea respectării dreptului la petiționare, informație şi acces la justiție (HG nr.1013/12.09.2007) etc.
[11] HP nr.174-XVI din 19.07.2007.

Moldova la CEDO[12] etc. Deşi în majoritatea cazurilor cu întîrziere considerabilă, totuşi, în perioada de implementare a PAUEM (2005-2008), au fost adoptate şi puse în aplicare (cu anumite excepții) noi acte legislative importante:

- Codul de executare (Legea nr.443-XV din 24.12.2004) şi Legea nr.204-XVI din 06.07.2006 cu privire la sistemul de executare silită;
- Legea nr.152-XVI din 08.06.2006 privind Institutul Național al Justiției;
- Legea nr.333-XVI din 10.11.2006 privind statutul ofițerului de urmărire penală;
- Legea nr.59-XVI din 15.03.2007 privind statutul şi organizarea activității grefierilor din instanțele judecătoreşti;
- Legea nr.198-XVI din 26.07.2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat;
- Legea nr.371-XVI din 01.12.2006 cu privire la asistența juridică internațională în materie penală;
- Legea nr.134-XVI din 14.06.2007 cu privire la mediere etc.

Adoptarea legislației (Legea nr.152-XVI din 08.06.2006) şi măsurilor organizatorice pentru începerea funcționării *Institutului Național al Justiției* au permis demararea primelor concursuri de accedere în justiție şi procuratură pe cale de concurs. Formarea continuă în cadrul INJ s-a realizat conform programelor şi planurilor aprobat, fiind planificate cursuri de instruire continuă a judecătorilor, personalului instanțelor judecătoreşti în domeniul managementului administrativ, gestionarii eficiente a bugetului instanței judecătoreşti, standardele de performanțe ale instanțelor de judecată, etica judecătorească şi altele.

Aspectele *organizatorico-administrative în sfera judiciară* au fost abordate prin: măsuri pentru crearea Departamentului de administrare judecătorească[13]; aprobarea structurii-tip a aparatului judecătoriilor şi curților de apel (ordinul MJ nr.275 din 16.07.2007); examinarea posibilităților de transfer a unor funcții către personalul auxiliar al instanțelor. S-au întreprins măsuri pentru informatizarea sistemului judiciar şi au fost aprobate concepții în domeniu[14]. Prin legea nr.15-XVI din 03.02.2009 au fost adoptate modificări legislative menite să asigure transparența în procesele judiciare, înregistrarea audio-video a şedințelor de judecată şi facilitarea accesului părților la procesul-verbal al şedințelor. A sporit accesul la bazele de date juridice, instalarea în instanțele judecătoreşti a bazelor de date electronice (Moldlex), disponibilitatea legislației naționale şi jurisprudenței CEDO în rețeaua Internet (www.justice.md); luarea de măsuri pentru creşterea transparenței şi prevenirea corupției în sistem[15]; acordarea atenției speciale problemelor executării deciziilor judecătoreşti[16].

După accederea la guvernare a Alianței pentru Integrarea Europeană (AIE) a fost inițiată o serie de reforme, preconizate în Programul de Guvernare însă, în primul rînd, au fost întreprinse măsuri urgente în vederea prevenirii încălcării drepturilor omului. Declarația Parlamentului cu privire la starea justiției în Republica Moldova (HP nr.53/30.10.2009) a motivat instanțele judecătoreşti să întreprindă măsuri pentru executarea Hotărîrii Parlamentului nr.72/28.03.2008, pe marginea audierilor privind hotărîrile Curții Europene a Drepturilor Omului cu privire la Republica Moldova[17]. A urmat adoptarea legii privind reforma avocaturii, modificări privind funcționarea şi structura Procuraturii[18]; au fost adoptate modificări legislative menite să eficientizeze activitatea de executare a deciziilor judecătoreşti (accesul gratuit la registrele de stat)[19]; concepția privind finanțarea sistemului judecătoresc (HP nr.39 din 18.03.2010), susținută de Planul de acțiuni pentru realizarea Concepției privind finanțarea sistemului judecătoresc (HG nr.803/07.09.2010).

În urma alegerilor anticipate din 28 noiembrie 2010, AIE şi-a consolidat pozițiile, amplificînd eforturile în domeniul perfecționării cadrului legislativ. A fost adoptată Legea nr.87 din 21.04.2011 privind repararea de

[12] Legile nr.174-XVI din 22.07.2005, nr. 247-XVI din 21.07.2006, nr.399-XVI din 14.12.2006 şi nr.185-XVI din 26.07.2007; Legea nr.48-XVI din 09.03.2006.
[13] HG nr.670/2007 şi nr.1202/2007.
[14] HG nr.776/2007 cu privire la aprobarea Concepției Sistemului informațional judiciar pentru anii 2007-2008.
[15] Modificarea legislației (publicitatea procesului, a hotărîrilor judecătoreşti); lansarea unor pagini web (CSM, CSJ); desemnarea judecătorilor responsabili de relațiile cu mass-media (www.justice.gov.md); aprobarea regulilor pentru repartizarea aleatorie a dosarelor; elaborarea Codului etic al judecătorului; reflectarea în MO şi pe web a concursurilor pentru ocuparea funcțiilor vacante; implementarea unor programe speciale (inclusiv cu asistență internațională) etc.
[16] Perfecționarea reglementărilor existente şi adoptarea noilor reglementări în domeniu; aprobarea Strategiei de dezvoltare a sistemului de executare (HG nr.1393 din 12.12.2007) şi a Concepției Sistemului informațional automatizat „Registrul procedurilor de executare" (HG nr.1520 din 29.12.2007).
[17] Scrisoarea şi Nota Informativă a CSJ, Nr. 5s-270/09 din 17.12.2009.
[18] Legile nr.113 din 17.06.2010; nr.146 din 02.07.2010; HP nr. 78 din 04.05.2010, nr. 77 din 04.05.2010.
[19] Legea nr.103/17.12.2009.

către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărîrii judecătoreşti. Au fost întreprinse măsuri menite să asigure coordonarea la nivel înalt a măsurilor de reformă prin crearea şi activitatea Consiliului național pentru reforma organelor de ocrotire a normelor de drept, constituit conform Decretului Preşedintelui Republicii Moldova nr.134-VI din 19.05.2011. Astfel, eforturile în domeniu au vizat elaborarea şi adoptarea unor acte legislative menite să realizeze prevederi ale programului de guvernare[20] şi s-au concentrat pe elaborarea şi adoptarea unor documente cu caracter strategic[21]. Către finele anului 2011 a fost adoptată Strategia de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011–2016, document care urmează a fi pus în aplicare în baza Planului de Acțiuni pentru implementarea Strategiei de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011-2016[22].

Eforturile esențiale în domeniul reformei justiției au fost concentrate pe elaborarea şi perfecționarea cadrului legislativ-normativ, fiind adoptate în Parlament legi importante:

- pachetele de legi privind reforma procedurală civilă şi penală (divizarea fazelor, reducerea termenului reținerii, revizuirea hotărîrilor penale după decizii CEDO)[23];
- de modificare şi completare a cadrului legislativ de organizare şi funcționare a sistemului judecătoresc (organizarea şi administrarea instanțelor, funcționarea CSM, statutul judecătorilor, anularea imunității pentru infracțiuni)[24];
- privind activitatea specială de investigații[25] (Legea nr.59 din 29.03.2012)
- privind selecția, evaluarea performanțelor şi cariera judecătorilor[26];
- cu privire la activitatea Poliției şi statutul polițistului;
- privind sistemul de salarizare a funcționarilor publici, inclusiv a celor din instanțele judecătoreşti[27;

A fost modificat un şir de legi importante:

- privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii şi ale instanțelor judecătoreşti[28];
- privind asistența juridică garantată de stat (instituționalizarea autorităților administrative în domeniu ş.a.)[29];
- Curtea Supremă de Justiție a fost reorganizată, numărul de judecători a fost redus, procedura de examinare a căilor de atac a fost revizuită conform modificărilor procedurale.

În plus, a fost finalizată o primă evaluare complexă a situației tuturor instanțelor de judecată[30] şi se realizează activități de elaborare a unui pachet de acte legislative anti-corupție şi un proiect nou de lege privind răspunderea disciplinară a judecătorilor.

Procesul reformei justiției s-a bucurat de o substanțială asistența externă. Astfel, cu suportul Programului Preliminar de Țară al „Fondului Provocările Mileniului" pentru Buna Guvernare s-a realizat informatizarea judecătoriilor; au fost organizate instruiri pentru angajații instanțelor judecătoreşti responsabili de menținerea paginilor web; a fost elaborat un Program computerizat integrat de gestionare a dosarelor [31]. Grație suportului tehnic extern au fost alocate dotări tehnice (calculatoare, soft) pentru asigurarea publicității proceselor[32]; a sporit transparența web a instituțiilor justiției[33] şi au fost consolidate aplicațiile informatice în

[20] Legea Nr.163/22.07.2011 pentru modificarea şi completarea unor acte legislative (lichidarea instanțelor specializate în litigii economice).
[21] Au fost aprobate Strategia națională anticorupție (HP nr.154 din 21.07.2011) şi Strategia securității naționale (HP nr.153 din 15.07.2011), care conțin compartimente privind justiția şi domeniile conexe; a fost definitivat şi aprobat proiectul Strategiei de reformare a sectorului justiției pentru anii 2011-2015 (HG nr.706 din 20.09.2011).
[22] Legea Nr.231 din 25.11.2011. În luna februarie 2012 a fost adoptat Planul de Acțiuni pentru implementarea Strategiei de reformă a sectorului justiției.
[23] Legea nr. 66 din 05.04.2012,
[24] Lege adoptată la 05.07.2012.
[25] Legea în vigoare din 08.01.2013.
[26] Lege adoptată la 05.07.2012.
[27] Lege adoptată la 05.07.2012
[28] Legea nr. 96 din 03.05.2012.
[29] Legea nr. 112 din 18.05.2012.
[30] "Raportul de evaluare a instanțelor judecătoreşti din Republica Moldova", USAID-ROLISP, 2012.
[31] Interviul preşedintelui CSM, acordat Agenției Info-Prim Neo; activitatea Programului pentru Buna Guvernare (MCC).
[32] Implementarea Programului Integrat de Gestionare a dosarelor (PIGD) pe servere in 50 din instanțe, echipament de înregistrare audio cu soft-ul specializat in 153 de săli de şedință de judecată.
[33] Pagini web ale: CSM www.csm.md, instanțelor de pe portalul www.justice.gov.md, CSJ www.csj.md.

domeniu[34]. În consecință a sporit transparența activității instanțelor, fiind în proces de accesare resurse financiare externe din pachetul de asistență gratuită destinat implementării reformei justiției[35];

În pofida celor menționate, funcționarea adecvată a sistemului de justiție independentă şi eficientă nu au fost asigurate din cauza unor fenomene persistente:

- intervenția intereselor politice;
- responsabilitatea redusă a exponenților justiției;
- probitatea şi încrederea justițiarilor rămînînd redusă din cauza percepției corupției existente în sistem;
- calitatea şi operativitatea înfăptuirii justiției, deşi a crescut, totuşi nu a crescut considerabil, se atestă un număr mai mare de cauze restante[36];
- instituțiile de autoadministrare nu funcționează adecvat;
- finanțarea şi dotarea sistemului judiciar rămân precare în pofida eforturile de îmbunătățire;
- reformele preconizate nu au fost susținute prin estimarea şi alocarea concomitentă a resurselor financiare, umane şi tehnice etc. În 2012 au crescut (nesemnificativ) alocațiile din bugetul de stat pentru domeniul general „Justiție"[37] şi abia pentru 2013 au crescut cu aproximativ 50%, ceea ce reprezintă o tendință pozitivă, dar rămîne insuficientă;
- se atestă în continuare fenomene care reduc din încrederea exponenților justiției față de reprezentanții instituțiilor politice, executive şi legislative[38],
- anumite prevederi ale Strategiei de reformă a justiției nu au fost susținute de reprezentanții puterii judecătoreşti, propunerile acestora nu au fost luate în considerație la adoptarea Strategiei şi a Planului de acțiuni[39].
- supraîncărcarea judecătorilor, sarcina lunară medie constituind peste 65 dosare;
- sediile necorespunzătoare ale instanțelor şi dotarea insuficientă a acestora;
- deficiențele legislației procedurale şi instabilitatea legislativă;
- transparența redusă a activității instanțelor (lipsa spațiilor pentru şedințe publice, lipsa serviciilor de presă, publicarea cu întîrziere şi selectivă a hotărîrilor judecătoreşti, neutilizarea programelor de înregistrare audio a şedințelor de judecată);

Factorii menționați au scos la iveală deficiențele în pregătirea şi implementarea reformelor, reducînd din amploarea complexitatea lor. Merită menționat şi faptul că prin hotărîri ale Curii Constituționale au fost declarate neconstituționale: demiterea din funcție a Preşedintelui Curții Supreme de Justiție[40]; modificările legislației ce vizează examinarea şi executarea hotărîrilor judecătoreşti privind instituțiile financiare (aşa numita lege „anti-raider")[41]; lichidarea instanțelor judecătoreşti specializate[42]. Totuşi, Legea nr.29 din 06.03.2012 a prevăzut păstrarea judecătoriilor specializate: militară şi comercială, cu competențe reduse, deşi datele statistice atestă că respectivele instanțe examinează un volum foarte mic de dosare.

(2) Revizuirea legislației existente în scopul asigurării independenței şi imparțialității sistemului judecătoresc, inclusiv asigurarea imparțialității şi eficienței procuraturii, precum şi în scopul consolidării capacității justiției

Progres modest – 2,3 din 5 maxim

Consiliul Superior al Magistraturii (CSM)

În conformitate cu modificările operate prin Legea nr.174-XVI din 22.07.2005, Consiliul Superior al Magistraturii s-a constituit în formulă nouă, majoritatea membrilor acestuia (7 judecători) fiind desemnată de

[34] Sistemul „Procuratura On-Line", Baza de date „Info PG";
[35] Ministerul justiției a semnat un acord privind suportul financiar din partea UE pentru reforma justiției.
[36] A se vedea Raportul cu privire la activitatea CSM şi modul de organizare şi funcționare a instanțelor judecătoreşti din Republica Moldova în anul 2010, Hotărîrea CSM nr.143/11 din 29.03. 2011.
[37] Prin Legea bugetului de stat pe anul 2012 au fost prevăzute peste 384 mln lei, față de 368 mln lei în anul 2011.
[38] Coordonarea reformelor în domeniul justiției a constituit prilejul unor dispute politice între reprezentanții Guvernului şi ai Parlamentului, dialogul şi colaborarea eficientă în domeniu au fost compromise.
[39] Reprezentanții CSM au criticat intenția de anulare a imunității judecătorilor, lipsa prevederilor clare şi exhaustive despre creştere remunerării judecătorilor şi personalului instanțelor, tărăgănarea formării poliției judecătoreşti şi a transmiterii Departamentului administrării judecătoreşti în subordinea CSM, lipsa condițiilor adecvate de activitate a CSM. A se vedea Raportul Preşedintelui CSM, http://csm.md/files/RAPOARTE/RAPORT%20CSM%202012.pdf.
[40] HCC nr.18 din 04.10.2011.
[41] HCC nr.28 din 22.12.2011.
[42] HCC nr.3 din 09.02.2012.

Adunarea Generală a Judecătorilor. S-a stabilit interdicția deținerii președinției CSM de către membrii din oficiu ai acestui organ, situație ce urma să excludă influențele şi interferențele politico-administrative. Prin Legea nr.185-XVI din 26.07.2007 s-a decis crearea în cadrul CSM a Inspecției Judiciare, structură care şi-a început activitatea în 2008. În acelaşi timp, CSM a purces la examinarea periodică a problemelor care au generat condamnarea RM la CEDO, în scopul de a stabili neajunsurile în activitatea instanțelor judecătoreşti[43].

CSM a aprobat o serie de reglementări normative şi decizii importante[44], privind: organizarea şi funcționarea Aparatului Consiliului Superior al Magistraturii; modul de organizare şi desfăşurare a concursului pentru suplinirea posturilor vacante de judecător, de preşedinte sau vicepreşedinte al instanțelor judecătoreşti, de promovare în instanțele superioare; repartizarea aleatorie a cauzelor în instanțele judecătoreşti; graficul de atestare a judecătorilor pentru confirmarea gradului de calificare. Au fost introduse reglementări care au menirea de a disciplina judecătorii, de a lărgi spectrul încălcărilor care atrag răspunderea disciplinară a magistraților. În plus, CSM a purces la examinarea cazurilor de încălcare a eticii şi responsabilităților judecătoreşti, a aplicat sancțiuni disciplinare şi a propus excluderea din profesie a unor magistrați care nu corespundeau funcției[45];

CSM a aprobat hotărîri pe diverse domenii de activitate: pentru aprobarea Regulamentului privind funcționarea paginii oficiale a CSM în rețeaua Internet (Hotărîrea nr. 264/12 din 17.09.2009); aplicarea Programului Integrat de Gestionare a Dosarelor şi înregistrarea audio a şedințelor de judecată (Hotărîrea nr.259/12 din 17.09.2009). În consecință, transparența activității CSM a crescut semnificativ. A urmat intentarea mai multor proceduri disciplinare în privința judecătorilor culpabili[46], care cu trecerea timpului au crescut în număr[47], dar spre deosebire de perioadele anterioare procedurile disciplinare sînt înaintate spre examinare împreună cu materiale doveditoare[48]. Totuşi, randamentul examinării acestora a fost redus, ponderea hotărîrilor de sancționare fiind destul de mică (circa ¼ din procedurile intentate)[49]. Un număr considerabil de proceduri disciplinare este revocat fără argumentare temeinică de către cei care le inițiază şi se invocă cazuri de intimidare sau presiune asupra judecătorilor prin intermediul procedurilor disciplinare intentate[50]. Rezultatele verificării averilor şi veniturilor unor magistrați au determinat măsuri de sancționare şi eliminare din sistem[51];

Procuratura

În baza anumitelor recomandări ale experților CoE, Procuratura trebuia să urmeze propria cale de reformare şi în acest scop au fost elaborate cîteva proiecte de legi noi, cu privire la: organizarea Procuraturii; statutul Procurorului; Consiliul Superior al Procurorilor. La 25.12.2008 Parlamentul a adoptat legea nr. 294-XVI cu privire la Procuratură. Legislația în vigoare referitoare la activitatea Procuraturii suferind şi alte modificări, evoluțiile în domeniu vizînd doar:

- modificarea procedurii de acces la funcție de procuror prin intermediul INJ, dar şi din cadrul unor autorități publice [deputat, membru al Curții de Conturi, funcționar al CSM], din sistemul juridic [avocat, judecător, profesor, ofițer de urmărire penală, avocat parlamentar, jurisconsult, executor]) după susținerea unui examen de calificare. Procuratura Generală cooperează cu INJ în desemnarea procurorilor formatori. A fost aprobat planul de acțiuni privind organizarea procesului de instruire inițială şi continuă a procurorilor în cadrul INJ;
- stabilirea mai clară a ierarhiei procurorilor (art.15 alin.1^1-1^4 din Legea cu privire la Procuratură);

[43] La şedința CSM din 07.08.2007 s-a decis examinarea trimestrială a cauzelor examinate de CEDO.
[44] La şedința CSM din 07.08.2007 s-a decis examinarea trimestrială a cauzelor examinate de CEDO.
[45] Hotărîri ale CSM din 26.02.2009, 12.03.2009.
[46] Pe parcursul anului 2009 au fost intentate 25 proceduri disciplinare in privința la 27 de judecători, în cea mai mare partea a cazurilor (82%) fiind aplicate sancțiuni disciplinare, inclusiv mustrări aspre şi eliberări din funcție.
[47] În anul 2011 au fost intentate 65 proceduri disciplinare în privința a 50 de judecători (în 2010 au fost intentate 52 proceduri disciplinare privind 39 judecători).
[48] Nota Informativă privind activitatea Colegiului disciplinar al CSM în anul 2011, http://csm.md/files/CDisciplinar/Nota_inform__2011_CD.pdf .
[49] Din numărul total de acțiuni, Colegiul disciplinar s-a pronunțat in 16 cauze cu propunerea de eliberare din funcția de judecător, mustrare aspră, mustrare sau avertisment, iar în 47 de cauze au fost adoptate hotăriri de sistare sau clasare a procedurii disciplinare,
[50] A se vedea în acest sens pct.6.1-6.2 din Nota Informativă privind activitatea Colegiului disciplinar al CSM în anul 2011.
[51] Un judecător al CSJ a fost demis în legătură cu neconcordanțele din declarațiile de averi şi venituri, HP nr. 326 din 27.12.2012.

- precizarea în legislație a aspectelor privind[52]: recursurile împotriva unor acte administrative; ordonanța procurorului; mandatul procurorilor teritoriali; pornirea urmăririi penale împotriva procurorilor doar de către Procurorul General); obligativitatea perfecționării profesionale etc;
- constituirea Consiliul Superior al procurorilor, Colegiul disciplinar şi Colegiul de calificare a procurorilor.

Procesul de informare publică despre activitatea Procuraturii a cunoscut anumite evoluții: elaborarea şi publicarea rapoartelor anuale şi tematice, sintezelor periodice; difuzarea periodică a comunicatelor de presă; implementarea unei Concepții de promovare a imaginii publice a Procuraturii. La sporirea transparenței Procuraturii a contribuit considerabil lansarea în formă nouă şi actualizarea permanentă a paginii web: www.procuratura.md.

Totuşi, reformarea procuraturii a rămas "piatra de poticnire" în reforma justiției din Republica Moldova, în special din cauza incapacității sau dezinteresului pentru asigurarea independenței Procuraturii. Viziunile asupra reformei autentice a Procuraturii sînt diferite în cadrul Ministerului Justiției, CSM şi în Procuratura Generală. În Programul de guvernare se prevede acordarea statutului de magistrat procurorilor, dar pentru aceasta este necesară modificarea Constituției RM şi alte reforme legislativ-instituționale, care rămîn blocate. Deocamdată, este elaborat şi dezbătut public proiectul Programului de Dezvoltare Strategică (PDS) al Procuraturii pentru anii 2012-2014[53].

Căile alternative de soluționare a litigiilor

Dintre căile alternative de soluționare a litigiilor, cea mai des aplicabilă şi implementată pe larg se prezintă instituția muncii neremunerate în folosul comunității. A fost legiferată instituția medierii (Legea nr.134-XVI din 14.06.2007) şi probațiunii (Legea nr. 8-XVI din 14.02.2008). A urmat atestarea primilor mediatori, fiind aprobat modelul Registrului Atestatelor pentru desfăşurarea activității de mediator[54], şi a fost aprobată Instrucțiunea cu privire la organizarea activității de probațiune sentențială în comunitate[55]. A fost inițiată înregistrarea unor Centre de justiție comunitară în raioane. Ulterior au fost aprobare reglementări importante:

- condițiile de achitare din contul statului a serviciilor de mediere în cauze penale (HG nr. 303/21.04.2009);
- Regulamentul cu privire la activitatea Comisiei de monitorizare a respectării drepturilor omului în instituțiile care asigură detenția persoanelor (HG nr.286/13.04.2009);
- Programul de pregătire pentru eliberare şi reintegrare socială a persoanelor eliberate din locurile de detenție pe anii 2009-2010 (HG nr.331/23.04.2009);

A urmat modificarea Codul penal (revizuite sancțiunile pentru mai multe infracțiuni, stabilite pedepse alternative, redusă maxima generală a pedepsei închisorii în cazul minorilor, lărgit cadrul legal de aplicare a măsurilor de constrîngere cu caracter educativ etc.).

Consolidarea capacității administrative

PAUEM a stabilit necesitatea „*consolidării stabilității şi eficacității instituțiilor care garantează democrația şi supremația legii*", „*continuării reformei administrative şi consolidării autoadministrării locale în conformitate cu standardele europene…*"[56]. Din aceste considerente printre prioritățile desemnate o atenție specială este acordată continuării consolidării capacităților administrative. Mai mult, aspecte vizînd capacitățile administrative şi consolidarea acestora pot fi găsite în întreg cuprinsul PAUEM, acesta însuşi fiind, în esență, o bază a mecanismului de consolidare a capacităților instituțiilor publice din Republica Moldova.

În contextul eforturilor de soluționare a problemei transnistrene, asigurarea reformei legislative şi constituționale în conformitate cu standardele europene a avut drept scop major inițierea unor transformări de esență în Republicii Moldova, astfel încît aceasta să devină atractivă pentru locuitorii malului stîng al

[52] Legea nr.70-XVI din 22.03.2007.
[53] PDS este menit să evalueze şi consolideze eforturile de reformare a Procuraturii, http://bit.ly/11OGdGx.
[54] Ordinul ministrului justiției din 03.02.2009.
[55] Ordinul DIP nr. 50 din 21.02. 2009.
[56] Secțiunea 2.1 (*Dialogul politic şi reformele*) a PAUEM.

Nistrului şi, respectiv să poată fi promovate inițiative de democratizarea a Transistriei în procesul reglementării conflictului.

Planul de Acțiuni nu conținea însă definiții şi obiective clare în privința capacităților administrative, precum nu conținea niciun fel de criterii prestabilite. Cu toate acestea, capacitatea administrativă semnifică aptitudinea instituțiilor publice de a identifica obiective clare, de a institui priorități exacte şi de a implementa eficient politicile prioritare. Principial, în procesul de integrare europeană este vizată stabilirea şi creşterea capacităților administrației de a asimila şi implementa acquis-ul comunitar, însemnînd: capacitatea de a reacționa adecvat în situații de criză; îndeplinirea unor sarcini în termene reduse; calitatea pregătirii şi perfecționării continue a funcționarilor publici; raporturi inter-guvernamentale optime; interacțiunea eficientă dintre guvernul central, autoritățile şi comunitățile locale; relațiile dintre sectorul public (guvernamental) şi privat (mediul economic, social, cultural, civic etc.); rapiditatea adoptării deciziilor calificate şi oportune; reducerea birocrației şi a practicilor corupte; implementarea tehnologiilor informaționale avansate etc. Astfel, procesul de consolidare a capacităților administrative are ca scop final asigurarea a ceea ce adesea se numeşte – „buna guvernare".

Nu există documente juridice universale ce ar defini clar „buna guvernare", însă componentele acesteia pot fi determinate prin sinteza mai multor principii consacrate în activitatea administrației publice moderne[57]: încredere, previzibilitate, legalitate; claritatea responsabilităților; deschidere şi transparență; neutralitate politică, separarea funcțiilor politice de cele administrative; eficiență şi efectivitate; mediere democratică a intereselor; comunicare publică şi participare cetățenească; competență tehnică şi managerială; justificare publică a cheltuielilor; aplicarea noilor tehnologii informaționale; adaptare la evoluțiile externe ş.a.

Reforma Administrației Publice Centrale (APC)

După semnarea PAUEM Guvernul Republicii Moldova a adoptat *acte de referință* în domeniul Strategiei de reformă a APC şi planul inițial[58], precum şi Planul detaliat de implementare a acesteia[59]:

- *Reorganizarea APC*, cu obiectivele generale: optimizare instituțională şi funcțională a executivului central; delimitarea funcțiilor de elaborare a politicilor de cele de implementare a lor;
- *Optimizarea procesului decizional*, cu obiectivele: sporirea capacității de elaborare a documentelor de politici, de analiză şi monitorizare a implementării acestora; eficientizarea sistemului de planificare şi raportare; îmbunătățirea calității documentelor adoptate; introducerea mecanismului de consultanță între autoritățile APC; introducerea şi utilizarea Tehnologiilor Informaționale (TI);
- *Perfecționarea managementului resurselor umane*, cu obiectivul creării unui corp de funcționari publici profesionist, responsabil, imparțial, onest, stabil şi eficient, accesibil pentru cetățeni, prin: optimizarea managementului funcției publice şi al funcționarilor publici; îmbunătățirea managementului resurselor umane; perfecționarea sistemului de motivare a funcționarilor publici;
- *Perfecționarea managementului finanțelor publice*: raportare anuală despre realizarea obiectivelor programelor sectoriale şi eficiența utilizării resurselor financiare; sporirea capacităților subdiviziunilor de planificare strategică şi bugetară, pentru analiza opțiunilor şi evaluarea impactului, costurilor; evaluarea performanțelor în raport cu mărimea resurselor.

În consecință, a urmat:

- crearea unității speciale pentru implementarea Strategiei, transformată ulterior în Direcția de analiză a coordonării politicilor din cadrul Aparatului Guvernului;
- efectuarea analizei funcționale a organelor APC; crearea în cadrul unor ministere a unităților de analiză, monitorizare şi evaluare a politicilor;
- reorganizarea instituțiilor centrale şi organelor subordonate acestora, reducerea numărului personalului angajat în aparatele centrale;
- crearea Centrului național de armonizare a legislației[60] şi aprobarea Planului național de armonizare pentru anul 2007 (HG nr.883 din 06.08.2007);

[57] Principiile sînt bazate pe criteriile politice de aderare şi sînt acceptate şi de Comisia Europeană.
[58] HG nr.1402 din 30.12.2005.
[59] HG nr.54 din 18.01.2007.

- adoptarea şi punerea în aplicare a două acte legislative cu impact considerabil pentru delimitarea interferenţelor administrativ-economice: Legea nr. 235/20.07.2006 cu privire la principiile de bază de reglementare a activităţii de întreprinzător şi Legea nr.121/04.05.2007 privind administrarea şi deetatizarea proprietăţii publice;
- adoptarea unor hotărîri guvernamentale menite să contribuie la creşterea eficienţei APC[61];
- adoptarea unor acte importante pentru dezvoltarea informaţională a APC[62] ş.a.
- punerea în aplicare a noii Legi nr.261-XVI din 05.12.2008 privind Curtea de Conturi (în vigoare la 1 ianuarie 2009);
- punerea în aplicare a Codului de conduită a funcţionarului public; aprobarea Regulamentului cu privire la ocuparea funcţiei publice vacante prin concurs şi Regulamentul cu privire la perioada de probă pentru funcţionarul public debutant (HG nr.201/11.03.2009);
- aprobarea Regulamentului privind realizarea achiziţiilor publice de servicii de proiectare a lucrărilor (HG nr.352 din 05.05.2009).
- ratificarea de către Parlament a Convenţiei Consiliului Europei privind criminalitatea informatică[63].

Raportul de Progres al Comisiei Comunităţilor Europene pentru 2009 a constat drept progres: intrarea în vigoare a amendamentelor la Legea cu privire la sistemul bugetar şi procesul bugetar (aranjamentele de contabilitate pentru managementul mijloacelor publice, implementarea sistemului de audit intern); desfăşurarea activităţilor de instruire şi dezvoltare profesională; - implementarea Planul Strategic de Dezvoltare a Curţii de Conturi; adoptarea Legii cu privire la funcţia publică şi statutul funcţionarului public şi a Legii privind transparenţa în procesul decizional; adoptarea Strategiei pentru Dezvoltarea Sectorului Tehnologiile informaţionale de comunicare pentru anii 2009-2011"; lansarea portalului guvernamental pentru promovarea serviciilor on-line; asigurarea accesului liber la Internet pentru şcolile publice; activitatea Agenţiei Naţionale pentru Reglementare în Comunicaţii Electronice şi Tehnologia Informaţiei (ANRCETI) pentru implementarea legii comunicaţilor electronice.

După accederea AIE la Guvernare, Programul noului Guvern a conţinut compartimente speciale dedicate reformai APC. În consecinţă:

- structura APC a fost modificată, urmare a modificării Legii cu privire la Guvern (Legea nr.21-XVIII din 18.09.2009) şi investirii noului Guvern, structura Guvernului a fost reorganizată, numărul de ministere s-a păstrat, numărul autorităţilor administrative centrale s-a redus (de la 13 la 8)[64];
- Aparatul Guvernului a fost reorganizat în Cancelaria de Stat[65]
- s-a purces la implementarea Strategiei de reformă a APC, a prevederilor Legii nr.158-XVI din 04.07.2008 cu privire la funcţia publică şi statutul funcţionarului public[66];
- reorganizarea şi transferarea competenţelor unor autorităţi ale APC (HG nr.597 din 21.10.2009);
- Memorandumul încheiat cu FMI prevede reducerea cheltuielilor pentru sectorul public şi introducerea unui sistem nou de salarizare pe baza de merite şi performanţe pentru angajaţii sectorului public, optimizarea numărului de angajaţi în sectorul public;
- Au fost aprobate actele necesare funcţionării oficiilor teritoriale ale Cancelariei de Stat (HG 845/18.12.2009);
- au fost întreprinse acţiuni întru implementarea Strategiei de reformă a APC, a prevederilor Legii cu privire la funcţia publică şi statutul funcţionarului public[67];
- a fost adoptată Legea nr.80 din 07.05.2010 cu privire la statutul personalului din cabinetul persoanelor cu funcţii de demnitate publică;
- Guvernul a decis crearea Centrului de Guvernare Electronică (HG nr. 392 din 19.05.2010).

---

[60] HG nr.190 din 21.02.2007.

[61] HG nr.710/2006, nr.1143/2006, nr.1230/2006, nr.31/2007, nr.33/2007 nr.104/2007.
[62] HG nr.668/2006, nr.733/2006, nr.1004/2006, nr.1032/2006, nr.844/2007, nr.916/2007, nr.969/2007.
[63] Legea nr.6-XVI din 02.02.2009.
[64] Legea nr. 21-XVIII din 18.09.2009.
[65] HG nr. 574 din 28.09.2009.
[66] A fost adoptată HG nr 822 din 14.12.2009 modul de întocmire a angajamentului scris al funcţionarului public privind activitatea în serviciul public după absolvirea formelor de dezvoltare profesională, a fost Este elaborat proiectul Regulamentului cu privire la evaluarea performanţelor profesionale ale funcţionarilor publici; Sînt elaborate recomandări metodice privind „Ocuparea funcţiei publice vacante prin concurs" ş.a.
[67] Sînt adoptate: Legea nr. 80 din 07.05.2010 cu privire la statutul personalului din cabinetul persoanelor cu funcţii de demnitate publică; HG nr 822 din 14.12.2009; HG nr.168 din 09.03.2010 cu privire la unitatea de analiză, monitorizare şi evaluare a politicilor publice din cadrul organului central de specialitate al administraţiei publice.

Evaluările independente au atest o serie de succese în implementarea reformei APC[68]: implementarea unor recomandări ale analizei funcționale; delimitarea funcțiilor de elaborare a politicilor de cele de implementare şi prestare a serviciilor; crearea unităților de analiză, monitorizare şi evaluare a politicilor; introducerea Analizei impactului de reglementare; modernizarea şi dezvoltarea TI în cadrul APC; crearea cadrului instituțional pentru aplicarea bugetelor pe bază de programe şi performanțe.

După alegerile parlamentare anticipate din 28 noiembrie 2010, progresele reformei *Administrației Publice Centrale* (APC) au fost legate de elaborarea şi adoptarea unor acte legislative şi normative noi[69], precum şi de implementarea reglementărilor anterioare în domeniul serviciului public şi al funcției publice. Au continuat activități de planificare strategică şi instruire a funcționarilor APC, procesul transparenței decizionale a fost asigurat prin plasarea proiectelor de acte normative pe paginile web, deşi în procesul respectiv s-au atestat şi se atestă carențe şi abordări formale. La finele anului 2011 a fost aprobată lista autorităților publice care cad sub incidența *Legii cu privire la funcția publică şi statutul funcționarului public* şi *Legii pentru aprobarea Clasificatorului unic al funcțiilor publice*, precum şi *normele privind instituirea subdiviziunilor structurale ale autorităților publice*[70]. Conform rapoartelor autorităților, procedura de ocupare a funcției publice vacante în bază de merit a devenit dominantă în angajarea funcționarilor publici, constituind circa 61% în anul 2011, inclusiv circa 40% pe bază de concurs[71]. În 2012 au fost adoptate legile nr.98 din 04.05.2012 privind administrația publică centrală de specialitate şi nr.48 din 22.03.2012 privind sistemul de salarizare a funcționarilor publici.

Per ansamblu, se poate constata că reforma APC a fost implementată cu întîrzieri, de o manieră difuză, fiind promovată în baza unor documente depăşite[72]. Reorganizările şi schimbările generate de schimbările politice au generat suspendarea implementării la mai multe capitole. Reorganizările pe verticală, pînă la nivelul reprezentării în teritoriu, ocuparea funcțiilor de conducători a fost tărăgănată, a avut la bază şi criterii de partajare politică. De aceea, eficiența instituțiilor publice şi a structurilor guvernamentale a fost apreciată critic, capacitățile administrative nu au fost adecvate şi nu au fost aplicate corespunzător necesităților timpului, iar politizarea funcțiilor publice a creat deficiențe serioase la gestionarea treburilor publice[73]. Percepția despre nivelul înalt al corupției în administrație reduce din încrederea în instituțiile centrale, sondajele sociologice atestă scădere considerabilă a încrederii în instituțiile publice centrale (Parlament, Guvern, Preşedinție).

Reforma Administrației Publice Locale (APL)

Reformele în domeniul APL au avut preponderent caracter spontan şi neplanificat. Totuşi, după semnarea PAUEM în calitate de documente de referință ar putea fi considerate rezoluțiile şi recomandările CoE, APCE, ale CPLRE, prevederile din planurile interne pentru realizarea lor (HP nr.284-XVI din 11.11.2005). Documentele internaționale stabilesc: asigurarea autonomiei reale pentru APL, în concordanță cu Carta Europeană pentru autoguvernare locală; conformarea legislației în partea referitoare la finanțele locale; promovarea dezvoltării regionale şi a descentralizării; soluționarea problemei numeroaselor cazuri de urmărire penală a exponenților APL; soluționarea problemei legislației privind statutul municipiului Chişinău etc.

După semnarea PAUEM programele Guvernului au prevăzut la capitolul administrație publică măsuri pentru: perfecționarea sistemului de gestionare în domeniul APL; acțiuni pentru descentralizarea administrativă şi fiscală; organizarea serviciilor publice locale şi a cooperării transfrontaliere; definirea statutului patrimoniului

[68] Studiul „Evaluarea performanțelor implementării strategiei de reformă a administrației publice centrale în Republica Moldova", editată la inițiativa şi cu suportul Fundației Soros-Moldova, Editura Epigraf, 2010.
[69] Au fost adoptate: Legea nr.155 din 21.07.2011 privind aprobarea Clasificatorului unic al funcțiilor publice; Programului strategic de modernizare tehnologică a guvernării (e-Transformare), HG Nr. 710 din 20.09.2011; Legea Nr.161 din 22.07.2011 privind implementarea ghişeului unic în desfăşurarea; Legea Nr. 133 din 08.07.2011 privind protecția datelor cu caracter personal.
[70] HG nr.1001 din 26.12.2011.
[71] Raport de monitorizare şi evaluare a realizării reformei administrației publice centrale în Republica Moldova, www.rapc.gov.md.
[72] Strategia de Reformă a administrației publice centrale, aprobată HG nr. 1402 din 30.12.2005
[73] Probleme şi deficiențe în funcționarea aparatului guvernamental sînt remarcate în adresarea Prim-ministrului către cetățenii Republicii Moldova (12.07.2011).

unităților administrativ-teritoriale; dialog dintre Executiv, autoritățile APL şi societatea civilă; promovarea politicii de dezvoltare regională etc.

Drept progrese principale înregistrate în reforma APL a fost considerat pachetul de legi: privind administrația publică locală; privind dezvoltarea regională în Republica Moldova; privind descentralizarea administrativă. A fost creat Ministerului APL (dizolvat după accederea AIE la guvernare), fapt calificat drept progres, dar modul în care a fost creat şi însăşi denumirea sa au fost din start contestate, cu argumente plauzibile[74]. Rezultatele activității acestei instituții nu au avut un impact sesizabil, eficiența şi competența a lăsat mult de dorit[75].

După accederea AIE la Guvernare, Programul noului Guvern a conținut compartimente speciale dedicate reformai APC, descentralizării şi autonomiei locale, dezvoltării locale şi regionale echilibrate. În consecință, s-au întreprins măsuri pentru implementarea descentralizării administrative şi dezvoltării regionale[76]. Parlamentul a reconstituit Comisia parlamentară specială pentru modificarea şi completarea cadrului legislativ privind procesul de descentralizare şi consolidare a autonomiei locale, care a avut drept sarcini analiza legislației privind politicile de descentralizare şi propunerea armonizării acesteia cu prevederile constituționale, ale Cartei europene a autonomiei locale, precum şi propunerea proiectelor de acte legislative în vederea ajustării la politicile de descentralizare şi consolidare a autonomiei locale.

În consecință, în domeniul APL principalul progres poate fi considerat adoptarea Strategiei naționale de descentralizare şi a Planului de acțiuni privind implementarea Strategiei naționale de descentralizare pentru anii 2012–2015 (Legea nr. 68 din 05.04.2012). A fost elaborat nomenclatorul competențelor APL, care va sta la baza descentralizării fiscale şi patrimoniale şi adaptat după necesități Ghidul internațional al cooperării inter-comunitare.

Chiar şi după adoptarea Strategiei de descentralizare se poate constata că reforma APL trenează, acțiunile de implementare fiind suspendate în diferite etape din cauza perpetuării instabilității politice. Strategia de descentralizare are caracter prea general şi teoretizat, reprezentanții APL exprimînd dorința să existe mai multe elemente de consolidare a autonomiei locale, fără transferarea competențelor neacoperite cu venituri[77]. De fapt, dezvoltarea regională se realizează anevoios chiar şi la nivelul teoretic, viziunile asupra reformei administrativ-teritoriale nu au fost conturate clar la nivel central, regional şi local, rămîn divergențe în cadrul autorităților locale, dar şi în rândurile reprezentanților forțelor politice reprezentative la nivel central şi local. În aceste circumstanțe, autoritățile APL fac față provocărilor, în mare parte, pe cont propriu, fără resurse suficiente (umane, tehnice, financiare) pentru asigurarea capacităților administrative de nivel înalt. Conflictele de ordin politic au afectat reprezentanții APL aleşi pe bază de apartenență politică, iar partajarea funcțiilor de la nivel central la nivel local a generat continuu conflicte la nivel locale.

(3) Asigurarea eficienței luptei împotriva corupției

Progres modest – 2,1 puncte din 5 maxim

După semnarea PAUEM, problema combaterii corupției a fost în atenția autorităților centrale de diferit rang, însă, adesea, această temă a fost abordată prea îngust, cu detaşare de la problemele conexe: depolitizare, transparență, probitate. Pentru combaterea corupției şi implementarea unor reforme conexe, Republica Moldova a obținut susținere internațională considerabilă, atît din partea instituțiilor comunitare, cît şi a fondurilor gestionate de țări ori instituții aparte[78].

Documentul principal, asupra căruia indica expres şi PAUEM, a fost Strategia națională de prevenire şi combatere a corupției şi Planul de acțiuni pentru realizarea Strategiei (adoptate încă înaintea semnării PAUEM prin HP nr.421-XV din 16.12.2004). Implementarea acestui document a avut anumite rezultate pozitive, însă percepția asupra persistenței fenomenului corupției în societate nu a cunoscut schimbări

[74] Stenograma şedinței Parlamentului din 16.02.2006.
[75] Președintele RM a convocat cîteva şedințe vizînd activitatea MAPL, cerînd sporirea şi eficientizarea activităților.
[76] HG nr.158 din 04.03.2010 cu privire la aprobarea Strategiei naționale de dezvoltare regională; HG nr.608 din 05.07.2010 pentru punerea în aplicare a unor prevederi ale Legii privind descentralizarea administrativă.
[77] A se vedea în privința proiectului Strategiei de descentralizare Avizul Congresului Autorităților Locale din Moldova, http://calm.md/
[78] Comisia Europeană şi SIDA au decis alocarea a 3,5 milioane de euro (proiectul MOLICO-Moldova); prin intermediul Planului Preliminar de Țară în cadrul Programului SUA "Provocările Mileniului" pentru sporirea transparenței şi combaterea corupției este prevăzută alocarea a circa 30 milioane dolari SUA.

pozitive considerabile, cetățenii şi grupurile sociale păstrînd aproximativ aceeaşi atitudine față de fenomen şi eforturile autorităților în combaterea lui. Chiar mai rău, în anumite ratinguri internaționale şi locale, s-a atestat existența unui nivel mai mare de percepere al corupției în instituții centrale şi în rîndul funcționarilor de rang înalt, precum şi o scădere a efectelor eforturilor întreprinse de autorități[79].

Pe lîngă Strategia națională anticorupție, în 2007 au mai fost puse în aplicare: Programul Național de implementare a Planului Individual de Acțiuni al Parteneriatului (IPAP) Republica Moldova – NATO pentru perioada 2006-2009 (HG nr.1506/29.12.2006); Programul de acțiuni privind implementarea Planului Preliminar de Țară al Republicii Moldova în cadrul Programului SUA "Provocările Mileniului" (HG nr.32/11.01.2007); Planul de acțiuni pentru implementarea Programului comun al Comisiei Europene şi Consiliului Europei privind sporirea independenței, transparenței şi eficienței justiției în Republica Moldova pe anii 2006-2009 (HG nr.959/22.08.2007); Planul de măsuri privind asigurarea respectării dreptului la petiționare, informație şi acces la justiție (HG nr.1013/12.09.2007); Strategia de consolidare a sistemului judecătoresc şi Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei (HP nr.174/19.07.2007). Toate aceste documente programatice conțineau activități şi acțiuni de prevenire şi combatere a corupției, uneori acestea fiind similare sau chiar identice, ceea ce implica mai multe pericole şi deficiențe: dublare de eforturi; paralelism; responsabilitate difuză; irosirea ineficientă a resurselor; dificultăți pentru stabilirea indicatorilor, monitorizare, analiză şi estimare a impactului.

În practică, Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice şi a Corupției (CCCEC) a lansat şi desfăşurat mai multe activități de prevenire şi combatere a corupției: lansarea liniei fierbinți, la care puteau fi comunicate ilegalități, acte de corupție, conflicte de interese, afaceri dubioase comise de către colaboratorii CCCEC; începutul funcționării Consiliul Civil pentru monitorizarea CCCEC; punerea în aplicare a unui Plan de acțiuni în scopul diminuării fenomenului corupției în sistemul educațional[80]; demararea unor campania de mediatizare, etc.

Raportul Comisiei Comunităților Europene privind progresul Republicii Moldova pentru 2009 a atestat un şir de progrese[81]: adoptarea şi intrarea în vigoare a unor importante legi (privind partidele politice, conflictul de interese, prevenirea şi combaterea corupției, protecția martorilor şi a participanților la proces; Codul de Etică pentru funcționarii publici; modificări la legea cu privire la declarația veniturilor şi bunurilor de către funcționarii publici); GRECO a ajuns la concluzia că s-a înregistrat un progres semnificativ în implementarea recomandărilor sale în Moldova; crearea Consiliului Coordonator pentru prevenirea şi combaterea criminalității.

În pofida adoptării unui set de legi noi, activitatea de asigurare a aplicării legislației a lăsat mult de dorit (intrarea în vigoare a legilor, măsuri instituționale, organizatorico-administrative, adoptarea actelor normative de punere în aplicare concretă, revizuire permanentă, evaluare a impactului). Concluzia generală a fost că nu a existat destulă voință politică pentru implementarea adecvată a legilor menționate.

După accederea AIE la guvernare combaterea corupției a cunoscut o revigorare. În acest sens, a fost:

- anunțată, pentru prima dată, depistarea de către Comisia Centrală de Control (CCC) a unor încălcări din partea funcționarilor şi demnitarilor publici a modului de declarație a veniturilor şi proprietăților, iar informația din declarațiile demnitarilor de prim rang a fost plasată pentru acces public[82];

[79] A scăzut ratingul Moldovei în IPC 2007; în sondajul tematic „Molico IMAS 2007" se atestă înrăutățirea percepției pentru cîteva instituții centrale, nivel mare al perceperii corupției în rîndul funcționarilor sus-puşi; Sondajul periodic Barometrul Opiniei Publice atestă că populația se simte mai îngrijorată de problema corupției şi tot mai puțin este mulțumită de eforturile Guvernului în domeniu; Situația Republicii Moldova în Barometrul Global al Corupției (TI), Indicele Calității Guvernării (WB) nu cunoaşte evoluții serioase;

[80] Plan lansat de CCCEC împreună cu MET, care prevede: perfecționarea şi mediatizarea cadrului normativ de organizare şi desfăşurare a admiterii la studii; reducerea riscurilor de corupție în procesul de susținere a examenelor de absolvire şi de bacalaureat; monitorizarea şi asigurarea corectitudinii şi transparenței examenelor şi a admiterii la studii; raportarea şi mediatizarea cazurilor de corupție şi de abuzuri în instituțiile de învățământ precum şi a penalizărilor aplicate; sporirea transparenței activității instituțiilor educaționale.

[81] Raport de Progres Republica Moldova, Comisia Comunităților Europene, Bruxelles SEC (2009).

[82] Raportul Comisiei din 17.05.2010, http://www.mf.gov.md/common/communication/ministerycomun/Declaratia_VEN_2008_completat_16.04.2009.pdf

- adoptată Strategia Națională Anticorupție[83] (cu punerea în aplicare a Planului de acțiuni pentru implementare) şi Strategia Securității Naționale[84];
- pusă în aplicare Legea privind conflictele de interese[85];
- introduse modificări menite să asigure protecția persoanelor ce denunță acte de corupție[86];
- perfecționată legislația în privința „cadourilor şi altor avantaje" pe care le poate primi funcționarul public[87];
- perfecționat Codul penal şi a legislația anticorupție pentru definirea adecvată a noțiunilor „persoană cu funcție de răspundere, persoana publică şi persoana cu funcție de demnitate publică, persoană publică străină şi funcționar internațional" şi precizarea componențelor de infracțiuni, introducerea infracțiunii „Coruperea alegătorilor"[88];
- pusă în aplicare Legea cu privire la Comisia Națională de Integritate[89], care a preluat pe bază de activitatea permanentă competențele Comisiei Centrale de Control (CCC);
- adoptată Legea nr.120 din 25.05.2012 pentru modificarea şi completarea unor acte legislative, care reglementează reforma CCCEC: schimbarea denumirii – Centrul Naționale Anticorupție (CNA), trecerea sub control parlamentar; modificarea competențelor (axarea pe corupție şi infracțiuni conexe); depolitizarea numirii conducerii (concurs şi stabilitate în funcție); condiționarea angajării şi activității (teste poligraf, de integritate, monitorizarea stilului de viață) ş.a.
- finalizată constituirea Poliției de Frontieră în cadrul MAI[90], conform noilor reglementări în domeniu.
- adoptată Legea pentru modificarea şi completarea Codului penal[91], care modifică noțiunile de „corupție pasivă şi activă", „luare şi dare de mită", conform recomandărilor GRECO.
- adoptate modificări legislative care limitează imunitatea judecătorilor în cazurile de corupție[92];
- demarată elaborarea de către Ministerul Justiției a unui pachet de inițiative legislative pentru combaterea corupției în sistemul justiției[93]. Sunt în proces de elaborare modificări legislative novatorii privind prevenirea şi sancționarea manifestărilor corupționale şi fenomenelor conexe[94];

Astfel, progresele cele mai recente în sfera *combaterii corupției* au fost legate de punerea în aplicare a noilor documente strategice, în special referitoare la activitatea şi consolidarea CNA[95], de reformarea în domeniu şi de promovare a unor reglementări legislativ-normative noi, conforme standardelor şi recomandărilor internaționale în domeniu. Acesta a fost scopul vizând reforma CNA[96]. La modul practic, în contextual menționat, au fost instrumentate cazuri de corupție care vizează activitatea unor demnitari de rang înalt[97], precum şi în privința unor demnitari din cadrul administrației publice locale[98]. De asemenea, au fost înregistrate cazuri de condamnare la privațiune de libertate a unor foşti exponenți ai organelor de drept[99]. Activitățile cu caracter de prevenire a corupției au fost promovate la diverse nivele ale administrației publice,

[83] HP nr.154 din 21.07.2011
[84] HP nr.153 din 15.07.2011
[85] Legea nr. 181 din 19.12.2011.
[86] Legea nr.277 din 27.12.2011.
[87] Legea nr.230 din 25.11.2011.
[88] Legea nr.245 din 02.12.2011.
[89] Legea nr.180 din 19.12.2011.
[90] Prin HG nr. 434 din 19.06.2012 sunt aprobate Regulamentul Departamentului Poliției de Frontieră, Structura organizatorică, Lista subdiviziunilor din subordinea Departamentului şi alte acte normative necesare pentru funcționarea poliției de frontieră.
[91] Legea nr.78 din 12.04.2012.
[92] Modificările operate prin Legea nr.153 din 05.07.12.
[93] Este preconizată modificarea cadrului legislativ-normativ în vederea sancționării mai severe a actelor de corupție, reglementarea aplicării testării integrității profesionale, obligarea dovedirii cu certitudine a dobândirii legale a averilor deținute de judecători şi alți funcționari publici etc.
[94] A fost elaborată Legea privind testarea integrității profesionale, precum şi un pachet de modificări privind combaterea şi prevenirea corupției în sistemul judiciar (testarea cu poligraful, interdicția comunicării neconforme, confiscarea extinsă
[95] HG nr. 633 din 24.08.2012.
[96] Au fost adoptate: HP nr.230 din 25.10.2012 privind aprobarea structurii şi efectivului-limită al Centrului Național Anticorupție; HP nr.232 din 25.10.2012 pentru aprobarea Strategiei de consolidare instituțională a Centrului Național Anticorupție; HP nr. 227 din 25.10.2012 privind numirea în funcția de director al Centrului Național Anticorupție;
[97] Secția investigații financiar-economice a Procuraturii Generale a dispus începerea urmăririi penale pe faptul acțiunilor comise de către funcționarii publici din cadrul Ministerului Educației, soldate cu urmări grave pentru procesul de învățământ şi bugetul de stat, http://procuratura.md/md/newslst/1211/1/4988/.
[98] Cauze penale privind foşti primari ai oraşului Drochia, a satului Cotul Morii;
[99] Un ex-procuror a fost condamnat la 7 ani de detenție pentru corupere pasivă.

iar activitățile de combatere a corupției au fost orientate spre asigurarea calității şi eficienței dosarelor instrumentate.

Concluzii

- În cuprinsul legilor care vizează reforma organizării judecătoreşti şi a statutului judecătorilor au fost promovate modificări care pot afecta independența judecătorilor, stabilesc facilități pentru instanțele de rang suprem, în detrimentul instanțelor de fond, unde se desfăşoară cel mai mare volum de activitate[100];
- Persistă influențe politice şi administrative, CSM are eficiență şi influență redusă în procesul de reformă, nu se atestă mobilizarea întregului sistem în promovarea şi realizarea reformelor de impact[101];
- Persistă problemele vizând remunerarea/ asigurarea socială insuficientă a magistraților, procurorilor şi altor angajați din sistem, dotarea insuficientă a instanțelor, sarcina mare de cauze în anumite instanțe, neaplicarea plenară a tehnologiilor moderne ş.a.
- Implicarea şi participarea la procesul de instruire continuă nu este la un nivel adecvat, se atestă rezerve[102].
- Evaluări externe menționează intervenția guvernului, corupția şi eficiența redusă a instanțelor drept piedici pentru justiția civilă şi penală calitativă[103];
- Evaluări independente atestă multiple probleme vizând funcționarea instanțelor de judecată[104]: *infrastructură* nesatisfăcătoare, automatizare insuficientă a proceselor auxiliare, lipsa de politici eficiente şi specialişti în domeniul resurselor umane, posibilități limitate de acces la informație limitarea accesului, diminuarea permanentă a bugetului ş.a.
- Persistă problemele legate de sarcina mare de dosare, dotarea tehnică insuficientă, fluctuația de personal auxiliar, starea neadecvată a unor sedii ale instanțelor de judecată;
- Procuratura şi Centrul Național Anticorupție sunt acuzate de persecuții împotriva unor avocați[105];
- Sondajele de opinii atestă că nivelul de încredere în justiție a scăzut, atîngînd cele mai joase cote din ultimii 10 ani[106], sistemul Justiției rămîne a fi corupt şi cu un nivel redus de încredere[107];
- Sunt invocate presiuni externe asupra Procuraturii din partea unor autorități politice, este încălcat principiul separației şi colaborării puterilor în stat[108];
- Transferarea unor judecători de la Curtea Supremă de Justiție s-a realizat prin proceduri care au ridicat supoziții de lipsă a criteriilor obiective, evaluări ale performanței[109];
- Mecanismele alternative de soluționare a litigiilor practic nu sunt aplicabile (medierea) ori au aplicabilitate restrânsă (arbitraj)[110];
- Reforma Procuraturii se desfăşoară foarte lent şi această situație este considerată drept piedică în reforma generală a justiției;
- Nivelul de remunerare şi asigurare socială a principalilor actori din sectorul justiției rămâne la acelaşi nivel, creşteri reale nu s-au produs[111];

[100] Modificările subite privind posibilitatea atragerii la răspundere disciplinară pentru motive neclare, reducerea nesemnificativă a numărului de judecători la CSJ şi instituirea unui număr considerabil de asistenți pentru judecătorii CSJ. A se vedea în acest sens apelul unor ONG şi solicitarea de nepromulgare a legii, http://crjm.org/news/view/223.

[101] Preşedintele Republicii Moldova a promulgat modificările legislative care prevăd ridicarea din oficiu a imunității judecătorilor în cazurile de corupție, însă Curtea Supremă de Justiție a contestat la Curtea Constituțională prevederile legislative privind ridicarea imunității judecătorilor în cazurile de corupție.

[102] A se vedea şi Hotărârea CSM nr. 573/28 din 18.09.2012 privind frecventarea de către judecători a cursurilor de instruire.

[103] Clasamentul „Indicele statului de drept", http://worldjusticeproject.org/country/moldova.

[104] Concluzii ale "Raportului de evaluare a instanțelor judecătoreşti din Republica Moldova", USAID-ROLISP, 2012.

[105] Conferința de presă a reprezentanților Uniunii Avocaților, http://www.privesc.eu/Arhiva/12758/Conferinta-de-presa-cu-tema--Reactie-dura-a-Uniunii-Avocatilor-impotriva-presiunilor-si-persecutarii-avocatilor-care-participa-la-examinarea-dosarelor

[106] Sondajul BOP (noiembrie 2012) a înregistrat cel mai mic procent de încredere în justiție (14,8%) din ultimii 10 ani, comparativ cu luna mai 2012 încredere în justiție a scăzut aproape de două ori.

[107] Interviu http://www.allmoldova.com/ro/int/interview/vitalie-nagacevschi-151012.html

[108] Comunicat al Procuraturii privind publicarea interpelărilor şi întrebărilor, http://procuratura.md/md/newslst/1211/1/4883/ .

[109] Ex-Preşedintele CSJ consideră arbitrare şi neconstituționale acțiunile CSM în legătură cu transferul a 6 judecători de la CSJ la Curtea de Apel Chişinău, http://tv7.md/ro/news/muruianu-csm-ia-hotarari-arbitrare-i-neconstitu-ionale-18138.html

[110] Este inițiată elaborarea unei noi legi cu privire la mediere, informații despre implementarea legii existente lipsesc.

[111] Declarații privind majorarea substanțială a salarizării judecătorilor au fost făcute pe tot parcursul anului 2012, dar abia la finele anului a fost înregistrat un proiect de lege, care nu a fost examinat de Parlament şi nu are o acoperire financiară clară.

- Multe din acțiunile prevăzute în Planul de implementare a Strategiei de reformă a justiției rămân nerealizate ori realizate parțial[112];
- Procesul general de implementare a reformei justiției rămâne slab coordonat/corelat, eficiența Consiliului național pentru reforma organelor de drept şi-a început activitatea târziu şi în manieră formală[113].

Recomandări strategice

Reformarea, asigurarea independenței şi eficienței justiției necesită concentrarea eforturilor, demonstrarea voinței politice generale şi a capacităților administrative pe cîteva dimensiuni:

- Ajustarea legislației conexe Codului Electoral pentru a elimina contradicțiile existente;
- Creşterea gradului de transparență a finanțării campaniilor electorale şi a partidelor politice prin introducerea de prevederi clare de evidență şi control, de sancționare pentru neprezentarea rapoartelor financiare în termenele stabilite şi în format stabilit, de evidență a mijloacelor donate la etapa impozitării persoanelor fizice;
- Monitorizarea aplicării prevederilor privind răspunderea penală şi contravențională pentru încălcarea legislației electorale, prin diverse acțiuni sau inacțiuni[114]
- Abordare apolitică şi dezinteresată a procesului de reformă a justiției;
- Combaterea şi prevenirea corupției în justiție;
- Concentrarea pe implementarea în termen şi integral a acțiunilor stabilite în Strategia de reformă şi Planul de implementare a acesteia;
- Alocarea resurselor necesare pentru implementarea Strategiei şi asigurarea eficienței utilizării acestora;
- Atragerea şi implicarea activă şi profundă a exponenților justiției în procesele de implementare a reformei;
- oncentrarea eforturilor la simplificarea şi eficientizarea procedurilor judiciare şi la tehnologizarea anumitor procese;
- Cooperarea continuă cu instituțiile comunitare şi internaționale care acordă asistență pentru reforma justiției, utilizarea rațională a resurselor externe.

■ Drepturile şi libertăţile fundamentale ale omului: progres moderat (2,6 puncte din 5 maxim)

(4) Asigurarea respectării drepturilor şi libertăților fundamentale ale omului, inclusiv drepturile persoanelor ce aparțin minorităților naționale, în conformitate cu standardele internaționale şi europene

Progres modest – 2,4 puncte din 5 maxim

În perioada februarie 2005 – ianuarie 2008, în domeniul respectării drepturilor omului a fost înregistrat un şir de realizări. Printre acestea se evidențiază: adoptarea Legii pentru modificarea art. 24 din Constituția Republicii Moldova abolind pedeapsa cu moartea în toate circumstanțele; ratificarea protocoalelor 13 şi 14 la Convenția Europeană a Drepturilor Omului şi a Protocolului Opțional la Pactul internațional cu privire la drepturile civile şi politice; aprobarea Regulamentului privind activitatea coordonatorului în domeniul drepturilor omului; adoptarea Planului de acțiuni pentru susținerea romilor din Republica Moldova pe anii 2007-2010; aprobarea Legii cu privire la protecția datelor cu caracter personal. În aceeaşi ordine de idei, se înscrie semnarea Convenției ONU cu privire la drepturile persoanelor cu dizabilități. Documentul obligă

[112] A se vedea tabelul cu analiza angajamentelor scadente în tr.IV, 2012.
[113] Regulamentul Consiliului îi limitează activitatea doar la acțiuni de audiere şi monitorizare, fără posibilități de intervenție şi impulsionare a implementării reformelor, la unica şedință din anul 2012 Consiliul a audiat informații generale, fără a stabili priorități şi acțiuni importante.
[114] În privința necorespunderii sancțiunilor cu normele codului electoral sînt relevante constatările Studiului analitic „Concordanța legislației Republicii Moldova cu prevederile Codului electoral şi necesitatea modificării legislației conexe", elaborat cu suportul Misiunii OSCE în Moldova, 2010.

Moldova să respecte drepturile persoanelor fizic dezavantajate şi să elimine obstacolele de participare a acestora la viața socială[115]. În legătură cu acelaşi grup social, Guvernul a aprobat Programul național de reabilitare şi integrare socială a persoanelor cu dizabilități pentru anii 2007-2009.

În perioada februarie 2005 – ianuarie 2008, a mai fost adoptată Legea pentru modificarea şi completarea Legii privind reabilitarea victimelor represiunilor politice. Aceasta stabileşte mecanismul de restituire a bunurilor confiscate de la persoanele supuse represiunilor şi ulterior reabilitate, precum şi acordarea compensațiilor echitabile pentru bunurile care nu pot fi restituite. În legătură cu această lege, în februarie 2007 a fost aprobat Regulamentul privind restituirea valorii bunurilor prin achitarea de compensații persoanelor supuse represiunilor politice, precum şi achitarea compensației în cazul decesului ca urmare a represiunilor.

În domeniul respectării drepturilor angajaților au fost adoptate: Legea pentru ratificarea Convenției Organizației Internaționale a Muncii nr.150 privind administrarea muncii; Legea pentru modificarea Legii cu privire la sistemul de salarizare în sectorul bugetar. Documentul a stabilit majorări salariale în trei etape[116]. Inspecția Muncii a constatat anual mii de cazuri de încălcare a reglementărilor în domeniul protecției muncii şi drepturilor angajaților. Cele mai frecvente încălcări ale legislației muncii au vizat organizarea improprie a locurilor de muncă, lipsa contractelor de muncă, salarii sub plafonul prevăzut de legislație, munca peste program, restanțele la salarii şi concedierea nemotivată. O problemă conexă celor cu care se confruntă angajații a fost lipsa unei legi privind minimul de existență, ajustat la coşul minim de consum. Abia în 2012 a fost adoptată Legea nr. 152 din 05.07.2012 cu privire la minimul de existență

În 2011-2012, înregistrarea cultului islamic şi adoptarea PNADO pot fi considerate principalele progrese înregistrate de către Republica Moldova la capitolul respectării drepturilor omului. În scopul îndeplinirii măsurilor sus-menționate, acestea au fost încorporate în mai multe documente de politici şi planuri de acțiuni naționale, printre care şi Planul național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pe anii 2011-2014[117] (PNADO). Parlamentul a adoptat legea anti-discriminare, sub denumirea oficială de Lege privind asigurarea egalității[118], care a intrat în vigoare la 1 ianuarie 2013. Noua denumire a fost propusă să diminueze rezistența din partea opozanților legii. Potrivit redacției finale a legii, interzicerea discriminării pe bază de orientare sexuală urmează a fi aplicat doar în domeniul angajării în muncă şi al ocupării forței de muncă. Aceste amendamente au restrîns domeniul de aplicabilitate a legii şi ar putea avea repercusiuni ulterioare asupra procesului de implementare a legii. Per total, însă progresul în asigurarea angajamentelor Republicii Moldova de asigurare a libertăților şi drepturilor omului este unul lent.

Cooperarea cu CoE şi executarea deciziilor CEDO

Autoritățile au manifestat, în mare parte, deschidere şi receptivitate în dialogul cu CoE şi cu alte organisme interesate în funcționarea adecvată a instituțiilor democratice în Moldova. În contextul cooperării autorităților cu CoE, Parlamentul a adoptat Hotărîrea cu privire la aprobarea Programului calendaristic al acțiunilor legislative în conformitate cu Rezoluția şi Recomandările Comisiei pentru respectarea obligațiilor şi angajamentelor statelor membre ale CoE. În conformitate cu acest program, au fost aprobate Legea privind Institutul Național al Justiției, inaugurat în noiembrie 2007; Legea despre cultele religioase şi părțile lor componente ş.a.[119].

Autoritățile moldovene au asigurat executarea deciziilor CEDO, achitînd despăgubirile[120]. De asemenea, Parlamentul a adoptat Legea pentru modificarea Legii cu privire la Agentul Guvernamental, care instituie

[115] Convenția a fost semnată şi de UE, devenind astfel parte a dreptului comunitar.
[116] Mai mulți deputați de opoziție au calificat aceste majorări drept populiste, realizate cu scopul influențării opiniei alegătorilor în preajma alegerilor locale, au criticat mecanismele propuse pentru implementare şi lipsa unor criterii clare de argumentare a remunerării diferitor categorii de angajați.
[117] HP nr.90 din 12.05.2011.
[118] Legea nr. 121 din 25.05.2012.
[119] Sintagma „Biserica Ortodoxă din Moldova" din Legea despre cultele religioase şi părțile lor componente este apreciată ca fiind restrictivă şi discriminatorie.
[120] Deciziile CEDO în cazurile Şarban, Modîrcă, Becciev, Muşuc, Palade indică asupra faptului că ipoteza deschiderii dosarelor penale pe numele acestora pe motive politice nu este lipsită de temei.

dispoziții noi referitoare la mecanismul exercitării dreptului de regres împotriva persoanelor a căror activitate intenționată a constituit temei pentru condamnarea Moldovei de către CEDO.

Au fost implementate o parte dintre recomandările rezoluției 1666 (2009) a Consiliului Europei, în particular cele cu referire la modificarea Codului Electoral (reducerea pragului electoral, suspendarea interdicției pentru persoanele cu dublă cetățenie de a exercita funcții publice) şi constituirea Comisiei pentru investigarea evenimentelor de după 7 aprilie

Deşi Programul calendaristic aprobat pentru onorarea obligațiilor față de CoE prevedea adoptarea unui şir de măsuri pînă în iulie 2006, mai multe dintre acestea s-au îndeplinit cu întîrziere sau au rămas nerealizate. Nu au fost adoptate: Codul de legi ale educației şi legea privind statutul mun. Chişinău. De asemenea, nu a fost condamnat principiul destituirii primarului de Comrat de către Adunarea Populară a Găgăuziei şi nu a fost au fost investigate motivele cazurilor de urmărire penală a liderilor opoziției la nivel național şi local. Mai mult, există situații în care actele normative naționale se adoptă fără o expertiză prealabilă a experților CoE şi cazuri în care recomandările CoE sînt ignorate[121].

Autoritățile moldovene, deşi au acordat reclamanților despăgubirile stabilite de CEDO, au tergiversat luarea unor acțiuni de ordin general, legislativ-normativ, fapt care explică condamnările repetate ale Moldovei pentru aceleaşi capete de acuzație: aplicarea torturii, încălcarea libertății de expresie, arest ilegal, existența în izolatorul CCCEC a peretelui de sticlă care separă persoanele sub arest de avocații lor etc.

Deşi adoptarea în 2006 a Legii pentru modificarea Legii cu privire la Agentul Guvernamental a fost motivată prin necesitatea intentării acțiunilor de regres împotriva persoanelor a căror activitate intenționată a constituit temei pentru condamnarea Moldovei de către CEDO, astfel de acțiuni nu au fost inițiate.

(5) Dezvoltarea şi implementarea cadrului legislativ adecvat pentru prevenirea şi combaterea traficului de ființe umane, precum şi pentru rezolvarea problemelor cu care se confruntă victimele traficului

Progres modest - 2,2 puncte din 5 maxim

Parlamentul a adoptat Legea nr. 241–XVI din 21.11.05 privind prevenirea şi combaterea traficului de ființe umane. A fost adoptat Regulamentul privind procedura de repatriere a victimelor traficului de ființe umane. În consecință, au fost elaborate proceduri şi indicatori pentru identificarea victimelor traficului de ființe umane de către serviciile consulare ale Republicii Moldova din străinătate, organele de drept din străinătate şi Misiunea OIM. A urmat adoptarea de către Parlament, la 31.01.2006, a unei serii de modificări în Codul Penal. A fost completat alin. (3) al art.21, 165 şi 206 din Codul penal referitor la stabilirea răspunderii penale pentru persoanele juridice şi persoanele cu funcții de răspundere care sunt implicate în traficul de ființe umane şi în acțiuni legate de migrațiune ilegală. A fost revizuit art. 206 CP ce ține de adopția copiilor; A fost stabilită răspunderea penală pentru persoanele juridice implicate în trafic de ființe umane şi copii; Codul Penal a fost completat cu un nou articol 362/1 "Organizarea migrațiunii ilegale". A fost creat Sistemul național de referință (SNR) pentru protecția şi asistență socială a victimelor şi potențialelor victime a traficului de ființe umane. A fost instituit Centrul național de coordonare generală a acțiunilor în cadrul SNR parte componentă a Direcției oportunități egale şi politici familiale din cadrul MPSFC. A urmat adoptarea Legea privind protecția martorilor şi altor participanți la procesul penal nr. 105-XVI din 16.05.2008.

(6) Eradicarea maltratării şi a torturii

Progres modest - 2,1 puncte din 5 maxim

Prin Legea pentru modificarea Codului penal, acesta a fost completat cu un articol nou (art. 309), intitulat „Tortura", care stabileşte pedepse pentru aplicarea torturii. Pe durata primilor trei ani de implementare a PAUEM, condițiile de detenție din penitenciare s-a îmbunătățit într-o anumită măsură (ex.: Penitenciarul de

[121] Acestea au fost declarate într-o conferință de presă, la 16 martie curent, de Vladimir Ristovski, Reprezentantul Special al Secretarului General al CoE în Moldova.

femei de la Ruşca) şi au fost înregistrate mai multe cazuri de condamnare a unor reprezentanți ai organelor de forță pentru depăşirea atribuțiilor de serviciu, însoțită de acțiuni de tortură. Din luna februarie 2006 şi-a început activitatea Comitetul pentru plîngeri, instituit în scopul examinării plîngerilor deținuților. Ca urmare a intrării în vigoare, la 24 iulie 2006, a Protocolului Opțional la Convenția ONU împotriva torturii şi altor tratamente sau pedepse crude, inumane sau degradante, Parlamentul a abilitat CpDOM cu atribuții de prevenire a torturii la nivel național[122].

Adoptarea de către Parlament a completărilor la Codul Penal, prin care a fost introdusă castrarea chimică forțată şi obligatorie pentru persoanele condamnate pentru viol săvîrşit asupra unui minor sub 15 ani123. Deşi Preşedintele Republicii Moldova a refuzat promulgarea legii pe motiv că aceasta contravine prevederilor constituționale privind drepturile şi libertățile omului, castrarea fiind un act de tortură, Parlamentul a decis revotarea legii[124]. Noua prevedere a fost condamnată de ONG-urile locale şi internaționale în domeniul drepturilor omului ca fiind o încălcare a drepturilor omului şi venind în contradicție cu documentele internaționale în domeniul drepturilor omului la care RM este parte[125].

Lipsa de independență a judecătorilor, libertatea prea mare de acțiune a procurorilor, insuficiența avocaților profesionişti şi independenți, amenințările din partea poliției şi inactivitatea autorităților penitenciare, au dus la funcționarea proastă a mecanismelor de protecție împotriva torturii în R. Moldova. Aceasta a fost una dintre concluziile Raportorului Special al ONU pentru tortură şi alte forme crude, inumane sau degradante de tratament sau pedeapsă, Manfred Nowak, trase din vizita întreprinsă în Moldova, după evenimentele din 7 aprilie 2009.

(7) Asigurarea respectării drepturilor copiilor

Progres moderat – 2,6 puncte din 5 maxim

Evoluții moderate au fost înregistrate în domeniul respectării drepturilor copilului. Printre acestea pot fi menționate: adoptarea Legii pentru ratificarea Protocolului Opțional la Convenția cu privire la drepturile copilului referitor la vînzarea de copii, prostituția şi pornografia infantilă; mărirea, cu începere de la 1 ianuarie 2007, a indemnizației unice alocate la naşterea unui copil; majorarea alocațiilor pentru un şir de categorii de copii aflați în dificultate; reducerea pedepsei maxime cu închisoarea în cazul minorilor de la 15 la 12,5 ani şi extinderea numărului de infracțiuni pentru care se aplică măsuri de constrîngere cu caracter educativ. În aceeaşi ordine de idei, au fost aprobate Strategia națională şi Planul de acțiuni privind reforma sistemului rezidențial de îngrijire a copilului pe anii 2007-2012. Documentele prevăd reducerea numărului de copii aflați în instituțiile rezidențiale cu circa 50 la sută, prin dezvoltarea unor instituții şi servicii alternative. De asemenea, Guvernul a adoptat Hotărîrea cu privire la aprobarea Strategiei naționale privind acțiunile comunitare pentru susținerea copiilor aflați în dificultate pe anii 2007-2009 şi Hotărîrea privind aprobarea Standardelor minime de calitate privind îngrijirea, educarea şi socializarea copiilor din instituțiile de tip rezidențial. Datorită reformei sistemului rezidențial de îngrijire a copilului, numărul caselor de copii de tip familial a crescut de aproape două ori în 2007, iar numărul noilor copii instituționalizați s-a redus.

Printre cele mai frecvent încălcate drepturi ale copilului se numără cele la un trai decent, la familie şi la educație. În pofida eforturilor de reducere a numărului de copiii aflați în instituțiile rezidențiale, acesta a rămas în continuare mare[126]. La acestea se adaugă alocațiile mici pentru copiii noi-născuți şi pentru cei aflați în dificultate, precum şi gradul de atenție scăzut pe care autoritățile l-au acordat copiilor ai căror părinți sînt plecați la muncă peste hotare.

Deşi a continuat perfecționarea cadrului legal pentru respectarea şi asigurarea drepturilor omului, acest efort

[122] Amnesty International-Moldova, CReDO, Promo-Lex, Misiunea OSCE în Moldova etc. au criticat decizia autorităților de a abilita doar CDOM cu atribuțiile de prevenire a torturii la nivel național, insistînd asupra necesității unui mecanism mai reprezentativ de supraveghere a fenomenului torturii. Autoritățile nu au dat curs recomandărilor făcute de aceste organizații.
[123] Legea nr. 34 din 24.05.2012.
[124] Votarea legii a avut loc la insistența fracțiunii PL care a condiționat astfel, susținerea legii privind asigurarea egalității.
[125] Declarația Amnesty International Moldova din 6 martie 2012, http://bit.ly/RB0sSR,
[126] Circa 85% dintre copiii din instituțiile rezidențiale au unul sau ambii părinți biologici în viață.

nu a fost urmat şi de consolidarea mecanismelor de protecție a drepturilor omului. Multe dintre activitățile prevăzute în planurile de acțiuni sunt realizate parțial sau nu sunt realizate deloc din motive financiare. Sistemul de justiție rămâne a fi ineficient în urmărirea în justiție a încălcărilor drepturilor omului. Printre cele mai frecvente încălcări ale drepturilor omului documentate de CDOM s-au numărat: ignorarea legislației privind petiționarea, neexecutarea deciziilor judecătoreşti, aplicarea torturii şi tratamentului inuman în activitatea MAI şi altor organe de drept, problemele din domeniul sistemului penitenciar. În perioada februarie 2005 – ianuarie 2008, mai multe organizații, partide au invocat îngrădirea dreptului la organizarea întrunirilor şi manifestațiilor. Existența cazurilor de încălcare a drepturilor omului a fost confirmată şi de deciziile de condamnare a Republicii Moldova de către CEDO. Principala cauză de condamnare a Republicii Moldova de către CEDO a fost neexecutarea deciziilor judecătoreşti. De cele mai multe ori Moldova a fost condamnată pentru încălcarea drepturilor la un proces echitabil, la protecția proprietății, la respectarea vieții private, la un recurs efectiv, la libertatea de exprimare, pentru deținerea ilegală a reclamantului, pentru condiții improprii de detenție, pentru durata excesivă a procedurilor judiciare şi pentru aplicarea torturii. Comitetul pentru Prevenirea Torturii (CPT) al Consiliului Europei a constatat menținerea fenomenului de violență în custodia poliției în Moldova şi a înaintat autorităților mai multe recomandări privind reducerea acestui fenomen[127].

(8) Asigurarea tratamentului egal

Progres moderat - 3.0 puncte din 5 maxim

În domeniul asigurării egalității de şanse a fost aprobată Legea pentru aderarea Republicii Moldova la Protocolul Opțional al Convenției cu privire la eliminarea tuturor formelor de discriminare față de femei; a fost adoptată Legea cu privire la asigurarea egalității de şanse între femei şi bărbați. Ultima a instituit reglementări normative, măsuri administrative şi organizaționale pentru a asigura promovarea în condiții egale a femeilor şi bărbaților şi pentru excluderea discriminării. Apoi a fost creată Comisia guvernamentală pentru egalitate între femei şi bărbați, aprobat Regulamentul acestei Comisii, precum şi Planul național Promovarea egalității genurilor umane în societate pentru perioada 2006-2009. De asemenea, a fost adoptată Legea cu privire la prevenirea şi combaterea violenței în familie, iar MAI a aprobat un plan de acțiuni pentru combaterea acestui fenomen. În urma alegerilor locale generale din iunie 2007, a crescut puțin numărul femeilor alese în calitate de primari pînă la 18%, față de 16% după alegerile locale din 2003. Tendința s-a păstrat şi după alegerile locale din 2011. Deşi au fost înregistrate mai multe realizări sub aspectul egalității de şanse, femeile au continuat să fie subreprezentate în organele autorităților publice de diferite niveluri, discriminate la angajare în cîmpul muncii şi sub aspectul retribuirii. De puține ori în cazul anunțării vacanței unor funcții de răspundere, femeile au fost încurajate să candideze. De asemenea, violența în familie, inclusiv cea asupra femeilor, a continuat să fie un fenomen răspîndit[128].

(9) Asigurarea respectării libertății de expresie

Progres modest – 2.4 puncte din 5 maxim

Printre principalele evoluții în domeniul mass-media se numără: adoptarea Codului audiovizualului (CA); aprobarea Regulamentului privind implementarea şi respectarea CA; elaborarea de către Consiliul Coordonator al Audiovizualului (CCA) a recomandărilor privind mecanismele de intrare în legalitate a radiodifuzorilor fondați şi finanțați de autoritățile administrației publice locale; adoptarea de către CCA a Strategiei de acoperire a teritoriului național cu servicii de programe audiovizuale (2007-2010); asigurarea unui grad mai mare de deschidere a CCA spre accesul publicului la informații privind activitatea sa[129].

[127] Raportul către Guvernul Republicii Moldova privind vizita Comitetului European pentru Prevenirea Torturii şi a Tratamentelor sau Pedepselor Degradante (CPT) din 27-31 iulie 2009, publicat pe 14 decembrie 2009, http://www.cpt.coe.int/documents/mda/2009-37-inf-eng.pdf.

[128] Aceasta este concluzia unui studiu realizat de Forul Organizațiilor de Femei din Republica Moldova (FOFRM).

[129] APEL *et al.* (2007), *Proiectul „Monitorizarea implementării Codului Audiovizualului", Comunicat de presă*, http://www.apel.md/comunic/COMUNICAT_DE_PRESA_191207.pdf.

Partide parlamentare de opoziție[130] şi organizații specializate în domeniul mass-media[131] nu au fost de acord cu modul în care a fost examinat şi adoptat Codul Audiovizualului, apreciind că acesta a fost adoptat fără o dezbatere publică plenară[132]. Ulterior, mai multe organisme, inclusiv misiuni diplomatice acreditate în Moldova, au exprimat îngrijorări privind modul de implementare a Codului Audiovizualului[133].

În procesul de reorganizare a posturilor municipale „Antena C" şi „Euro TV Chişinău", precum şi în evoluția ulterioară a evenimentelor în jurul acestora au fost atestate mai multe încălcări, între care: lezarea interesului public, ignorarea procesului de consultare a opiniei comunității municipale, precum şi a drepturilor colectivelor de muncă, prejudicierea dreptului la informare a publicului[134], limitarea clară a spațiului fluxului liber de informație[135]. Evoluțiile în jurul posturilor municipale nu au consunat cu recomandările făcute, în decembrie 2006, de Misiunea OSCE şi zece misiuni diplomatice într-o declarație comună pe marginea situației acestora[136].

În perioada februarie 2005 – ianuarie 2008, au fost înregistrate mai multe cazuri de îngrădire a libertății presei (ex.: „Ziarul de Gardă"; „PRO TV Chişinău"; „DTV"; ziarul „SP";), de intimidare a reprezentanților unor mijloace de informare în masă („PRO TV Chişinău"; „Euro TV Chişinău"). La acestea s-au adăugat lipsirea disproporționată şi cu lezarea interesului public a unor mijloace media de licență de emisie (postul de radio „FM-103.5" din Bălți, „TVR1").

De asemenea, autoritățile moldovene nu au îndeplinit în totalitate obiectivul (9) al PAUEM, care prevede, între altele, ajutor financiar din partea statului pentru mass-media acordat în baza criteriilor stricte şi obiective aplicate egal pentru toată mass-media.

Accesul liber la informație a fost relativ îngrădit. Printre cauzele acestui fenomen pot fi menționate: transparența redusă a instituțiilor publice, neglijarea Legii privind accesul la informație, atitudinea formalistă sau, uneori, incompetența funcționarilor publici, secretizarea excesivă a informației de interes public. Rata răspunsurilor complete oferite de instituțiile puterii centrale a fost mai mare decît cea în cazul solicitărilor adresate administrației locale[137].

Tergiversarea inexplicabilă de către Curtea de Apel a examinării dosarului postului de televiziune NIT contra Consiliul Coordonator al Audiovizualului (CCA) a ridicat semne de întrebare privind calitatea şi imparțialitatea actului de justiție înfăptuit de către completul de judecată al Curții de Apel. Examinarea de aproape un an al dosarului NIT vine în contradicție cu angajamentele Republicii Moldova privind respectarea Convenției europene pentru apărarea drepturilor omului şi libertăților fundamentale şi a Pactului Internațional cu privire la Drepturile Civile şi Politice adoptat la 16 decembrie 1989 la New York, care consacră dreptul la un proces echitabil, desfăşurat în limitele unui termen rezonabil. În acelaşi context, trezeşte îngrijorarea refuzul repetat al Consiliului Coordonator al Audiovizualului de acordare a licenței de emisie TV prin cablu portalului Moldnews, simpatizant al opoziției.

(10) Asigurarea respectării libertăţii asocierii şi susţinerea dezvoltării societăţii civile

Progres moderat – 3,5 puncte din 5 maxim

La 29 decembrie 2005, a fost aprobată Concepția privind cooperarea dintre Parlamentul Republicii Moldova şi societatea civilă. Aceasta a avut drept scop stabilirea principiilor de interacțiune între Parlament şi reprezentanții societății civile, precum şi de consultare permanentă între părți. În virtutea prevederilor concepției, pe site-ul oficial al Parlamentului au fost plasate pentru dezbateri publice texte ale proiectelor de acte legislative. În aceeaşi ordine de idei, a fost constatată cooperarea dintre Parlament şi ONG-urile

[130] Stenograma şedinței Parlamentului din 27.07.2006, http://www.parlament.md/news/plenaryrecords/27.07.2006.
[131] Declarația comună a unui şir de organizații de profil, www.ijc.md.
[132] ADEPT şi EXPERT-GRUP (2006), *Euromonitor*, nr. 3, iulie, p. 13.
[133] *Declarația comună*, 15.12.2006.
[134] APEL et. al. (2007), *Monitorizarea implementării Codului Audiovizualului*, Info-Prim Neo, 7 februarie, www.info-prim.md.
[135] *Declarație comună: Îngrijorări cu privire la libertatea presei*, 14 martie 2007, http://www.azi.md/print/43594/Ro.
[136] Misiunea OSCE în Moldova (2007), *Moldova's broadcasting reforms cause for concern, OSCE Mission Head says*, 19 februarie, http://www.osce.org/item/23339.html.
[137] Centrul „Acces-info" (2007), *Aplicarea Legii privind accesul la informație. Raport de monitorizare*, www.acces-info.org.md.

specializate în procesul de elaborare a proiectelor de legi pentru reforma administrației publice centrale, de amendare a legislației electorale, privind transparența procesului decizional, pentru modificarea şi completarea Legii cu privire la asociațiile obşteşti.

Exemplul Parlamentului a fost preluat de Guvern, care a propus pentru dezbateri publice proiectele unor documente, precum cele privind serviciul public şi statutul funcționarului public, Strategia de informare şi comunicare pentru integrare europeană a Republicii Moldova.

Printre alte realizări se numără semnarea Memorandumului privind cooperarea în procesul integrării europene între MAEIE al RM şi organizațiile societății civile şi a Memorandumului de cooperare dintre Ministerul Protecției Sociale, Familiei şi Copilului (MPSFC) şi Rețeaua ONG-urilor din domeniul social. Memorandumul, încheiat între MAEIE şi 23 de organizații neguvernamentale, alianțe, rețele şi foruri, a rămas deschis pentru toate organizațiile obşteşti interesate să sprijine şi să asiste autoritățile în procesul de realizare a obiectivului de integrare europeană. La acestea se adaugă, includerea în componența mai multor structuri a reprezentanților societății civile, precum comisiile pentru elaborarea concepțiilor securității naționale şi politicii externe ale Republicii Moldova. De asemenea, mai multe ministere au organizat periodic reuniuni tematice consultative cu participarea reprezentanților ONG-urilor. În iunie 2008 a fost constituit Consiliul Național pentru Participare (CNP), inițiativă lansată de guvern pentru consultarea societății civile.

După preluarea guvernării de către Alianța pentru Integrare Europeană Guvernul a relansat inițiativa Consiliului Național pentru Participare în scopul consultării societății civile, mediului de afaceri şi cel academic în procesul de elaborare, implementare, monitorizare a documentelor de planificare strategică a țării[138], dialogul unor ministere cu societatea civilă intensificîndu-se: reprezentanții ONG au fost aleşi în componența colegiilor ministerelor (Ministerul Finanțelor,), au fost organizate mai multe mese rotunde pe subiecte de politici publice cu participarea reprezentanților societății civile (Ministerul Economiei,) etc.

Deşi pe paginile web ale instituțiilor publice s-au publicat proiecte de acte legislative, documente care vizau ratificarea unor acte internaționale nu au conținut şi textele tratatelor respective, adesea au lipsit textele notelor informative, avizele, expertizele şi trimiterile la actele comunitare sau interne din care rezulta necesitatea elaborării proiectelor respective. O situație similară s-a putut observa şi în cazul Guvernului. De asemenea, s-au constatat cazuri în care proiectele au fost examinate de Parlament în grabă, fără respectarea termenului de 15 zile stabilit de Regulamentul Parlamentului, Legea privind transparența decizională şi de mecanismul de implementare a Concepției privind cooperarea cu societatea civilă.

În cazul elaborării şi promovării mai multor acte legislative, ONG-uri specializate au constatat că acestea nu au fost supuse suficient dezbaterilor publice şi că multe propuneri ale ONG-urilor nu au fost luate în considerație. Aceasta indică asupra faptului că unele autorități publice au avut o atitudine formalistă sau ignorantă față de implicarea ONG-urile la formularea şi implementarea politicilor publice.

Gradul de transparență şi deschidere a autorităților față de ONG-uri a rămas insuficient. Acesta s-a redus şi mai mult o dată cu sistarea transmisiunii în direct a şedințelor plenare ale Parlamentului. Pe de altă parte, capacitățile umane şi instituționale, de expertiză şi asistență ale ONG-urilor au fost limitate. În domeniile în care aceste capacități există la un nivel satisfăcător, opiniile organizațiilor obşteşti au fost deseori neglijate.

Concluzii

- Moldova a continuat să avanseze, deşi lent, în armonizarea cadrului legislativ național în domeniul drepturilor omului cu cel al UE.
- Procesul de îmbunătățire a cadrului legislativ privind protecția drepturilor omului rămâne a fi unul impulsionat din exterior. Drept consecință a acestui fapt, adoptarea cadrului legislativ nu este întotdeauna urmat de crearea unor mecanisme eficiente de protecție a drepturilor omului, în timp ce fortificarea mecanismelor existente nu este percepută drept o prioritate. Această abordare cu jumătăți de măsură nu permite protecția eficientă a drepturilor omului. Totodată, realizarea problematică a

[138] În urma concursului de selectare a membrilor Consiliului Național pentru Participare, din componența Consiliului fac parte 30 de reprezentanți ai societății civile.

drepturilor omului este determinată şi de problemele legate de calitatea actului de justiție din Republica Moldova.

- În pofida unei îmbunătățiri situației mass-media în ultimii ani, în anul 2012 s-au înregistrat unele probleme privind asigurarea libertății presei şi a libertății de exprimare, în special a presei locale şi a celei de opoziție. A fost în continuare amânată adoptarea legislației care să reglementeze transparența proprietății mass-media, piața de publicitate şi de-monopolizarea pieței mass-media. Deşi a trecut destul timp de la adoptarea legii privind libertatea de exprimare, impactul acesteia rămâne a fi redus ca urmare a lipsei de informare despre existența acesteia în rândul judecătorilor, dar şi a jurnaliştilor[139].

Recomandări strategice

- Eficientizarea activităților de monitorizare de către CCA a comportamentului radiodifuzorilor şi de aplicare a sancțiunilor prompte şi adecvate în cazul abuzurilor evidente;
- Reglementarea procedurilor de examinare de către instanțele de judecată a contestațiilor depuse în ziua alegerilor sau după ziua alegerilor: examinarea urgentă; reglementări procedurale corelate; evitarea tergiversării; hotărîri executorii clare;
- Respectarea prevederilor legislației privind transparența decizională în procesul de modificare a cadrului electoral;
- Pentru a evita răspîndirea fenomenului de impunitate pentru actele de tortura în rîndul polițiştilor, este necesară excluderea suprapunerii articolelor 309/1 şi 328 (2) c) din Codul Penal şi să elimine prescripția pentru crimele de tortură;
- Pentru îmbunătățirea transparenței decizionale, este necesară eliminarea neconcordanțele ce există între prevederile Legii nr.239-XVI din 13.11.2008 şi cele ale Regulamentului adoptat prin Hotărîrea Guvernului Nr.96 din 16.02.2010, care duc la apariția confuziilor;
- Crearea Comisiei pentru implementarea Planului Național de Acțiuni privind Drepturile Omului şi plasarea informației despre componența Comisiei pe paginile web ale Ministerului Justiției şi Cancelariei de Stat;
- Ministerele responsabile şi Cancelaria de Stat să asigure transparența în procesul de implementare a planurilor de acțiuni adoptate în anul 2011 care vizează protecția drepturilor omului, în general şi a numitor categorii de populație în particular, prin participarea reprezentanților societății civile în consiliile consultative de monitorizare/implementare a planurilor de acțiuni şi prin publicarea în termen a rapoartelor de progres anuale;
- Includerea în prioritățile de politici sectoriale prevăzute în Cadrul bugetar pe Termen Mediu pe anii 2013-2015, care se află în proces de elaborare, a componentei legate de protecția drepturilor omului.

■ Soluționarea conflictului transnistrean: Progres modest (1.5 puncte din 5 maxim)

(16) Eforturi susținute vizând soluționarea conflictului transnistrean, respectând suveranitatea şi integritatea teritorială a Republicii Moldova în cadrul hotarelor sale, recunoscute internațional şi garantând respectarea democrației, supremației legii şi a drepturilor omului

Progres minor (1.5 modest din 5 maxim)

Reglementarea diferendului transnistrean rămîne unul din domeniile prioritare de pe agenda relațiilor UE-Republica Moldova. Conflictul nesoluționat creează o serie de riscuri la adresa securității regionale. Aceste riscuri provin din lipsa unui regim constituțional în regiune, proliferarea activităților ilicite şi staționarea unui larg contingent de trupe şi muniții ruseşti, rămase de pe timpul existenței URSS, fără acceptul sau supravegherea Republicii Moldova, precum şi contrar angajamentelor internaționale ale Federației Ruse. Riscurile invocate au devenit mai proeminente o dată cu aderarea României la Uniunea Europeană la 1 ianuarie 2007, ceea ce a adus zona de conflict la o distanță şi mai mică de frontiera UE. Mai mult, existența conflictului „înghețat" şi lipsa controlului de facto al Republicii Moldova asupra teritoriilor din estul Nistrului constituie un obstacol major pentru dezvoltarea politică şi socio-economică a Republicii Moldova, deci şi pentru realizarea obiectivelor Politicii Europene de Vecinătate a UE referitoare la Moldova.

[139] Concluziile aparțin studiului "Impactul legii cu privire la libertatea de exprimare„, elaborat de către Centrul de Jurnalism Independent, http://bit.ly/Xn52Ue.

Preambulul PAUEM se referă în mod expres la „responsabilitate împărtăşită" în reglementarea şi prevenirea conflictelor, iar Planul de Acțiuni propriu-zis prevedea o serie de acțiuni îndreptate spre consolidarea contribuției UE la eforturile de reglementare, prevederile menționate constituind una din inovațiile PAUEM față de Acordul de Parteneriat şi Cooperare (APC) în contextul consolidării dialogului politic şi de securitate dintre UE şi RM. Măsurile propuse în PAUEM aveau drept obiectiv, pe de o parte, implicarea mai activă a UE în procesul propriu-zis de negocieri politice în problema transnistreană, iar pe de altă parte, modificarea contextului în care există acest conflict şi crearea unui cadru mai favorabil pentru atingerea şi punerea in aplicare a unei eventuale soluții politice. Abordarea invoațională se referă la modul în care europenizarea eforturilor de reglementare transnistreană pot contribui de fapt la avansarea procesului propriu-zis de reglementare[140].

Participarea Moldovei la procesul de negocieri politice sub egida OSCE

Pe durata implementării propriu-zise a PAUEM procesul de negocieri politice în problema transnistreană a fost în mare parte blocat, cu excepția cîtorva runde de negocieri care au avut loc în lunile octombrie 2005 – martie 2006. Mediatorii şi observatorii în problema transnistreană au desfăşurat mai multe runde de consultări şi au lansat mai multe apeluri către părți în vederea reluării procesului de negocieri. Acestea s-au soldat fără rezultat din cauza intransigenței părții transnistrene, pe motiv a „blocadei economice instituite de Republica Moldova şi Ucraine", şi înaintării de către aceasta a unor condiții inacceptabile pentru partea moldovenească, condiții care deseori au fost susținute şi de Federația Rusă.

Lipsa progresului în retragerea trupelor şi munițiilor ruseşti din regiunea transnistreană a constituit unul din motivele pentru care acestea din urmă nu au reuşit să adopte declarații finale la ministeriale anuale ale OSCE timp de nouă ani consecutivi, din 2003 pînă în 2011. În condițiile în care negocierile în formatul „5+2"[141] au rămas blocate timp de şase ani, autoritățile moldoveneşti au întreprins mai multe eforturi în vederea deblocării situației şi identificării unor soluții alternative. Pot fi evidențiate aici trei inițiative principale ale Chişinăului în acest sens:

- adoptarea de către Parlamentul Republicii Moldova la 10 iunie 2005 a Declarației cu privire la inițiativele Preşedintelui Ucrainei şi a două apeluri cu privire la criteriile de democratizare, principiile şi condițiile de demilitarizare a regiunii transnistrene a Republicii Moldova şi la 22 iulie 2005 a Legii cu privire la prevederile de bază ale statutului juridic special al raioanelor de est ale Republicii Moldova (Transnistria);
- dialogul purtat de autoritățile moldoveneşti cu Federația Rusă în august 2006 pe marginea unui „pachet de propuneri" moldoveneşti, care aveau drept pivot reglementarea relațiilor de proprietate în regiunea transnistreană;
- inițiativele de consolidare a încrederii şi securității lansate de Preşedintele Vladimir Voronin în toamna anului 2007, care au introdus în circuit o abordarea nouă bazată pe consolidarea „măsurilor de încredere".

Abia la 22 septembrie 2011, în cadrul consultările de la Moscova s-a convenit asupra înțelegerii privind reluarea negocierilor în format „5+2". La sfîrşitul lunii noiembrie, la Vilnus, a avut loc prima întrunire oficială în format "5+2". În cadrul Consiliului Ministerial al OSCE, din 6-7 decembrie 2011, delegația Republicii Moldova a evidențiat progresele, dar a evocat necesitatea:

- soluționării finale şi viabile a conflictul transnistrean care să se bazeze pe suveranitatea şi integritatea teritorială a Republicii Moldova;
- elaborării în cadrul negocierilor în format „5+2" a unei agende cuprinzătoare care să includă statutul regiunii transnistrene;
- consolidării măsurilor de încredere;
- respectării drepturile omului în regiunea transnistreană,

[140] „Europenizarea" în domeniul reglementării conflictelor secesioniste denotă „procesul care este activat şi încurajat de către Uniunea Europeană şi prin care soluționarea conflictului este legată de un anumit grad de integrare a părților implicate în structurile europene" (Vezi „Europenizarea şi conflictele secesioniste", G. Noutcheva, N. Tocci, B. Coppieters, T. Kovziridze, M. Emerson, M. Huysseune, 2004).

[141] Prima rundă de negocieri în problema transnistreană din perioada implementării PAUEM a avut loc la 27-28 octombrie cu participarea părților moldovenească şi transnistreană, a mediatorilor din partea OSCE, Rusiei şi Ucrainei, precum şi a SUA şi UE în calitate de observatori.

- examinării aspectelor de securitate, exprimînd îngrijorarea vis-a-vis de tendinţele negative din Zona de Securitate;
- iniţierii discuţiilor cu privire la transformarea actualei operaţiuni de menţinere a păcii intr-o misiune civilă cu mandat internaţional;
- finalizării procesului de retragere a forţelor militare ale Federaţiei Ruse de pe teritoriul Republicii Moldova, ceea ce ar contribui la depăşirea impasului in dialogul cu privire la regimul de control al armamentelor convenţionale în Europa.

A urmat o serie de consultări în format "5+2", încununată de runda de negocieri de la Viena, din perioada 17-18 aprilie 2012, în cadrul căreia părţile au:

- agreat textul documentului care să constituie baza organizatorică a funcţionării formatului de negocieri şi care stabileşte principiile generale pe care se vor baza negocieri oficiale;
- concretizat aspecte privind elaborarea agendei rundelor, periodicitatea reuniunilor, rolul grupurilor de lucru, măsurile de consolidare a încrederii, modalitatea formalizării rezultatelor negocierilor;
- convenit că procesul de negocieri să includă probleme social-economice, umanitare, de securitate, de reglementare politică a conflictului, de respectare a drepturilor omului în regiune.

În linii mari, s-a convenit ca chestiunile de pe agenda procesului de negocieri să fie împărţite pe compartimente:

- chestiuni social-economice, stabilindu-se direcţii importante ca libertatea de circulaţie a populaţiei, procedurile vamale, problemele sferei bancare, ale sferei sănătăţii, educaţiei;
- de drept general şi umanitare şi drepturile omului;
- reglementarea politică amplă, inclusiv chestiuni instituţionale, politice şi de securitate.

În cadrul Reuniunii a XIX-a a Consiliului de Miniştri al OSCE, desfăşurate în perioada 6-7 decembrie 2012, la Dublin, pentru prima oară după zece ani, a fost adoptată o declaraţie ministerială cu privire la negocierile vizând procesul de reglementare a conflictului transnistrean în formatul „5+2". Declaraţia ministerială de la Dublin, adoptată în unanimitate, a confirmat:

- sprijinul statelor participante ale OSCE pentru o reglementare cuprinzătoare, echitabilă şi viabilă a conflictului transnistrean cu respectarea suveranităţii şi integrităţii teritoriale a Republicii Moldova,
- sprijinul pentru elaborarea unui statut special al regiunii transnistrene, care ar garanta pe deplin drepturile umanitare, politice, economice şi sociale ale populaţiei acesteia;
- progresele Conferinţei Permanente pentru Probleme Politice din cadrul Procesului de Negocieri pentru Reglementarea Transnistreană în format "5+2", ca urmare a adoptării deciziei din 22 septembrie 2011, de la Moscova, de reluare a negocierilor oficiale în formatul menţionat, şi prima întrunire de la Vilnus din perioada 30 noiembrie – 1 decembrie 2011;
- utilitatea adoptării "Principiilor şi Procedurilor de Desfăşurarea a Negocierilor" şi a agendei ample a desfăşurării negocierilor, posibilitatea avansării negocierilor pe cele trei tematici incluse în agenda formatului 5+2, respectiv: aspectele social-economice; chestiuni umanitare şi de drepturile omului; reglementarea cuprinzătoare a conflictului, inclusiv subiecte instituţionale, politice şi de securitate;
- progresul în reactivarea grupurilor de experţi şi a contactelor directe ale părţilor, ceea ce a condus la realizări concrete în beneficiul populaţiei locale, cum ar fi reluarea traficului feroviar prin regiunea transnistreană;
- rolul complementar al societăţii civile şi mass-media părţilor în procesul de reglementare;
- necesitatea sporirii eforturile pentru elaborarea şi implementarea măsurilor de consolidare a încrederii, inclusiv prin eliminarea obstacolelor în calea liberei circulaţii a persoanelor, bunurilor şi serviciilor.
- îndemnul către mediatorii şi observatorii în procesul de negocieri ca să intensifice eforturile coordonate şi să utilizeze potenţialul de care dispun pentru promovarea progresului în reglementarea conflictului transnistrean.

În cadrul aceleiaşi sesiunii de încheiere a Consiliului Ministerial delegaţia Republicii Moldova a reiterat că:

- procesul de reglementare a conflictului transnistrean se desfăşoară într-un context politic marcat de neîndeplinirea angajamentelor privind retragerea forțelor militare ale Federației Ruse de pe teritoriul Republicii Moldova;
- este necesară transformarea mecanismului actual de pacificare într-o misiune multinațională, civilă şi compactă cu mandat internațional corespunzător;
- agenda dialogului de securitate între actorii relevanți din cadrul OSCE trebuie să aibă în vedere soluționarea problemelor menționate în conformitate cu normele, principiile şi angajamentele OSCE.

Dialog politic şi cooperarea UE-RM

Semnarea PAUEM la 22 februarie 2005 a avut efecte imediate – desemnarea Reprezentantului Special al UE pentru Republica Moldova şi aderarea UE la formatul de negocieri în calitate de observator. La 16 martie 2005, Consiliul Uniunii Europene şi-a desemnat Reprezentant Special al Uniunii Europene (RSUE) în Republica Moldova, mandatul căruia se referea, în mod special, la contribuția UE în soluționarea pașnică a conflictului transnistrean, însă includea şi alte domenii, cum ar fi contribuția la consolidarea instituțiilor democratice, supremația legii şi respectarea drepturilor şi libertăților fundamentale, promovarea bunelor relații dintre UE şi RM în baza valorilor şi intereselor comune, combaterea traficului în ființe umane etc.

Aderarea UE, alături de SUA, în calitate de observator la formatul de negocieri politice în septembrie 2005 a contribuit în mod substanțial la consolidarea rolului RSUE. Cu toate că negocierile au rămas blocate, începînd cu martie 2006 şi pînă în noiembrie 2011, şi UE a avut doar un rol de observator în acestea, formalizarea prezenței UE în formatul de negocieri a sporit considerabil prezența şi vizibilitatea UE în eforturile de reglementare. Devenind un participant direct la procesul de negocieri, UE a devenit un actor mult mai interesat în identificarea unei soluții, iar participarea directă la acest proces a deschis accesul UE la informații din interior.

În consecință, problema transnistreană a figurat constant pe agenda şedințelor instituțiilor de cooperare UE-RM. O atenție deosebită a fost atrasă problemei transnistrene în cadrul şedinței Consiliului de Cooperare UE-RM din 19 iunie 2007, la care obiectul unor intense consultări moldo-ruse – „pachetul de propuneri" moldovenești în problema transnistreană – a fost discutat pe larg de către oficialii europeni şi delegația moldovenească. Cu această ocazie, înalți oficiali ai UE au îndemnat partea moldovenească să asigure că orice soluție finală în problema transnistreană este adoptată în formatul „5+2", care rămîne a fi unicul mecanism pentru discutarea soluțiilor identificate. Dialogul purtat în problema transnistreană în cadrul lucrărilor Comitetului de cooperare parlamentară UE-RM a contribuit la adoptarea de către Parlamentul European a unei serii de rezoluții cu privire la conflictul transnistrean[142]. Deşi PEV are un rol limitat în formularea şi aplicarea politicii externe a UE, rezoluțiile acestuia au jucat un rol important în sensibilizarea statelor membre cu privire la situația din regiunea transnistreană şi importanța acesteia pentru realizarea obiectivelor PEV față de Republica Moldova.

Sprijin diplomatic şi politic al UE în reglementarea transnistreană

Pe lîngă dialogul constant UE-RM în problema transnistreană, UE a acordat sprijin diplomatic şi politic în eforturile de reglementare transnistreană în cadrul dialogului politic şi de securitate al UE cu statele terțe (Rusia, Ucraina), în cadrul forurilor pan-europene şi internaționale (OSCE, Consiliul Europei, NATO, ONU), precum şi prin declarațiile şi luările de poziție ale diverselor instituții UE pe marginea evoluțiilor din reglementarea transnistreană. Cel mai mare impact la capitolul sprijin politic şi diplomatic l-a avut dialogul UE cu Ucraina, care a avut drept rezultat desfăşurarea Misiunii UE de asistență la frontieră în Moldova şi Ucraina şi respectarea de către autoritățile ucrainene a regimului vamal unificat la frontiera moldo-ucraineană potrivit Declarației Comune din 30 decembrie 2005, două evoluții-cheie înregistrate în perioada de referință şi care au avut probabil cel mai mare impact asupra contextului conflictului transnistrean.

[142] Rezoluția Parlamentului European cu privire la încălcarea drepturilor omului în Republica Moldova, 12 iulie 2007; Rezoluția Parlamentului European cu privire la Moldova (Transnistria), 26 octombrie 2006; Rezoluția Parlamentului European cu privire la drepturile omului în Moldova şi în particular în Transnistria, 16 martie 2006, www.europarl.europa.eu.

UE a purtat un dialog constant şi cu Rusia în problema transnistreană, alături de alte conflicte „înghețate" din spațiul ex-sovietic, care făceau obiectul spațiului de securitate comun UE-Rusia. UE a continuat să reitereze necesitatea identificării cît mai grabnice şi necondiționate a unei soluții viabile a conflictului transnistrean cu respectarea integrității teritoriale şi suveranității RM în cadrul reuniunilor ministeriale ale OSCE, şedințelor Consiliului Permanent al OSCE, şedințelor Comitetului de Miniştri al Consiliului Europei, precum şi în cadrul altor foruri pan-europene şi internaționale.

La 7 iunie 2010, în cadrul întîlnirii de la Mersburg a cancelarului german şi preşedintelui rus s-a anunțat că problema transnistreană ar putea ajunge pe agenda Comitetul Rusia-UE pentru politică externă şi securitate la nivelul miniştrilor de externe. În acest sens, a fost dată publicității o declarație comună a celor doi oficiali, în care se afirmă: "Comitetul ar putea servi drept forum pentru schimbul de opinii pe marginea problemelor curente referitor la politica şi securitatea internațională, ar putea elabora principiile de bază de desfăşurare a operațiunilor comune civile şi militare ale Rusiei şi UE privind depăşirea crizei, efectua un schimb de opinii şi recomandări în probleme concrete de colaborare, inclusiv diferite conflicte şi situații de criză, la a căror reglementare participă Rusia şi Uniunea Europeană în cadrul formatelor internaționale corespunzătoare". În aceeaşi ordine de idei, preşedintele rus a menționat că: "unirea eforturilor ar putea contribui la soluționarea conflictul transnistrean, lucru care ar trebuie atins prin reanimarea negocierilor în format "5+2", cu implicarea tuturor părților şi cu atragerea unor posibilități suplimentare, inclusiv în cadrul unui eventual forum pentru securitate Rusia-Uniunea Europeană". Autoritățile moldovene au reacționat pozitiv față de inițiativa conducătorilor Rusiei şi Germaniei privind "instituționalizarea dialogului ruso-comunitar pe probleme de politică externă şi securitate, inclusiv vizînd cooperarea în gestionarea conflictelor şi a situațiilor de criză, desfăşurarea operațiunilor comune civile şi militare în acest sens, precum şi pentru atingerea unui progres substanțial pentru identificarea în formatul 5+2 a unei soluții viabile pentru conflictul transnistrean".

Angajamentele Rusiei de la Istanbul

Necesitatea îndeplinirii plenare şi fără întîrziere de către Rusia a angajamentelor asumate în cadrul Reuniunii Ministeriale a OSCE din 1999 de la Istanbul a fost exprimată constant în luările de poziție ale reprezentanților diverselor instituții ale UE. Atît statele deținătoare a Preşedinției UE, cît şi statele membre individuale s-au alineat acestei poziții, susținînd argumentele Republicii Moldova. În aceeaşi ordine de idei, partea moldoveană a exprimat de mai multe ori îngrijorarea față de ineficiența actualului mecanism de pacificare şi a pledat pentru transformarea acestuia într-o misiune multinațională de observatori civili. UE nu a emis o poziție oficială vizavi de problema transformării actualului mecanism de pacificare din regiunea transnistreană sau o eventuală participare a statelor UE în acesta, mai mulți oficiali UE declarînd că astfel de discuții pot avea loc doar atunci cînd va fi clar ce fel de mandat va avea misiunea preconizată şi la ce etapă a procesului de reglementare va fi desfăşurată aceasta (conflict, post-conflict etc.).

Inconsecvența autorităților moldovene a subminat pledoaria UE în favoarea Republicii Moldova. La 18 martie 2009, în cadrul întîlnirii preşedinților Rusiei şi Republicii Moldova a fost semnată o Declarație avînd drept scop declarat „consolidarea eforturilor în vederea reglementării transnistrene". Declarația prevedea între altele că:

- părțile (Chişinăul şi Tiraspolul) consemnează rolul stabilizator al actualei misiuni de pacificare în regiune şi consideră justificată transformarea ei în operațiune de garantare a păcii sub egida OSCE ca urmare a reglementării transnistrene;
- părțile îşi exprimă recunoştința față de Federația Rusă pentru eforturile de mediere îndreptate spre reglementarea transnistreană plenară.

Semnarea Declarației menționate a provocat critici la adresa conducerii Republicii Moldova. E Experți internaționali au menționat că semnarea Declarației a fost interpretată în cercurile diplomatice occidentale ca:

- renunțarea autorităților moldovene la documentele semnate de Rusia la summit-ul OSCE de la Istanbul şi revenirea la cercul vicios – Rusia nu-şi retrage trupele fiindcă nu există soluția politică a conflictului, iar soluționarea conflictul nu va fi atinsă fiindcă nu se doreşte retragerea trupelor. De

fapt, Declarația a subminat pozițiile UE şi a SUA în problema retragerii prezenței militare ruse din regiune;
- subminarea poziției Moldovei din perspectiva Tratatului FACE şi acordurilor de la Istanbul din 1999, conform căruia trupele străine nu pot staționa pe teritoriul unei țări fără acceptul acesteia. Mai mult, în cazul Moldovei, cerințele de la Istanbul se refereau la retragerea deplină şi necondiționată a prezenței militare ruseşti.

După preluarea guvernării Republicii Moldova de către Alianța pentru Integrare Europeană (AIE), în cadrul celei de 64-a sesiune a Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite, din septembrie 2009, în timpul discuțiilor de politica generala, reprezentatul Republicii Moldova a menționat că Moldova va pleda în continuare pentru retragerea de pe teritoriul sau a trupelor străine şi înlocuirea actualei operațiuni de pacificare cu forte internaționale cu mandat respectiv.

Securizarea frontierei

La acest capitol au fost înregistrate progrese importante, iar implicarea şi sprijinul UE au produs cele mai tangibile rezultate care au modificat substanțial actualul *status quo*. Misiunea UE de asistență la frontieră (EUBAM), pe segmentul transnistrean al hotarului moldo-ucrainean, a fost privită ca model de intervenție a UE în situații de conflict, dar şi drept model de cooperare eficientă dintre diverse instituții ale UE în reglementarea crizelor, o conjugare eficientă de politică externă şi de securitate (PESC) şi asistență tehnică.

Misiunea a fost lansată drept răspuns la o scrisoare comună din partea Preşedinților Moldovei şi Ucrainei, din 2 iunie 2005, în care aceştia solicitau sprijinul UE pentru consolidarea capacității de gestionare a frontierei şi instituirea unui „control vamal internațional" la hotarul moldo-ucrainean. În urma semnării unui Memorandum de Înțelegere dintre UE, Ucraina şi Moldova la 7 octombrie 2005, Misiunea de asistență la frontieră în Ucraina şi Moldova şi-a început activitatea la 30 noiembrie 2005.

Inițial Misiunea a fost lansată pentru doi ani, cu un buget de circa 20 mil Euro şi cu un contingent de circa 50 de experți europeni în probleme vamale şi poliție de frontieră. În urma activității de succes a misiunii, mandatul acesteia a fost extins succesiv, activînd şi în prezent. Misiunea a fost implicată şi în gestionarea proiectului Comisiei Europene BOMMOLUK (Îmbunătățirea controlului la frontiera moldo-ucraineană) îndreptat spre procurarea de echipament, dezvoltarea capacităților de analiză a riscurilor şi instruirea personalului la punctele de trecere controlate în comun.

În urma activității Misiunii fluxurile de contrabandă la frontiera moldo-ucraineană au scăzut în mod considerabil, a sporit capacitatea de analiză a riscurilor şi a securității frontierei, a fost consolidată cooperarea dintre organele de resort din Moldova şi Ucraina, precum şi dintre acestea şi organele europene competente.

Important, Misiunea a contribuit la punerea în aplicare şi funcționarea regimului vamal unic instituit de Moldova şi Ucraina la frontiera moldo-ucraineană din 3 martie 2006. Acesta a fost instituit în urma semnării de către premierii moldovean şi ucrainean a unei Declarații Comune la 30 decembrie 2005 cu privire la unificarea procedurilor vamale aplicate la frontiera moldo-ucraineană, inclusiv segmentul transnistrean. Potrivit regimului vamal unificat, doar mărfurile însoțite de documentele vamale oficiale ale Republicii Moldova pot trece frontiera moldo-ucraineană, ceea ce a făcut necesară înregistrarea agenților economici transnistreni în organele de resort ale RM. Autoritățile moldovene au introdus proceduri simplificate de înregistrare provizorie a agenților economici transnistreni la Camera Înregistrării de Stat a RM şi de rambursare acestora a taxelor vamale. Misiunea a contribuit la legitimarea activităților comerciale ale agenților economici transnistreni, oferindu-le acestora consultanță neutră şi sprijin pentru conformarea cu cerințele autorităților moldovene de înregistrate şi obținere a accesului la preferințele comerciale europene. Potrivit datelor Biroului (Ministerului) Reintegrării a crescut constant numărul agenților economici transnistreni înregistrați permanent sau provizoriu de către organele de resort ale Republicii Moldova, care au obținut acces la preferințele comerciale europene oferite Moldovei este un bun exemplu de sporire a atractivității UE în regiunea transnistreană. După lansarea negocierilor Republicii Moldova ci UE privind Acordul de Liber Schimb Aprofundat şi Cuprinzător (ALSAC) autoritățile transnistrene au preferat să aibă doar observatori în acest proces, făcînd incertă activitatea de viitor a agenților economici din regiune.

Societatea civilă şi promovarea democraţiei

Democratizarea regiunii transnistrene şi desfăşurarea activităţilor de consolidare a încrederii la nivelul organizaţiilor societăţii civile sînt două condiţii necesare pentru identificarea şi aplicarea unei soluţii democratice a conflictului transnistrean. „Reglementarea prin democratizare" a fost genericul sub care au fost prezentate iniţiativele Preşedintelui Ucrainei din aprilie 2005, dezvoltate ulterior în Apelul Parlamentului RM din 10 iunie 2005 cu privire la criteriile de democratizare a regiunii transnistrene. În fapt, democratizarea regiunii transnistrene s-a dovedit a fi un deziderat mult mai dificil de realizat, declaraţiile prevalînd asupra acţiunilor concrete care pot fi sau sînt întreprinse. UE a sprijinit la nivel de declaraţii activităţile de dezvoltare a societăţii civile în regiunea transnistreană şi cooperarea organizaţiilor societăţii civile de pe cele două maluri ale Nistrului. Iniţiativa a fost preluată şi de o serie de state membre ale UE, care au desfăşurat şi desfăşoară în prezent proiecte de pacificare prin democratizare în cadrul asistenţei bilaterale acordate RM. Acest gen iniţiative, precum şi multe ale seminarii, conferinţe şi mese rotunde organizate de structuri ale societăţii civile, au atins o serie de succese şi realizări, demonstrînd potenţialul de consolidare a încrederii a unor astfel de activităţi.

Autorităţile RM, şi în special Ministerul Reintegrării, au menţinut un dialog permanent cu reprezentanţi ai societăţii civile în diverse aspecte ale conflictul transnistrean, precum şi receptivitatea acestora faţă de invitaţiile de a participa la diverse acţiuni organizate de societatea civilă. Experţii societăţii civile, reprezentînd organizaţiile neguvernamentale Promo-Lex, Asociaţia pentru Politică Externă, Insitutul pentru Politici Publice şi Institutul pentru Dezvoltare şi Iniţiative Sociale (IDIS) „Viitorul", au prezentat la 12 decembrie 2012 un Memorandum privind reglementarea conflictului transnistrean. Memorandumul prevedea reglementarea conflictului transnistrean exclusiv prin metode paşnice şi negocieri, iar implementarea acestuia avea în vedere elaborarea unui statut juridic a Transnistriei cu grad înalt de autonomie şi reprezentare în administraţia publică centrală; asigurarea neutralităţii şi demilitarizării Republicii Moldova; retragerea militarilor, armamentului şi muniţiilor străine de pe teritoriul ţării şi lichidarea Zonei de Securitate. Hotarele administrative ale Transnistriei urmînd a fi consfinţite prin lege organică, dar fiind eventual supuse modificărilor de către Parlamentul Republicii Moldova după consultarea autorităţilor centrale şi celor din Transnistria.

Concluzii

- Elementele de strategie pentru soluţionarea problemei transnistrene au apărut în 2005, odată cu instituirea formatului de negocieri "5+2", misiunii EUBAM şi convingerea Ucrainei de către UE să accepte noile abordări, fixate în Planul de Acţiuni UE-Moldova, precum şi în Planul de Acţiuni UE-Ucraina. Potrivit acestei abordări Republica Moldova ar fi trebui să devină atractivă pentru Transnsitria prin promovarea reformelor prevăzute de PAUEM, modernizîndu-se şi euopenizîndu-se. Ulterior, prin intermediul consolidării măsurilor de încredere, Transnsitria urma să fie atransă într-un proces intens de edificare a unor reţele sociale şi economice, astfel încît să fie create premisele pentru startul negocierilor pe probleme politice, de determinare a statutului juridc al regiunii. Scandalurile şi instabilitatea politică din Republica Moldova a subminat procesul de reintegrare a ţării.
- Reglementarea transnistreană cunoaşte în continuare o evoluţie sinuoasă. După un şir de evenimente pozitive, legate de reluarea în luna februarie a negocierilor oficiale în format „5+2", a urmat o perioadă de tatonări şi incertitudini legate de stabilirea agendei negocierilor. Refuzul categoric al părţii transnistrene de a include în agendă probleme de esenţă, privind statutul juridic al regiunii a avut drept efect etapizarea abordării complexe a problemei. Decizia de abordare a soluţionării transnistrene prin prisma instrumentelor OSCE - negocierii etapizate a problemelor social-economice, umanitare şi a celor politice, a permis deblocarea negocierilor prin amânarea discutării problemelor politice. În partea a doua a anului 2012 relaţiile dintre Chişinău şi Tiraspol s-au deteriorat semnificativ, demonstrând depăşirea potenţialului strategiei „paşilor mici".
- Nu există, deocamdată, premize pentru "dezgheţarea" conflictului şi trecerea la o etapă mai dinamică de soliţionare. Cel mai probabil, conflictul va rămîne şi pentru viitorul apropiat în starea de "îngheţ. În formatul de negocieri „5+2", partea transnistreană va insista asupra discutării prioritare a problemele pachetului „social-economic", urmînd ca activitatea grupurilor comune de experţi să fie

concentrată asupra acestora. De asemenea, Tiraspolul insistă asupra următoarelor priorități – asigurarea juridică şi recunoaşterea actelor de studii transnistrene;

- Autoritățile moldovene, deşi consideră obligatorie evacuarea trupelor militare şi a muniţiilor ruseşti din Transnistria, precum şi modificarea formatului operațiunii de menținere a păcii în Zona de Securitate, consimt că formatul operațiunii de menținere a păcii nu poate fi subiect de dezbateri în cadrul negocierilor în "5+2", întrucît pacificatorii au fost dislocați în Zona de Securitate conform acordului din anul 1992 semnat între Chişinău şi Moscova, şi numai ei pot purta discuții la acest subiect, în continuare.
- Potențialul abordării bazate pe "consolidarea măsurilor de încredere" a fost depăşit. Cauza este concentrarea exclusivă a reprezentanților administrației transnistrene asupra problemelor umanitare şi social-economice, evitându-se discutarea problemelor legate de elaborarea statutului juridic al regiunii, retragerea prezenței militare ruse şi modificarea misiunii de pacificare. În cadrul abordării menționate pot şi trebuie soluționate problemele curente, de pe agendele grupurilor de lucru, însă nu se poate miza pe găsirea soluțiilor pentru soluționarea durabilă a problemei transnistrene, aşa cum prevede programul de guvernare;
- Autoritățile moldovene nu au, deocamdată, o abordare de alternativă sau complementară pentru convingerea liderilor transnistreni să accepte discutarea problemelor de fond pentru reglementarea durabilă a conflictului. Din acest punct de vedere soluționarea conflictului revine la statutul de "conflict înghețat". Diferența pozitivă față de situația din anii precedenți este că a scăzut intensitatea disensiunilor, acestea, oricum, persistând prin manifestările sale din Zona de Securitate, adoptarea doctrinelor militare şi a politicii externe a regimului separatist transnistrean, care vin în contradicție cu sarcinile şi eforturile autorităților moldovene;
- Reapariția unor noi tensiuni în relațiile dintre Chişinău şi Tiraspol s-a manifestat şi prin instituirea unor taxe vamale speciale la introducerea în raionale de est a mărfurilor moldoveneşti, supuse accizelor, precum şi prin provocări periodice de diferit gen. Motivul exprimat prin necesitatea unor „măsuri de protecție a producătorilor autohtoni de mărfurile supuse accizelor" nu dezvăluie toate nuanțele, care au, probabil, tangențe cu nemulțumirile reprezentanților transnistreni față de obstacolele pe care le întâmpină sistemul bancar din regiune în raporturile cu băncile din SUA şi UE;
- Suportul financiar şi politic masiv al Federației Ruse pentru regimul separatist transnistrean va continua să motiveze dezinteresul acestora pentru abordarea problemelor de esență ale reglementării transnistrene.
- Problemele legate de funcționarea sistemelor: bancar, de telecomunicații etc., au demonstrat fragilitatea procesului de reglementare. Un alt şir de probleme legate de: demarcarea segmentului transnistrean al hotarului moldo-ucrainean, încercările Federației Ruse de a deschide un consulat general la Tiraspol şi de modernizare a infrastructurii militare din regiune fără acordul autorităților moldovene, au pus în evidență influența garanților şi mediatorilor în procesul de reglementare.

Recomandări strategice

- Coordonarea tuturor acțiunilor şi informarea deplină şi în timp util a partenerilor europeni cu privire la toate acțiunile întreprinse.
- Consolidarea capacităților de formulare, aplicare şi evaluare a politicilor de reglementare transnistreană, elaborarea unui sistem de evaluare a riscurilor şi analiză a fezabilității măsurilor propuse înainte de aplicarea lor.
- Elaborarea şi implementarea unei strategii de comunicare eficientă în problema transnistreană care să se adreseze atît populației de pe malul drept, dar şi mai ales celei de pe malul stîng. Informația trebuie oferită în timp util şi într-un limbaj acceptabil pentru ambele părți.
- În contextul discuțiilor despre necesitatea atractivității Republicii Moldova pentru transnistreni, democratizării regiunii transnistrene, sînt necesare eforturi suplimentare în vederea eliminării carențelor la acest capitol pe malul drept al Nistrului, ori riscăm să promovăm standarde duble. Aceste eforturi ar face parte din eforturile mai largi care urmează a fi depuse de RM în vederea sporirii atractivității malului drept pentru locuitorii de pe malul stîng.
- Menținerea interesului UE pentru dialogului cu Rusia în problema transnistreană. Rusia rămîne a fi actorul cu cea mai mare pondere în procesul de reglementare şi deşi perspectivele unor cedări din partea Rusiei sînt mici, UE trebuie să mențină problema transnistreană pe agenda relațiilor sale cu Rusia, făcînd uz de toate instrumentele de politică externă şi securitate la îndemînă, inclusiv să insiste asupra retragerii neîntîrziate a trupelor şi muniţiilor ruseşti de pe teritoriul RM.
- Condiționarea în continuare a progreselor în relațiile cu Ucraina prin cooperarea acesteia în procesul de reglementare transnistreană. Continuarea întreprinderii unor acțiuni practice îndreptate spre securizarea frontierei şi alăturarea Ucrainei la interdicția de călătorie pentru liderii transnistreni etc.

- Menținerea interesului UE în discuțiile cu privire la transformarea mecanismului de pacificare în Transnistria.
- Implicarea mai mare a UE în regiunea transnistreană. Pînă în prezent, majoritatea activităților din cadrul Politicii Europene de Vecinătate, a Parteneriatului Estic, au avut loc preponderent pe malul drept al Nistrului. În condițiile în care partea stîngă a Nistrului continuă să se afle sub influența Rusiei, diferențele dintre malul drept, declarat pro-european, şi malul stîng, declarat pro-euroasiatic cresc, exacerbînd diviziunile existente.
- Pe lîngă acțiunile concrete pe care le-ar putea întreprinde UE în Transnistria, ca şi activitate separată se impune o campanie de informare a cetățenilor de pe malul stîng cu privire la beneficiile de care s-ar putea bucura în urma semnării de către Republica Moldova a Acordului de Asociere, regimului liberalizat de viz, Acordului de Liber Schimb, etc.
- Reprezentanții autorităților moldovene ar trebui să-şi coordoneze acțiunile şi mesajele referitoare la reglementarea transnistreană. Mesajele contradictorii ale şefului statului, prim-ministrului, precum şi cele ale ministrului apărării în probleme de reglementarea transnistreană pot deruta atât opinia publică din Republica Moldova, cât şi atitudinile garanților şi mediatorilor în procesul de reglementare transnistreană.

■ Creşterea bunăstării populaţiei: Progres moderat (3,1 puncte din 5 maxim)

(17) Implementarea unor acțiuni majore în vederea reducerii sărăciei, în special prin perfecționarea eficienții sistemului de asistență socială

Progres moderat (3,5 puncte din 5 maxim)

Pe parcursul ultimilor ani, problema sărăciei a fost abordată în mai multe documente de planificare strategică elaborate și implementate de Guvern. Astfel, pentru anii 2004-2006 a fost implementată Strategia de creștere economică și reducere a sărăciei (SCERS), care a fost precedată de Strategia națională pentru dezvoltare (SND) pentru anii 2008-2010, iar în 2012 a fost adoptată Strategia „Moldova 2020" pentru anii 2012-2020. Deși, începând cu 2004 ratele sărăciei absolute și extreme au scăzut simțitor, creșterea economică a fost concentrată mai mult în orașele mari unde sărăcia absolută a fost în mod constant cea mai mică și a diminuat cel mai mult: de la 20,6% în 2006 la 4,2% în 2011. Totodată, impactul net al acestor programe rămâne incert deoarece este imposibil de delimitat influența influxurilor de remiteri de peste hotare asupra economiei moldovenești. Totodată, persistă problema colectării lente şi publicării întârziate şi incomplete a datelor statistice, precum și lipsa unor proceduri standardizate şi uniforme de raportare intra şi inter-ministerială.

(18) Reorientarea cheltuielilor publice în vederea reducerii substanțiale a sărăciei în rândul copiilor şi majorării ratei de şcolarizare primară

Progres moderat (2,7 puncte din 5 maxim)

Cele mai importante acțiuni în perioada de raportare țin de Adoptarea Strategiei naționale şi a Planului de acțiuni privind reforma sistemului rezidențial de îngrijire a copilului pe anii 2007-2012, Testarea şi definitivarea mecanismului de monitorizare şi evaluare a activității Comisiilor pentru protecția copiilor aflați în dificultate și implementarea mecanismului de Ajutor Social în baza principiului de testare a veniturilor. Totuși, tranziția de la programul compensațiilor nominative la cel bazat pe testarea veniturilor are loc foarte lent, în contextul în care doar 27% din compensațiile nominative au ajuns la cea mai săracă chintilă a populației (în 2010, conform unui studiu a Băncii Mondiale). Alte probleme țin de procedurile birocratice și de lungă durată de aplicare pentru ajutorul social, implicarea modestă a APL și descreșterea ratelor de cuprindere în ciclul primar din mediul rural.

Recomandări strategice:

- Problema sărăciei în Republica Moldova trebuie tratată, preponderent cu ajutorul mecanismelor economice și nu prin distribuirea resurselor bugetare. Astfel, cea mai eficientă strategie în vederea eradicării sărăciei este crearea și valorificarea oportunităților economice în urma ameliorării climatului de afaceri, diminuării corupției și birocrației, eficientizării sistemului judecătoresc, repararea drumurilor și a altor elemente de bază a infrastructurii publice.

- Sistemul de protecție socială trebuie să joace un rol bine definit, și anume susținerea financiară persoanele nevoiașe care din motive obiective nu sunt capabile să-și asigure minimul necesar pentru existență. În acest sens, Guvernul trebuie să faciliteze tranziția cât mai rapidă de la principiul de compensații nominative, care este unul extrem de ineficient și costisitor, la cel al Ajutorului social în baza testării veniturilor. Totodată, este necesară simplificarea procedurilor de aplicare pentru a beneficia de Ajutor social și extinderea ariei de cuprindere a acestui element relativ nou de protecție socială pentru țara noastră.
- Guvernul trebuie să acorde o mai mare atenție problemei securității alimentare, care la moment este una extrem de joasă, în special la nivelul localităților rurale. Aceasta este și cea mai importantă restanță la capitolul respectiv din PAUERM.

■ Politici macroeconomice și macrofinanciare: Progres înalt (3,6 puncte din 5 maxim)

(19) Consolidarea creşterii economice şi asigurarea durabilității acesteia pe termen mediu

Cooperarea Guvernului cu structurile financiare internaționale, eficientizarea proceselor bugetare și a planificării cheltuielilor publice, raționalizarea prestațiilor sociale și trecerea BNM la regimul de țintire a inflației au fost printre principalii factori care au contribuit la consolidarea creșterii economice durabile pe termen mediu. Aceasta ține în particular de relațiile Guvernului cu FMI în cadrul Memorandumului cu FMI privind Politicile Economice și Financiare pentru anii 2006-2008 și a unui nou memorandum de 3 ani aprobat în 2010, precum și cu Banca Mondială, Comisia Europeană și alți reprezentanți ai comunității internaționale a donatorilor. Aceasta a permis deschiderea unui suport bugetar, macroeconomic și macrofinanciar generos, condiționat de o serie de reforme pe alocuri nepopulare, însă necesare pentru asigurarea durabilității pe termen mediu a creșterii economice. Astfel, au început acțiunile de trecere de la sistemul de compensații nominative la cel bazat pe testarea veniturilor, extinderea bazei impozabile și eliminarea mai multor facilități fiscale. Alte acțiuni importante țin de adoptarea în 2008 a noii Legi a Curții de Conturi, implementarea Cadrului de Cheltuieli pe Termen Mediu și corelarea acestuia cu documentele de planificare strategică (ex: SND „Moldova 2020"), sporirea transparenței procesului bugetar și a utilizării banilor publici și restructurarea datoriei de stat externe. Drept rezultat, s-a reușit stabilizarea poziției fiscale în perioada de după criza economică din 2009 (reducerea ponderii deficitului bugetar în PIB de la 6,3% în 2009 la circa 2% în 2012), stabilizarea creșterii prețurilor (diminuarea IPC anual la final de an de la 10,1% în 2005 la 4,1% în 2012), creșterea nivelului activelor oficiale de rezervă de la 2,2 luni de importuri consecutive în 2005 la 3,7 în 2012 și reducerea ponderii datoriei de stat în PIB de la 34,8% în 2005 la 22,4% în 2012.

Cu toate acestea, debursarea ultimei tranșe din cadrul memorandumului aprobat în 2010 a fost amânată din cauza tergiversării procedurilor de transparentizare a structurii acționariatelor din instituțiile financiare și a adoptării altor acte legislative menite să faciliteze restructurarea datoriilor, din 2010 ponderea deficitului bugetar din PIB este de circa două ori mai mare față de nivelul țintit, granturile externe continuă să joace un rol important în formarea bugetului de stat, majoritatea îndemnizațiilor plătite în cadrul sistemului de protecție socială rămân a fi sub forma compensațiilor nominative, care sunt alocate în baza categoriilor de populație și nu a veniturilor acestora, legislația fiscală încă conține mai multe facilități acordate unor întreprinderi, în special rezidenților ZEL și a fermierilor agricoli, majoritatea recomandărilor Curții de Conturi nu sunt executate de entitățile auditate, iar CBTM pentru 2013-2015 nu a fost sincronizat în totalitate cu SND „Moldova 2020".

Recomandări strategice

- Este necesară o corelare mai strânsă dintre prevederile SND „Moldova 2020" și Cadrul Bugetar pe Termen Mediu, în special, în ceea ce ține de raționalizarea și eficientizarea prestațiilor sociale și majorarea cheltuielilor legate de activitatea economică. Totodată, Guvernul trebuie să faciliteze o implicare cât mai activă a societății civile în procesul elaborării CBTM, iar consultațiile să nu aibă un caracter doar formal. În vederea îmbunătățirii preciziei prognozelor care stau la baza documentului respectiv, este necesară o consultare mai intensă cu Banca Națională a Moldovei, reprezentanța locală a FMI, precum și alte instituții locale de profil.
- În general, Guvernul trebuie să mențină un caracter contra-ciclic al politicilor sale economice și fiscale. Astfel, odată cu relansarea economică este necesară eliminarea facilităților fiscale, extinderea bazei impozabile, diminuarea nivelului de îndatorare (în special a ponderii datoriei de stat

interne în stocul total al datoriei de stat) și raționalizarea îndemnizațiilor sociale. Totodată, Guvernul trebuie să fortifice sustenabilitatea sistemului de finanțe publice prin înlocuirea granturilor externe cu alte surse durabile de finanțare.

■ Economia de piaţă funcţională: Progres moderat (3,1 puncte din 5 maxim)

(20) Perfecționarea economiei de piață funcționale şi a climatului de afaceri prin intermediul unor reforme structurale adecvate, orientate în acelaşi timp şi spre obținerea transparenței şi previzibilității condițiilor de desfăşurare a afacerilor.

Progres înalt (3,7 puncte din 5 maxim)

Cele mai importante evoluții au fost înregistrate la capitolul elaborării și implementării mai multor acte legislative importante în corespundere cu principalele directive europene. Acestea țin, în special, de Legea Contabilității, Legea privind activitatea de audit, Legea privind reglementarea valutară, o nouă lege cu privire la telecomunicații și Legea cu privire la parcurile industriale care au fost adoptate în 2008. În 2012 au fost aprobate alte 3 legi importante care corespund, în linii generale, normelor Europene: Legii concurenței, Legea privind insolvabilitatea și Legea privind ajutorul de stat. Evoluții pozitive au mai fost remarcate în domeniul transparenței procesului decizional odată cu adoptarea în 2008 a legii privind transparența și implicarea reprezentanților societății civile și mediului de afaceri în procesul consultativ pe marginea elaborării diverselor proiecte de legi. Unele succese au fost obținute la capitolul reformei regulatorii și simplificării cerințelor administrative pentru companii. Drept rezultat, conform indicelui Doing Business calculat pentru perioada 2005-2013, numărul procedurilor necesare inițierii unei afaceri a diminuat de la 10 la 7, timpul necesar de perfectare a acestora a diminuat de la 30 la 9 zile, iar costul a scăzut de la 18,6% la 5,7% din venitul pe cap de locuitor.

Totuși, progresul a fost afectat de faptul că agențiile de reglementare (ANRE, ANCERTI și ANTA) au rămas dependente de Guvern, fapt ce subminează eficiența activității acestora; obținerea permiselor de construcții a rămas una foarte dificilă și birocratică, numărul procedurilor fiind neschimbat în perioada analizată și cu mult mai mare față de țările din Europa de est și Asia centrală (26 în comparație cu 19); procesul consultărilor este pur formal, iar majoritatea sugestiilor mediului de afaceri și a altor actori implicați nu sunt luate în considerație, iar întreprinderile mici practic nu participă la aceste consultări. Deși, noua Lege a concurenței este mult mai bună față de cea precedentă și corespunde, în linii mari, rigorilor Europene, termenii de „poziție dominantă" și „concurență neloială" au obținut o definiție mai puțin exactă și, respectiv, mai interpretativă, în raport cu vechea lege.

(21) Implementarea programului de privatizare, în special axându-se asupra privatizării la scară extraordinar de largă drept prioritate şi a celei a sectorului energetic

Progres moderat (3 puncte din 5 maxim)

Principalele acțiuni țin de adoptarea în 2007 a Legii cu privire la achizițiile publice și a Legii privind administrarea şi deetatizarea proprietății publice și adoptarea în 2008 a Legii cu privire la parteneriatul public-privat. Totuși, sistemul de achiziții publice conține mai multe imperfecțiuni care relevă slăbiciunile climatului investițional moldovenesc şi creează probleme majore în relațiile cu finanțatorii. Deși Legea cu privire la parteneriatul public-privat înlătură barierele pentru constituirea PPP-urilor, aplicarea acesteia este complicată din cauza lipsei actelor de reglementare secundare aprobate la nivel de Guvern. În particular, nearmonizarea Legii respective cu Legea cu privire la concesiune, care este una învechită, alimentează mai multe riscuri financiare și patrimoniale legate de implementarea proiectelor de parteneriat public-privat. Totodată, în timp ce Strategia Energetică a Republicii Moldova până în anul 2020 prevede că rețelele de distribuție care se află în proprietatea statului urmează a fi privatizate, acestea fac parte din lista bunurilor nepasibile privatizării.

Recomandări strategice

- Este necesară dezvoltarea actelor normative și a documentelor metodologice cu privire la implementarea parteneriatelor public-private și minimizarea riscurilor financiare și patrimoniale la toate etapele acestora. În special, autoritățile trebuie să adopte o nouă Lege cu privire la

concesiunile în vederea armonizării acesteia cu Legea privind parteneriatele public-private. Totodată, Ministerul Finanțelor trebuie să joace un rol mai activ la toate etapele PPP, prin preluarea funcției direcției PPP de la Agenția Proprietății Publice. Este important ca cadrul legislativ și instituțional să faciliteze o concurență sănătoasă între instituțiile publice privind dezvoltarea proiectelor PPP.

- Este necesară revizuirea listei obiectelor considerate nepasibile privatizării, în special prin eliminarea rețelelor de distribuție și scoaterea acestora la privatizare conform Strategiei energetice a Republicii Moldova. Procedurile respective trebuie să decurgă cu respectarea tuturor rigorilor de transparență și tratament nediscriminatoriu în raport cu potențialii investitori.
- În vederea eficienței activității instituțiilor de reglementare, acestea trebuie să devină independente de Guvern, fiind responsabile doar în fața puterii legislative. Aceasta presupune eliminarea oricăror posibilități de interferență a executivului în procesul numirii/eliberării din funcție a persoanelor din organele de conducere, stabilirea bugetului, calcularea tarifelor și întreaga activitate operațională a ANRE, ANCERTI și ANTA.

■ Dezvoltarea rurală și regională: Progres modest (2,5 puncte din 5 maxim)

(22) Promovarea dezvoltării regionale echilibrate; reducerea diferențelor economice şi sociale între diferite regiuni din țară

În linii mari, se observă un progres moderat în edificarea infrastructurii instituționale pentru susținerea dezvoltării regionale (constituirea Regiunilor de Dezvoltare, Agențiilor de Dezvoltare Regională, Fondului Național de Dezvoltare Regională) și au fost derulate câteva runde de finanțare a proiectelor de dezvoltare regională. Însă impactul măsurilor date este imperceptibil, decalajul dintre regiuni, la unele aspecte importante, amplificându-se, în loc să se reducă. Dezvoltare regională și rurală nu a devenit încă un pilon al tuturor politicilor, iar dezvoltarea rurală în general nu este promovată activ de nici o autoritate de politici. Reforma descentralizării avansează extrem de lent, deoarece guvernul nu este gata să-și asume plenar riscurile inerente acestei reforme. Din această cauză, suferă și dezvoltarea locală, Moldova nefiind în stare să valorifice oportunitățile de finanțare externă care sunt oferite de programele Uniunii Europene. La capitolul promovării IMM-urilor în regiuni și mediul rural, constatăm că începând cu anul 2006 au fost adoptate trei documente strategice, al căror impact nu a fost evaluat în mod adecvat. Primele două nu au țintit în mod specific dezvoltarea IMM-urilor în regiuni și spațiul rural, abia cea adoptat în 2012 asumându-și o prioritate specifică în acest sens și formulând instrumente de implementare. Totuși, consistența politicilor de suport suferă din cauza faptului că programele de stat de suport a IMM-urilor sunt rău cunoscute în rândul potențialilor beneficiari, infrastructura regională și locală de suport a businessului este practic absentă și persistă bariere administrative înalte, generatoare de corupție și aranjamente anti-competitive.

Recomandări strategice:

- În finanțarea proiectelor de dezvoltare regională, este necesar de acordat prioritate proiectelor cu potențial de generare, atragere sau încurajare a investițiilor private și delimitat mai clar tipurile de proiecte finanțate din Fondul Național de Dezvoltare Regională în raport cu cele care sunt mai pretabile finanțării din Fondul Ecologic Național. Reforma descentralizării trebuie să primească un nou suflu, deoarece lipsa de resurse și competențe ale autorităților regionale și locale subminează eforturile de dezvoltare regională și locală. Totodată, este necesar de revizuit sistemul de salarizare în administrația publică locală, pentru a asigura că în serviciul public intră specialiști calificați, capabili să producă o schimbare de calitate în performanța autorităților publice locale. Adoptarea unei structuri administrativ-teritoriale mai raționale ar economisi suficiente mijloace pentru a asigura remunerarea mai înaltă a personalului angajat în administrație.
- IMM-urile sunt una din pistele promițătoare pentru modernizarea și diversificarea economică a mediului rural și al regiunilor. Totuși, dezvoltarea acestora suferă nu atât din cauza lipsei programelor de suport activ din partea statutului, cât din cauza persistenței barierelor administrative în derularea afacerilor (generatoare de corupție și aranjamente informale) și din cauza unor factori economici structurali (veniturile mici ale populației, nivelul redus de calificare a forței de muncă și chiar lipsa acesteia). De aceea, politicile trebuie să pună accent de dezvoltarea unor afaceri inovaționale, orientate spre export, care ar valorifica resursele agricole și, în același timp, nu ar

solicita forță de muncă de calificare foarte înaltă. În același timp, este necesar ca o anumită autoritate de politici să vizeze în mod activ dezvoltare rurală ca parte a mandatului său instituțional.

■ Politica socială şi de ocupare a forţei de muncă: Progres moderat (3 puncte din 5 maxim)

(23) Consolidarea dialogului şi a cooperării în sectorul social. Asigurarea unei armonizări a standardelor şi a practicilor în domeniul social şi a politicii de ocupare a forței de muncă din țară cu standardele şi practicile UE

În perioada analizată a fost dezvoltat cadrul legal pentru organizarea și desfășurarea consultărilor și negocierilor colective la nivel de ramură și la nivel teritorial între partenerii sociali pe marginea politicilor ocupaționale, drepturilor angajaților și angajatorilor și alte chestiuni privind piața forței de muncă. În vederea eliminării discriminării pe bază de gender cu privire la oportunitățile de angajare, în 2006 a fost adoptată Legea cu privire la asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați, care a fost urmată de Planul național "Promovarea egalității genurilor în societate pentru perioada 2006-2009". Alte acțiuni importante țin de aprobarea în 2007 a Strategiei Naționale privind Politicile de Ocupare a Forței de Muncă în Republica Moldova pe perioada 2007-2015, adoptarea în 2008 a Legii securității și sănătății în muncă și implementarea Strategiei pentru modernizarea Agenției pentru ocuparea forței de muncă pe perioada 2009-2015.

În pofida eforturilor autorităților, indicatorii ocupaționali au cunoscut un declin continuu, iar discrepanța dintre ratele de ocupare a bărbaților și femeilor a crescut. Totodată, în permanentă creștere este și numărul accidentelor la locul de muncă, o bună parte din care se soldează cu deces. Alte probleme țin de resursele financiare insuficiente alocate implementării strategiilor în domeniul ocupării și nediscriminării, fapt ce subminează eficiența și impactul acestora. Totodată, dialogul dintre companiile private și autorități în domeniul legislația care reglementează raporturile de muncă este deficient.

Recomandări strategice

- Este necesară fortificarea cadrului instituțional în vederea eficientizării acțiunilor de monitorizare și control a condițiilor de muncă la întreprinderile cu risc sporit de accidente la locul de muncă (ex: lucrări la înălțimi mari, cu sau în apropierea unor utilaje tăioase etc.). Totodată, legislația trebuie să balanseze eficient între obiectivul protejării angajaților, prin asigurarea unor condiții de lucru adecvate, precum și a protejării drepturilor angajatorilor, prin stabilirea unor cerințe clare privind condițiile de muncă și evitarea unor eventuale abuzuri din partea inspectorilor sau angajaților.
- Cea mai bună politică ocupațională trebuie să fie ameliorarea climatului de afaceri și asigurarea unei certitudini macroeconomice și politice. Atât timp cât statul nu va putea garanta aceste condiții, impactul măsurilor verticale orientate spre stimularea creării locurilor de muncă va fi limitat.

■ Relaţii comerciale: Progres moderat (3,3 puncte din 5 maxim)

(25) Promovarea capacităților de export ale Moldovei şi diversificarea exportului mărfurilor

Republica Moldova a îndeplinit în totalitate cerințele privind asigurarea controlului eficient al originii mărfurilor și a perfectat cadrul instituțional în acest sens prin punerea în aplicare a sistemelor informaționale „SICOM" şi „SPECIMEN", care se integrează în sistemul informațional „ACYCUDA World" și transferarea competențelor pentru eliberarea certificatelor de circulație EUR.1 și CT-1 către Serviciul Vamal de la Camera de Comerț şi Industrie. În același timp, obligațiile Moldovei față de OMC au fost îndeplinite doar parțial. A fost aprobat Planul de Acțiuni privind eliminarea barierelor netarifare din calea comerțului, precum și o Lege care vizează îndeplinirea angajamentelor în ceea ce priveşte tarifele vamale şi inițierea Programului național de elaborare a reglementărilor tehnice. Totodată, a fost redus numărul genurilor şi sub-genurilor de activitate supus reglementării prin licențiere, de la 37 la 32 ce țin de competența Camerei de Licențiere.

Cu toate acestea, numărul genurilor de activitate supuse licențierii continuă să fie prea mare, iar principiile după care unele genuri de activitate sunt supuse licențierii sunt neclare. O altă problemă ține de aplicarea tarifelor vamale şi măsurilor de salvgardare cu unele abateri de la prevederile Acordului OMC privind

salvgardarea, de multe ori se aplică scutire de taxe ce nu se încadrează în angajamentele în cauză, iar OMC nu a fost notificată asupra tuturor deciziilor relevante luate de autorități. În pofida intensificării proceselor consultative dintre autorități și persoanele interesate de anumite proiecte de decizii, majoritatea documentelor totuși nu sunt consultate, iar multe decizii cu caracter regulator nu se publică. Deși MIEPO trebuie să joace un rol important în procesul de atragere a investițiilor și promovării exporturilor, aceasta dispune de capacități instituționale foarte limitate, ceea ce împiedică atingerea obiectivelor sale. Totodată, activitatea MIEPO se bazează preponderent pe organizarea de expoziții, prezentări sau foruri, puțină atenție fiind acordată pe facilitarea comunicării cu mediul de afaceri, promovarea unor modificări legislative etc.

Recomandări strategice

- Asigurarea unui cadru transparent și eficient pentru verificarea regulilor de origine în regiunea transnistreană este o problemă cheie pe care autoritățile moldovenești vor trebui să o soluționeze în viitorul apropiat în regim prioritar, pentru a beneficia de Zona de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător. În acest sens, negociatorii moldoveni trebuie să convingă UE că reticența politică a administrației de la Tiraspol de a coopera cu autoritățile constituționale de la Chișinău urmează fie atenuată gradual după constituirea ZLSAC, atunci când beneficiile economice în rezultatul accesului mai larg pe piața comunitară vor prevala asupra celor politice.
- Una din cele mai important acțiuni din punct de vedere politic și economic pe care Guvernul va trebui să le întreprindă în procesul pregătirilor pentru ZLSAC este eliminarea majorității formelor de protejare directă și indirectă a producătorilor autohtoni. Aceasta ține de anularea multor taxe de salvgardare, garantarea accesului liber pe piața serviciilor a firmelor locale și străine și aplicarea unui tratament egal și transparent în procesul achizițiilor publice și a acordării ajutorului de stat. În acest sens, Guvernul va trebui să depășească presiunea mai multor grupuri de lobby care vor pleda pentru păstrarea unor privilegii și să adopte aceleași reguli de joc pentru toți agenții economici, indiferent de proveniență.

■ Serviciul vamal: Progres moderat (3,1 puncte din 5 maxim)

(26) Implementarea legislației vamale aliniate standardelor internaționale şi UE

Progres moderat (3,3 puncte din 5 maxim)

În perioada analizată au fost operate anumite modificări și completări la Codul vamal, în special prin introducerea noțiunii de „mărfuri contrafăcute” și prin stabilirea măsurilor pentru contracararea fluxurilor de mărfuri contrafăcute și opere pirat; în sistemul de indicatori de performanță a Serviciului Vamal a fost introdus indicatorul „cazuri de reținere a mărfurilor suspecte a fi contrafăcute / opere-pirat”, a fost determinat nivelul de referință (anul 2011) și au fost stabilite ținte pentru 2012-2014; în 2007 a fost ratificată Convenția asupra măsurilor ce urmează a fi luate pentru interzicerea şi împiedicarea operațiunilor ilicite de import, export şi transfer de proprietate al bunurilor culturale. Cele mai mari progrese au fost înregistrate la capitolul adoptării şi racordării depline la Sistemul Armonizat existent, în vederea adoptării Nomenclatorului Combinat. Astfel, Nomenclatorul mărfurilor al Republicii Moldova a fost revizuit în conformitate cu Sistemul Armonizat de codificare şi descriere a mărfurilor, iar în 2012 a fost elaborat proiectul Legii pentru aprobarea Nomenclaturii Combinate a mărfurilor a Republicii Moldova. Drept rezultat, la moment, statistica comerțului externe este integral conformă standardelor aplicate de UE. Un progres modest se atestă la acțiunea privind implementarea principiului controlului vamal în baza analizei riscurilor şi crearea cadrului instituțional necesar. Principalele probleme țin de faptul că Concepția actuală a sistemului de administrare a riscurilor este deja depășită, sunt subdezvoltate mecanismele de control din oficiu pe care le poate iniția Serviciul Vamal, cooperare cu alte autorități ale statului pentru gestionarea eficientă a riscurilor vamale este foarte slabă, iar infrastructura fizică este completamente inadecvată pentru a asigura implementarea efectivă a principiului controlului bazat pe analiza riscurilor.

(27) Ameliorarea funcționării serviciului vamal; simplificarea şi modernizarea procedurilor vamale la hotare şi în interiorul țării

Progres moderat (3 puncte din 5 maxim)

În perioada analizată a fost extinse competențele serviciului vamal prin transferul la această instituție a atribuțiilor privind eliberarea certificatelor de origine de la Camera de Comerț și Industrie, precum și a unor funcții care țineau anterior de serviciile specializate ale Ministerului Transporturilor, Ministerului Mediului, autorităților fitosanitare și sanitar-veterinare. Alte acțiuni majore la acest capitol țin de implementarea sistemului ASYCUDA World, dotarea serviciului vamal cu echipament special modern necesar pentru depistarea fraudelor vamale, simplificarea procedurilor de vămuire și a fost aprobat Codul de conduită a colaboratorului vamal. Este important de menționat că odată cu acordarea PCA, Serviciul Vamal și-a extins activitatea și asupra firmelor transnistrene care exportă în UE. În perioada 2006-2012 s-a conturat o tendință de scădere a cazurilor de contrabanda identificate, de la 577 în 2006 la 201 cazuri în 2012. Totodată, a fost esențial simplificată procedura de trecere a frontierei de stat. În pofida acestor realizări, determinarea valorii în vamă rămâne un subiect controversat, care dă naștere unor nemulțumiri din partea companiilor angajate în comerțul internațional vizavi de determinarea arbitrară a valorii în vamă, iar dotarea cu resurse informaționale nu s-a îmbunătățit esențial, rămânând una din cauzele principale care reduc capacitățile administrative. Totodată, fenomenul contrabandei rămâne a fi o problemă serioasă, iar procedurile de control vamal încă rămâne destul de complicate, presupunând un număr mare de acte tipărite necesare pentru vămuire.

Recomandări strategice:

- Principalele acțiuni care vizează activitatea serviciului vamal trebuie să urmeze 2 obiective primordiale: (i) eliminarea tuturor flagelurilor legale și instituționale care alimentează corupția, și (ii) simplificarea procedurilor de control vamal. În vederea diminuării corupției din acest sistem este necesar de diminuat aria discreție a colaboratorilor vamali și de sporit transparența privind activitatea serviciului vamal. În acest sens, procedurile de determinare a valorii în vamă trebuie să fie clar stipulate prin lege, este necesară o dotare mai amplă a posturilor vamale cu resurse informaționale, asigurarea funcționalității Comitetului consultativ creat recent pe lângă serviciul vamal și sporirea cooperării cu alte instituții de profil, atât din țară cât și peste hotare. În vederea simplificării procedurilor vamale, este necesară diminuarea numărului de acte necesare pentru vămuire și implementarea opțiunilor electronice de obținere a actelor necesare.
- În general, serviciul vamal trebuie să schimbe abordarea polițienească în cea de facilitator al comerțului. Aceasta schimbare nu poate fi realizată fără o îmbunătățire substanțială a calității personalului care activează în serviciul vamal. În acest sens sunt necesare investiții în instruirea continuă a lucrătorilor existenți, precum și atragerea lucrătorilor noi cu pregătire bună.

■ Standardele, reglementările tehnice şi procedurile de evaluare a conformităţii (domenii armonizate): Progres moderat (3,2 puncte din 5 maxim)

(28) Apropierea de practicile administrative şi legislative ale UE şi internaționale privind standardele, reglementările tehnice şi evaluarea conformității

În perioada analizată au fost întreprinse o serie de măsuri în direcția aproximării infrastructurii calității la normele comunitare, în special prin aprobarea Concepției infrastructurii calității în Republica Moldova care a fost însoțită de un Plan de acțiuni, ajustarea Legii cu privire la standardizare care a înlăturat unele elemente obligatorii, adoptarea Strategiei Naționale pentru protecția consumatorilor în Republica Moldova. O serie de acțiuni importante au fost implementate relativ recent. Astfel, în 2012 a fost elaborată Strategia Sectorială de cheltuieli în domeniul infrastructurii calității şi protecției consumatorilor pentru perioada 2013-2015, care prevede acțiunile și costurile necesare pentru reformarea sistemului de infrastructură a calității în 5 sectoare: sistemul național de standardizare, metrologie, acreditare, protecția consumatorilor şi securitatea industrială. Totodată, pentru 2013 se planifică crearea Agenției Naționale de Acreditare cu statut de instituție publică care urmează să fie independentă şi imparțială în efectuarea evaluărilor şi recunoaşterea acestora pe plan internațional. Însă, impactul acestor acțiuni este limitat. O cauza importantă ține de insuficiența mijloacelor financiare necesare pentru reformarea eficientă a sistemului calității. Drept urmare, laboratoarele din domeniul supravegherii pieței nu sunt dotate corespunzător din punct de vedere tehnologic, iar instituțiile responsabile de implementarea standardelor nu dispun de capacitățile necesare implementării eficiente și rapide a standardelor europene și internaționale. Din această cauză și participările la lucrările organizațiilor internaționale din domeniu nu sunt active. Drept rezultat, la moment marea majoritate a standardelor

naționale (circa 75% din numărul total de standarde) nu sunt armonizate cu cele europene și internaționale, fiind preluate de pe timpurile sovietice. Aceasta este principala barieră netarifară care împiedică accesul produselor moldovenești pe piața comunitară.

Recomandări strategice:

- Ajustarea deplină a infrastructurii calității la normele comunitare trebuie să constituie o prioritate strategică pe agenda de politici a Guvernului în contextul procesului integraționist european. Prin urmare, acțiunile de adoptare a standardelor europene și modernizarea și dezvoltarea sistemului de laboratoare trebuie să beneficieze de un suport bugetar ferm. Totodată, acest deziderat trebuie integrat în actele legislative și normative sectoriale precum și documentele de planificare strategică, cu ipoteza că dezvoltarea durabilă a unui sector nu poate avea loc fără adoptarea standardelor europene și reformarea infrastructurii calității.

■ Eliminarea restricţiilor şi optimizarea administrării (domeniile nearmonizate): Progres moderat (2,7 puncte din 5 maxim)

(29) Facilitarea circulației bunurilor şi îmbunătățirea cooperării administrative

Principalele acțiuni implementate de Guvern țin de organizarea consultărilor periodice cu părțile implicate pe marginea diverselor proiecte de legi, instituirea în 2012 a centrele de notificare și informare ale OMC în cadrul ministerelor și altor autorități administrative centrale, iar rolul de coordonator al acestor centre a fost atribuit Ministerului Economiei. Totodată, Guvernul a elaborat Studiul privind măsurile netarifare aplicate în comerț de către Republica Moldova unde au fost identificate principalele bariere în calea comerțului Moldovei cu mărfuri și servicii. Totuși, majoritatea proiectelor de decizii rămân în afara proceselor consultative, companiile fiind înștiințate post-factum, majoritatea consultărilor au loc formal, iar companiile mici practic sunt absente de la acest proces, iar activitatea centrelor de informare și consultare, precum și comunicarea între acestea este una anemică.

Recomandări strategice:

- Este necesar de fortificat capacitățile instituționale din cadrul ministerelor de resort și altor instituții ale administrației publice centrale privind comunicarea cu OMC și notificarea acesteia despre eventualele schimbări în legislația comercială. Crearea centrelor respective abia după 11 ani după aderarea Moldovei la OMC este regretabilă, însă slaba funcționare a acestora ar fi inacceptabilă, în special în contextul negocierilor privind constituirea ZLSAC.

■ Aspecte sanitare și fitosanitare: Progres modest (2,5 puncte din 5 maxim)

(30) Perfecționarea sistemului de inofensivitate alimentară pentru consumatorii din Moldova şi facilitarea comerțului prin reformarea şi modernizarea sectoarelor sanitar şi fitosanitar

În perioada analizată au fost întreprinse mai multe acțiuni în vederea sporirii siguranței alimentelor și reformării și modernizării sectoarelor sanitar și fitosanitar. În acest sens a fost adoptată în 2008 Legea privind activitatea sanitară veterinară care prevede constituirea Agenției Sanitare Veterinare şi de Siguranța Produselor de origine animalieră, în 2011 au fost transferate serviciile fitosanitare și veterinare la frontieră, iar în 2012 a fost adoptată Legea cu privire la stabilirea principiilor şi cerințelor generale ale legislației privind siguranța alimentelor. La începutul anului 2013 a fost adoptat Regulamentul privind organizarea și funcționarea Agenției Naționale pentru Siguranța Alimentelor în calitate de instituție responsabilă de implementarea politicii statului în domeniul de reglementare şi control pentru siguranța alimentelor şi în domeniul sanitar-veterinar, zootehnic, al protecției plantelor şi carantinei fitosanitare, controlului semincer, calității produselor primare, produselor alimentare şi a hranei pentru animale. Totodată, a fost adoptată Strategia siguranței alimentelor pentru anii 2011-2015. O evoluție importantă ține și de lansarea sistemului

de identificare şi trasabilitate a animalelor. În aceste sens, în 2007 a fost aprobat Regulamentul privind procedurile şi documentele aferente Sistemului de Identificare şi Trasabilitate a Animalelor (SITA). În 2012, a fost adoptată o nouă formulare a documentului în conformitate cu normele și directivele europene. La începutul anului 2013, SITA a migrat pe platforma electronică MCloud, fapt ce a permis eficientizarea sistemului, o flexibilitate sporită și reduceri de costuri pentru întreținerea echipamentului.

Cu toate acestea progresul la capitolul respectiv rămâne unul modest. Îndeplinirea cerințelor comunitare decurge foarte lent. Printre principale cauze menționăm lipsa resurselor financiare şi umane pentru adoptarea acestor norme. O cauză importantă ține de nivelul slab de dezvoltare a sistemului de laboratoare în sectoarele sanitar şi fitosanitar și dotarea necorespunzătoare a acestora. În general, investițiile în sistemul de laboratoare au fost insuficiente pentru modernizarea eficientă a infrastructurii calității. O altă problemă este lipsa consolidării şi coordonării sistemului de testare şi laboratoare în domeniul siguranței alimentare. Totodată, Planul general 2011-2013 privind modificarea şi adaptarea SITA în scopul implementării noilor sisteme al managementului supravegherii sanitar-veterinare este prea ambițios și nu beneficiază de acoperirea bugetară suficientă. Rămâne o problemă majoră și controlul siguranței produselor de origine animală şi a produselor de origine vegetală, care de multe ori este dublat din cauza suprapunerii controalelor alimentelor şi furajelor. Constrângerile financiare subminează procesul de adoptare a standardelor și participarea instituțiilor de resort la lucrările organizațiilor internaționale de profil. Mai mult ca atât, procesul de aproximare legislativă la principiile comunitare și internaționale este afectat de lipsa unei viziuni clare în cadrul ministerelor de resort privind actele exacte care urmează a fi modificate și cum aceasta urmează a avea loc. Problema respectivă este agravată de circulația mare de cadre care cauzează întreruperi periodice în procesul de aproximare.

Recomandări strategice:

- Este necesar de acordat un suport bugetar și instituțional suficient, inclusiv cu implicarea proiectelor de asistență tehnică pentru dinamizarea ajustărilor standardelor sanitare și fitosanitare la normele comunitare și modernizării sistemului de laboratoare. Totodată, autoritățile de resort trebuie să elaboreze un plan clar de armonizare, care ar include exact actele care urmează a fi modificate și cum aceasta urmează a avea loc. În acest sens, este foarte necesară o colaborare mult mai strânsă între instituțiile responsabile de implementarea standardelor sanitare și fitosanitare.
- Deși s-au întreprins mai multe acțiuni în vederea sporirii siguranței alimentare, sunt necesare eforturi consolidate în vederea implementării eficientă a acțiunilor propuse. Aceasta se referă în special la procesul de modificare și adaptare a sistemului de identificare şi trasabilitate a animalelor în scopul implementării noilor sisteme al managementului supravegherii sanitar-veterinare și consolidarea capacităților Serviciul de control sanitar și fitosanitar.

■ Dreptul de stabilire şi dreptul societăţilor: Progres înalt (3,8 puncte din 5 maxim)

(31) Îndeplinirea în totalitate a angajamentelor din capitolul II, titlul IV al APC (Condiții pentru stabilirea şi funcționarea societăților)

În perioada analizată Guvernul a implementat o serie de acțiuni de optimizare a procedurilor prin care Statul reglementează activitatea de întreprinzător în cadrul a mai multor etape de reformă: Ghilotina 1, Ghilotina 2, Ghilotina 2 plus și Ghilotina 3. Drept rezultat, a fost redus numărul procedurilor necesare la stabilirea societăților, timpul necesar și costul pentru perfectarea acestora, fapt reflectat în avansarea țării în cadrul ratingului „Doing Business". Totodată, a fost creat grup de lucru privind reglementarea activității de întreprinzător, care se întrunește săptămânal în cadrul Ministerul Economiei. A fost implementat principiul ghișeului unic la înregistrarea întreprinderilor prin integrarea și unificarea mai multor servicii publice. Guvernul a operat câteva modificări legislative pentru a garanta condiții egale pentru companiile locale și investitorii străini. Cu toate acestea, companiile străine nu pot dobândi dreptul de proprietate asupra terenurilor cu destinație agricolă și asupra celor din fondul silvic și se mențin mai multe măsuri de protejare a producătorilor autohtoni, prin intermediul taxelor de salvgardare, a sistemului de achiziții publice, ajutor de stat etc. În general, reforma cadrului de reglementare a activității de întreprinzător decurge foarte lent, iar unele proceduri ce țin de activitatea întreprinderilor din Moldova rămân foarte birocratizate (ex: obținerea permiselor de construcții, procedurile de export). Totodată, numărul activităților supuse licențierii rămâne mare.

Recomandări strategice

- Reforma cadrului regulator privind activitatea de întreprinzător trebuie dinamizată, cu accent sporit asupra implementării eficiente a soluțiilor TIC pentru procedurile de obținere a diverselor permise și altor acte necesare activității întreprinderilor. Este necesar de revizuit în scădere numărul genurilor de activitate supuse licențierii, facilitat schimbul de date dintre instituțiile cu care agenții interacționează cel mai intens: CIS, Serviciul Vamal, Serviciul Fiscal și Biroul Național de Statistică.
- Eliminarea definitivă a tuturor formelor de discriminare prin aplicarea unor condiții egale de activitate pentru companiile locale și investitorii străini trebuie să fie un pilon esențial al climatului de afaceri autohton și o prioritate imediată a Guvernului.

■ Serviciile: Progres moderat (3,3 puncte din 5 maxim)

(32) Eliminarea graduală a restricțiilor pentru a permite o alocare treptată a prestării reciproce a serviciilor între RM şi UE în anumite sectoare, în conformitate cu angajamentele OMC şi cele din titlul IV, capitolul III ale APC (Prestarea de servicii transfrontaliere)

Principalele acțiuni implementate la acest capitol țin de adoptarea unor legi importante care vizează principiului nediscriminatoriu în diverse domenii de activitate a întreprinderilor prestatoare de servicii (ex: Legea cu privire la achizițiile publice, Legea cu privire la comerțul interior). Totodată, Ministerul de Economie a elaborat un studiu amplu în care a identificat principalele bariere netarifare în calea comerțului cu mărfuri și servicii. Totuși, cea mai importantă evoluție la acest capitol a fost înregistrată în domeniul serviciilor financiare, unde progresul este cuantificat cu 3,7 puncte fiind apreciat de la moderat la înalt. Principalele acțiuni ce țin de serviciile financiare pot fi divizate în 2 categorii: (i) cele care au contribuit la o instituționalizare mai bună a sectorului, prin crearea Comisiei Naționale a Pieței Financiare, a Biroului Istoriilor de Credit, a Comitetului de Stabilitate Financiară, precum și fortificarea funcției de supraveghere și control a Băncii Naționale a Moldovei; și (ii) acțiuni care au permis extinderea bazei legislative a sectorului financiar și reglementarea mai bună a unor domenii. În ultima categorie se includ o serie de legi fără de care un sector financiar nu ar putea funcționa (ex: Legea cu privire la asigurări sau Legea cu privire la Asociațiile de Economii și Împrumut), unele din care înlocuind și legile vechi devenite nefuncționale (ex: Legea cu privire la piața de capital sau Legea cu privire la fondurile private de pensii).

Cu toate acestea, cadrul legislativ conține o serie de prevederi protecționiste care avantajează producătorilor autohtoni, fiind astfel în contradicție cu normele europene. Deși Legea cu privire la achiziții stipulează principiul nediscriminării, Regulamentul cu privire la achiziția bunurilor şi serviciilor prin cererea ofertelor de prețuri (p. 13) avantajează producătorul autohton. Totodată, Strategia de Dezvoltare a Aviației Civile pentru 2007-2012 menționează că cota de piață a companiilor autohtone se stabilește de 75%, ceea ce vădit protejează întreprinderea de stat „Air Moldova" de concurența cu operatorii străini. Unele principii discriminatorii sau potențial discriminatorii pot fi găsite și în titlul 3 al Codului Fiscal, art. 104, literele „f" și „g". În primul caz, serviciile livrate în ZEL și prestate de ZEL în raport cu restul teritoriului vamal al Moldovei și peste hotare sunt impozitate cu cota zero TVA. În al doilea caz, Ministerul Economiei aprobă o listă a întreprinderilor industriei ușoare prestatoare de servicii care beneficiază de cota zero TVA. Alte probleme din domeniul serviciilor financiare vizează transparența insuficientă cu privire la acționarii și beneficiarii finali ai instituțiilor financiare, dezvoltarea anevoioasă a Birourilor istoriilor de credit, confidența limitată în sectorului asigurărilor și, în general, dezvoltarea lentă a sectorului financiar nebancar.

Recomandări strategice

- Guvernul ar trebui să renunțe la principiul protejării producătorului autohton cu prețul dezavantajării celor străini și izolării unor domenii de participarea capitalului străin. În acest sens, este necesară liberalizarea pieței serviciilor de transport aerian de pasageri prin asigurarea unui tratament egal din partea autorităților pentru toate întreprinderile care activează sau intenționează să intre pe această piață, indiferent de forma de proprietate. Aceeași abordare trebuie să fie adoptată și în cadrul procesului de achiziții publice prin eliminarea stipulărilor prin care companiile locale sunt avantajate într-o anumită formă în raport cu cele străine.
- Legislația fiscală ar trebui „curățită" de o serie de prevederi care distorsionează mecanismele pieței și mediului concurențial. În acest sens, este necesară revizuirea facilităților acordate unor întreprinderi prestatoare de servicii prin impozitare acestora cu cota zero a TVA, precum și transparentizarea condițiilor de acordare a acestor facilități și a beneficiarilor propriu-ziși. Pe termen

lung, asemenea facilități ar trebui să dispară din Codul Fiscal, cu scopul de a asigura un tratament egal pentru toate entitățile economice.

- În ultimii ani, a crescut discrepanța dintre sectorul financiar-bancar și cel nebancar sub aspectul calității și diversității serviciilor prestate și a cadrului legislativ și instituțional. În acest sens, este necesară fortificarea capacităților de reglementare, control și supraveghere a CNPF și facilitarea comunicării și coordonării acesteia, atât cu companiile financiare, cât și alte instituții de resort (BNM, Ministerul Finanțelor, Comitetul de Stabilitate Financiară). Dezvoltarea sectorului pensiilor private facultative a fost împiedicată de faptul că Codul Fiscal nu asigură un tratament echivalent dintre contribuțiile în fondul public și cel privat de pensii. Prin urmare, este necesară asigurarea deductibilității fiscale depline a contribuțiilor în fondurile private de pensii în aceleași condiții cu cele vărsate în fondul public de pensii.

■ Circulaţia capitalului şi a plăţilor curente: Progres moderat (3 puncte din 5 maxim)

(33) Asigurarea aplicării în totalitate a prevederilor titlului V al APC (Plăți curente şi de capital)

În general, în Moldova nu există careva restricții pentru circulația capitalurilor de investiții directe. Principala restricție în calea investițiilor străine directe este interdicția referitoare la achiziția terenurilor agricole de către nerezidenți. Legea cu privire la investițiile în activitatea de întreprinzător, aprobată în 2004, garantează drepturi egale și aceleași garanții investitorilor locali și străini. Drept rezultat al acestor prevederi, dar și a conjuncturii economice interne și externe favorabile, volumul investițiilor străine directe noi în economia națională a crescut substanțial de la 190,7 mil. USD în 2005 la nivelul record de 711,5 mil. USD. Ulterior, influxurile au diminuat substanțial pe fondul crizei economice și incertitudinii politice. În 2012, volumul investițiilor străine directe noi a constituit 159,2 mil. USD (-43,3% față de 2011).

Recomandări strategice

- În pofida tratamentului egal pentru investitorii străini și cel locali asigurat de actele legislative, investitorii străini vor rămâne reticenți să vină în Republica Moldova atât timp cât sistemul judecătoresc nu este eficient, transparent și independent. Prin urmare, reforma calitativă a sistemului judecătoresc trebuie să fie la baza oricărei strategii de atragere a investițiilor străine în țară și a protejării celor existente.

■ Circulaţia persoanelor, inclusiv circulaţia muncitorilor şi coordonarea asigurărilor sociale: Progres moderat (3,5 puncte din 5 maxim)

(34) Implementarea completă a angajamentelor din Art. 23 al APC (Condiții de muncă)

Progres moderat: 3 puncte din 5 maxim

În domeniul dat, Republica Moldova a înregistrat importante progrese în implementarea acțiunilor prevăzute. Însă, o bună parte din aceste progrese vin cu întârziere mare. Astfel, eforturi consistente pentru semnarea acordurilor bilaterale cu statele-membre ale UE în domeniul securității sociale au început să fie depuse abia în 2008, până în prezent fiind încheiate 8 asemenea acorduri, iar altele 4 sunt la etapa de negociere. Ținând cont de resursele limitate pe care le are la dispoziție Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, semnarea acordurilor cu aproape jumătate din statele membre ale UE poate fi evaluat ca fiind un progres înalt. Începând cu anul 2008 s-au observat și progrese mai vizibile în eliminarea măsurilor discriminatorii în bază de apartenență națională ce afectează lucrătorii migranți, cu referire la condițiile de muncă, remunerare şi concediere. Au fost adoptate o serie de legi și acte normative care simplifică procedurile de obținere a vizelor, permiselor de muncă și ședere pentru lucrătorii imigranți. Sunt mai clar stipulate și drepturile sociale și economice ale străinilor pe teritoriul țării, inclus, a imigranților de muncă. În același timp, mai persistă unele prevederi discriminatorii față de lucrătorii imigranți, în special în ceea ce ține de prioritatea pe care angajatorii în mod obligatoriu trebuie să o acorde la angajare muncitorilor autohtoni, faptul că imigranții pot să lucreze într-un singur loc de muncă.

(35) Implementarea completă a angajamentelor din Art. 24 al APC (Coordonarea asigurării sociale)

Progres înalt: 4 puncte din 5 maxim

La acest capitol progresul este înalt deoarece pe parcursul ultimilor ani au fost semnate acorduri bilaterale în domeniul securității sociale cu 8 state membre: Belgia (2012), Republica Cehă, Austria, Estonia și Portugalia (toate în 2011), România și Luxemburg (2010) și Bulgaria (2008). În prezent (aprilie 2013), sunt negociate acorduri similare cu Italia, Polonia, Ungaria și Lituania. Problema majoră ține resursele umane limitate pe care autoritățile relevante din Republica Moldova (Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei) le are la dispoziție pentru a negocia Acorduri cu toate statele membre ale UE.

Recomandări strategice:

- Ținând cont de constrângerile tot mai severe pe piața muncii, deficitul forței de muncă, cauzată de fenomenul emigrării, este necesară o evaluare strategică a actualei politici în domeniul imigrațional, pentru a facilita integrarea muncitorilor străini pe piața muncii.
- Totodată, trebuie suplimentate resursele umane ale Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, pentru a accelera procesul de negociere și semnare a acordurilor bilaterale în domeniul protecției sociale cu toate statele-membre ale UE. Nu trebuie de omis cu vederea faptul că Moldova are nevoie de asemenea acorduri și pe direcția estică, Rusia fiind principala țară de destinație pentru emigranții moldoveni.

■ Impozitarea: Progres moderat (2,9 puncte din 5 maxim)

(36) Dezvoltarea şi implementarea sistemului de impozitare şi a cadrului său instituțional conform standardelor internaționale şi europene

Principalele acțiuni țin de modernizarea procedurilor de raportare fiscală prin implementarea semnărilor electronice și mobile, introducerea metodelor indirecte de estimare a venitului impozabil, simplificarea procedurilor de impozitare a TVA și reintroducerea din 2012 a impozitului pe venitul persoanelor juridice de 12%. Cu toate acestea, restituirea lentă a TVA, administrarea fiscală birocratică și menținerea unor măsuri protecționiste fiscale continuă să se numere printre principalele flageluri ale mediului de afaceri autohton. Spre exemplu, conform Raportului Global de Competitivitate, dacă pentru anii 2010-2011 Moldova deținea locul 55 la capitolul legislație fiscală, atunci conform ediției din 2012-2013 aceasta a retrogradat până la poziția 88 din 144 țări. Totodată, se mențin unele bariere protecționiste la importul mai multor produse agroalimentare care distorsionează mediul concurențial și modul cum sunt alocate factorii de producție din economie. Totodată, se înregistrează mai multe restanțe la capitolul implementării ghișeului unic de recepție a rapoartelor fiscale și deservire a contribuabililor și elaborarea Codului de Conduită în Impozitarea Afacerilor, în conformitate cu principiile UE. Legislația nu specifică exact metodele concrete care vor fi utilizate de autoritatea fiscală la determinarea indirectă a venitului impozabil. Aceasta creează un spațiu larg de discreție pentru autoritatea publică, care îi poate permite să abuzeze în anumite cazuri de noile competențe.

Recomandări strategice

- Guvernul trebuie să-și revizuiască abordarea principială față de activitățile de impozitare și anume prin implementarea principiilor de inteligență economică la colectarea taxelor de către Fisc și Serviciul Vamal. Obiectivul de bază al acestor instituții, în particular, și a Ministerului Finanțelor, în general, nu trebuie să se limiteze la atingerea nivelului planificat de încasări la buget, ci să vizeze în primul rând extinderea bazei impozabile prin motivarea agenților economici să renunțe la evaziuni fiscale. Prin urmare, este necesară o tranziție cât mai rapidă de la principiul mecanic de impozitare și penalizare la cel de comunicare, interacțiune și consultare cu contribuabilii. Aceasta implică trecerea de la rolul „polițienesc" al Fiscului și, mai ales, a Serviciului Vamal, la cel de facilitator al afacerilor și a schimburilor comerciale.
- Principalele eforturi ale Ministerului Finanțelor trebuie să fie orientate spre 3 priorități majore: (i) eficientizarea administrării fiscale (ex: diminuarea numărului de documente de raportare fiscală, implementarea ghișeului unic, simplificarea procedurilor de returnare a TVA, intensificarea comunicării și consultărilor cu mediul de afaceri, etc.), (ii) eliminarea principiilor discriminatorii față de mărfurile importate (ex: anularea graduală a taxelor de salvgardare, aplicarea taxei ecologice pentru

utilizarea ambalajelor din plastic și pentru mărfurile produse pe teritoriul țării, etc.), și (iii) transparentizarea procesului decizional în ceea ce ține de colectarea impozitelor și utilizarea resurselor bugetare.

■ Politica concurenţială: Progres moderat (3,3 puncte din 5 maxim)

(37) Implementarea angajamentelor privind ajutoarele de stat conform art. 48/2.2 al Acordului de Parteneriat şi Cooperare prin asigurarea transparenței depline în domeniul ajutoarelor de stat.

Progres moderat: 3,5 puncte din 5 maxim

Progresul înregistrat de Moldova în acest domeniu de politic a fost foarte eterogen. Un progres important a fost aprobarea Legii cu privire la ajutorul de stat, care stabilește o definiție a ajutorului de stat integral compatibilă cu cea a UE. Totuși, din cauza enormei întârzieri în aprobarea legii privind ajutorul de stat (aprobată în 2012, în vigoare din 15 iunie 2013), încă nu a fost elaborată o listă unică de autorități care acordă asemenea ajutoare, iar definiția furnizorilor de ajutor de stat este una prea ambiguă.

(38) Implementarea angajamentelor cu referire la anti-monopol conform art. 48.2.1 al APC prin asigurarea suficienței şi compatibilității legislației anti-monopol naționale şi a regimului de control intern din Moldova cu UE

Progres moderat: 3,3 puncte din 5 maxim

Progresul la acest capitol a fost determinat de evaluarea eficacității cadrului legislativ, acordarea unor competențe adecvate autorității naționale de concurență și adoptarea noii legi a concurenței, conformă cu standardele europene. Dar din cauza întârzierilor enorme în îmbunătățirea cadrului legislativ, aceste îmbunătățiri încă nu au un impact sesizabil. Totodată, în timp ce cadrul legislativ și regulator a fost modificat spre bine, cel instituțional în continuare este foarte slab.

Recomandări strategice:

- Concurența onestă și prevenirea practicilor monopoliste sunt două principii-cheie ale economiei de piață. Fără implementarea practică a acestora nu ne putem aștepta la o schimbare calitativă în modelul moldovenesc de creștere economică. Consiliul Concurenței trebuie să primească o finanțare prioritară, pentru a fi în stare să asigure o remunerare atractivă pentru specialiștii angajați, în particular pentru juriștii care apără în instanță deciziile adoptate de Consiliu.
- După primii doi ani de la intrarea în vigoare a legii ajutorului de stat, ar fi rezonabil de evaluat impactul acesteia, în special în lumina definiției prea ambigue a furnizorilor ajutorului de stat și testării mecanismului elaborat pentru centralizarea informației despre ajutorul de stat.

■ Drepturile de proprietate intelectuală şi industrială: Progres modest (2,8 puncte din 5 maxim)

(39) Asigurarea unui nivel de protecție similar cu cel al UE, inclusiv măsuri eficiente de constrângere în conformitate cu prevederile art. 49 şi 50 ale APC

Domeniul drepturilor de proprietate intelectuală și industrială demonstrează unul din cele mai puternice contraste între eforturile enorme depuse pentru armonizarea legislației naționale la standardele adoptate de UE și efectul practic din implementarea legislației. Moldova a ratificat toate convențiile internaționale la care face referință Planul de Acțiuni și Acordul de Parteneriat și Cooperare. AGEPI s-a transformat într-o instituție credibilă și competentă. Anumite îmbunătățiri se observă în activitatea Serviciului Vamal în acest domeniu. În același timp, AGEPI nu poate să compenseze prin propria prestație lipsa de progres în instruirea personalului și alocarea resurselor financiare pentru activități de constrângere în organele de protecție a legii și justiție. Instruirea judecătorilor este inconsistentă și superficială. Cooperarea cu deținătorii internaționali ai drepturilor de proprietate intelectuală și industrială este foarte mică, aceștia nefiind interesați de potențialul economic sau pericolele în adresa drepturilor lor de proprietate pe care-l prezintă piața moldovenească. La

nivel strategic, se constată o lipsă de coordonare strategică a activităților diferitor instituții cu competențe în domeniul drepturilor de proprietate intelectuală.

Recomandări strategice:

- În vederea implementării eficiente a drepturilor de proprietate intelectuală este necesară îmbunătățirea substanțială a coordonării între diverse instituții de resort, atât la nivel de planificare strategică, cât și activitate operațională. În particular, trebuie eliminate suprapunerile domeniilor de competență a mai multor autorități, precum și instruirea și angajarea personalului calificat în domeniul drepturilor de proprietate intelectuală în Serviciul Vamal, Procuratură, Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Tehnologiilor Informației și Comunicațiilor, Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, Ministerul Sănătății și Ministerul Culturii.
- O problemă fundamentală care necesită o soluționare prioritară este calificarea insuficientă a judecătorilor în domeniul drepturilor de proprietate intelectuală. În acest sens, este necesară organizarea unui amplu program de instruire a judecătorilor cu participarea consultanților internaționali și vizite de studiu în alte țări în vederea preluării bunelor practici în domeniul respectiv.

■ Achiziţii publice: Progres moderat (3,5 puncte din 5 maxim)

(40) Dezvoltarea condițiilor pentru adjudecarea transparentă şi competitivă a contractelor între părți, în particular prin organizarea de tendere, în conformitate cu prevederile art. 54 al APC

În perioada analizată, sistemului de achiziții publice a trecut prin o serie de modificări structurale și calitative. Astfel, în 2007 a fost adoptată Legea Achizițiilor Publice, potrivit căreia Agenția de Achiziții Publice are atribuția de a asigura publicitatea desfăşurării licitațiilor publice prin publicarea invitațiilor de participare pe pagina web şi în Buletinul Achizițiilor Publice. A fost elaborat un Plan de acțiuni privind dezvoltarea achizițiilor publice pentru anii 2011-2013. Începând cu luna octombrie 2012, a fost lansat Sistemul informațional automatizat ”Registrul de Stat al Achizițiilor Publice” (SIA RSAP). În 2012 a fost elaborat Ghidul de bune practici în domeniul achizițiilor publice pentru a facilita aplicarea legislației privind atribuirea contractelor de achiziție publică în acord cu bunele practici în domeniu și având la bază cazuistica Curții Europene de Justiție. Cu toate acestea, integritatea și transparența rămân probleme majore care subminează sistemul achizițiilor publice. Totodată, se atestă unele probleme de organizare instituțională: există o discrepanță între prevederile Legii privind achizițiile publice și Regulamentul Agenției Achiziții Publice. O altă problemă ține de faptul că subdiviziunile teritoriale ale Agenției achiziții publice nu dispun de capacități instituționale suficiente, fapt ce îngreunează implementarea eficientă a prevederilor Legii achizițiilor publice în teritoriu.

Recomandări strategice:

- În pofida modificărilor operate în ultimii ani, sistemul de achiziții publice necesită în continuare îmbunătățiri substanțiale. În particular, este necesară eliminarea discrepanțele legislative cu referire la atribuțiile Agenții Achiziții Publice pentru a asigura acesteia o funcționalitate instituțională adecvată. Este necesară sporirea transparenței privind procesul de organizare a achizițiilor publice, în special prin afișarea planurilor de achiziții în format integral pe pagina web a Agenției și dezvoltarea statisticii achizițiilor publice.

■ Statistica: Progres înalt (3,7 puncte din 5 maxim)

(41) Adoptarea metodelor statistice integral compatibile cu standardele europene în domeniile statistice relevante şi consolidarea capacităților instituționale ale Departamentului Statistică şi Sociologie a Republicii Moldova (DSSRM)

Biroul Național de Statistică (BNS), în calitate de principala instituție responsabilă de implementarea acțiunilor la acest capitol a efectuat în 2004 Recensământul populației. Sistemul consolidat de baze de date a fost transpus în culegeri statistice cu rezultatele recensământului, care au fost prezentate în limbile română, rusă şi engleză. Totodată, în 2012 a fost adoptată Legea cu privire la Recensământul populației și

al locuințelor din Republica Moldova pentru anul 2014 și a fost adoptat un plan de acțiuni în acest sens. În perioada analizată, BNS a urmat Strategia de dezvoltare a statisticii naționale pentru perioada 2008-2011, precum și Planul de dezvoltare instituțională pentru perioada 2009-2011. În 2012 a fost aprobat Programul de dezvoltare strategică al BNS pentru perioada 2012-2014, care servește document de bază de planificare strategică a viitoarelor activități a instituției. Cu toate acestea, principala constrângere pentru implementarea eficientă a acestui Program ține de constrângerile financiare ale instituției. Astfel, pentru majoritatea acțiunilor din Program sunt indicate sursele externe și CBTM-ul ca sursă de finanțare, bugetul instituției fiind insuficient. O altă problemă, care parțial derivă din insuficiența resurselor financiare, ține de nespecificarea clară a termenului de executare a acțiunilor din Program. Astfel, pentru toate acțiunile este menționată o perioadă de implementare prea largă (2012-2014 sau 2013-2014).

Recomandări strategice

- Cea mai mare restanță la acest capitol ține de asigurarea compatibilității legislației în domeniul statisticii oficiale cu principiile fundamentale ale ONU. Aceasta trebuie să fie principala prioritate a autorităților care urmează să găsească suport bugetar și instituțional suficient realizării acestui deziderat stipulat și în Programul de dezvoltare strategică al BNS pentru perioada 2012-2014.

■ Controlul financiar şi aspectele aferente: Progres moderat (3,3 puncte din 5 maxim)

(42) Administrarea rațională şi controlul finanțelor publice

În perioada analizată au fost înregistrate progrese înalte în capitolul fortificării cadrului instituțional de audit a resurselor și patrimoniului public, în special prin consolidarea Curții de Conturi în calitate de instituție principală în acest sens. Astfel, în 2008 a fost adoptată o nouă Lege cu privire la Curtea de Conturi care stipulează că CC este unica autoritate publică a statului care exercită controlul asupra formării, administrării şi întrebuințării resurselor financiare publice şi administrării patrimoniului public prin realizarea auditului extern în sectorul public în calitate de instituție supremă de audit. Totodată, în 2010, Curtea de Conturi a aprobat Strategia de instruire și dezvoltare profesională și Strategia de comunicare internă. Drept rezultat, din momentul adoptării noii legi privind CC, în perioada 2008-2012, Curtea a efectuat 216 misiuni de audit, 35 din care au fost realizate în 2012 la 369 de entități, volumul total al iregularităților depistate a constituind circa 7,7 miliarde lei. Alte acțiuni importante în acest domeniu vizează aprobarea în 2010 a Legii privind controlul financiar public intern, precum și aprobarea și elaborarea Strategiei de dezvoltare a controlului financiar public intern.

Principalele probleme țin de rata prea mică de executare a recomandărilor CC, până la moment nu a fost pus în aplicare Sistemul informațional de management financiar integrat, din care cauză nu a fost aplicată și metodologia nouă privind elaborarea și executarea bugetului. În general, proiectul „Managementul Finanțelor Publice” nu a adus rezultatele scontate și există riscuri mari de a fi compromis. Totodată, progresul implementării Controlului Financiar Public Intern în cadrul autorităților administrației publice centrale (AAPC) este foarte lent, nu au fost elaborate planuri strategice ale activității de audit intern în cadrul unor AAPC, neidentificându-se nici instrumentele de politici care urmau a fi utilizate în realizarea obiectivelor.

Recomandări strategice

- Este necesară urgentarea reformei managementului finanțelor publice, în special prin punerea în aplicare a Sistemului informațional de management financiar integrat și implementarea Controlului Financiar Public Intern în cadrul autorităților administrației publice centrale.
- Pentru a facilita implementarea recomandărilor Curții de Conturi, autoritățile ierarhic superioare trebuie să se implice mai activ în implementarea recomandărilor comisiilor de audit instituțiilor aflate în subordine. Totodată, este necesară o implicare mai activă a Guvernului, Parlamentului și organelor de urmărire și chiar aplicarea unor sancțiuni pentru neîndeplinirea recomandărilor Curții de Conturi.

■ Politica industrială: Progres moderat (2,5 puncte din 5 maxim)

(43) Lansarea unui dialog privind politica industrială în vederea îmbunătățiri cadrului administrativ şi regulator pentru societăți, promovării cooperării industriale şi consolidării impactului restructurării industriale, şi dezvoltarea cadrului legislativ şi administrativ pentru promovarea IMM-urilor, în concordanță cu art. 52, 69 şi 70 al APC

Cele mai multe progrese au fost înregistrate la capitolul creării cadrului legislativ şi a infrastructurii adecvate pentru promovarea IMM-uri. În acest sens, în 2006 a fost adoptată Legea privind susținerea sectorului IMM, iar în 2007 a fost creată Organizația pentru Dezvoltarea Sectorului IMM. Ulterior a fost elaborat și cadrul de planificare strategică în domeniul respectiv. Astfel, a fost elaborată Strategia de susținere a dezvoltării întreprinderilor mici şi mijlocii pentru anii 2006-2008. Aceasta a fost urmată de Programul de Stat de susținere a dezvoltării întreprinderilor mici şi mijlocii pentru anii 2009-2011 și ulterior de Strategia de dezvoltare a sectorului întreprinderilor mici şi mijlocii pentru anii 2012-2020. Totodată, cu scopul de a stimula competitivitatea sectorului IMM, au fost lansate mai multe programe de facilitare a accesului IMM-urilor la resurse financiare și instruire (PNAET, PARE 1+1 etc.). Acestea includ componente de informare și instruire a antreprenorilor. A fost creat Fondul de Garantare a Creditelor care a permis un acces mai larg la credite bancare în condiții favorabile pentru IMM-uri care nu dispun de suficient gaj. Principala restanță ține de neadoptarea Cărții Europene a întreprinderilor mici. Acest deziderat lipsește și în Strategia de dezvoltare a sectorului întreprinderilor mici şi mijlocii pentru anii 2012-2020. În pofida creării unui cadrul legislativ adecvat promovării sectorului IMM, acesta rămâne slab din cauză deficiențelor mediului de afaceri autohton. Principalele probleme țin de procedurile birocratice de obținere a diferitor permise de activitate, administrarea fiscală ineficientă și accesul imitat la resurse creditare.

Recomandări strategice:

- Dezvoltarea sectorului IMM, pe lângă măsurile verticale implementate, necesită și măsuri orizontale orientate ce țin de ameliorarea climatului de afaceri, dezvoltarea pieței financiar-bancare, eficientizarea sistemului judecătoresc și a administrației fiscale și diminuarea birocrației și corupției din instituțiile publice. În acest sens, Strategia de dezvoltare a sectorului întreprinderilor mici şi mijlocii pentru anii 2012-2020 trebuie să beneficieze de un suport maxim din partea altor instituții responsabile de domeniile ce influențează activitatea IMM-urilor (BNM, CNPF, Ministerul Justiției, Ministerul Economiei, Ministerul Finanțelor etc.), precum și de susținerea bugetară necesară implementării planului de acțiuni.
- O direcție prioritară în vederea facilitării dezvoltării IMM-urilor trebuie să fie implementarea largă a soluțiilor IT în procesul interacțiunii dintre agenții economici și autoritățile publice. Aceasta va permite diminuarea corupției și eficientizarea procedurilor de obținere a diverselor permise și acte necesare activității operaționale ale IMM-urilor.

■ Transport: Progres modest (2,4 puncte din 5 maxim)

(57) Elaborarea şi inițierea implementării strategiei naționale în domeniul transportului, inclusiv dezvoltarea infrastructurii de transport

Progres modest (2,4 puncte din 5 maxim)

Majoritatea documentelor de planificare strategică (SCERS, PND, PN „Satul Moldovenesc" și SND „Moldova 2020") elaborate pe parcursul ultimilor ani au inclus componente ce țin de dezvoltare infrastructurii de transport. Totodată, au fost adoptate o serie de planuri strategice axate exclusiv pe domeniul transporturilor: Strategia Infrastructurii Transportului Terestru pe anii 2008-2017, Reforma sistemului de întreținere a drumurilor publice adoptată în 2012, Strategia de dezvoltare a aviației civile pentru 2007-2012, iar recent a fost elaborată și urmează a fi aprobată Strategia de Transport și Logistică 2013-2022. Prioritățile privind reabilitarea infrastructurii rutiere au fost stabilite în programul de executare a lucrărilor de reabilitare a drumurilor din sursele externe și interne de finanțare pentru perioada 2011-2014. Începând cu 2010 a crescut substanțial Fondul Rutier în urma majorării din 2010 a accizelor în paralel cu majorarea ponderii acestora care sunt direcționate în Fondul Rutier de la 50% în 2010 la 80% în 2012. În paralel cu majorarea

finanțărilor externe în special din partea BEI și BERD aceasta a permis creșterea semnificativă a nivelului finanțării infrastructurii drumurilor: de la 0,7 la sută din PIB în 2009, până la 2,5 la sută în 2012.

În pofida acestor evoluții, progresul la capitolul respectiv a fost unul modest. Problemele majore țin de netransparența privind procedurile de efectuare a tenderelor privind reparația drumurilor, lipsește un sistem eficient a auditului tehnic care ar corespunde normelor internaționale. Prin urmare, în pofida majorării resurselor financiare pentru reparația drumurilor nu au fost eficientizate mecanismele de repartizare a acestor resurse și, în special, a procesului de control a calității. Totodată, nu există o politică propriu-zisă de infrastructură fapt ce complică asigurarea complementarității proiectelor şi coordonarea aspectelor internaționale legate de implementarea şi exploatarea acestora, iar integrarea Moldovei în arterele europene de transport rămâne una minimă din cauza calității proaste a drumurilor.

(58) Implementarea măsurilor şi reformelor selectate în sectorul transportului rutier

Progres moderat (3 puncte din 5 maxim)

În 2008 a fost înființată Agenția Națională Transport Auto aflată în subordinea Ministerului Transporturilor şi Gospodăriei Drumurilor și responsabilă de monitorizarea şi realizarea prevederilor legislației, actelor normative naționale şi actelor internaționale în domeniul transportului auto la care Republica Moldova este parte. Conform MTID, au fost implementate un şir de tehnologii noi pentru sporirea securității circulației rutiere şi pentru asigurarea circulației ecologice în transporturi, cum ar fi: testarea tehnică a autovehiculelor şi remorcilor, reutilarea şi certificarea acestora, pregătirea şi reciclarea personalului în domeniul transportului auto, implementarea aparatelor de control a regimului de lucru şi odihnă a şoferilor în conformitate cu Acordul AETR şi evaluarea conformității produselor şi serviciilor din domeniul transportului auto. În vederea asigurării securității circulației rutiere a fost adoptată în 2010 Strategia Națională pentru siguranță rutieră urmată și de un Plan de acțiuni pentru implementarea acesteia adoptat în 2011. Totodată, o problemă majoră este acoperirea financiară a acțiunilor stipulate în planul privind securitatea circulației rutiere, iar securizarea circulației rutiere nu poate fi eficientă fără drumuri și infrastructură rutieră calitativă, care la moment lipsește pe majoritatea perimetrului țării.

(59) Implementarea măsurilor selectate şi reformelor în sectorul transportului feroviar

Progres modest (2 puncte din 5 maxim)

În 2010 a fost adoptat „Planul de acțiuni pentru ameliorarea situației la Î.S. „Calea Ferată din Moldova" în condițiile de criză şi asigurarea restructurării acesteia" care urmează a fi implementat pe parcursul a 5 ani. În 2012, Î.S. „Calea Ferată din Moldova", a devenit membru asociat al Comunității Căilor Ferate și Companiilor de Infrastructură din Europa. În vederea îmbunătățirii securității, vitezei şi eficienței (inter-operatibității) serviciilor de transport feroviar a început implementarea proiectului feroviar: „Implementarea Tehnologiei Suw 2000 de trecere automată de pe ecartamentul de 1520 mm, pe cel European de 1435 mm la frontiera moldo-română (st. Ungheni)". Implementarea acțiunilor la acest capitol a fost afectată de insuficiența resurselor financiare, în special în ceea ce ține de trecere la ecartamentul european și extinderea rețelei de căi ferate. Altă problemă ține de procesul lent de restructurare a Î.S. „Calea Ferată din Moldova".

(60) Implementarea măsurilor selectate şi reformelor în sectorul aviației

Progres modest (2,4 puncte din 5 maxim)

Politica națională în domeniul aviației a fost promovată prin intermediul adoptată Legea privind securitatea aeronautică adoptată în 2007, a Strategiei de dezvoltare a aviației civile pentru 2007-2012 și a Legii privind controlul spațiului aerian. În 2012, a fost aprobat Regulamentul privind organizarea şi funcționarea Autorității Aeronautice Civile care a înlocuit ASAC și este responsabilă de certificarea, controlul şi supravegherea în domeniul aviației civile. La fel, în 2012, Moldova a aderat la Spațiul Aerian European Unic care elimină restricțiile companiilor străine să opereze zboruri spre Moldova. În domeniul cooperării în domeniul securității aeronautice a fost adoptată în 2007 Legea privind securitatea aeronautică, în 2006 a fost aprobat Programul național de control al calității în domeniul securității aeronautice și a fost evaluat sistemul de securitate a Î.S. "Aeroportul Internațional Chişinău" pentru elaborarea proiectului Planului de securizare.

Cu toate acestea, multe acțiuni stipulate în documentele de planificare strategică au fost implementate cu întârziere sau nu au fost deloc implementate. Spre exemplu, Strategia de dezvoltare a aviației civile pentru 2007-2012 a fost realizată doar în proporție de 70%. Mai mult decât atât, conform Ministerului Economiei, gradul de îndeplinire a obiectivului general stabilit de Strategie a fost de doar 40%. Totodată, peste jumătate

din obiectivele Legii privind securitatea aeronautică au fost realizate. În general, un impediment major la implementarea prevederilor legii este insuficiența în cadrul MTID a personalului calificat în domeniul securității aeronautice. Modificarea din 2009 a Legii privind securitatea aeronautică a fost una total neinspirată deoarece aceasta a numit MTID a drept autoritatea administrativă centrală pentru securitatea aeronautică în timp ce ministerul nu dispune de resurse umane suficiente pentru a prelua aceste responsabilități. În general, piața serviciilor avia rămâne neliberalizată. Deși alte companii pot opera formal zboruri și pe teritoriul Moldovei, acestea trebuie să achite taxe aeroportuare relativ înalte fapt ce scade competitivitatea de preț a serviciilor respective.

(61) Implementarea măsurilor şi reformelor specifice în sectoarele transportului naval intern şi navigației interne

Progres modest (2,3 puncte din 5 maxim)

Cele mai importante acțiuni la acest capitol țin de fondarea în 2006 a Instituției publice "Căpitănia portului Giurgiuleşti" care exercită funcții de supraveghere şi control din partea „statului-port" şi „statului-pavilion" şi Întreprinderii de Stat "Registrul Naval" care exercită funcții de supraveghere a stării tehnice a navelor fluviale. în 2012 Guvernul a aprobat proiectul de lege privind transportul naval intern al Republicii Moldova, iar proiectul Codului Transportului Naval Intern care urmează a fi aprobat de Parlament. Totodată, MTID a participat la şedințele Comisiei Dunării (grupul de lucru pe probleme tehnice), unde a fost prezentată poziția Republicii Moldova pe marginea diferitor probleme tehnice ce vizează navigația pe fluviul Dunărea. Totuși, situația din domeniul transportului naval rămâne una gravă: marea majoritate a mijloacelor plutitoare au o stare tehnică învechită, iar râurile Nistru și Prut pot fi exploatate doar pe unele segmente din cauza nămolirii lor şi neefectuării lucrărilor de menținere a adâncimilor garantate pentru efectuarea în siguranță a navigației. O problemă majoră ține și de faptul că câteva porturi importante, inclusiv și mijloace plutitoare, nu se află sub controlul autorităților constituționale de la Chișinău, fiind trecute sub jurisdicția administrației de la Tiraspol. La fel, sub jurisdicția autorităților de la Tiraspol se află și unitățile de întreținere și reparație a mijloacelor plutitoare, fapt ce îngreunează procesul de reparare a celor aflate sub controlul autorităților de la Chișinău.

Recomandări strategice

- Majorarea alocărilor pentru reabilitarea infrastructurii drumurilor pe fondul menținerii mecanismelor precedente de repartizare a acestora creează premise pentru utilizarea ineficientă a mijloacelor respective. Este necesară o modificare de substanță a guvernării și managementului Fondului Rutier prin depolitizarea și transparentizarea procesului decizional de alocare a banilor. Totodată, Guvernul trebuie să asigure o participare mai largă a utilizatorilor drumurilor și a publicului larg la procesul de administrare și planificare a drumurilor.
- Un accent special trebuie pus pe facilitarea accesului larg al agenților economici privați la licitațiile privind lucrările de reabilitare a drumurilor. Sporirea concurenței pe această piață va permite economisirea banilor publici și sporirea calității lucrărilor efectuate. Prin urmare, este necesară simplificarea rigorilor de eligibilitate a concurenților pentru participarea la tendere, anunțarea ofertelor cu suficient timp înainte de data limită pentru a permite companiilor să se pregătească corespunzător și sporirea transparenței privind procesul de selectare a executanților.
- Ministerul Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor urmează să-și fortifice expertiza în domeniul ce ține de securitatea aeronautică pentru a face față mai eficient noilor responsabilități revenite după reorganizarea ASAC. În acest sens, este necesară atragerea noilor specialiști și organizarea periodică a seminarelor de instruire continuă în domeniul respectiv. În general, Ministerul trebuie să investească mai mult în calitatea resurselor umane având în vedere spectrul larg de domenii de care este responsabil.
- Este necesară dinamizarea procesului de restructurare a Î.S. „Calea Ferată a Moldovei" și liberalizarea tarifelor pentru pasageri. Aceasta va diminua pierderile suportate de întreprindere la prestarea acestui serviciu și va consolida competitivitatea acesteia la prestarea serviciilor de transport de mărfuri din contul cărora la moment sunt acoperite pierderile la transportul de pasageri. Abordarea pur economică și lipsită de factori politici va asigura sustenabilitatea pe termen lung a întreprinderii și va disponibiliza resurse financiare suplimentare pentru modernizarea bazei tehnic-materiale a acesteia.
- O prioritate esențială trebuie să fie liberalizarea pieței serviciilor avia de pasageri și facilitarea concurenței din acest sector. În acest sens este necesară o revizuire a taxelor aeroportuare și asigurarea unui tratament egal din partea autorităților publice pentru toți agenții economici. Aceasta

va permite majorarea fluxului de zboruri, fapt ce va putea compensa pe termen mediu și lung pierderile imediate cauzate de reducerea taxelor aeroportuare.

■ Energia: progres moderat (2,8 puncte din 5 maxim)

(62) Elaborarea unei politici energetice actualizate care să alinieze obiectivele politicii energetice a UE

Progres înalt (4 puncte din 5 maxim)

Aderarea Republicii Moldova, ca membru cu drepturi depline, la Tratatul Comunității Energetice este una din cele mai importante obiective atinse din Planul de Acțiuni UE-RM. Obiectivul a fost pus în Strategia Energetică a RM pînă în anul 2020[143] de către Guvernul Tarlev și la 29 aprilie 2009 a fost semnat Memorandum în vederea aderării Republicii Moldova la Comunitatea Energetică, Legea pentru aderarea RM a intrat în vigoare în ianuarie 2010.[144]

În contextul angajamentelor asumate de Republica Moldova ca parte semnatară a Tratatului de constituire a Comunității Energetice, au fost definitivate Proiectele de legi privind modificarea şi completarea Legii cu privire la gazele naturale nr. 123/23.12.2009 şi a Legii cu privire la energia electrică nr. 124/23.12.2009.

Strategia națională de dezvoltare "Moldova 2020" aprobată prin Legea nr. 166 din 11 iulie 2012 este focalizată pe 7 priorități de dezvoltare, una dintre care este diminuarea consumului de energie prin sporirea eficienței energetice şi utilizarea surselor regenerabile de energie, este declarată intenția Guvernului RM de a crea către anul 2020 „un complex energetic competitiv şi eficient, care va asigura toți consumatorii cu resurse energetice calitative, în mod accesibil şi fiabil.

În august 2012 a fost lansat pentru consultări publice un nou proiect a Strategiei energetice a Republicii Moldova pînă în anul 2030. În afară de aceasta Guvernul a adoptat Programul Național pentru Eficiență Energetică 2011-2020[145].

Recomandări strategice

- Elaborarea unor metodologii unificate pentru colectare și analiza a datelor statistice privind eficiența și securitatea energetica, starea de lucruri în domeniu energeticii, care ulterior va contribui la îmbunătățirea climatului investițional, va facilita comerțul și va contribui la elaborarea politicilor energetice, monitorizare și prognoza a evoluțiilor în sectorul energetic,
- Ajustarea Legii privind eficiența energetică nr. 142 din 02.07.2010 la sistemul şi cadrul legal actual al administrației locale: nivelurile administrației publice locale, atribuții, raporturi cu alte autorități publice, dreptul de a beneficia de împrumuturi şi garanții etc.
- Întărirea capacității instituționale şi operaționale.

(63) Alinierea treptată la principiile piețelor interne de energie electrică şi gaze naturale ale UE

Progres moderat (3 puncte din 5 maxim)

În octombrie 2011 Guvernul Moldovei şi-a luat angajamentul de a implementa Pachetul Energetic III pentru a asigura alinierea treptată la sistemul energetic european. Însa, pînă acum aceste angajamente au creat mai multe probleme decît au existat anterior. Reprezentanții de la Ministerul Economiei recunosc că negocierile cu Gazprom sunt complicate una dintre preocupările lui fiind soarta proprietății pe care o au ei în Moldova. Atunci cînd va fi utilizat principiul de divizare patrimonial prezent în Pachetul energetic III, Republica Moldova va fi obligată să răscumpere unele dintre investițiile Gazprom.

[143] HG 958/21.08.2007 cu privire la Strategia energetică a Republicii Moldova pînă în anul 2020 // *Monitorul Oficial 141-145/1012, 07.09.2007*
[144] Lege 117/23.12.2009 pentru aderarea Republicii Moldova la Tratatul de constituire a Comunității Energetice *//Monitorul Oficial 8-10/6, 22.01.2010*
[145] HG 833/10.11.2011 cu privire la Programul național pentru eficiență energetică 2011-2020 // *Monitorul Oficial 197-202/914, 18.11.2011*

În cadrul întrunirii Consiliului Ministerial al Comunității Energetice care a avut loc pe data de 6 octombrie 2011 în Republica Moldova, Guvernul Republicii Moldova a semnat decizia nr. D/2011/O2/MC-EnG care presupune divizarea companiilor de furnizare și distribuție în entități diferite. Implementarea acordului, va fi realizată pînă în anul 2015. Scopul principal acestui acord este de a asigura securitea energetică a țării prin diversificarea surselor de energie şi asigurarea unui cost mai mic pentru utilizatorii finali. Totuşi acest acord iarăși creează disensiuni cu compania Gazprom, care consideră că va fi defavorizată în drepturile patrimoniale şi interesele sale comerciale.

Pentru implementarea acțiunilor prevăzute în Documentele de politici ale statului în sectorul energetic a fost lansat Programul suportului bugetar „Suportul reformei în sectorul energetic" finanțat prin mecanismul din cadrul Planului Național de Acțiuni 2011 al Comisiei Europene. Pe 26 septembrie 2012 a avut loc prima ședința a Comitetului de supraveghere al Programului, misiunea cărora constă în supravegherea şi monitorizărea eficientă a procesului de implementare a Programului, dar și monitorizarea rezultatelor implementării Matricei de Politici a Programului.

Conform obiectivelor stabilite în Matricea de Politici a avut loc adoptarea politicilor energetice şi cadrului legislativ în domeniul eficienței energetice și regenerabilelor. În acest sens a fost definitivată și aprobată Noua Strategie Energetică a Republicii Moldova pînă în anul 2030, adoptat prin Hotărîre de Guvern Programul Național pentru Eficiență Energetică (PNEE) 2011-2020 și Planul Național de Acțiuni privind Eficiența Energetică 2012-2014. Proiectul Legii privind performanța energetică a clădirilor a fost elaborat şi prezentat spre avizare către instituțiile abilitate. În continuare urmează a fi ajustat Regulamentul privind cerințele minime de performanță energetică, în conformitate cu prevederile Legii privind performanța energetică a clădirilor.

Conform Planului de acțiuni al Guvernului 2011-2014 a fost elaborat şi aprobat Programul de modernizare a sistemului de evidență a energiei electrice de către Î.S. "Moldelectrica". Actualmente este stabilit prin concurs furnizorul utilajului şi echipamentului pentru sistemul de evidență a energiei electrice. A intrat în faza de finalizare implementarea proiectului de reabilitare şi modernizare a sistemelor de contorizare, dispecerizare, telecomunicații şi transport de energie electrică, lansat în cadrul Pachetului Energetic II, urmărindu-se crearea condițiilor corespunzătoare pentru continuarea procesului de liberalizare a pieței de energie electrică.

Aderarea Republicii Moldova la ENTSO-E (European Network of Transmission System Operators for Electricity – Asociația Operatorilor de Transport şi Sistem European) este o prioritate pentru Republica Moldova menționată și în Programul de guvernare. Cererea de integrare a celor 2 sisteme a fost depusă de Republica Moldova şi Ucraina la conducerea ENTSO–E încă în aprilie 2006 (Programul Operațional Comun Romania-Ucraina-Republica Moldova 2007-2013 are o finanțare totală de 126,72 milioane de Euro pentru perioada 2007-2013 prin intermediul Instrumentului European de Vecinatate şi Parteneriat).

Republica Moldova și România sunt la moment în proces de tratative între operatorii de sistem CN "Transelectrica SA" România şi ÎS „Moldelectrica" Republica Moldova pentru încheierea unei convenții de înțelegere privind exploatarea şi întreținerea liniei LEA 400 kV Vulcăneşti-Isaccea, ce traversează rîul Dunărea. Totodată, stația de transformare 400 kV Vulcăneşti este în proces de renovare.

Recomandări strategice

- Continuarea definitivării bazei normative, tehnice și legislative privind eficiența energetică a cladirilor în scopul eficientizării consumului de energie;
- Apariția unor noi producători va cerea necesitatea de investiții solide în reteaua de transport, furnizare și distribuție. Impactul asupra costurilor acelor investiții este practic imposibil de estimat la moment, din considerentul că nu sînt elaborate normele tehnice pentru conectarea unor asemenea producători, cît şi lipsa unor cazuri reale de producere şi livrare din partea acestora;
- Introducerea de contoare inteligente conform prevederilor Directivelor Pachetului Energetic III;
- Crearea condițiilor pe piețele de energie electrică şi gaze naturale necesare pentru îmbunătățirea a securității furnizării prin apariția noilor producători şi furnizori;
- Implementarea tehnologiilor energetice eficiente de generare cu impact redus asupra mediului şi atragerea investițiilor în noi capacități de generare de energie electrică şi cele de cogenerare, precum şi în sistemul centralizat de alimentare cu energie termică;
- Atragerea pe piața Moldovei altelor companii energetice (lucru extrem de dificil atîta timp cît gazele livrate în Moldova vin în proportie de 100% din Rusia) și în același timp să implementeze treptat Pachetul Energetic III.

64) Progresele privind rețelele electrice

Progres modest – 2 puncte din 5 maxim

Niciuna din linii electrice ce ar lega sistemul moldovenesc cu cel românesc încă n-a fost finalizată. La sfîrșitul anului 2011 au fost încheiate lucrările de construcție și montaj a liniei electrice de interconexiune cu România LEA 110 kV Fălciu-Goteşti, fiind emis și un ordin al Ministerului Economiei României de dare în exploatare la 27 decembrie 2011. Investiția de peste 17 milioane de lei a fost realizată de întreprinderea de stat Moldelectrica și a însemnat construcția a 25,2 kilometri de linie electrică de tensiune înaltă. De notat ca acțiunea de finalizarea construcției pe teritoriul Republicii Moldova a liniei electrice de interconexiune cu România LEA 110 kV Fălciu-Goteşti este prevăzută și în Planul de Acțiuni al Guvernului 2011-2014. În PA construcția urma să fie finisată în trimestrul IV 2011, însă a fost dat în folosință doar segmentul moldovenesc, iar cel din România încă se află la etapa de proiect. Chiar dacă lucrările au fost finalizate oficial, din cauza inundării în anul 2010 a punctului de conectare de pe Prut, este necesar să se facă o deviere de traseu, de circa 2,5 km pe partea românească, fapt care implică costuri suplimentare de circa 800.000 de euro. Pe teritoriul Republicii Moldova devierea va trece de 10 km, iar costurile estimative sunt de circa 4,1 milioane de euro.

În 2011 a fost semnat Memorandumul de întelegere între întreprinderile Moldelectrica și Transelectrica (România) privind construcția liniei electrice de interconexiune LEA 400 kV Bălți-Suceava[146], cu o lungime de 115 kilometri. Pentru realizarea proiectului de infrastructura în anul 2010 a fost elaborat studiul de fezabilitate, iar datele prealabile aratau ca bugetul total se estimează de circa 57 de milioane de euro. Din aceasta suma, partea Moldovei este de 29 de milioane de euro (costul a 52 de kilometri ce vor trece pe teritoriul țării). Finanțarea construcției a fost asigurată de către Banca Europeana pentru Reconstructie si Dezvoltare (BERD) și Banca Europeana de Investitii (BEI). Etapa preparatorie a proiectului de construcție a liniei electrice de interconexiune LEA 400 kV Bălți-Suceava cu o lungime de 115 kilometri avansează extrem de lent. Aceasta este şi componentă a proiectului de interconectare a sistemelor electroenergetice ale Ucrainei şi Republicii Moldova la sistemul ENTSO-E. Astfel, a fost stabilit traseul, au demarat procedurile de proiectare şi a fost calculată şi suma aproximativă a investiției - circa 61 milioane de euro. Experții români constată că, dacă compania românească Transelectrica a demarat etapa a II-a de proiectare a LEA 400 kV Suceava-Bălți, în acest moment există un blocaj din partea Republicii Moldova, întreprinderea ”Moldelectrica” a comunicat partenerilor români că nu are surse de finanțare pentru realizarea etapei a doua de proiectare. Ministerul de resort din România a propus includerea studiului de fezabilitate necesar pentru acest proiect pe lista investițiilor care ar urma să primească finanțare prin Acordul privind ajutorul financiar nerambursabil în valoare de 100 milioane euro.

Recomandări strategice

- finalizarea procesului de extindere a interconexiunilor atît cu România, cît şi cu Ucraina pentru consolidarea rolului Republicii Moldova de culoar de tranzit pentru energie electrică, doar respectînd aceste condiții va avea loc valorificarea deplină a capacității de generare de la MGRES și intensificarea concurenței de piața;
- diversificarea surselor de energie regenerabilă prin utilizarea acestora pentru producerea energiei electrice;

65) Îmbunătățirea transparenței, siguranței şi securității rețelei de tranzit a gazelor naturale

Progres foarte modest (1 punct din 5 maxim)

Pentru Republica Moldova şi România cel mai important proiect comun este Gazoductul Iași – Ungheni, care poate reprezenta o declarație de independență energetică a Republicii Moldova. În anul 2011 a fost semnat un Memorandum de înțelegere privind pregătirea condițiilor pentru construcția gazoductului de presiune înaltă. De asemenea, a fost finalizat studiul de fezabilitate al proiectului Gazoductul Iași – Ungheni, iar următoarea etapă în dezvoltarea acestuia va fi elaborarea planului tehnic care să includă secțiunea terestră a conductei şi subtraversările rîului Prut.

Cu toate că lansarea licitației publice pentru selectarea executorului lucrărilor de construcția gazoductului a fost anunțată pentru perioada noiembrie-decembrie 2012 pare că în final au fost lansate licitații cît din partea

[146] Faza I etapa 2, Studiu de fezabilitate Partea 1: evaluarea impactului asupra mediului i impactului social. Proiect privind interconectarea electrică între Bălți (Moldova) şi Suceava (România)

Agenției Naționalã pentru Resurse Minerale din România pe data de 25 aprilie, cît și din partea Republicii Moldova în mai 2013. Licitația urma să fie anunțată în luna martie 2013, însă întîrzierea a fost legată de schimbările politice la București și de transferul de autoritate responsabilă cu proiectul în România.

Declarațiile oficialilor din ambele state rămîn optimiste, dar mai există întîrzieri în proces care nu și-au găsit încă rezolvarea. Un exemplu în acest sens ar fi refuzul celor aproximativ 40 de proprietari de teren pe teritoriu României de a-și da acordul pentru ca gazoductul să tranziteze terenul lor. Surse din Agenția Națională de Resurse Minerale din România susțin că, deși s-a obținut acordul de la aproape toți proprietarii, inclusiv de la regia pădurilor și proprietarii privați de paduri, nu e încă sigur cum anume se va finaliza această problemă. O altă întîrziere ar putea fi cauzată de problemele politice de la Chișinău, Guvernul din Republica Moldova a fost demis.

Conform estimărilor, lucrările pe porțiunea Republicii Moldova ar putea fi lansate în luna august 2013, după finalizarea procedurilor de achiziții. Urmează ca, în perioada imediat următoare, să se treacă la etapa a doua care vizează obținerea finanțării pentru studiul de fezabilitate, proiectare și construcție a unei Stații de Comprimare, precum și a gazoductului Ungheni - Chișinău, care va oferi posibilitatea de a majora numărul de consumatori. Valoarea totală a proiectului de construcție a gazoductului este de 20 mil. de euro, dintre care 9 mil. euro vor fi oferiți RM, iar 11 mil. - României. Suportul financiar au fost oferit de Comisia Europeană. Lungimea gazoductului va fi de 43,2 kilometri, din care 32,8 kilometri pe teritoriul României. Conducta de gaze Iaşi-Ungheni, care va interconecta rețelele de gaze ale României şi RM va putea transporta, anual, 1,5 miliarde metri cubi de gaze.

Potrivit studiului de fezabilitate Romgaz proiectul privind construirea unui depozit de gaze la Roman-Mărgineni la moment nu este fezabil. Practic, orice nou depozit depinde de proiecte care ar duce la creșterea volumului de gaze: Nabucco, AGRI, South Stream, conductele de interconectare Ungheni-Iași si Giurgiu-Ruse etc. Depozitul de la Mărgineni depinde cel mai mult de interconectarea cu Republica Moldova prin Ungheni-Iași, proiect despre care se vorbește de mult timp și care este amînat de la an la an. Pînă acum, R. Moldova a manifestat un interes mult mai puternic decît România pentru construirea acestei conducte. Prin această conductă de gaz Moldova dorește să înlocuiască între 15% și 30% din importurile din Rusia cu gaze care provin din surse alternative. În acest fel poate fi redusă dependența de gazele rusești. În plus, Moldova ar putea sa-și stocheze rezerva strategica de gaze la Mărgineni. Însă, un depozit ca Mărgineni depinde în mare masură și de modul în care va decurge renegocierea Convenției dintre Guvernul României și Guvernul Federației Ruse privind extinderea capacităților conductelor de tranzit gaze pe teritoriul României pentru creșterea livrărilor de gaze naturale din Federatia Rusă în țări terțe și în România. Discuțiile cu Gazprom pe tema depozitelor de gaze au demarat cu mai mulți ani în urmă, iar în iunie 2009 a fost semnat un memorandum de colaborare.

Întru reglementarea raporturilor juridice dintre operatorul rețelei de transport, operatorii rețelelor de distribuție, furnizori şi consumatorii finali, Consiliul de administrație al Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică a aprobat Regulamentul pentru furnizarea şi utilizarea gazelor naturale nr. 415 din 25.05.2011, în redacție nouă. Potrivit Regulamentului furnizorul este obligat să furnizeze gaze naturale consumatorilor finali doar pe baza de contract, la parametri de calitate şi odorizate conform standardului național “Gaze naturale pentru utilizarea în scopuri industriale şi casnice”, GOST 5542 şi normelor în construcție NCMG. 05.01-2006.

Recomandări strategice

- Reabilitarea şi modernizarea în continuare a rețelei gazelor naturale în scopul diversificării surselor a gazelor naturale și interconectării cu infrastructura UE;
- Actualizarea Legii cu privire la energetică în conformitate cu obligațiunile asumate la aderarea Republicii Moldova la Tratatul Comunității Energetice, precum şi ajustarea unor noțiuni şi a unor norme cu legislația specială.

66) Progrese privind eficiența energetică şi utilizarea surselor regenerabile de energie

Progres înalt (4 puncte din 5 maxim)

Problema intensității energetice sporite, dependența de prețurile crescînde la carburanți şi calitatea Republicii Moldova de membru cu drepturi depline la Tratatul Comunității Energetice, au determinat țara să păşească pe calea armonizării cadrului legislativ, normativ și a standardelor Europene. Un prim pas a constituit transpunerea Directivei Europene 32/2006/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 5

aprilie 2006 privind eficiența energetică la utilizatorii finali și serviciile energetice în Legea nr. 142 din 02.07.2010 cu privire la eficiența energetică, cît şi trasarea activităților de bază în Programul național pentru eficiență energetică 2011-2020, aprobat prin Hotărîriea Guvernului nr. 833 din 10.11.2011, îndreptate spre atingerea obiectivului intermediar de îmbunătățire a eficienței energetice cu 9% către anul 2016 şi, respectiv, al obiectivului de 20% către anul 2020.

Regulamentul privind organizarea şi funcționarea Agenției pentru Eficiență Energetică din iunie 2012 Agenția, la nivelul autorităților publice centrale, are misiunea de a asigura şi a sprijini realizarea obiectivelor Programului Național de îmbunătățire a eficienței energetice, acordînd asistența necesară la elaborarea programelor şi planurilor locale pentru eficiența energetică și monitorizînd realizarea acestora. Conform Raportului de monitorizare a procesului de implementare a Legii cu privire la eficiența energetică pentru funcționarea cu succes a Legii cu privire la eficiența energetică sunt necesare resurse financiare pentru crearea AEE – bugetul anual 800,0 mii lei, implementarea Planului EE-bugetul – 1290 mii lei, crearea Fondului EE – bugetul – 4 mln euro (granturi).

Prin Hotărîre Guvernului Republicii Moldova nr. 401 din 12.06.2012 a fost aprobat Regulamentul Fondului pentru eficiență energetică. Fondul urmează să finanțeze măsurile de eficientizare energetică şi valorificarea a surselor de energie regenerabilă. De asemenea, Fondul poate fi un instrument eficient în politicile de eficientizare energetică.

Implementarea proiectelor de promovare a eficienței energetice şi utilizare a resurselor regenerabile de energie în instituțiile publice, acordînd prioritate şcolilor, grădinițelor, spitalelor şi altor clădiri de menire socială este asigurată de către Proiectul „Energie şi Biomasă" (perioada – 2011-2014). Obiectivele proiectului sunt: peste 130 de grădinițe, şcoli, centre medicale, alte instituții publice rurale şi peste 500 de gospodării casnice vor fi încălzite cu energie produsă local, din biomasă, în special din paie de grâu şi alte deşeuri cerealiere. Asistența tehnică este financiar asigurată de către Uniunea Europeană (14 mil. Euro UE) și PNUD (0,56 mil. Euro), în anul 2013 este planificată finanțarea de 4,5 mil. Euro.

Pentru anul 2012 compania Gas Natural Fenosa a planificat activități privind implementarea unor servicii şi tehnici de eficiență energetică, care să fie orientate spre stimularea consumatorilor la un consum eficient şi responsabil de energie. Produse de gestionare energetică – sunt necesare pentru clienții cu consum mare de energie electrică deoarece, gestionarea neadecvată a resurselor energetice duce la un consum ineficient şi prin urmare, la uzarea instalațiilor electrice.

De la lansarea proiectului, compania Gas Natural Fenosa a colaborat activ pe parcursul acestor ani cu Centrul Republican pentru Copii şi Tineret "Gutta Club" şi cu Universitatea Tehnică a Moldovei în vederea dezvoltării şi promovării proiectului „Eficiența energetică". Au fost instruiți peste 3500 de copii din 75 de şcoli din centrul şi sudul țării.

Recomandări strategice:

- Dezvoltarea şi distribuirea noilor tehnologii energetice esențiale pentru asigurarea securității alimentării cu energie, dezvoltării durabile şi competitivității industriale;
- Elaborarea unui Plan de Acțiuni pentru sporirea eficienței energetice, intensificarea utilizării resurselor regenerabile de energie şi consolidarea instituțiilor corespunzătoare, însoțit de un plan de finanțare, obiective cantitative şi termene de implementare;
- Pe lîngă asigurarea etichetării energetice a aparatelor de uz casnic trebuie să fie elaborat Certificatul de Performanta Energetica a Cladirii, care se întocmește pentru întreaga clădire sau unități ale acesteia, ca ansamblu de elemente componente, determinante pentru consumul de energie și performanța energetică;
- În vederea informarii mai ample a opiniei publice și a potențialilor beneficiarilor va fi necesară crearea bazei informaționale în domeniul eficienței energetice şi al surselor regenerabile de energie;
- Elaborarea Planului de acțiuni pentru utilizarea surselor de energie regenerabilă şi a Planului de acțiuni privind producerea de combustibil solid pentru încălzire în localitățile rurale aprobate;
- Lansarea campaniilor informaționale sub egida Ministerului Economiei privind informarea cetățenilor desrpre metode economisirii energiei și de a promova mai activ efectuarea managementului energetic pentru consumatori noncasnice;
- Pentru a valorifica potențialul de economisire a energiei în anumite segmente ale pieței unde auditurile energetice nu sunt în general oferite cu titlu comercial, trebuie să fie elaborate programe care să încurajeze IMM-urile să se supună unor audituri energetice. Auditurile energetice ar trebui să

aibă un caracter obligatoriu şi periodic pentru întreprinderile mari, întrucât economiile de energie pot fi semnificative;

- Urmează a fi stabilită o listă de produse utilizate în construcţii cu impact asupra mediului pentru care e necesară aplicarea cerinţelor de proiectare ecologică. Principalele criteriile în baza cărora produsul este întrodus în listă pot fi volumul semnificativ de vanzari si utilizare a produsului respectiv şi impactul semnificativ al produsului asupra mediului;
- Elaborarea de către MDRC a unei concepţii de aplicare în sectorul construcţiilor a cerinţelor de proiectare ecologică va permite evitarea situaţiei când va fi nevoie de adaptarea sistemului de reglementare tehnică în construcţii la cerinţele elaborate fără participarea MDRC;
- E necesară completarea sistemului de NT (inclusiv ghidurile de utilizare) pentru a facilita implicarea surselor de energie regenerabilă ca soluţii alternative pentru asigurarea necesarului de energie în clădiri. E necesară reflectarea în NT a cerinţelor şi soluţiilor tehnice posibile pentru asigurarea consumului energetic aproape de zero pentru anumite categorii de cladiri.

■ Societatea Informaţională: Progres modest (2,4 puncte din 5 maxim)

(67) Accelerarea progresului la capitolul politica şi reglementarea în domeniul comunicaţiilor electronice

Progres de la modest la moderat (2,6 puncte din 5 maxim)

În perioada analizată autorităţile au elaborat mai multe documente de planificare strategică pentru dezvoltarea sectorului TIC în Moldova. În 2005, a fost adoptată Strategia Naţională de edificare a societăţii informaţionale – „Moldova electronică", însoţită şi de un plan de acţiuni. În 2010 a fost elaborat Programul de dezvoltare a accesului la internet în bandă largă pe anii 2010-2013, iar în 2011 a fost adoptat Programul strategic de modernizare tehnologică a guvernării (e-Transformare). O evoluţie importantă a cadrului de reglementare a sectorului a fost determinată de adoptarea în 2008 a Legii comunicaţiilor electronice care a fost bazată pe directivele UE şi a inclus noi condiţii de facilitare a accesului operatorilor noi pe piaţa comunicaţiilor electronice. Consolidarea cadrului instituţional a fost marcată preponderent de înfiinţarea în 2008 a Agenţiei Naţionale pentru Reglementare în Comunicaţii Electronice şi Tehnologia Informaţiei (ANRCETI), prin reorganizarea Agenţiei Naţionale pentru Reglementare în Telecomunicaţii şi Informatică (ANRTI). Totuşi, progresul la acest capitol este calificat drept unui de la modest la moderat. Cauza ţine de faptul că, în pofida îmbunătăţirii cadrului regulator şi a liberalizării accesului operatorilor pe piaţa TIC, concurenţa rămâne redusă din cauza influenţei operatorului de stat „Moldtelecom" care deţine monopolul asupra infrastructurii de acces. Totodată, ANRCETI nu este independentă faţă de Guvern, fapt ce afectează eficienţa acesteia. Dependenţa politică a agenţiei de reglementare nu dus la tergiversarea Implementării rebalansării tarifelor de către Moldtelecom. În general, majoritatea acţiunilor planificate au fost implementate cu întârziere semnificativă, iar unele nici nu au fost implementate.

(68) Accelerarea progresului în dezvoltarea serviciilor Societăţii Informaţionale şi în integrarea Moldovei în Programul de cercetare TSI (Tehnologiile Societăţii Informaţionale).

Progres modest (2,3 puncte din 5 maxim)

În perioada implementării strategiei Naţionale de edificare a societăţii informaţionale - "Moldova electronică" Rata de penetrare a calculatoarelor a crescut de la 3 la 37 calculatoare la 100 locuitori în perioada 2004-2010, iar în perioada 2007-2011, nivelul de penetrare a telefoniei mobile a crescut de la 52,6 unităţi la 100 de locuitori până la 104,3 unităţi. O evoluţie importantă constituie crearea în 2010 a Centrului de Guvernare Electronică (E-Government), care a lansat o serie de iniţiative care au simplificat procedurile de obţinere a unor documente şi de beneficiere a unor servicii publice pentru cetăţeni (ex: e-cazier, platforma datelor deschise, platforma unică a serviciilor publice) şi business (ex: declaraţie electronică, declaraţie rapidă, e-licenţiere). Cu toate acestea, problema majoră care subminează eficienţa acestor eforturi, în special în cazul administraţiei publice locale, este lipsa resursele financiare şi umane necesare pentru implementarea soluţiilor TIC. O altă problemă majoră care limitează dezvoltarea sectorului ţine de monopolul companiei de stat „Moldtelecom" la prestarea serviciilor de conexiune primară.

Recomandări strategice:

- În situația în care pe o piață activează o companie de stat importantă și cu avantaje evidente față de alți concurenți, menținerea unui mediu concurențial adecvat dezvoltării sectorului poate fi efectuată prin 2 metode: (i) privatizarea companiei de stat și/sau restructurarea acesteia în întreprinderi mai mici care ar concura între ele; (ii) asigurarea unui cadru instituțional robust care ar verifica și preveni eventualele practici de abuz de poziție dominantă pe piață și alte practici anticoncurențiale. În Moldova există restanța la ambele capitole. Prin urmare, pentru a facilita dezvoltarea sectorului este necesară consolidarea capacităților ANRCETI și diminuarea la minim a dependenței acesteia de Guvern, precum și privatizarea sau măcar restructurarea Î.S. „Moldtelecom". Fără aceste măsuri, eforturile ulterioare de dezvoltare a sectorului TIC în Moldova nu vor avea efectele scontate.
- Este necesară fortificarea capacităților administrative instituțiilor publice în vederea implementării noilor tehnologii în activitatea de rutină a acestora și, în special, în interacțiunea cu business-ul și societatea civilă. În special, aceasta ține de autoritățile administrației publice locale unde lipsesc resursele financiare şi umane necesare pentru realizarea unui progres cât de cât vizibil în acest domeniu.

■ Sănătatea publică: Progres moderat (3,1 puncte din 5 maxim)

(80) Sporirea nivelului de securitate a sănătății şi siguranței epidemiologice în Moldova în conformitate cu Legislația UE şi în cooperare şi cu sprijinul OMS. Ralierea sistemului informațional al Moldovei la indicatorii sănătății aplicați în UE.

Acțiunile de reformă în domeniul respectiv au atins un progres moderat în domeniile de sănătate publică, prestare a serviciilor, finanțare şi generare a resurselor pentru sistemul de sănătate. Republica Moldova a instituit un sistem de supraveghere şi de raportare a datelor privind bolile infecțioase, în conformitate cu cerințele Uniunii Europene, precum şi un sistem de evaluare a performanței sistemului de sănătate, însă analiza, evaluarea în sănătate şi abordarea determinanților stării de sănătate, în realitate, nu sunt utilizate pe deplin în procesul de luare a deciziilor. Asistența medicală primară nu a devenit atât de eficientă ca să ofere servicii de calitate pentru toată populația şi să interacționeze efectiv cu familia, comunitatea şi cu asistența medicală specializată. Ultima se confruntă cu capacități excesive şi dublări de servicii care afectează eficiența alocativă şi tehnică în sănătate. Instituțiile medico-sanitare publice nu posedă o autonomie reală, care să motiveze performanța instituției, calitatea serviciilor, transparența veniturilor şi a cheltuielilor. Nu a fost atins nivelul suficient de acoperire universală a populației cu asigurare obligatorie de asistență medicală. Persistă necorespunderea dintre nivelul de pregătire profesională a personalului medical şi necesitățile sistemului sănătății.

Recomandări strategice

- Este necesară excluderea fragmentării fluxurilor informaționale în sănătate pentru a asigura capacitatea sistemului informațional în sănătate de a face legătură între determinanții generali ai sănătății, starea de sănătate, serviciile prestate şi rezultate, pentru a oferi factorilor decizionali analize relevante luării deciziilor. Se impune oferirea unui cadru legal efectiv pentru măsurile de control al principalilor factorilor de risc (tutunul, alcoolul, alimentația şi activitatea fizică) şi asigurării unui mediu favorabil alegerii modului sănătos de viață. Rezultatele în domeniul sănătății pot fi maximizate dacă Ministerul Sănătății reuşeşte să promoveze prevederi asupra aspectelor de sănătate în toate politicile şi să susțină implementarea acestora în sectoare.
- Pentru asigurarea reuşitei reformei în sănătate este necesară implicarea părților interesate în elaborarea şi implementarea politicii de reformă. Factorii care i-au decizia cu privire la reformă trebuie să conştientizeze că îmbunătățirea nivelului securității sănătății publice şi al protecției sănătății individuale contribuie la dezvoltarea durabilă şi la creşterea economică.
- Reformarea infrastructurii de sănătate publică, asistență medicală primară, urgență şi spitalicească trebuie să avanseze pentru a asigura accesul, calitatea şi eficiența serviciilor de sănătate, inclusiv pentru a face față provocărilor legate de evoluția demografică, resurselor limitate şi aprofundarea decalajelor socio-economice, a necesităților crescânde ale populației în servicii de sănătate, precum şi modernizării tehnologiilor medicale.
- Mijloacele fondurilor ale asigurării obligatorii de asistență medicală trebuie direcționate spre intervenții cost-eficace pentru asigurarea cu servicii de calitate, satisfacerea necesarului de servicii condiționate de îmbătrânirea demografică şi influența factorilor de mediu, asigurarea necesităților în

creştere de tehnologii moderne şi performante de diagnostic şi reabilitare. Procurarea serviciilor de la instituțiile medico-sanitare, de către Compania Națională de Asigurări în Medicină, necesită a fi efectuată în baza performanței realizate de către acestea.

- Se cere diversificarea ofertei educaționale în domeniul medical şi farmaceutic şi adaptarea ei la necesitățile sistemului de sănătate, precum şi realizarea efectivă a reformei curriculare în corespundere cu standardele naționale, europene şi internaționale.

Anexă: Monitorizarea detaliată a implementării PAURM în perioada 2005-2012

Acțiunea specifică	Principalele acțiuni întreprinse	Impactul perceput	Principalele probleme identificate	Nota
Democrația şi supremația legii: Progres moderat (2,3 puncte din 5 maxim)				
(1) Consolidarea stabilității şi eficacității instituțiilor care garantează democrația şi supremația legii (Progres moderat 2,3)				
În contextul eforturilor de soluționare a problemei transnistrene, asigurarea reformei legislative şi constituționale în conformitate cu standardele europene, continuarea cooperării la nivel de experți şi consultanță cu Comisia de la Veneția şi UE, precum şi asigurarea unui cadru constituțional democratic şi stabil atît pentru cetățeni, cît şi pentru instituțiile de stat din Moldova (reîntregită).	Au fost adoptate următoarele documente în vederea reglementării: - Declarația Parlamentului Republicii Moldova cu privire la inițiativa Ucrainei în problema reglementării conflictului transnistrean, Apelul Parlamentului Republicii Moldova cu privire la criteriile de democratizare a regiunii transnistrene a Republicii Moldova şi Apelul Parlamentului Republicii Moldova cu privire la principiile şi condițiile demilitarizării regiunii transnistrene, aprobate prin Hotărîrea Parlamentului Republicii Moldova nr. 117 - XVI din 10 iulie 2005, menite să completeze Planul Ucrainei de reglementare a problemei transnistrene înaintat în mai 2005 la Vinnița, Ucraina; - Legea Republicii Moldova Nr. 173-XVI cu privire la prevederile de bază ale statutului juridic special al localităților din stînga Nistrului (Transnistria) din 22 iulie 2005, aprobată în conformitate cu prevederile Planului Ucrainei de reglementare a problemei transnistrene;	- Implicarea activă a Ucraunei în procesul de reglementare transnsistreană într-un cadru nou, european. - Legea Nr. 173-XVI cu privire la prevederile de bază ale statutului juridic special al localităților din stînga Nistrului (Transnistria) a impus limitele eventualelor prerogative pe care li-ar fi putut primi Transnistria în procesul reglementării, echivalente cu cele ale Găgăuziei. De asemenea, legea a redus drastic flexibilitatea autorităților moldovene în negocierea unui statut pentru Transnistria, modificarea legii fiind posibilă cu 3/5 din voturile deputați aleşi.	- Hotărîrea Parlamentului Republicii Moldova din 10 iulie 2005 a însemnat adaptarea Planului ucrainean la interesele naționale ale Republicii Moldova, adaptarea care n-a ținut cont de echilibrul de interese ale Ucrainei şi a indus reticența ulterioarea a acesteia față de propriul Plan. - Reacția autorităților transnsitrene şi a reprezentanților Federației Ruse al adoptarea Legii Nr. 173-XVI cu privire la prevederile de bază ale statutului juridic special al localităților din stînga Nistrului (Transnistria) a fost foarte negativă, ceea ce a determinat, în mare măsură, reluarea negocieriilor în format “5+2”, după întreruperea acestora în martie 2006.	2,2 – Progres modest

	- Hotărîrea Guvernului Republicii Moldova nr.891 din 03.09.2006 „Cu privire la aprobarea Planului de acțiuni pentru utilizarea, în procesul de reintegrare a țării, a concluziilor expuse în Raportul „Dezghețarea unui conflict înghețat: aspecte legale ale crizei separatiste din Moldova”, elaborat de către Asociația Avocaților din New-York; - Hotărîrea Guvernului Republicii Moldova nr. 814 din 2 august 2005 cu privire la confirmarea garanțiilor principale pentru populația Transnistriei;	- Planul prevedea înaintarea unei cereri comune din partea GUAM în adresa preşedintelui Adunării Generale a ONU şi Comitetului General privind includerea suplimentară în agenda celei de-a 61-a sesiuni a Adunării Generale a unui punct dedicat examinării conflictelor din regiunea Mării Negre şi Mării Caspice (există un proiect GUAM de Rezoluție al ONU). Sensibilizarea factorilor externi asupra conținutului Raportului (grupurile-țintă; membrii parlamentelor statelor UE şt Congresului SUA, factorii decizionali, ministerele de externe din statele UE, centrele de analiză şi studii, jurnalişti etc.). - Menținerea unui dialog intensiv cu statele UE şi SUA în vederea implicări plenare a acestora în procesul de soluționare a conflictului transnistrean prin acordarea unui sprijin politic şi economic Moldovei.	- La o săptămîna după adoptarea Hotărîrii nr.891 din 03.09.2006 şi a Planului de Acțiuni, guvernarea moldovenească a renunțat la ideile respective, preferînd reînceperea dialogului cu Federația Rusă pentru înlăturarea embargourilor asupra produselor agroalimentare moldoveneşti, impuse după introducerea obligatorie a controlului vamal a exportului produselor transnsitrene de către Republica Moldova şi Ucraina.	

- Apelul Parlamentului Republicii Moldova către Parlamentele statelor-membre ale Uniunii Europene şi Congresul SUA privind organizarea audierilor parlamentare pe marginea Raportului realizat de Asociaţia Avocaţilor din New-York. În conformitate cu prevederile Planului de acţiuni pentru utilizarea, în procesul de reintegrare a ţării, a concluziilor expuse în Raportul „Dezgheţarea unui conflict îngheţat: aspecte legale ale crizei separatiste din Moldova", elaborat de către Asociaţia Avocaţilor din or. New-York, materialele corespunzătoare au fost remise în adresa MAEIE;
- Hotărîrea Guvernului nr. 959 din 09 septembrie 2005 „Cu privire la măsurile de asigurare a confirmării cetăţeniei şi documentării populaţiei din localităţile din stînga Nistrului";
- Declaraţia Guvernului RM din 24.03.2006, privind recunoaşterea drepturilor de proprietate a persoanelor fizice şi juridice din regiunea transnistreană;
- Regulamentul privind modul de depunere şi de retragere a sumelor achitate de agenţii economici din raioanele de Est ale Republicii Moldova, aprobat de Ministerul Finanţelor.
- Hotărîrea Guvernului Republicii Moldova nr. 815 din 2 august 2005 cu privire la regularizarea fluxurilor de mărfuri care constituie obiectul activităţii de comerţ exterior a Transnistriei
- Hotărîrea Guvernului Nr. 866 din 01 august 2007 „Cu privire la eliberarea certificatelor de forma EUR.1 şi CT-1";

- S-a stabilit că, în scopul realizării politicii Guvernului în domeniul reintegrării Republicii Moldova, autorităţile centrale vor prezenta, pînă la 1 octombrie 2005, proiecte de legi, proiecte de hotărîri ale Guvernului şi alte propuneri privind acordarea de garanţii principale pentru populaţia Transnistriei privind:
a) drepturile de proprietate ale persoanelor fizice şi juridice din Transnistria la data intrării în vigoare a Legii nr.173-XVI din 22 iulie 2005 cu privire la prevederile de bază ale statutului juridic special al localităţilor din stînga Nistrului (Transnistria), iar după intrarea în vigoare a Legii privind statutul juridic special al Transnistriei - perfectarea actelor ce stabilesc aceste drepturi;
b) după intrarea în vigoare a Legii privind statutul juridic special al Transnistriei
- păstrarea nivelului de protecţie socială înregistrat (salariile, pensiile, bursele, înlesnirile sociale, indemnizaţiile, sporurile, asistenţa medicală şi accesul la alte servicii sociale) pentru toate categoriile de populaţie din Transnistria.
- Regulamentul privind modul de administrare a obligaţiunilor fiscale ale agenţilor economici amplasaţi în localităţile din stânga Nistrului şi în mun. Bender.

		- S-a stabilit că persoanele domiciliate în localităţile din stînga Nistrului (Transnistria) care întrunesc condiţiile Legii cetăţeniei Republicii Moldova nr.1024-XIV din 2 iunie 2000 pot să-şi confirme cetăţenia Republicii Moldova în orice oficiu teritorial de evidenţă şi documentare a populaţiei prin aplicarea ştampilei respective în paşaportul de tip sovietic (modelul anului 1974). Pentru cetăţenii din localităţile din stînga Nistrului (Transnistria), paşapoartele de tip sovietic (modelul anului 1974) în care se conţine menţiunea despre cetăţenia Republicii Moldova şi este indicat numărul de identificare de stat al persoanei fizice (IDNP) sînt valabile pe un termen nelimitat. - Serviciul Vamal începînd cu 1 ianuarie 2008, inclusive pentru agenţii economici din Transnsitria; - Au fost prelungite termenele de aplicare a Hotărîrii Guvernului nr.1001 din 19 septembrie 2001 "Cu privire la declararea mărfurilor de către agenţii economici din raioanele de est ale Republicii Moldova"		

		- Începînd cu data de 25 ianuarie 2006, Camera Înregistrării de Stat a Ministerului Dezvoltării Informaționale urma să țină evidența agenților economici din Transnistria care efectuează operațiuni de export-import şi servicii de transport auto, atribuindu-le codul IDNO şi înscriind provizoriu datele în Registrul de Stat al Întreprinderilor şi în Registrul de Stat al Organizațiilor. Pentru înscrierea în Registrul de Stat, agenții economici menționați trebuiau să prezinte oficiilor teritoriale ale Camerei Înregistrării de Stat copiile de pe actele de constituire şi certificatele de înregistrare. Pentru a obține licența, agenții economici din Transnistria trebuiau să depună la autoritatea de licență o cerere de modelul stabilit, anexînd la ea extrasul din Registrul de Stat, eliberat de Camera Înregistrării de Stat. Licența se eliberează pe un termen de pînă la 6 luni cu posibilitatea primirii unei noi licențe la expirarea termenului de valabilitate a celei precedente, fără achitarea taxei pentru licență. - Serviciul Vamal a fost împuternicit cu eliberarea certificatelor de origine preferențiale la exportul mărfurilor (certificate de forma “A”, “CT-1”, “EUR.1”) şi cu verificarea certificatelor de origine preferențiale şi nepreferențiale la import.		

Asigurarea funcționării corecte a Parlamentului, inclusiv reforma imunității parlamentare în corespundere cu propunerile făcute de Consiliul Europei. Asigurarea desfăşurării democratice a alegerilor parlamentare în 2005 în conformitate cu standardele europene şi eliminarea deficiențelor rămase, identificate în cadrul recomandărilor OSCE / ODIHR.	- La 11 noiembrie 2005 Parlamentul RM a adoptat Programului calendaristic al acțiunilor legislative în conformitate cu Rezoluția şi Recomandările Comisiei pentru respectarea obligațiilor şi angajamentelor statelor membre ale Consiliului Europei (aprobat prin HP Nr. 284/11.11.2005). - La 24 noiembrie 2005 în scopul eficientizării procesului legislativ, Parlamentul a adoptat Planul legislativ pentru anii 2005-2009, luându-se drept temei programul Guvernului 2005-2009, prevederile Planului de Acțiuni UE-RM, SCERS 2004-2006, PNADO 2004-2008. - Alegerile parlamentare din 6 martie 2005 au fost calificate de către observatorii internaționali ai OSCE/BIDDO, CoE, UE drept corecte şi democratice, în conformitate cu standardele internaționale. - Totodată, în vederea implementării recomandărilor Comisiei de la Veneția şi a recomandărilor misiunii de observare a alegerilor OSCE/BIDDO, Parlamentul a adoptat o serie de modificări a Codului electoral. - A fost asigurată aplicarea tuturor prevederilor Codului Electoral modificat în cadrul alegerilor locale din primăvara anului 2007, inclusiv prin cooptarea la etapele de pregătire a experților europeni şi ai societății civile. - Legea nr. 294-XVI privind partidele politice a fost adoptată la 21.12.07	- Programul calendaristic a fost aprobat în conformitate cu Rezoluția şi Recomandările Comisiei pentru respectarea obligațiilor şi angajamentelor statelor membre ale Consiliului Europei în scopul asigurării conformității legislației Republicii Moldova cu principiile şi criteriile Consiliului Europei, fixate în Rezoluția şi Recomandările Comisiei pentru respectarea obligațiilor şi angajamentelor statelor membre ale Consiliului Europei, adoptate de Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei la 4 octombrie 2005, la Strasbourg, Parlamentul adoptă prezenta hotărîre. - Alegerile parlamentare din 6 martie 2005, potrivit Raportului final al OSCE, s-au desfăşurat, în general, în conformitate cu majoritatea angajamentelor OSCE, a Consiliului Europei şi cu alte standarde internaționale pentru alegeri democratice, nu au fost îndeplinite anumite angajamente şi standarde indispensabile pentru un proces electoral cu adevărat competitiv. În mod specific, condițiile de desfăşurare a campaniei electorale şi accesul la mijloacele media nu au fost satisfăcător de echitabile. În urma alegerilor, cei 101 deputați aleşi au votat în unanimitate “Declarația cu privire la parteneriatul politic pentru realizarea obiectivelor integrării europene”.		3 – progres moderat

	- La 15 iunie 2006 Parlamentul a adoptat legea nr.168-XVI de modificare a legislației privind actele legislative şi normative în Moldova, - Parlamentul, la propunerea Adunării Parlamentare a Consiliului Europei, a efectuat modificări ample în Regulamentul Parlamentului, (Legea nr. 430-XVI din 27.12.2006).	- Codul electoral a fost modificat esențial. Concurenților electorali li s-a oferit în perioada electorală timp de antenă gratis – 90 minute zilnic, la instituțiile publice ale audiovizualului. A fost modificată structura tuturor comisiilor electorale, astfel încît partidele parlamentare să poat fi reprezentate proporțional în acestea - Capitolul 3, referitor la procedura de ridicare a imunității parlamentare, a fost modificat substanțial, fiind elaborate etapele: cererea de ridicare a imunitatii parlamentare; procedura de examinare a cererii Procurorului General în Comisia juridică, pentru numiri şi imunități; procedura propriu-zisă de ridicare a imunitatii parlamentare; informarea Parlamentului despre rezultatele examinării cauzei pentru care a fost ridicată imunitatea parlamentară. - Conform evaluărilor experților OSCE şi Coaliției 2007 alegerile locale în Republica Moldova au fost libere şi parțial corecte Legea a stabilit principiul teritorial de organizare a partidelor politice şi condițiile de finanțare a acestora de către stat. Aplicarea prevederilor referitoare la finanțarea partidelor nu au mai fost aplicate. - Legea a eficientizat eforturile de armonizare a legislației naționale cu acquis-ul comunitar. Legislația națională adoptată de către Parlament în perioada 2005-2007, a fost supusă expertizei Consiliului Europei, Comisiei de la Veneția, OSCE/BIDDO		

Continuarea reformei administrative şi consolidarea autoadministrării locale în conformitate cu standardele europene, în special cele ce se conţin în Carta europeană a autoguvernării locale şi acordarea unei atenţii speciale expertizei şi recomandărilor Congresului Autorităţilor Locale şi Regionale din Europa, inclusiv în ceea ce priveşte managementul bugetelor locale de către administraţiile locale şi atribuirea competenţelor bugetare (resurse care să corespundă responsabilităţilor).	- Actele legislative adoptate cu scopul armonizării legislaţiei naţionale la cea europeana şi, în special, la recomandările Congresului Puterilor Locale şi Regionale al Consiliului Europei privind democraţia locală în Moldova: - Legea nr. 435-XVI din 28 decembrie 2006 privind descentralizarea administrativă - A fost aprobată de către Guvern constituirea Comisiei paritare pentru descentralizare în conformitate cu prevederile art.9 alin.(2) din Legea privind descentralizarea administrativă. - Legea nr. 436-XVI din 28 decembrie 2006 privind administraţia publică locală - Legea nr. 437-XVI din 28 decembrie 2006 cu privire la modificarea şi completarea unor acte legislative (privind finanţele publice locale). - Legea nr.25-XVI privind codul de conduită a funcţionarului public adoptată la 22 februarie 2008. Codul are drept scop stabilirea unor norme de conduită în serviciul public şi informarea cetăţenilor cu privire la conduita pe care trebuie să o adopte funcţionarul public în vederea oferirii unor servicii publice de calitate; asigurarea unei administrări mai bune întru realizarea interesului public; contribuirea la prevenirea şi eliminarea corupţiei din administraţia publică şi crearea unui climat de încredere între cetăţeni şi autorităţile publice.	- Legea a stabilit cadrul general de reglementare a descentralizării administrative pe baza principiilor de repartizare a competenţelor între autorităţile publice. La bază a fost pus dreptul autorităţilor publice locale de a adopta liber decizii, în condiţiile legii, fără intervenţii din partea altor autorităţi publice, în scopul realizării intereselor sale. Legea a dezvoltat aplicarea principiilor: autonomiei locale; subsidiarităţii; echităţii; integrităţii competenţelor; corespunderii resurselor cu competenţele; corespunderii resurselor cu competenţele; dialogului instituţional; parteneriatului public-privat, public-public, public-civil; responsabilităţii autorităţilor administraţiei publice locale.		1.5 – progres foarte modest

	- A fost aprobat Regulamentului privind realizarea achiziţiilor publice de servicii de proiectare a lucrărilor (HG nr.352 din 05.05.2009). - A fost modificată structura APC ca urmare a modificării Legii cu privire la Guvern (Legea nr.21-XVIII din 18.09.2009) şi investirii noului Guvern, structura Guvernului a fost reorganizată, numărul de ministere s-a păstrat, numărul autorităţilor administrative centrale s-a redus (de la 13 la 8). Aparatul Guvernului a fost reorganizat în Cancelaria de Stat - A fost lansată implementarea Strategiei de reformă a APC, a prevederilor Legii nr.158-XVI din 04.07.2008 cu privire la funcţia publică şi statutul funcţionarului public - A fost adoptată Legea nr.80 din 07.05.2010 cu privire la statutul personalului din cabinetul persoanelor cu funcţii de demnitate publică - Guvernul a decis crearea Centrului de Guvernare Electronică (HG nr. 392 din 19.05.2010);	- Legea a stabilit modul de organizare şi funcţionare a autorităţilor administraţiei publice în unităţile administrativ-teritoriale. Ulterior a fost creat Ministerul APL, fapt calificat drept progres, dar modul în care a fost creat şi însăşi denumirea sa au fost din start contestate, cu argumente plauzibile. Rezultatele activităţii acestei instituţii nu au avut un impact sesizabil, eficienţa şi competenţa a lăsat mult de dorit. A fost aprobată Hotărîre de Guvern „Cu privire la aprobarea modificărilor şi completărilor ce se operează în Hotărîrea Guvernului nr. 1426 din 18.12.2007”, care a stipulat necesitatea instituirii unei subdiviziuni de analiză, monitorizare şi evaluare a politicilor în cadrul MAPL. Subdiviziunea dată va eficientiza activitatea Ministerului Administraţiei Publice Locale. - Scopul urmarit a fost asigurarea unui cadru legal optim al procesului de mobilizare şi utilizare a resurselor băneşti la nivelul unităţilor administrativ-teritoriale, în baza principiului autonomiei locale Ministerul Finanţelor a elaborat un proiect nou al legii privind finanţele publice locale.		

	- A fost adoptată Hotărîrea Guvernului nr.158 din 04.03.2010 cu privire la aprobarea Strategiei naţionale de dezvoltare regională; - HG nr.608 din 05.07.2010 pentru punerea în aplicare a unor prevederi ale Legii privind descentralizarea administrativă.	- Proiectul Legii privind statutul mun. Chişinău, ţinînd cont de avizele preturilor din mun. Chişinău, Primăria mun. Chişinău, care urma să stabilească raporturile dintre autorităţile municipiului, structura şi competenţele Consiliului Municipal Chişinău, organizarea şi funcţionarea Consiliului, modul în care se adoptă decizii de către consiliu, etc. Proiectul prevedea statutul şi atribuţiile primarului general, activitatea preturilor, patrimoniul şi finanţele publice ale municipiului. Proiectul nu a mai fost adoptat. - A fost pus în aplicare a Codului de conduită a funcţionarului public; aprobat Regulamentului cu privire la ocuparea funcţiei publice vacante prin concurs şi Regulamentul cu privire la perioada de probă pentru funcţionarul public debutant (HG nr.201/11.03.2009); - Regulamentul se referă la achiziţionarea serviciilor de proiectare a lucrărilor pentru construcţiile de orice categorie şi instalaţiile aferente acestora (în continuare – construcţii), precum şi pentru lucrările de intervenţie la timp la construcţiile existente (modernizări, modificări, transformări, consolidări, extinderi şi reparaţii capitale), pentru satisfacerea necesităţilor uneia sau cîtorva autorităţi contractante		

		- Reforma APC a fost implementată cu întîrzieri, de o manieră difuză, fiind promovată în baza unor documente depăşite. Reorganizările şi schimbările generate de schimbările politice au generat suspendarea implementării la mai multe capitole. Reorganizările pe verticală, pînă la nivelul reprezentării în teritoriu, ocuparea funcțiilor de conducători a fost tărăgănată, a avut la bază şi criterii de partajare politică. În consecință, eficiența instituțiilor publice şi a structurilor guvernamentale a fost apreciată critic, capacitățile administrative nu au fost adecvate şi nu au fost aplicate corespunzător necesităților timpului, iar politizarea funcțiilor publice a creat deficiențe serioase la gestionarea treburilor publice.		

		Legea reglementează statutul juridic al personalului din cabinetul persoanelor cu funcții de demnitate publică, stabileşte modul şi temeiurile de încheiere şi încetare a contractului individual de muncă, drepturile, obligațiile, garanțiile sociale ale acestei categorii de personal. Numirea personalului în cabinetele vicepreşedinților Parlamentului, în cele ale preşedinților fracțiunilor parlamentare şi ale deputaților se face, la propunerea acestora, de către Preşedintele Parlamentului. - A fost creat cadrului instituțional, legal pentru dezvoltarea societății informaționale, prestării către cetățeni a unor servicii publice de calitate, precum şi asigurării implementării serviciilor electronice în diverse sectoare. Ministerele, alte autorități administrative centrale au desemna cîte 2 persoane (la nivel de şef direcție), care sunt responsabile de implementarea şi coordonarea procesului de guvernare electronică (E-Government) în cadrul acestora. - A fost adoptată Legea nr. 68 din 05.04.2012 pentru aprobarea Strategiei naționale de descentralizare şi a Planului de acțiuni privind implementarea Strategiei naționale de descentralizare pentru anii 2012–2015. Congresul Autorităților Locale din Moldova a adoptat în iunie 2012 o Rezoluție în care a criticat dur atitudinea APC față de APL.		

Consolidarea supremației legii prin sporirea eficienței puterii judecătoreşti şi a organelor de drept, respectarea corespunzătoare a hotărârilor Curții Constituționale	- Centrul pentru Armonizarea Legislației a fost creat în baza Hotărîrii Guvernului nr. 190 din 21 februarie 2007. Statele de personal ale Centrului au fost aprobate de Ministrul Justiției prin Ordinul nr. 142 „Cu privire la aprobarea schemei de încadrare a Centrului de Armonizare pe lîngă Ministerul Justiției" din 28 martie 2007 şi contrasemnat de Ministerul Finanțelor la 16 aprilie 2007. Prin Ordinul Ministrului Justiției nr. 80 din 22 mai 2007, a fost numit în funcție Directorul Centrului - Centrul de Armonizare a legislației a desfăşurat în 2012, sub auspiciile UNDP, un ciclu de seminare în cadrul cărora au urmărit consolidarea capacităților Ministerului Afacerilor Externe şi Integrării Europene - A fost creat Institutului Național al Justiției, care şi-a început activitatea în baza unui Program de studii în 2007, aprobat de Consiliul Superior al Magistraturii, în baza căruia s-a asigurat formarea continuă a judecătorilor şi procurorilor, precum şi ai altor actori din sfera justiției - Statutul INJ a fost aprobat în lectură definitivă la şedința Consiliului INJ din 06 iunie 2007, după expertizarea acestuia de către Consiliul Europei la 31 mai 2007	- La 1 august 2007 Guvernul a adoptat Planul Național pentru Armonizarea Legislației. Prin Hotărîrea Guvernului nr.76 din 29 ianuarie 2008 a fost aprobat Planul Național de Armonizare pentru 2008 - A fost urmărită dimensiunea practică de analiză comparativă în ceea ce priveşte modelul național de întocmire a Declarațiilor de compatibilitate şi a Tabelelor de concordanță ale actelor normative naționale cu actele UE şi modelul Declarației şi al Tabelului, remise Comisiei Europene în urma evaluării compatibilității legislației unui stat membru cu legislația UE. Precum şi consolidarea capacităților de analiză şi evaluare a procesului de transpunere a legislației Uniunii Europene în legislația națională, dar şi de familiarizare cu practicile de transpunere şi interpretare a legislației UE din perspectiva unui stat membru		3 – progres moderat.

		- Adoptarea legislației (Legea nr. 152-XVI din 08.06.2006) şi măsurilor organizatorice pentru începerea funcționării *Institutului Național al Justiției* au permis demararea primelor concursuri de accedere în justiție şi procuratură pe cale de concurs. Formarea continuă în cadrul INJ s-a realizat conform programelor şi planurilor aprobat, fiind planificate cursuri de instruire continuă a judecătorilor, personalului instanțelor judecătoreşti în domeniul managementului administrativ, gestionarii eficiente a bugetului instanței judecătoreşti, standardele de performanțe ale instanțelor de judecată, etica judecătorească şi altele	

Reforma justiției: Progres modest (2,3 puncte din 5 maxim)

(2) Revizuirea legislației existente în scopul asigurării independenței şi imparțialității sistemului judecătoresc, inclusiv asigurarea imparțialității şi eficienței procuraturii, precum şi în scopul consolidării capacității justiției.(Progres modest – 2,3)

Continuarea şi implementarea activităţii legislative pentru a reforma în continuare sistemul judecătoresc în conformitate cu standardele europene; Reexaminarea şi completarea legii privind organizarea judecătorească în scopul asigurării independenţei, imparţialităţii şi eficienţei sale, inclusiv clarificarea procedurii de numire şi avansare, drepturile statutare şi obligaţiile judecătorilor.	- La capitolul garantarea independenţei efective a sistemului judiciar, legislaţia din domeniul justiţiei a fost modificată prin Legea nr. 174-XVI din 22 iulie 2005 şi Legea nr. 247-XIV din 21 iulie 2006 pentru modificarea şi completarea unor acte legislative care asigură organizarea şi funcţionarea sistemului judecătoresc în Republica Moldova, amendamentele operate au înglobat următoarele recomandări ale Consiliului Europei: - Excluderea censului de vîrstă pentru numirea în funcţia de judecător; - Obligativitatea înregistrării video, audio a tuturor şedinţelor de judecată; - Instituirea principiului repartizării aleatorii a cauzelor; - Ridicarea gradului de transparenţă a procesului de numire a judecătorilor prin publicarea periodică a informaţiei privind posturile vacante de judecător, preşedinte şi vicepreşedinte a instanţei, precum şi modul/condiţiile de organizare a concursului; - Adoptarea hotărîrilor de către Consiliul Superior al Magistraturii cu votul majorităţii tuturor membrilor, precum şi publicarea actelor adoptate şi a rapoartelor de activitate; - Contestarea hotărîrilor Consiliului Superior al Magistraturii în instanţa de judecată; - Schimbarea procedurii de numire, revizuirea procedurii de atestare a judecătorilor;	În urma examinării practicii altor state europene Ministerul Justiţiei a elaborat un proiect de Lege pentru modificarea art. 116 din Constituţia Republicii Moldova în vederea diminuării de la 5 la 3 ani a termenului de numire în funcţia de judecător pentru prima dată. Proiectul menţionat a fost expediat Guvernului pentru examinare prin scrisoarea nr.03/9117 din 24.08.2007. La 10 septembrie 2007, prin indicaţia Guvernului nr. 1506-661, proiectul menţionat a fost restituit, ca fiind înaintat prematur.		2,4 – progres modest

- Lărgirea considerabilă a numărului acțiunilor care constituie abateri disciplinare în activitatea judecătorului, respectiv sancțiunile care pot fi aplicate pentru comiterea acestora;
- Perfecționarea procedurii de examinare a dosarelor în cadrul colegiului disciplinar cu posibilitatea judecătorului atras la răspundere disciplinară de a recurge la serviciile unui apărător etc.
- Cu sprijinul Programului Comun de cooperare al Comisiei Europene şi Consiliului Europei pentru Moldova: Consolidarea reformelor democratice 2004-2006, autoritățile moldoveneşti au modificat legislația națională în conformitate cu recomandările şi standardele Consiliului Europei, cît şi cu prevederile Cartei Europene cu privire la statutul judecătorilor, adoptată în 1998 la Strasbourg, în vederea asigurării independenței şi imparțialității justiției. (prin legile nr. 174-XVI din 22 iunie 2005, nr. 247-XIV din 21 iulie 2006).

- A fost modificată Legea cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii s-a modificat în următorul fel:
- *s-a creat Inspecția Judiciare pe lîngă Consiliul Superior al Magistraturii (* Legea nr. 185-XVI din 26.07.07*)*
- *Permanentizarea activității preşedintelui CSM. (*La 27 iulie 2007 a fost aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr.854 şi remis Parlamentului pentru examinare.*)* La 12 octombrie 2007, acest proiect de lege a fost adoptat în I-a lectură de către Parlamentul RM.
- s-a modificat competența CSM, acesta avînd funcții în următoarele domenii:cariera judecătorilor; instruirea inițială şi continuă a judecătorilor, în acest sens Consiliului Superior al Magistraturii:

În vederea ajustării legislației naționale la noile prevederi ce stabilesc crearea Inspecției Judiciare a fost elaborat proiectul Legii pentru modificarea Legii nr.950-XIII din 19 iulie 1996 cu privire la colegiul disciplinar şi la răspunderea disciplinară a judecătorilor, care are drept scop instituirea unui mecanism efectiv de implementare a prevederilor legii cu privire la CSM precum şi delimitarea competențelor între organele care examinează petițiile cetățenilor în problemele ce țin de etica judiciară. În cadrul Şedinței Guvernului din 26 noiembrie 2007 proiectul în cauză a fost aprobat prin Hotărîrea nr.1286. La 27 decembrie 2007 Parlamenul a adoptat proiectul în cauză prin Legea nr. 302-XVI.

- Legea cu privire la colegiul disciplinar şi la răspunderea disciplinară a judecătorilor a stabilit că, în vederea *asigurării publicității şi transparenței colegiul disciplinar,* se prezintă Consiliului Superior al Magistraturii darea de seamă semestrială şi anuală care se publică pe pagina web a acestuia. De la 1 septembrie 2007 accesată informația cu privire la activitatea Consiliului Superior al Magistraturii, este accesibilă pe site-ul Curții Supreme de Justiție: www.scj.md, la rubrica „Consiliul Superior al Magistraturii".
- De la 1 septembrie 2007 a fost creată pagina web a Consiliului, unde este publicată legislația cu privire la administrarea sistemului judecătoresc, informația privind selectarea candidaților la funcția de judecător prin concurs, promovarea judecătorilor în instanțele ierarhic superioare, graficul de audiență a cetățenilor, hotărîri ce țin de activitatea instanțelor etc. (www.csm.md)
- Au fost elaborate şi publicate următoarele ghiduri:
    - "Manualul judecătorului la

- La 15 iunie 2007 Guvernul a aprobat Hotărîrea nr.670 „Cu privire la crearea Departamentului de administrare judecătorească. De asemenea în conformitate cu p. 5 din hotărîrea în cauză, Ministerul Justiției a elaborat Regulamentul cu privire la organizarea, funcționarea şi structura Departamentului de Administrare Judecătorească. La 6 noiembrie 2007 a fost aprobată Hotărîrea Guvernului nr.1202 cu privire la aprobarea Regulamentului şi structurii Departamentului de administrare judecătorească. Prezenta hotărîre a intrat în vigoare începînd cu 1 ianuarie 2008. În prezent Departamentul de administrare judecătorească îşi desfăşoară activitatea potrivit competenței sale instituționale.
- Proiectul Legii pentru modificarea şi completarea unor acte legislative ce vizează publicitatea şedințelor de judecată şi a hotărîrilor judecătoreşti a fost aprobat de Guvern prin Hotărîrea nr. 1076 din 2 octombrie 2007. La 29 noiembrie 2007 Proiectul în cauză a fost adoptat de Parlament prin Legea nr.258-XVI. La 16 ianuarie 2008 prin Decretul Preşedintelui Republicii Moldova nr.1472 a fost promulgată Legea nr.258-XVI din 29.11.2007.
- Modificările Legii cu privire la statutul judecătorului, cu prevederile referitoare la încălcarea termenelor de redactare şi transmitere a hotărîrilor în calitate de temeiuri exprese ale răspunderii disciplinare a judecătorilor a fost aprobat în şedința Guvernului prin Hotărîrea nr.1074 din 1 octombrie 2007. La 29 noiembrie 2007 Parlamentul a adoptat proiectul în cauză prin Legea nr.257-XVI.
- în vederea asigurării unei reforme durabile a sistemului judiciar în Moldova, în iulie 2007 Parlamentul a adoptat Strategia pentru consolidarea sistemului judiciar (prin Hotărîrea Parlamentului nr. 174-XVI 19.07.2007).

- Prin legea nr.15-XVI din 03.02.2009 au fost adoptate modificări legislative menite să asigure transparența în procesele judiciare, înregistrarea audio-video a şedințelor de judecată şi facilitarea accesului părților la procesul-verbal al şedințelor.
- A fost adoptată Legea nr.87 din 21.04.2011 privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărîrii judecătoreşti.
- A fost creat Consiliul național pentru reforma organelor de ocrotire a normelor de drept, conform Decretului Preşedintelui Republicii Moldova nr.134-VI din 19.05.2011.
- A fost adoptată Strategia de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011–2016 (Legea Nr.231 din 25.11.2011), document ce a fost pus în aplicare în luna februarie 2012, cînd a fost adoptat Planul de Acțiuni pentru implementarea Strategiei respective.
- Au fost adoptate pachetele (Legile nr. 155 din 05.07.2012 şi nr. 66 din 05.04.2012) privind reforma procedurală civilă şi penală (divizarea fazelor, reducerea termenului reținerii, revizuirea hotărîrilor penale după decizii CEDO);
- A fost modificat şi completat (Lege nr.153 din 05.07.2012) cadrul legislativ de organizare şi funcționare a sistemului judecătoresc (organizarea şi administrarea instanțelor, funcționarea CSM, statutul judecătorilor, anularea imunității pentru infracțiuni);
- A fost adoptată Legea nr. 154 din 05.07.2012 privind selecția, evaluarea performanțelor şi cariera judecătorilor;

Asigurarea implementării noii legislații cu privire la procuratură în conformitate cu standardele europene	În vederea realizării reformei procuraturii conform recomandărilor Consiliului Europei, privind garantarea stabilirii împuternicirilor bine-definite ale Procurorii au fost elaborate de către experții procuraturii şi cei ai Consiliului Europei trei proiecte de legi (cu privire la organizarea Procuraturii, cu privire la statutul Procurorului şi cu privire la Consiliul Superior al Procurorilor) care prevedeau: - formarea în cadrul Procuraturii a unui organ de autoadministrare a procurorilor – Consiliul Superior al Procurorilor, ca garant al independenței Procuraturii; - modalitatea de numire a procurorilor ierarhic inferiori de către Procurorul General în condițiile art.125 alin (2) din Constituție, la propunerea Consiliului Superior al Procurorilor; - solicitarea opiniei Consiliului de calificare a procurorilor la numirea în funcție şi atestarea procurorilor, care urmează să fie constituit pe lângă Consiliul Superior al Procurorilor; - revizuirea modului de sancționare a procurorilor pentru încălcările de lege, de către Procurorul General cu acordul Consiliul Superior al Procurorilor; - constituirea Consiliul disciplinar pe lângă Consiliul Superior al Procurorilor pentru examinarea cazurilor de abateri disciplinare şi a disciplinei de muncă ale procurorilor în vederea prezentării propunerilor de sancționare disciplinară a procurorilor; - modalitatea de acordare a dreptului procurorului de a contesta decizia de sancționare în instanța de judecată, etc. - Respectivele proiecte de legi au fost revizuite în conformitate cu recomandările formulate în acest sens de experții Consiliului Europei, fiind discutate împreună cu reprezentanții	- A fost modificată procedura de acces la funcție de procuror prin intermediul INJ, dar şi din cadrul unor autorități publice [deputat, membru al Curții de Conturi, funcționar al CSM], din sistemul juridic [avocat, judecător, profesor, ofițer de urmărire penală, avocat parlamentar, jurisconsult, executor]) după susținerea unui examen de calificare. - Procuratura Generală cooperează cu INJ în desemnarea de procurori formatori, a fost aprobat planul de acțiuni privind organizarea procesului de instruire inițială şi continuă a procurorilor în cadrul INJ în anul 2009. - A fost stabilită mai clară ierarhia procurorilor (art.15 alin.1^1-1^4 din Legea cu privire la Procuratură); - A fost precizată în legislație aspectele privind: acțiunea civilă înaintată de procuror; recursurile împotriva unor acte administrative; ordonanța procurorului; mandatul procurorilor teritoriali; pornirea urmăririi penale împotriva procurorilor doar de către Procurorul General); obligativitatea perfecționării profesionale etc. - A fost constituit Consiliul Superior al procurorilor, Colegiul disciplinar şi Colegiul de calificare a procurorilor		1,5 – progres foarte modest

Îmbunătățirea instruirii, în special în problematica drepturilor omului şi cooperării judiciare, a judecătorilor, procurorilor şi funcționarilor din sistemul judecătoresc, administrația Ministerului Justiției, poliției şi închisorilor.	- Judecătorii, procurorii, funcționarii sistemului judecătoresc, poliția şi colaboratorii instituțiilor penitenciare au beneficiat de instruire privind drepturile omului organizate cu suportul Comisiei Europene, Consiliului Europei, ONU în cadrul Programului Comun de cooperare al Comisiei Europene şi Consiliului Europei pentru Moldova, şi respectiv în contextul acțiunilor relevante din PNADO. - Institutul Național de Justiție funcționează în prezent, avînd suportul Consiliului Europei, si are stabilită o curiculă separată privind drepturile omului. De asemenea, în cadrul Institului regulat se organizează semnare naționale şi internaționale privind drepturile omului în contextul procesului judiciar. - Au fost revizuite planurile de învățămînt ale Academiei MAI, fiind acordate prioritate disciplinelor ce țin de formarea profesională a polițiştilor în problematica drepturilor omului. - Au fost introduse disciplinem, precum „Protecția juridică a drepturilor omului" şi „Etica şi Deontologia Polițienească" şi mărite numărul de ore predate de la 46 la 120. - În acest context, de către MAI au fost organizate sub egida Consiliului Europei cicluri de seminare ce vizează respectarea drepturilor omului şi libertăților fundamentale, precum: ,,Pregătirea formatorilor în domeniul standardelor drepturilor omului. Metode de instruire", ,,Transparența în activitatea poliției", ,,Instruirea formatorilor în domeniul drepturilor omului". - Declarația Parlamentului cu privire la starea justiției în Republica Moldova (HP nr.53/30.10.2009) a motivat instanțele judecătoreşti să întreprindă măsuri pentru executarea Hotărîrii Parlamentului nr.72/28.03.2008, pe marginea audierilor privind hotărîrile Curții Europene a Drepturilor Omului cu			2,5 – progres modest

Dezvoltarea căilor alternative de soluționare a litigiilor, inclusiv medierea şi arbitrajul.	- La 14.06,2007 a fost adoptată Legea nr.134-XVI cu privire la mediere. - Ministerul Justiției prin Ordinul Ministrului Justiției nr.485 din 18 decembrie 2007 a elaborat şi a aprobat Planul de măsuri al Ministerului de Justiție privind implementarea dispozițiilor legii în cauză. Potrivit Planului nominalizat, au fost create condiții tehnice şi organizatorice privind funcționarea Consiliului de mediere. Consiliul de mediere şi-a adoptat Regulamentul de activitate şi Codului deontologic al mediatorului. - La 14.02.2008 a fost adoptată legea nr. 8-XVI cu privire la probațiune - La 22.02,2008 a fost adoptată legea nr. 23-XVI cu privire la arbitraj - Prin Hotărîre de Guvern au fost stabilite condițiile de achitare din contul statului a serviciilor de mediere în cauze penale (HG nr. 303/21.04.2009); - A fost adoptat Regulamentul cu privire la activitatea Comisiei de monitorizare a respectării drepturilor omului în instituțiile care asigură detenția persoanelor (HG nr.286/13.04.2009);	- În cadrul Departamentului de Executare al Ministerului Justiției a fost creat şi deja funcționează noul Serviciu de Probațiune. - Pilotarea probațiunii în Moldova deja are loc. Ministerul Justiției în cooperare cu Consiliul Europei, UNICEF, Fundația Germană de Cooperare Juridică IRZ în Moldova şi Institutul de Reforme Penale se organizează seminare pentru evaluarea practicii internaționale de implementare a Probațiunii.		2,8 – progres moderat
(3) Asigurarea eficienței luptei împotriva corupției (progres modest – 2,1)				

Asigurarea progresului în implementarea recomandărilor Grupului de State din cadrul Consiliului Europei împotriva Corupției (GRECO)	- La 13 octombrie 2006, la cea de a 30 Reuniune Plenară a GRECO, a fost adoptat Raportul de evaluare a Moldovei (ciclul 2). În temeiul acestuia au fost adresate 15 recomandări, care urmează a fi implementate şi raportate pînă la 31 mai 2008. În scopul implementării efective a acestora, în Planul de acțiuni pentru realizarea Strategiei naționale anticorupție pe anii 2007-2009 au fost incluse unele măsuri concrete, cu specificarea instituțiilor responsabile şi termenelor de executare. Activitățile de realizare se axează pe amendarea legislației penale şi procesual penale, pregătirea profesională şi elaborarea unor linii directoare şi principii privind unele aspecte de prevenire şi combatere a corupției. - În vederea susținerii cetățenilor la denunțarea actelor de corupție, au fost instalate "linii fierbinți" instituționale, care să permită ca reclamațiile să fie făcute neintimidat. De asemenea, în scopul monitorizării situației privind comiterea actelor de corupție sau alte abuzuri, s-au instalat la intrarea centrală şi în sala de audiență a Centrului două cutii poştale pentru recepționarea sesizărilor, plîngerilor, petițiilor din partea cetățenilor.	Au fost efectuate un şir de studii analitice în vederea evaluării nivelului şi tendințelor de extindere a fenomenului corupției. Domeniile abordate au ținut de evoluția şi tendințele corupției ca fenomen, de sistemul de învățământ, achizițiile publice în medicină, acreditarea şi evaluarea instituțiilor medicale, extragerea zăcămintelor naturale, reparația şi reconstrucția drumurilor publice etc. Atenție a fost acordată analizei percepției publice asupra fenomenului corupției. Recomandările formulate în baza studiilor sunt prezentate subdiviziunilor antrenate în prevenirea şi combaterea corupției în vederea întreprinderii măsurilor de rigoare. De asemenea, acestea şi-au găsit reflectare în proiectul Planului Național de Dezvoltare.		2,5 – progres modest

	- În vederea eficientizării activității organelor de drept în lupta contra corupției, a fost conlucrarea instituțiilor în domeniul respectiv. În baza acordurilor, semnate de CCCEC cu MAI (23 mai 2005) şi SIS (18 decembrie 2002) şi Protocolului adițional (08 noiembrie 2005), părțile colaborează în domeniile combaterii corupției şi protecționismului, contrabandei, spălării banilor şi finanțării terorismului, asigurării securității statului etc. prin schimbul operativ de informații, crearea grupurilor mixte şi alte activități comune de investigație, care sunt utilizate în procesul documentării şi instrumentării cazurilor complicate şi complexe. - Au fost organizate şedințe comune ale CCCEC cu Procuratura Anticorupție, în cadrul cărora au fost stabilite direcțiile prioritare de activitate întru combaterea corupției la nivel înalt, inclusiv elaborate unele recomandări, care au fost aduse la cunoştința efectivului Direcției Generale Urmărire Penală a CCCEC. - A fost adoptată Legea nr. 283 din 28.12.2011 cu privire la Poliția de Frontieră. - A fost finalizată constituirea Poliției de Frontieră în cadrul MAI (Prin HG nr. 434 din 19.06.2012 sunt aprobate Regulamentul Departamentului Poliției de Frontieră, Structura organizatorică, Lista subdiviziunilor din subordinea Departamentului şi alte acte normative necesare pentru funcționarea poliției de frontieră), conform noilor reglementări în domeniu.			

Finalizarea adoptării măsurilor necesare identificate în autoevaluarea Inițiativei Anticorupție a Pactului de Stabilitate şi raportul analitic de bilanț al Republicii Moldova din aprilie 2002	- În Programul de activitate al SPAI RSLO pentru anii 2006-2007 pentru Republica Moldova au fost specificate trei măsuri prioritare, prevăzute în Declarația cu privire la 10 măsuri de reprimare a corupției în Europa de Sud-est. - La ce-a de a XI Reuniune a Steering Group SPAI, desfăşurată la 9-10 octombrie 2007, a fost încheiată vechea activitate a SPAI, obiectivele acesteia fiind preluate de o nouă organizație cu o nouă denumire – Inițiativa Regională Anticorupție (RAI). A fost pus în discuție şi aprobat Documentul Strategic al RAI, precum şi Planul de activitate pe anii 2008-2009. În calitate de priorități naționale pentru Republica Moldova, conform Planului de activitate prenotat, au fost desemnate măsurile 4, 8 şi 9 din *Declarația cu privire la 10 măsuri comune pentru combaterea corupției în Sud – Estul Europei*, implementarea cărora este în derulare.	- Conform Raportului național privind progresele înregistrate în implementarea celor 10 măsuri de luptă împotriva corupției în Sud-estul Europei, prevăzute în cadrul Declarației Ministeriale de la Bruxelles, acțiunile întreprinse de către Republica Moldova au fost apreciate pozitiv.		2,5 – progres modest

Continuarea colaborării cu organizațiile internaționale şi societatea civilă în problema dată.	- La 10 ianuarie 2006 a fost creată Alianța Anticorupție, asociație benevolă de organizații nonguvernamentale, scopul căreia este de a contribui la reducerea corupției, prin antrenarea nemijlocită în activitatea de prevenire a corupției. La momentul creării Alianța întrunea 10 ONG-uri, actualmente - 32 de ONG-uri. - la 13 ianuarie 2006, sub egida Guvernului, a fost semnat Acordul de colaborare între CCCEC şi Alianța Anticorupție în vederea promovării şi realizării în comun a activităților anticorupție. - A fost elaborată Strategia de informare anticorupție, aprobată prin Ordinul conducerii CCCEC din 15 noiembrie 2007 nr.114 - au fost continuate campaniile de sensibilizare anticorupțională a opiniei publice. În acest context, CCCEC a desfăşurat întruniri cu reprezentanți ai diferitor segmente sociale (funcționari ai organelor centrale de specialitate ale administrației publice; funcționari ai administrației publice locale; angajați ai instituțiilor din sistemul ocrotirii sănătății; ai Inspectoratelor Fiscale Teritoriale, ai Curții de Conturi etc.). În cadrul acestor activități, audiența a fost familiarizată, în dependență de specific, cu noțiunea şi esența corupției ca fenomen social şi criminologic; cadrul anticorupțional legislativ şi instituțional, calificarea juridico-penală a infracțiunilor de corupție etc. - În 2007, Procuratura Generală, MAI., Ministerul Justiției, SIS, Ministerul Apărării, MDI, Serviciul Vamal şi CCCEC au semnat Ordinul interdepartamental „Cu privire la aprobarea Instrucțiunii privind protecția de stat a părții vătămate, a martorilor şi altor persoane care acordă ajutor în procesul penal”. - MAI a format un grup de lucru, în componența căruia au fost incluşi şi reprezentanți ai CCCEC, SIS,	Membrii Alianței în comun cu reprezentanții C.C.C.E.C. se întrunesc trimestrial la Guvern în şedințe de lucru, prezidate de către Prim-ministrul Republicii Moldova. În cadrul acestor întruniri sunt puse în discuție activitățile, desfăşurate de către Centru, în comun cu Alianța, problemele identificate în realizarea acestora, perspectivele de conjugare a eforturilor dinte societatea civilă şi sectorul public în vederea obținerii reducerii esențiale a manifestărilor de corupție.		2,8 – progres moderat

Implementarea Strategiei Naţionale privind prevenirea şi combaterea corupţiei	- Implementarea Strategiei Naţionale privind Prevenirea şi Combaterea Corupţiei a demarat în 2004. Pe lîngă Strategia naţională anticorupţie (HP nr.421-XV din 16.12.2004), în 2007 au mai fost **puse în aplicare**: - Programul Naţional de implementare a Planului Individual de Acţiuni al Parteneriatului (IPAP) Republica Moldova – NATO pentru perioada 2006-2009 (HG nr.1506/29.12.2006); - Programul de acţiuni privind implementarea Planului Preliminar de Ţară al Republicii Moldova în cadrul Programului SUA "Provocările Mileniului" (HG nr.32/11.01.2007); - Planul de acţiuni pentru implementarea Programului comun al Comisiei Europene şi Consiliului Europei privind sporirea independenţei, transparenţei şi eficienţei justiţiei în Republica Moldova pe anii 2006-2009 (HG nr.959/22.08.2007); - Planul de măsuri privind asigurarea respectării dreptului la petiţionare, informaţie şi acces la justiţie (HG nr.1013/12.09.2007); - Strategia de consolidare a sistemului judecătoresc şi Planul de acţiuni pentru implementarea Strategiei (HP nr.174/19.07.2007).			1,4 – progres modest

	- Prin Decretul Preşedintelui Republicii Moldova nr. 2231-III din 17.02.2005 a fost constituit un Grup de monitorizare ce includea reprezentanți ai autorităților publice centrale, ai organizațiilor nonguvernamentale, ai asociațiilor oamenilor de afaceri şi ai autorităților publice locale. Funcțiile de Secretariat al Grupului de monitorizare au fost exercitate de către CCCEC. Responsabilă în cadrul Procuraturii Generale de implementarea Strategiei naționale de prevenire şi combatere a corupției pe anii 2007-2009 a fost desemnată Procuratura Anticorupție care a purces la îndeplinirea măsurilor puse în sarcină prin realizarea activităților specifice privind consolidarea capacităților instituționale, delimitarea atribuțiilor în cadrul urmăririi penale, stabilirea mecanismelor eficiente de cooperare cu CCCEC şi societatea civilă, inclusiv mediatizarea activității desfăşurate şi instruirea populației şi funcționarilor publici despre pericolul corupției. La desfăşurarea acestor activități, Procuratura Anticorupție a beneficiat de asistența Programului MOLICO, care a organizat şi desfăşurat activități comune pe perioada anului 2007, inclusiv schimb de experiență cu autoritățile anticorupție din statele-membre ale UE - Parlamentul RM a adoptat Legea nr. 158 – XVI din 06.07.07 pentru ratificarea Convenției ONU împotriva corupției şi Legea nr. 157 - XVI din 06.07.07 pentru ratificarea Protocolului adițional la Convenția penală privind corupția.				

	- A fost perfecționat Codul penal şi legislația anticorupție pentru definirea adecvată a noțiunilor „persoană cu funcție de răspundere, persoana publică şi persoana cu funcție de demnitate publică, persoană publică străină şi funcționar internațional” şi precizarea componențelor de infracțiuni, introducerea infracțiunii „Coruperea alegătorilor” (Legea nr.245 din 02.12.2011); - A fost pusă în aplicare Legea cu privire la Comisia Națională de Integritate (Legea nr.180 din 19.12.2011), care a preluat pe bază de activitatea permanentă competențele CCC; - A fost adoptată Legea nr.120 din 25.05.2012 pentru modificarea şi completarea unor acte legislative, care reglementează reforma CCCEC: schimbarea denumirii – Centrul Naționale Anticorupție (CNA) şi trecerea sub control parlamentar; modificarea competențelor (axarea pe corupție şi infracțiuni conexe); depolitizarea numirii conducerii (concurs şi stabilitate în funcție); condiționarea angajării şi activității (teste poligraf, de integritate, monitorizarea stilului de viață) ş.a. - au fost adoptate modificări legislative care limitează imunitatea judecătorilor în cazurile de corupție (Modificările operate prin Legea nr.153 din 05.07.12);			

	- A demarat elaborarea de către Ministerul Justiției a unui pachet de inițiative legislative pentru combaterea corupției în sistemul justiției (Este preconizată modificarea cadrului legislativ-normativ în vederea sancționării mai severe a actelor de corupție, reglementarea aplicării testării integrității profesionale, obligarea dovedirii cu certitudine a dobândirii legale a averilor deținute de judecători și alți funcționari publici etc.) - Sunt în proces de elaborare modificări legislative novatorii privind prevenirea şi sancționarea manifestărilor corupționale şi fenomenelor conexe (A fost elaborată Legea privind testarea integrității profesionale, precum şi un pachet de modificări privind combaterea şi prevenirea corupției în sistemul judiciar (testarea cu poligraful, interdicția comunicării neconforme, confiscarea extinsă);			

Drepturile şi libertățile fundamentale ale omului: Progres moderat (2,6 puncte din 5 maxim)

(4) Asigurarea respectării drepturilor şi libertăților fundamentale ale omului, inclusiv drepturile persoanelor ce aparțin minorităților naționale, în conformitate cu standardele internaționale şi europene (progres modest - 2,4 puncte)

Implementarea acțiunilor prevăzute în Planul Național de Acțiuni în domeniul Drepturilor Omului (PNADO) a Republicii Moldova pentru perioada 2004-2008 (revizuiri legislative, consolidarea cadrului instituțional şi sporirea conştientizării drepturilor omului).	- Parlamentul a adoptat Legea nr.292-XVI din 21.12.2007 privind modificarea şi completarea unor acte legislative. Conform acestei Legi, Codul penal al Republicii Moldova nr.985-XV din 18 aprilie 2002 a fost completat, astfel încît proporțiile daunelor cauzate au fost revizuite. - Biroul Relații Interetnice, conform Programului Legislativ 2005-2009, a întreprins acțiuni pentru pregătirea ratificării Cartei Europene a limbilor regionale sau minoritare. - A fost inițiată reforma sistemului de executare prin instituirea executorilor judecătoreşti privați (Legea Nr. 113 din 17.06.2010 **privind executorii judecătoreşti**. Reforma urmăreşte decongestionarea activității Departamentului de Executare şi a oficiilor de executare din cadrul MJ în vederea îmbunătățirii procesului de executare a hotărîrilor judecătoreşti. Finalitatea reformei ca consta în reducerea numărului cauzelor contra Moldovei la CEDO ca urmare a neexecutării hotărîrilor judecătoreşti; - După un proces îndelungat de consultări publice în luna mai Guvernul a aprobat Planul Național de Acțiuni pentru Drepturile Omului pentru anii 2011-2014 (PNADO). Planul îşi propunerea implementarea a 79 de obiective, multe dintre care deocamdată nu au o acoperire financiară clară, fiind prevăzută realizarea acestora în limita alocațiilor bugetare.	- Modificările au fost îndreptate spre reducerea numărul deținuților din penitenciare prin liberalizarea sancțiunilor. Odată cu majorarea proporțiilor daunelor pentru aplicarea pedepsei penale, conform art.10 din CP, toate cauzele penale legate de estimarea proporțiilor daunelor în curs de examinare/judecare – urmau a fi recalificate, iar cele în privința cărora a existat deja o hotărîre de condamnare – urmau să fie reexaminate. - În 2005 a fost realizat monitoring-ul situației lingvistice, precum şi monitoringul executării Legii cu privire la funcționarea limbilor vorbite pe teritoriul Republicii Moldova (nr.3456-XI din 01.09.89). În 2007, Biroul Relații Interetnice a instituit grupul de experți pentru elaborarea proiectului de angajamente din lista propusă de Carta Europeană privind protecția şi utilizarea limbilor rusă, ucraineană, găgăuză şi bulgară pe teritoriul Republicii Moldova. Grupul de experți a stabilit etapele de pregătire a ratificării Cartei Europene: Studierea situației lingvistice în colaborare cu Centrul de Etnologie al Academiei de Ştiințe a Moldovei; Promovarea principiilor de bază a Cartei Europene în colaborare cu reprezentanții societății civile şi organizațiile etnoculturale ale minorităților naționale.	- Legea pentru modificarea şi completarea Legii privind reabilitarea victimelor represiunilor politice nu se aplică eficient. Unele prevederi incluse în lege, referitoare la obligația autorităților locale să plătească compensațiile, au fost apreciate drept ineficiente şi periclitînd executarea efectivă a procesului de restituire/ recuperare. - Conform raportului CpDOM pentru 2008, petiționarii CpDOM cel mai frecvent au invocat încălcarea dreptului de acces liber la justiție, dreptului la asistență şi protecție socială, dreptului la muncă si protecția muncii, accesul liber la informație şi dreptul la proprietate privată. - Rămâne o problemă majoră asigurarea financiară a planurilor de acşiuni care vizează domeniul drepturilor omului. Informația expusă de către instituțiile responsabile în timpul şedințelor Comisiei pentru implementarea Planului Național de Acțiuni în Domeniul Drepturilor Omului pentru 2011-2014, indică asupra problemelor acestora în realizarea în termen a măsurilor propuse ca urmare a lipsei de resurse financiare. În situația creată instituțiile de stat sunt constrânse să identifice de sine stătător resursele financiare necesare.	**2,2 – progres modest**

		Au fost inițiate consultările publice cu societatea civilă vizavi de elaborarea Raportului RM pentru Evaluarea Periodică Universală a Drepturilor Omului, la care au fost identificate drepturile ce urmează a fi incluse în raportul național. Au fost organizate dezbateri publice asupra Planului Național pentru susținerea romilor din Republica Moldova pentru anii 2011-2015.		

Asigurarea aderării la convenţiile de bază ale ONU şi protocoalele opţionale[147] în materie şi implementarea eficientă a acestora.	- Republica Moldova a aderat/ratificat următoarele tratate internaţionale (CCPR-OP1), CCPR-OP2-DP, CEDAW-OP, CAT-OP şi a adoptat Declaraţiile la Art.21 şi Art.22 a Convenţiei ONU împotriva torturii şi altor tratamente sau pedepse crude, inumane sau degradante (CAT)[148]. - Parlamentul a adoptat Legea nr.200-XVI din 26 iulie 2007 pentru completarea articolului 2 din Legea nr.1349-XIII din 17 septembrie 1997 cu privire la avocaţii parlamentari. - Parlamentul, prin Legea nr. 29-XVI din 22.02.2007, a fost ratificat Protocolul facultativ la Convenţia privind drepturile copilului referitor la vînzarea de copiii, prostituţia şi pornografia infantilă (în cadrul ONU). - Parlamentul a ratificată la 7 iulie 2010 Convenţia ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilităţi; - Prin Hotărîrea nr .907 din 07.12.2012 Guvernul a aprobat proiectul de modificare şi completare a PNADO pentru anii 2011-2014. În document au fost introduce măsuri pentru îndeplinirea recomandărilor în adresa Moldovei formulate în cadrul exerciţiului de Evaluare Periodică Universală. Parlamentul a adoptat PNADO pe 26.12.2012. - Pe 26.12.2012 a fost adoptat de către Parlament proiectul de lege pentru formularea Declaraţiei Republicii Moldova la Convenţia internaţională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială, adoptată la New York la 21 decembrie 1965.	- A fost instituit mecanismului naţional de prevenire a cazurilor de tortură şi a altor forme de tratament sau pedepse crude, inumane sau degradante. - A fost modificată legislaţiei naţionala pentru a fi adusă la rigorile Protocolului în cauză.		3,5 – progres moderat.

[147] Inclusiv semnarea şi ratificarea CCPR-OP1, CCPR-OP2-DP, CEDAW-OP, CAT Declar.Art.21, Declar.Art.22, CAT-OP, MWC, precum şi ratificarea CRC-OP-AC, CRC-OP-SC.
[148] Legea nr. 187-XVI din 26 iulie 200

Asigurarea protecției eficiente a drepturilor persoanelor ce aparțin minorităților naționale;	- În 2007 a fost negociat Acordul între Guvernul Republicii Moldova şi Cabinetul de Miniştri al Ucrainei privind colaborarea în domeniul asigurării drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale. - În vederea pregătirii ratificării Cartei Europene a Limbilor Regionale sau Minoritare a fost elaborat Planul de monitorizare a realizării legislației privind funcționarea limbilor vorbite pe teritoriul RM, a fost studiată experiența statelor care au ratificat Carta europeană. Pentru racordarea legislației naționale la prevederile Cartei europene a limbilor regionale sau minoritare a fost realizat un studiu comparativ al prevederilor legislației naționale la acest capitol, cu prevederile Cartei. Studiul a demonstrat corespunderea în fond a legislației naționale cu cea internațională.	- Monitorizarea continuă a respectării convențiilor de bază ale ONU, în special a tratatelor internaționale în domeniul drepturilor omului ce țin de protecția drepturilor persoanelor ce aparțin minorităților naționale, problemele funcționării limbilor, asigurarea egalității şi nediscriminării pe motiv de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie. - Organizațiile societății civile, în colaborare cu Biroul Relații Interetnice au lansat un vast program de instruire a limbii oficiale pentru funcționarii publici din autonomia teritoriala Gagauz Yeri, programul fiind încadrați 274 de funcționari publici municipali / regionali. Programul se desfăşoară cu sprijinul financiar al Înaltului Comisariat pentru Minorități Naționale al OSCE de la Haga.		2 – progres modest

Reacția adecvată la concluziile şi recomandările structurilor şi experților relevanți ai Consiliului Europei privind starea respectării de către Moldova a Convenției-cadru pentru protecția minorităților naționale; elaborarea şi implementarea legislației privind excluderea discriminării şi a legislației care garantează drepturile minorităților, în conformitate cu standardele europene	- A fost implementată Opinia a II-a asupra Moldovei a Comitetului Consultativ privind Convenția-cadru pentru protecția minorităților naționale (din 9 decembrie 2004) şi Rezoluția a II-a ResCMN (2005)8 a Comitetului de Miniştri privind implementarea prevederilor Convenției-cadru pentru protecția minorităților naționale de către Moldova (din 7 decembrie 2005), care conțin recomandări pentru organele administrației publice centrale şi locale referitor la aplicarea prevederilor Convenției-cadru şi ameliorarea situației minorităților naționale. - Guvernul RM a adoptat HG Nr. 1453 din 21 decembrie 2006 "Plan de activitate privind susținerea populației romilor din RM pentru perioada 2007-2010" în conformitate cu Rezoluția RESCMN(2005)8 - În iulie 2011, Guvernul a aprobat Planul de acțiuni privind susținerea populației de etnie romă din Republica Moldova. Planul de acțiuni a fost elaborat cu participarea societății civile. - Parlamentul a adoptat Legea Nr. 121 din 25.05.2012 cu privire la asigurarea egalității. - Guvernul a aprobat (HG nr. 908 din 07.12.2012) Regulamentul cu privire la activitatea Consiliului pentru prevenirea şi eliminarea discriminării şi asigurarea egalității.	- Plan de activitate privind susținerea populației romilor din RM pentru perioada 2007- 2010 prevedea susținerea Romilor în domeniul educației şi ştiinței, culturii, sănătății şi protecției sociale, lucrului etc. - Regulamentul a fost ulterior adoptat de către Parlament pe 21.12.2012. Cu o săptămână înainte aprobarea Regulamentului de către Guvern, Parlamentul a hotărât constituirea Comisiei speciale de organizarea şi desfăşurare a concursului public pentru selectarea candidaților la funcția de membru al Consiliului (HP nr. 266 din 29.11.2012). Potrivit hotărârii respective, Parlamentul urma să prezinte rezultatele concursului în decurs de o lună, lucru care nu s-a întâmplat.	Deciziile discriminatorii ale unor consilii locale privind interzicerea întrunirilor publice pentru comunitatea LGBT şi comunitatea islamică reprezintă o încălcare a dreptului la libera întrunire şi scot în evidență fenomenul de intoleranță publică față de minoritățile etnice, religioase şi sexuale prezent în societatea moldovenească. Este îngrijorător faptul că mesaje de intoleranță sunt transmise şi de o parte din liderii politici aflați la guvernare. Acest fapt nu contribuie la consolidarea stabilității sociale şi mai degrabă amplifică stereotipurile existente şi propagă intoleranța. Elita politică moldovenească este departe de a înțelege principiul non-discriminării, iar acest lucru ar putea crea dificultăți în aplicarea legii anti-discriminare.	2,2 – progres modest.

Amendarea legii privind confesiunile religioase în scopul ajustării la cerințele Convenției Europene pentru Drepturile Omului şi recomandările relevante ale Consiliului Europei;	- Parlamentul a adoptat Legea despre cultele religioase și părțile lor componente 125-XVI din 11.05.2007 - În decembrie 2009, Ministerul Justiției a inițiat un dialog cu reprezentanții entităților religioase în vederea perfecționării cadrului normativ şi instituțional privind cultele religioase şi prevenirii discriminării pe criterii confesionale. În martie 2011, Ministerul Justiției a înregistrat prima organizație islamică – Liga Islamică, după o perioadă de 3 ani de la depunerea actelor.	- Potrivit legii părțile componente ale cultelor religioase devin persoane juridice din momentul înregistrării şi se supun normelor Codului civil, iar relațiile de ordin canonic nu viciază nicidecum raporturile de drept civil. Fiecare comunitate şi parte componentă a unui cult poate decide să-şi aleagă liber organul de conducere şi persoana care să-i reprezinte. - Comitetului de Miniştri al Consiliului Europei a încheiat examinarea cauzelor Mitropolia Basarabiei şi Exarhatul Plaiurilor şi Biserica Adevărat Ortodoxă din Moldova şi alții contra Republicii Moldova, constatînd îndeplinirea de către Republica Moldova a condițiilor necesare pentru garantarea libertății religiei şi libertatea asocierii religioase prin stabilirea unui nou sistem de înregistrare a cultelor religioase[149]. În particular a fost modificat art. 54 din Codul Contravențional, prin care a fost exclusă prevederea privind expulzarea din țară a cetățenilor străini ca urmare a desfăşurării activității religioase în locuri publice fără anunțarea prealabilă a autorității locale[150]. Această modificare permite extinderea libertății religioase şi asupra credincioşilor musulmani[151]; În mai 2010, Republica Moldova a fost aleasă pentru prima dată în calitate de membru al Consiliului pentru Drepturile Omului pentru perioada 2010-2013.		2,2 - Progres modest

[149] http://www.coe.int/t/cm/home_en.asp, şedinţa Consiliului de Miniştri din 2 martie 2010. Ca urmare a acestei Rezoluţii a fost încetată procedura de monitorizare a Republici Moldova de către APCE la capitolul

		- Înregistrarea cultului islamic a generat proteste din partea Partidului Comuniştilor din Republica Moldova şi a reprezentanților Bisericii Ortodoxe, care au cerut revizuirea sistemului de înregistrare şi control a cultelor religioase, interzicerea activității cultelor neînregistrate, retragerea înregistrării cultului islamic, revizuirea legii cultelor, prin plasare într-o poziție prioritară cultul creştin ortodox majoritar.		

asigurării libertăţii religiei, iniţiată în 1996.

[150] Legea nr.25 din 4.03.2010.

[151] Potrivit MJ, tergiversarea înregistrării cultului musulman este cauzată de nerespectarea de către aceştia a cerinţelor legale privind înregistrarea cultelor religioase.

Executarea eficientă a sentințelor Curții Europene pentru Drepturile Omului	- A fost creată Comisie guvernamentală permanentă pentru monitorizarea modul de executare a deciziilor CEDO, ale măsurilor cu caracter individual şi general. Comisia a fost creată în conformitate cu prevederile punctului 2 din Hotărîrea Guvernului nr. 1488 din 31 decembrie 2004 „Cu privire la Comisia guvernamentală permanentă pentru organizarea executării hotărîrilor definitive ale Curții Europene a Drepturilor Omului". Comisia adoptă decizii obligatorii pentru implementare. - La 17.01.2008 a fost adoptată Hotărîrea nr.1 a Comisiei guvernamentale permanente pentru monitorizarea modul de executare a deciziilor CEDO privind întreprinderea măsurilor cu caracter general şi individual în vederea executării hotărîrilor şi deciziilor CEDO şi prevenire unor încălcări similare. - În 2008, Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CEDO), inclusiv Marea Cameră a CEDO, a pronunțat 16 decizii în cauze contra Moldovei. - Parlamentul a adoptat Hotărîrea nr. 6-XVI din 02.02.2009 de ratificare a Convenției Consiliului Europei privind criminalitatea informatică.	- În cadrul şedințelor Comisiei, au fost abordate aspectele generale ce reies din hotărîrile pronunțate de CEDO, măsurile întreprinse de către organele procuraturii în legătură cu eficiența urmăririi penale în raport cu relele tratamente comise de polițişti, precum şi acțiunile Ministerului Afacerilor Interne în vederea prevenirii aplicării torturii şi tratamentelor inumane şi degradante de către polițişti. A fost abordată problema referitoare la motivele monitorizării în continuare de către Comitetul de Miniştri al Consiliului Europei a hotărîrilor CEDO contra Moldovei, precum şi aspectele privind prevenirea unor eventuale încălcări similare a prevederilor Convenției, modalitatea soluționării cauzelor pe cale amiabilă. - Hotărîrile CEDO pronunțate în cauzele în care Republica Moldova are calitatea de pîrît se publică pe pagina web www.justice.gov.md. De asemenea, se publică rezumatele substanțiale ale hotărîrilor CEDO în Monitorul Oficial în două limbi.	Din 217 de cereri comunicate de către CEDO Guvernului Moldovei în anul 2009, 40% se refereau la neexecutarea hotărîrilor judecătoreşti.	2,2 Progres modest

		- Autoritățile responsabile de executarea hotărîrilor CEDO au fost informate oficial în vederea evitării pe viitor a unor încălcări similare. Urmare a hotărîrii CEDO au fost înaintate propuneri de rigoare privind modificarea legislației în vigoare în vederea evitării unor eventuale încălcări similare (încălcarea drepturilor la asociere în cazul PPCD), a fost adoptată Legea nr.125-XVI din 11 mai 2007 privind cultele religioase şi părțile lor componente şi Legea nr. 26 din 22.02.2008 privind întrunirile	
		- Reclamanții au pretins încălcarea drepturilor la un proces echitabil, la un recurs efectiv, la protecția proprietății, la respectarea vieții private şi de familie, la libertate şi siguranță, libertății de exprimare, dreptului de a nu fi torturat (interzicerea torturii, tratamentelor inumane şi degradante), dreptului de a nu fi discriminat şi abuzul de drept. În 11 cauze, Curtea a Curtea a dispus radierea cererilor reclamanților de pe rolul Curții pe motiv că acestea ar fi inadmisibile sau nefondate, ori ca urmare a semnării acordurilor de reglementare amiabilă dintre Guvernul Moldovei şi reclamanți. În celelalte cauze CEDO a condamnat Moldova şi a dispus acoperirea daunelor şi cheltuielilor reclamanților	

Introducerea mecanismelor eficiente pre-judiciare şi ne-judiciare atît pentru soluționarea litigiilor cît şi pentru protecția drepturilor omului; garantarea accesului la informație privind drepturile cetățenilor şi mijloacele legale adecvate.	- Parlamentul a adoptat la 26 iulie 2007 Legea nr.198-XVI cu privire la asistența juridică garantată de stat, definitivată în baza expertizei Consiliului Europei. Prin Ordinul Ministrului Justiției nr. 3 din 10 ianuarie 2008 a fost aprobat Planul de acțiuni pentru implementarea Legii nr.198-XVI din 26 iulie 2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat pentru anul 2008. Potrivit prevederilor legii a fost instituit Consiliul Național pentru Asistență Juridică garantată de Stat, cu sediul în mun. Chişinău şi oficiile sale teritoriale, care vor fi amplasate în oraşele (municipiile) de reşedință a Curților de Apel (Bălți, Tighina, Cahul şi Comrat). Prin ordinul nr.18 din 24 ianuarie 2008 a fost aprobat Regulamentul CNAS. - Parlamentul a adoptat Legea nr.134-XIV din 14.06.2007 cu privire la mediere şi Legea nr.8 din 14.02.2008 cu privire la probațiune, ulterior fiind elaborat proiectul Regulamentului de activitate în domeniul probațiunii.	- Regulamentul Consiliului Național de Asistență Juridică a fost discutat cu reprezentanții societății civile din partea Fundației Soros-Moldova, Programului Tacis şi a Biroului Asociat de Avocați „Avocații Publici”. - În vederea aplicării prevederilor Legii privind asistența juridică garantată de stat au fost instituite 2 birouri de avocați publici: biroul-pilot BAA „Avocații Publici”, care este un birou specializat cu aria de implementare în sectorul Ciocana, mun. Chişinău; biroul-pilot cu aria de implementare în sectorul Botanica, mun. Chişinău. În vederea aplicării prevederilor aceleiaşi legi, asociațiile obşteşti pot acorda asistență juridică gratuită categoriilor social vulnerabile. Astfel, în Republica Moldova la momentul actual în activează 5 clinici juridice (asociații obşteşti): Clinica juridică din mun. Chişinău, Bălți, Cahul, Comrat şi Tiraspol. - Probațiunea a fost introdusă ca o activitate de resocializare a persoanelor aflate în conflict cu legea penală. În vederea dezvoltării probațiunii condamnaților minori, s-au desfăşurat şedințe comune a colaboratorilor Departamentului de Executare cu reprezentanții Institutului de Reforme Penale şi UNICEF, etc.		2 progres modest
(5) Dezvoltarea şi implementarea cadrului legislativ adecvat pentru prevenirea şi combaterea traficului de ființe umane, precum şi pentru rezolvarea problemelor cu care se confruntă victimele traficului ***2,2 puncte din 5 maxim***				

Revizuirea legislației anti-trafic, inclusiv a elementelor relevante prevăzute în noile coduri penale şi de procedură penală în scopul conformării depline la standardele internaționale privind drepturile omului;	- Parlamentul a adoptat Legea nr. 241 – XVI din 21.11.05 privind prevenirea şi combaterea traficului de ființe umane. A fost adoptat Regulamentul privind procedura de repatriere a victimelor traficului de ființe umane. - La 31.01.2006 parlamentul a introdus o serie de modificări în Codul Penal. A fost completat alin. (3) al art.21, 165 şi 206 din Codul penal referitor la stabilirea răspunderii penale pentru persoanele juridice şi persoanele cu funcții de răspundere care sunt implicate în traficul de ființe umane şi în acțiuni legate de migrațiune ilegală. A fost revizuit art. 206 CP ce ține de adopția copiilor; A fost stabilită răspunderea penală pentru persoanele juridice implicate în trafic de ființe umane şi copii; Codul Penal a fost completat cu un nou articol 362/1 "Organizarea migrațiunii ilegale". - Guvernul Republicii Moldova a inițiate dialoguri şi a semnat Acorduri cu guvernele Slovaciei, Turciei, Austriei, Israelului privind traficul ilicit de droguri, ființe umane, cooperarea polițienească, etc. - Parlamentul a adoptat Legea privind protecția martorilor şi altor participanți la procesul penal nr. 105-XVI din 16.05.2008. - A fost creat Sistemul național de referință (SNR) pentru protecția şi asistență socială a victimelor şi potențialelor victime a traficului de ființe umane. A fost instituit Centrul național de coordonare generală a acțiunilor în cadrul SNR parte componentă a Direcției oportunități egale şi politici familiale din cadrul MPSFC.	- Au fost elaborate proceduri şi indicatori pentru identificarea victimelor traficului de ființe umane de către serviciile consulare ale Republicii Moldova din străinătate, organele de drept din străinătate şi Misiunea OIM. - Comitetului Național pentru combaterea traficului de ființe umane şi-a extins aria de activitate organizînd şedințe şi în zonele republicii. - Pentru reîntoarcerea victimelor traficului de ființe umane s-a stabilit o conlucrare a organelor de drept cu organizații neguvernamentale: Organizația Internațională pentru Migrație; Centrul pentru prevenirea traficului de femei; Centrul Internațional pentru Protecția şi Promovarea Drepturilor Femeii „La Strada"; Asociația Femeilor de Carieră Juridică; Centrul pentru Reabilitarea Victimelor Traficului etc. - MAI, în cooperare cu CCCEC, SIS, Procuraturii Generale, Serviciului Vamal, Ministerului Justiției şi Ministerului Finanțelor, a elaborat mecanismele şi etapele de protecție a persoanelor participante la procesul penal.		2,2 – progres modest

	- Prin Hotărîrea Guvernului nr. 1362 din 29.11.2006 a fost elaborat şi aprobat Regulamentului-cadru de organizare şi funcționare a centrelor de asistență şi protecție a victimelor traficului de ființe umane.			

Intensificarea cooperării în cadrul organizațiilor internaționale relevante în acest domeniu (OSCE, ONU); ratificarea unor astfel de instrumente internaționale relevante cum este Convenția ONU împotriva crimei organizate transnaționale („Convenția Palermo") şi a protocoalelor sale în scopul prevenirii, suprimării şi pedepsirii traficului de persoane, în special de femei şi copii.	- În februarie 2005 a fost formalizată cooperarea Misiunii OSCE în Moldova cu autoritățile moldoveneşti (Ministerul Protecției Sociale) în cadrul Reuniunii de Coordonare Tehnică în domeniul anti-trafic (RCT). - În martie 2006 a fost ratificată Convenția Consiliului Europei contra traficului de ființe umane semnată la Varşovia la 16 mai 2005. - La 16 octombrie 2005 a intrat în vigoare Convenția ONU împotriva criminalității transnaționale organizate, adoptată la 15 noiembrie 2000 şi semnată de Republica Moldova la 14 decembrie 2000 la Palermo. De asemenea, a intrat în vigoare: Protocolul (I) împotriva traficului ilegal de migranți pe calea terestră, a aerului şi pe mare, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate, adoptat de Adunarea Generală a ONU la 15 noiembrie 2000; Protocolul (II) privind prevenirea, reprimarea şi pedepsirea traficului de persoane, în special al femeilor şi copiilor, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate, adoptat de Adunarea Generală a ONU la 15 noiembrie 2000. Protocolului (III) adițional la Convenția ONU împotriva criminalității transnaționale organizate, împotriva fabricării şi traficului ilegal de arme de foc, a fost ratificat la 13 octombrie 2005.	- RCT facilitează cooperarea şi coordonarea între autoritățile publice, organizațiile societății civile, organizațiile internaționale implicate în domeniile anti-trafic şi gender astfel contribuind la eficientizarea planificării strategice şi la realizarea în comun a acțiunilor comune în aceste domenii. - Drept rezultat al eforturilor coordinate ale CCTP, ONG-urilor, organizațiilor internaționale (în special OIM şi OSCE), statele din regiune (în cadrul inițiativelor regionale SECI, GUAM, SPSEE, BSEC, etc.) numărul cazurilor de trafic al ființelor umane a înregistrat o scădere conform raportului statistic al OIM din 2006.		2,2 – progers modest
(6) Eradicarea maltratării şi a torturii (Progres modest 2,1 punct din 5 maxim)				

Soluționarea eficientă a cazurilor raportate de maltratare a deținuților de către funcționarii din organele de drept, în special în timpul reținerii înainte de judecată, inclusiv prin adoptarea bazei legale relevante şi prevederilor privind instruirea. Implementarea recomandărilor Comitetului Consiliului Europei pentru prevenirea torturii;	- Parlamentul a adoptat Legea nr. 139-XVI din 30 iunie 2005 pentru completarea Codului penal, introducînd unui articol nou 3091 „Tortura”, amendament cerut de prevederile Convenției împotriva torturii şi altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante. - Parlamentul a ratificat prin Legea nr. 66-XVI din 30 martie 2006 Protocolului Opțional la Convenția împotriva torturii şi altor tratamente sau pedepse crude, inumane sau degradante. - Parlamentul a adoptat Legea nr.200-XVI şi Legea nr.201-XVI din 26.07.2007, avînd drept scop instituirea mecanismului național de prevenire a cazurilor de tortură şi a altor forme de tratament sau pedepse crude, inumane sau degradante. Respectiv a fost completat articolului 2 din Legea nr.1349-XIII din 17 septembrie 1997 cu privire la avocații parlamentari şi Regulamentul privind Centrul pentru Drepturile Omului, aprobat prin Hotărîrea Parlamentului nr. 1484-XIII din 5 februarie 1998. - A intrat în vigoare Legea nr.235-XVI din 13.11.2008. privind controlul civil asupra respectării drepturilor omului în instituțiile care asigură detenția persoanelor. - A fost publicat Regulamentul cu privire la activitatea Comisiei de monitorizare a respectării drepturilor omului în detenție, adoptat prin Hotărârea nr. 286 din 13.04.2009	- În scopul instituirii mecanismului național de prevenire a cazurilor de tortură şi a altor forme de tratament sau pedepse crude, inumane sau degradante - În vederea asigurării respectării dispozițiilor articolului 5 al Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului, în iulie 2006 Parlamentul a modificat Codul de Procedură Penală, care prevede micşorarea termenelor de aplicare a arestului preventiv. Astfel, în funcție de crima de care este suspectat, termenul de reținere a inculpatului in stare de arest preventiv, din ziua primirii dosarului de către judecătorie şi până la pronunțarea sentinței in prima instanța, va varia de la 6 la 12 luni. În vederea implementării Codului de Executare a deciziilor judecătoreşti Guvernul a aprobat în martie 2006 Statutul executării pedepsei de către condamnați. În conformitate cu articolul 177 al noului Cod de Executare, prin Hotărîrea Guvernului nr. 77 din 23 ianuarie 2006, a fost instituit Comitetul independent de plîngeri în scopul examinării imparțiale a plîngerilor, depuse de către deținuții din instituțiile penitenciare în conformitate cu prevederile Codului de executare al Republicii Moldova, precum şi în vederea monitorizării respectării drepturilor acestora. Prin Hotărîrea Guvernului nr.77 din 23 ianuarie 2006 a fost aprobat şi Regulamentul Comitetului în cauză.	- Suprapopularea închisorilor şi condițiile de detenție rămîne o problemă pentru sistemul penitenciar național - Persoanele deținute în arest preventiv au acces limitat la serviciile medicale, nu au întotdeauna acces la asistența juridică a avocatului la timpul cuvenit, sunt frecvent interogate în absența unui avocat fără a li se explica motivele reținerii şi sunt lipsiți de dreptul de a contesta acțiunile administrației locului de detenție - A continuat practica de utilizare abuzivă de către forțele de poliție a reținerii în arest preventiv a persoanelor care au comis contravenții administrative uşoare sau mai puțin grave.	2,1 progres modest

	- Prin Hotărîrea nr. 43 din 20.10.2009 Parlamentul a decis crearea unei Comisii pentru elucidarea cauzelor şi consecinţelor evenimentelor de după 5 aprilie 2009, cu implicarea deputaţilor din toate fracţiunile parlamentare, a experţilor naţionali şi internaţionali, inclusiv din partea Uniunii Europene. OSCE şi UNDP şi-au anunţat disponibilitatea de a contribui la activitatea acestei comisii. Comisia urma să prezinte Parlamentului în termen de 60 de zile un raport cu privire la rezultatele investigării evenimentelor de după 5 aprilie 2009. - Parlamentul a adoptat Legea nr. 34 din 24.05.2012 prin care a modificat Codul Penal, introducînd Articolul 104[1] "Castrarea chimică", care prevede că "Persoanelor care au săvîrşit fapte prevăzute de legea penală care atentează la inviolabilitatea sexuală a altei persoane, inclusiv a minorilor, de către instanţa de judecată li se poate aplica măsura de siguranţă castrarea chimică". - Parlamentul a adoptat Legea nr. 66 din 05.04.2012 privind modificarea şi completarea Codului de procedură penală, prin care se introduce obligativitatea supunerii persoanei în privinţa căreia se reclamă că s-au comis acte de tortură, tratamente inumane şi degradante, unei expertize a stării psihice şi fizice.	- La 31 ianuarie 2008, Centrul pentru drepturile omului din RM a aprobat Regulamentul Consiliului consultativ împotriva torturii. În baza Legii RM privind avocaţii parlamentari şi Regulamentului sus-menţionat, o comisie de selecţie, formată din 2 reprezentanţi ai organizaţiilor obşteşti, un reprezentant al comunităţii academice şi 2 avocaţi parlamentari, va selecta cei 11 membri ai Consiliului. Dosarele vor fi depuse pînă la 29 februarie 2008. Este pentru prima dată în Moldova cînd membrii unei asemenea structuri de apărare a drepturilor omului sunt selectaţi în baza unui concurs şi nu prin numire. Activitatea Consiliului consultativ împotriva torturii va ţine de prevenirea torturii şi maltratărilor în locurile de detenţie, prin controlul public, monitorizări şi vizite în teren.	- Potrivit raportului CpDOM pentru 2008, Raportului Departamentului de Stat al SUA (DS SUA) privind drepturile omului în Moldova în 2008 şi Raportului Raportorului Special pentru tortură şi alte forme crude, inumane sau degradante de tratament sau pedeapsă pe lîngă Consiliul pentru Drepturile Omului al ONU rămîn a fi frecvente actele de tortură, cazurile de maltratare fizică şi psihică a deţinuţilor, în special a celor aflaţi în arest preventiv în custodia poliţiei[152]	

[152] Cazuri de agresiune fizică a condamnaţilor s-au înregistrat şi în instituţiile penitenciare nr.4, or. Cricova, nr.17, or. Rezina, nr.18, s. Brăneşti, r-nul Orhei. Raport CpDOM 2008, www.ombudsman.md; Raportul DS SUA privind drepturile omului în Moldova în 2008, http://www.state.gov/g/drl/rls/hrrpt/2008/eur/119093.htm; Raportul pentru Consiliul Drepturilor omului al ONU, http://un.md/key_doc_pub/doc/romanian/A%20HRC%2010%2044%20Add%203%20torture%20Moldova_ROM.pdf.

	- Parlament a introdus prin Legea nr. Legea nr. 252 din 08.11.2012 mai multor completări la Codul Penal, Codul de Procedură Penală şi Codul de Executare care urmează să asigure investigarea, urmărirea şi pedepsirea eficientă a cazurilor de tortură sau tratament inuman sau degradat şi care au intrat în vigoare la sfârşitul anului 2012. - Ca urmare a aprobării noii structuri a Procuraturii Generale, prin HP nr.77 din 4.05.2010 a fost creată secția de combatere tortură, care va coordona activitatea de investigare a tratamentelor inumane şi degradante la nivel republican.	- Potrivit informației furnizate de Procuratura Generală, pe parcursul anului 2009 au fost pornite 233 de cauze penale în privința colaboratorilor de poliție, din care 58 de cauze pentru fapte de tortură şi 87 pentru depăşirea atribuțiilor de serviciu cu aplicarea violenței. În instanțele de judecată au fost transmise 65 de cauze penale, dintre care: 12 – pentru tortură, 13 – pentru depăşirea atribuțiilor de serviciu cu aplicarea violenței. Au fost pronunțate 32 de sentințe de condamnare (4 – pentru tortură, 14 – pentru depăşirea atribuțiilor sau exces de putere), iar în 14 cazuri au fost pronunțate sentințe de încetare din diferite motive, inclusiv cu tragerea la răspundere administrativă[153]. despre gravitatea fenomenului torturii; - Procuratura Generală a lansat şi „telefonul de încredere” în toate raioanele țării pentru semnalarea de către cetățeni a cazurilor de tortură, tratamentelor sau pedepselor inumane sau degradante, precum şi a altor cazuri de lezare a drepturilor omului de către funcționari publici, angajați ai organelor de drept.	- Comisarul Consiliului Europei pentru drepturile omului, Thomas Hammarberg, într-un raport întocmit în urma vizitei efectuate în Moldova după evenimentele din 7 aprilie, a evidențiat că „este necesar de adoptat măsuri prompte privind violările drepturilor omului, în special privind numeroase cazuri de maltratare de către poliție” [154]; - Potrivit raportului Mecanismului Național pentru Prevenirea Torturii în anul 2009, cît şi a altor organizații de protecție a drepturilor omului, atît în izolatoarele de detenție preventivă, cît şi în instituțiile penitenciare, deşi mai rar, continuă să fie aplicată tortura față de persoanele aflate în custodia poliției sau deținute. Condițiile de detenție sînt în mare parte neconforme standardelor internaționale în domeniu. Comitetul pentru Prevenirea Torturii (CPT) al Consiliului Europei a constatat şi el menținerea fenomenului de violență în custodia poliției în Moldova şi a înaintat autorităților mai multe recomandări privind reducerea acestui fenomen[155]. Printre recomandări s-a numărat şi elaborarea unui Plan de Acțiuni Național contra Torturii;	

[153] www.procuratura.md.
[154] Comisarul CoE pentru drepturile omului critică comportamentul poliţiei moldoveneşti www.info-prim.md.
[155] Raportul către Guvernul Republicii Moldova privind vizita Comitetului European pentru Prevenirea Torturii şi a Tratamentelor sau Pedepselor Degradante (CPT) din 27-31 iulie 2009, publicat pe 14 decembrie 2009, http://www.cpt.coe.int/documents/mda/2009-37-inf-eng.pdf.

		A fost lansat dialogul între MAI, procuratură, instanțele de judecată şi societatea civilă în vederea elaborării unui Plan Național de Prevenire a Torturii în Republica Moldova.Dialogul a fost inițiat în cadrul mesei rotunde „Remedii penale pentru acțiuni de tortură şi alte tratamente şi pedepse inumane şi degradante" de pe 29 octombrie 2009, în cadrul proiectului „Prevenirea torturii", finanțat de UE şi co-finanțat de PNUD Moldova - Numărul minim al cazurilor de condamnare la închisoare a polițiştilor pentru aplicarea torturii poate fi explicat prin inconştientizarea unor judecători	- Atît rapoartele externe[156], cît şi cele naționale[157] constată menținerea fenomenului torturii ți a relelor tratamente în comisariatele de poliție, dar şi în instituțiile penitenciare. Puținele cauze pentru tortură expediate spre examinare către instanțele de judecată se soldează de obicei cu pedepse blînde, urmate de suspendarea cu executării pedepsei. Acest lucru are loc pe motivul practicii răspîndite în rîndul procurorilor de calificare a relelor tratamente drept aplicarea "excesului de putere (art.328 din Codul Penal) şi nu a „torturii" (art. 309[1] al Codului Penal), care presupunea o pedeapsă mai severă - Mai multe dintre recomandările Consiliului ONU pentru Drepturile Omului prevăd adoptarea și implementarea unei legislații anti-discriminare cuprinzătoare și implementarea măsurilor de prevenire a cazurilor de discriminare .
(7) Asigurarea respectării drepturilor copiilor Progres moderat 2,6 puncte			

[156] Raportul privind drepturile omului al Departamentului SUA pentru anul 2011, http://1.usa.gov/Kig3Rb.
[157] Amnesty International Moldova, Raportul „O problemă nerezolvată: combaterea torturii și a relelor trtamente în Republica Moldova, http://bit.ly/RHr2o2.

Continuarea eforturilor în scopul protejării drepturilor copilului prin asigurarea implementării Declarației şi Planului de Acțiuni convenite la Sesiunea specială ONU privind copiii în mai 2002, inclusiv implementarea unui plan de acțiuni național;	- Guvernul a adoptat Hotărîrea Nr. 432 din 20.04.2007 privind aprobarea Standardelor minime de calitate privind îngrijirea, educarea şi socializarea copiilor din instituțiile de tip rezidențial. - Parlamentul a modificat Legea nr. Nr. 499 din 14.07.1999 ii cu privire la alocațiile sociale de stat pentru unele categorii de cetățeni, majorînd alocația pentru îngrijirea la domiciliu a unui copil invalid. - Parlamentul, prin Legea nr. 134 XVI din 30.06.2005, a modificat Codul familiei (nr. 1316 din 26.10.2000), introducînd prescripții speciale de protecție a copilului aflat în dificultate de dezvoltare sau socială prin forma de protecție - tutelă sau curatelă. - În iunie 2006 Parlamentul modificat Codul Penal şi Codul de Procedură Penală (Codul penal – art.70, 75, 79 s.a.; Codul de procedura penala – art.109, 166, 277 s.a). Proiectul de lege are drept scop reducerea maximei generală a pedepsei închisorii în cazul minorilor de la 15 ani, la 12 ani şi 6 luni, lărgirea cadrul legal de aplicare a măsurilor de constrângere cu caracter educativ precum şi a muncii neremunerată în folosul comunității pentru un număr mai mare de infracțiuni[158];	- A fost elaborat studiul de evaluare a instituțiilor rezidențiale din Moldova în vederea reorganizării sistemului de protecție a copilului şi aprobate Strategia națională şi Planul de acțiuni privind reforma sistemului rezidențial de îngrijire a copilului pe anii 2007-2012. Documentele prevăd reducerea numărului de copii aflați în instituțiile rezidențiale cu circa 50 la sută, prin dezvoltarea unor instituții şi servicii alternative: case de copii de tip familial, serviciu tutelă, asistență parentală profesionistă şi centre de zi. Experți UNICEF, reprezentanții Centrului pentru Drepturile Omului şi a Comisiei Parlamentare pentru Apărarea Drepturilor Omului, au decis crearea instituției „Avocatului Copilului". - În vederea asigurării respectării drepturilor copilului a fost implementat Programul de Cooperare UNICEF - Guvernul Republicii Moldova, cu implicarea societății civile, şi a organismelor internaționale şi, în special a programelor şi fondurilor din sistemul ONU (UNICEF, UNDP) la implementarea Convenției cu privire la Drepturile Copilului şi promovarea politicii statului în acest domeniu.	- În Concluziile sale privind respectarea Convenției ONU privind Drepturile Copilului în Moldova, Comitetul de la Geneva pentru Drepturile Copilului a constatat următoarele neajunsuri: 1) prevederile Codului Familiei privind respectarea dreptului la opinie a fiecărui copil nu sunt îndeajuns respectate în familii, şcoli, instituțiile de protecție a copilului şi în comunități; 2) nerespectarea în practică a principiului non-descriminării în adresa copiilor din familiile socialmente vulnerabile, copiilor cu dizabilități, copiilor cu HIV/SIDA, copiilor aparținînd unor grupuri etnice minoritate, cum ar fi rromii, sau unor grupări religioase; 3) calitatea joasă a educației, infrastructura modestă a şcolilor şi perioada de şcolarizare redusă a copiilor din familiile sărace; 4) numărul redus de cazuri investigate şi sentințe în cazul maltratării sau abuzului asupra copiilor; 5) numărul mare a copiilor instituționalizați, fără a fi orfani; 6) rata înaltă a sărăciei printre copii; 7) existența unui număr mare de copii rămaşi fără îngrijire părintească ca urmare a emigrării unui sau ambilor părinți la muncă peste hotare; 8) lipsa unor statistici privind numărul copiilor care muncesc şi care sunt exploatați prin muncă[159];	2,6 – progres moderat

[158] Acord de Cooperare semnat la 14.03.2009, http://mpsfc.gov.md.

	- Guvernul a susținut creare în septembrie 2005 a unei rețele regionale în domeniul justiției juvenile care să contribuie la schimbul de experiență şi bune practici, stabilirea relațiilor de parteneriat între actorii implicați în domeniul dat. În luna mai 2006, la Chişinău a fost creat Forul European pentru Justiția Juvenilă instituit de către Institutul de Reforme Penale, care deține secretariatul inițiativei respective. Institutul de Reforme Penale a promovat implementarea măsurilor alternative la detenție şi justiția restaurativă pentru minori. - A fost aprobat Planul Național de acțiuni în domeniul prevenirii şi combaterii violenței împotriva copilului pentru perioada 2009-2011[161]; - A fost semnat un Acord de Cooperare dintre Ministerul Protecției Sociale, Familiei şi Copilului şi Centrul pentru Drepturile Omului, care prevede realizarea unui parteneriat în toate domeniile de interes comun în scopul consolidării procesului de promovare, respectare şi protejare a drepturilor şi libertăților fundamentale ale omului	- În vederea specializării judecătorilor care examinează cauze cu participarea minorilor, în cadrul Centrului de Perfecționare a Cadrelor în Justiție, Institutul de Reforme Penale cu sprijinul Reprezentanței UNICEF în Moldova a organizat o serie de seminare de instruire. - Începînd cu 2005 Biroul de Avocați specializați pentru minori creat pe lîngă Institutul de Reforme Penale, a acordat peste 600 de consultații juridice pentru minorii care participă în procesul penal.		

[159] Concluziile Comitetului pentru Drepturile Copilului privind situaţia copiilor în Republica Moldova, 30.01.2009, http://www.unog.ch.
[160] Mai mulţi copii sînt victime ale abuzurilor sexuale şi violenţei în familie – studiu, AP Infotag.
[161] HG #1344 din 01.12.2008.

Implementarea secției relevante din Planul Național de Acțiuni în domeniul Drepturilor Omului (PNADO) a Republicii Moldova pentru perioada 2004-2008.	- Guvernul a elaborat politici privind protecția familiei şi copilului în conformitate cu prevederile Convenției ONU cu privire la drepturile copilului. - A fost lansată Campania națională de sensibilizare a populației „Familia sănătoasă este familia fără violență”. Campania este realizată de UNFPA, Fondul ONU pentru Populație şi Centrul Internațional pentru protecția şi Promovarea Drepturilor Femeii „La Strada”. - CpDOM a lansat proiectul de creare la nivel local a Consiliilor Consultative ale Copiilor pe lîngă Avocatul Copilului. Scopul acestui proiect este de a consulta direct copiii asupra încălcărilor drepturile acestora. - Guvernul a adoptat Planul național de acțiuni privind prevenirea şi eliminarea celor mai grave forme ale muncii copilului pe anii 2011-2015	- Strategia națională privind protecția copilului şi familiei a prevăzut: aprobarea de Guvern a Standardelor minime de calitate privind îngrijirea, educarea şi socializarea copilului din Centrul de Plasament Temporar; elaborarea Standardelor minime de calitate privind îngrijirea, educarea şi socializarea copilului din instituțiile de tip internat; elaborarea Proiectului Planului național de acțiuni pentru implementarea Strategiei Naționale privind protecția copilului şi familiei; crearea serviciului „Centrul Maternal”, pentru prevenirea abandonului copilului şi pentru asistența cuplului mamă-copil în situații de risc; stabilirea valorii indemnizațiilor pentru fiecare copil orfan şi rămas fără îngrijirea părintească - adoptat sau luat sub tutelă /curatelă; elaborarea Regulamentului-cadru pentru Centrul de asistență şi protecție socială a victimelor şi potențialelor victime a traficului de ființe umane. - În scopul asigurării drepturilor copiilor rămaşi fără îngrijire părintească, a fost aprobat un Plan național de acțiuni. Deşi planul conține un set complex de măsuri, marele neajuns al acestuia rezidă în lipsa resurselor financiare necesare pentru acoperirea acestora.	După mai mulți ani de implementare a reformei instituțiilor rezidențiale, numărul copiilor integrați în familiile adoptive, biologice şi extinse este de aproximativ trei ori mai mic decît cel planificat.	2,6 – progres moderat
(8) Asigurarea tratamentului egal Progres moderat 3,0 puncte				

Continuarea eforturilor pentru asigurarea egalității de şanse pentru bărbați şi femei în societate şi viața economică, bazate pe nediscriminare.	- Parlamentul a adoptat Legea 318-XVI din 15 decembrie 2005 privind aderarea Republicii Moldova la Protocolul opțional la Convenția asupra eliminării tuturor formelor de discriminare față de femei (CEDAW), adoptat la New York la 6 octombrie 1999. - Parlamentul a adoptat la 9 februarie 2006 Legea nr.5-XVI cu privire la asigurarea egalității de şanse între femei şi bărbați, care prevede asigurarea exercitării drepturilor egale între femei şi bărbați în sfera politică, economică, socială, culturală, etc. În vederea implementării Legii a fost elaborat Planul național „Promovarea egalității genurilor umane în societate pentru anii 2006-2009", aprobat prin HG nr. 984 din 25.08.2006. - Guvernul a adoptat Hotărîrea nr.895 din 7.08.2006 prin care a fost aprobat Regulamentul Comisiei guvernamentale pentru egalitate între femei şi bărbați. - Prin Legea nr. 87-XVI din 20.04.2006, a fost ratificată Convenția Organizației Internaționale a Muncii nr.183 privind revizuirea Convenției (revizuite) asupra protecției maternității, din 1952, adoptată la Geneva la 15 iunie 2000. - Parlamentul a adoptat Legea nr. 45 din 01.03.2007 cu privire la prevenirea şi combaterea violenței în familie**.** - Prin adoptarea Hotărîrii Guvernului nr. 129 din 22.02.2010 a fost îmbunătățit cadrul normativ privind prevenirea şi combaterea violenței în familie. A fost adoptat Regulamentul-cadru de organizare şi funcționare a centrelor de reabilitare a victimelor violenței în familie.	- În scopul implementării Legii nr.5-XVI , precum şi pentru a promova o abordare complexă a problemei gender, a coordona activitățile la nivel de administrație publică centrală şi locală în această direcție şi a dezvolta un dialog constructiv cu societatea civilă privind aspectele gender, a fost instituită Comisia guvernamentală pentru egalitatea între femei şi bărbați (HG nr.350 din 07.04.2006), care reprezintă organul consultativ-coordonator, iar crearea ei constituind una din verigile principale stipulate de Legea în cauză. - A fost lansat un şir de campanii naționale menite să deschidă noi perspective pentru femei şi având drept obictive: a) sporirea capacităților şi mecanismelor naționale privind implementarea angajamentelor în domeniul drepturilor femeilor şi egalității de gen; b) sporirea capacităților şi mecanismelor naționale privind implementarea angajamentelor în domeniul drepturilor femeilor şi egalității de gen (inclusiv privind datele statistice); c) monitorizarea şi raportarea progreselor în cadrul politicilor şi programelor receptive la probleme de gen; d) armonizarea scopurilor şi priorităților şi coordonarea tuturor eforturilor în domeniul drepturilor femeilor şi egalității de gen; e) desfăşurarea campaniilor informaționale de către structurile guvernamentale în colaborare cu cele neguvernamentale sub genericul „Stop violența față de femeie".	Lipsa resurselor financiare, poate compromite buna implementare a legislației	3,0 progres moderat

(9) Asigurarea respectării libertății de expresie Progres modest 2,5 puncte				
Asigurarea relației transparente între autorități şi instituțiile media în conformitate cu recomandările Consiliului Europei; ajutor financiar din partea statului pentru mass-media acordat în baza criteriilor stricte şi obiective aplicate egal pentru toată mass-media;	- Guvernul a adoptat Hotărîrea nr.1234 din 13.11.2007 prin care a fost aprobat proiectul de Lege pentru modificarea articolului 32 din Constituția Republicii Moldova. Scopul a fost asigurarea unui grad mai mare de libertate a exprimării în problemele politice, asigurarea compatibilității textului constituțional cu articolul 10 al Convenției pentru protecția drepturilor omului şi libertăților fundamentale. - Prin Legea Legea nr. 42 din 20.10.2009 au fost introduse modificări la Codul Audiovizualului legate de procedura de numire a membrilor CCA şi a Consiliului de Observatori (CO), precum şi procedura de vot în cadrul CCA şi CO. - La 5 aprilie 2012 CCA a retras licența de emisie postului de televiziune NIT pe motiv de încălcare a prevederilor Codului Audiovizualului	- În conformitate cu art.135 şi art.141 Constituția Republicii Moldova, proiectul în cauză a fost remis Curții Constituționale pentru avizare prin scrisoarea nr.1506-899 din 15 noiembrie 2007. - În decembrie 2007, Consiliu Coordonator al Audiovizualului (CCA) a semnat un Acord de Cooperare cu Agenția Presei Electronice (APEL). În conformitate cu prevederile Acordului şi pentru dezvoltarea unui parteneriat permanent, deschis şi eficient semnatarii s-au angajat să participe activ la elaborarea, implementarea, monitorizarea şi evaluarea politicilor în domeniu. Un Acord de Cooperare similar a fost încheiat în ianuarie 2008 între CCA şi Centrul Independent de Jurnalism. Drept obiective ale Acordului au fost incluse, printre altele: asigurarea protecției drepturilor publicului de a recepționa informații complexe, echidistante şi imparțiale; sporirea calității serviciilor de programe audiovizuale şi dezvoltarea pieței presei electronice pe întreg teritoriul Republicii Moldova şi implicarea societății civile în procesul de implementare a standardelor europene din domeniul audiovizualului.	- În alegerile don 5 aprilie 2009, mai multe posturi radio şi TV au reflectat campania electorală cu derogări de la legislația electorală, prezentînd inechitabil, disproporționat şi tendențios unii concurenți electorali în detrimentul celorlalți concurenți - În 2009, Republica Moldova a degradat la capitolul libertatea presei, potrivit Clasamentului mondial al libertății presei realizat de organizația „Reporteri fără Frontiere” în 175 de state[162]. Legea privind accesul la informație este în continuare încălcată de funcționari, iar procesul achizițiilor publice are un caracter mai mult opac decît transparent, se concluzionează într-un raport de monitorizare a transparenței achizițiilor publice de Centrul “Acces-info”[163].Au avut loc cazuri de intimidare a jurnaliştilor de investigație[164].	2,5 – progres moderat

[162] În 2009 Moldova s-a plasat pe locul 114 comparativ cu locul 98 din 2008, http://www.rsf.org/en-classement1003-2009.html.
[163] Centrul Acces-info, http://www.acces-info.org.md/upload/akizitsii_ultima.pdf.
[164] Pe parcursul lunii decembrie, jurnaliştii „Ziarului de Gardă” au fost intimidaţi în timpul unei investigaţii despre corupţia la întreprinderea Cale Ferată din Moldova.

			- Deşi Consiliul Coordonator al Audiovizualului a avut motive pentru sancționarea NIT pe motiv de neasigurare a echilibrului şi pluralismului de opinie, retragerea licenței de emisie a fost o măsură neproporționată, nefiind epuizat tot setul de sancțiuni preliminare, cum ar fi spre exemplu, suspendarea temporară a licenței de emisie. În această situație decizia CCA de retragere a licenței de emisie lezează dreptul la libertatea de exprimare şi libertatea presei. Aplicarea unei sancțiuni atît de drastice în cazul unui radiodifuzor, care promovează mesajul opoziției parlamentare poate crea un precedent periculos.	
(10) Asigurarea respectării libertății asocierii şi susținerea dezvoltării societății civile Progres moderat 3,5 puncte				
Amendarea legii privind întrunirile în scopul ajustării la cerințele Convenției Europene pentru Drepturile Omului;	- Guvernul a aprobat prin Hotărârea nr.39 din 26.01.2009 privind Regulamentul cu privire la modul de finanțare din bugetul de stat a programelor, proiectelor sau acțiunilor culturale desfăşurate de asociațiile obşteşti. - În 2009, după preluarea guvernării de Alianța pentru Integrare Europeană, Guvernul a relansat inițiativa Consiliului Național pentru Participare în scopul consultării societății civile, mediului de afaceri şi cel academic în procesul de elaborare, implementare, monitorizare a documentelor de planificare strategică a țării.	- În iunie 2008 a fost lansat Consiliul Național pentru Participare pentru consultarea societății civile de către Guvern.	- Legea privind întrunirile publice a fost implementată cu încălcări, în special din partea organelor de poliție, care fie agresează protestatarii paşnici[165], fie nu asigură securitatea participanților la proteste - Deşi s-a menținut o cooperare activă dintre unele autorități publice centrale şi ONG-uri în implementarea politicilor publice (drepturile copilului, deținuților), implicarea reală a ONG-urilor în procesul de elaborare a documentelor de politici publice a fost redusă;	3,6 ptogres înalt

[165] Cazul Mătăsaru din 29.01.2009

	- Parlamentul a adoptat Legea Nr.26 din 22.02.2008 privind întrunirile. Înainte de adoptare, proiectul Legii privind întrunirile a fost expediat spre coordonare organelor interesate. În scopul ajustării Legi privind întrunirile la prevederile Convenției Europene a Drepturilor Omului, în cadrul Ministerului Justiției s-a examinat practica internațională în materie de reglementare a întrunirilor, în special legislația Bulgariei, Estoniei, Finlandei, Georgiei, Croației, Letoniei, Rusiei, Romîniei, Marii Britanii, SUA şi Olandei. În rezultatul examinării şi analizei practicii internaționale în cadrul Ministerului Justiției s-a decis elaborarea, în redacție nouă, a proiectului Legii cu privire la întruniri. La 3 iulie 2007 a fost organizată o masă rotundă, cu participarea societății civile, în scopul propunerii unor soluții optime pentru elaborarea proiectului. În cadrul respectivei reuniuni a fost creat un grup de lucru, cu includerea reprezentanților unor asociații obşteşti, fiind pus în discuție unele probleme privind concepția proiectului, probleme ce ar putea apărea.	- În vederea eficientizării colaborării cu societatea civilă, proiectul de Lege privind întrunirile a fost, concomitent, remis spre avizare unui şir de asociații obşteşti:"Inițiativa Euro-Atlantică – Generația 2002"; "Amnesty International Moldova"; "Promo-Lex"; "Centrul de Resurse pentru Drepturile Omului"; "Comitetul Helsinki pentru Drepturile Omului din Republica Moldova"; "Centrul Național de Asistență şi Informare a ONG-urilor – CONTACT"; "Hyde-Park". De asemenea, proiectul de Lege a fost expediat pentru expertizare Oficiului OSCE pentru Instituții Democratice şi Drepturile Omului, cu sediul la Varşovia. Opinia organizațiilor societății civile a fost utilă pentru explicarea necesității elaborării unui nou proiect de lege şi nu amendarea Legii nr. 560-XIII din 21 iulie 1995 privind organizarea şi desfăşurarea întrunirilor.	- Ministerul Justiției a acuzat Coaliția pentru Alegeri Libere şi Corecte „Coaliția 2009"" de faptul că ar fi co-organizator al protestelor din 7 aprilie, care au degenerat în acte de violență şi devastarea clădirilor Parlamentului şi Preşedinției. Acuzațiile s-ar fi bazat pe existența unei declarații prealabile depuse la Primăria mun. Chişinău prin care a fost notificată organizarea de către „Coaliția civică – alegeri 2009" a unei întruniri la 07 aprilie 2009, alături de o declarație similară din partea unui partid politic. Membrii „Coaliției 2009" şi-au arătat „nedumerirea şi indignarea față de acuzațiile MJ" explicînd că MJ a confundat „Coaliția civică – alegeri 2009" cu Coaliția pentru Alegeri Libere şi Corecte „Coaliția 2009".	

Dezvoltarea unui dialog eficient între diferite forțe politice ale țării, în rezultatul recomandărilor Consiliului Europei şi utilizarea la maxim a oportunităților oferite de acestea. Facilitarea şi susținerea dezvoltării societății civile, consolidarea dialogului şi cooperării	- La 24 martie 2005 a avut loc prima şedință a Parlamentului de legislatura a XVI-a. În cadrul acesteia au fost constituite fracțiunile parlamentare, a fost ales preşedintele Parlamentului şi a fost aprobată Declarația cu privire la parteneriatul politic pentru realizarea obiectivelor integrării europene. Peste o săptămînă a fost ales unul din cei doi vicepreşedinți ai Parlamentului, a fost aprobată componența Biroului Permanent al Legislativului şi au fost desemnați şefii comisiilor parlamentare. - Prin legile nr.154-XVI din 21.07.05 şi nr. 205 din 28.07.05 a fost modificată Legea nr. Nr.837 din 17.05.1996 privind asociațiile obşteşti pentru a fi adusă în conformitate cu Recomandările Consiliului Europei. - MAEIE a semnat un Memorandum de parteneriat cu peste 20 de organizații ale societății civile pentru realizarea obiectivului de integrare europeană. - Autoritățile administrației publice, reprezentanții asociațiilor obşteşti şi cei al mass-mediei au organizate la Chişinău şi regiunile țării, în special cu suportul Centrelor Interactive Europene „Pro-Europa”, un şir de întruniri, scopul acestora fiind de a dezvolta o platformă de dialog permanent între cetățenii moldoveni la toate nivelele.	- Un dialog eficient între forțelor politice din țară a fost stabilit în special în ceea ce priveşte realizarea obiectivelor strategice ale integrării europene şi reintegrării țării. În acest context, Parlamentul a adoptat în martie şi iunie 2005 două Declarații, practic în unanimitate de voturi. - A fost elaborat proiectul Memorandumului de Înțelegere dintre Ministerul Justiției şi Organizațiile societății civile privind cooperarea în procesul Integrării Europene. La 19 noiembrie 2007 prin scrisoarea nr. 03/12594 proiectul Memorandumului menționat a fost remis reprezentanților mediului asociativ pentru coordonare.		3,4 - progres moderat

		- În vederea executării eficientizării colaborării cu societatea civilă, în perioada iunie-august 2007 au avut loc întruniri cu reprezentanții organizațiilor neguvernamentale pentru a discuta un şir de proiecte de maximă sensibilitate. Astfel, Ministerul Justiției a organizat o masă rotundă cu genericul „Colaborarea cu societatea civilă”, în cadrul căreia au fost puse în discuție proiectul Hotărîrii Guvernului privind constituirea Colegiului pentru consultarea Societății Civile, ca organ consultativ, fără statut de persoană juridică, care urma să funcționeze pe lîngă Prim-ministrul Republicii Moldova, asigurînd facilitarea comunicării şi implicarea societății civile în activitățile administrației publice. Reprezentanții mediului asociativ şi-au expus opinia vis-a-vis de statutul Colegiului pentru Consultarea Societății Civile, înaintînd anumite propuneri, inclusiv în formă scrisă, care s-au luat în considerație la definitivarea proiectului respectiv.		
(11) Asigurarea respectării drepturilor sindicatelor şi a standardelor de bază în domeniul munci (progres moderat -2,5)				
Continuarea eforturilor în scopul asigurării drepturilor sindicatelor şi a standardelor de bază ale muncii, în conformitate cu standardele europene şi convențiile Organizației Internaționale a Muncii (ILO).	La 7 iunie 2007 Confederația Sindicatelor din Republica Moldova (CSRM) şi Confederația Sindicatelor Libere din Moldova (CSLM) “Solidaritate” au fuzionat în Confederația Națională a Sindicatelor din Moldova (CNSM). Congresul de fuziune şi constituire a aprobat statutul şi a ales organele de conducere ale CNSM.		Consolidarea sindicatelor a avut loc sub presiunea autorităților publice cu scopul de a menține sub control mişcare sindicalistă.	2,5 – progres modest

Soluționarea conflictului transnistrean: Progres modest (1.5 puncte din 5 maxim)

(16) Eforturi susținute vizând soluționarea conflictului transnistrean, respectând suveranitatea şi integritatea teritorială a Republicii Moldova în cadrul hotarelor sale, recunoscute internațional şi garantând respectarea democrației, supremației legii şi a drepturilor omului

Progres modest (1.5 puncte din 5 maxim)

Participarea constructivă a Moldovei, împreună cu cealaltă parte şi mediatorii în procesul de negocieri sub egida OSCE, în vederea soluționării conflictului transnistrean;	- Autoritățile moldovene (Ministerul Reintegrării) au purtat, în perioada martie 2006 – noiembrie 2011, consultări cu partenerii, participanți la formatul „5+2” privind deblocarea procesului de negocieri. În perioada respectivă au fost lansate de parte moldovenească inițiative referitoare la: consolidarea măsurilor de încredere, asigurarea drepturilor de proprietatea şi relansarea economică în perioada post-conflict. - La 22 septembrie 2011, în cadrul consultărilor de la Moscova s-a convenit asupra înțelegerii privind reluarea negocierilor în format „5+2”. Prima rundă de negocieri de după deblocare a avut loc la Vilnus, în perioada 30 noiembrie – 1 decembrie 2011. - La negocierile din aprilie 20012 în format “5+2”, de la Viena, au fost acceptate “Principiile şi Procedurile de Desfăşurarea a Negocierilor” şi agenda desfăşurării negocierilor în format “5+2”. - Au fost acceptate trei paliere de negocieri, respectiv: aspectele social-economice; chestiuni umanitare şi de drepturile omului; reglementarea cuprinzătoare a conflictului, inclusiv subiecte instituționale, politice şi de securitate; - La ministeriala anuală a OSCE de la Dublin, din 6-7 decembrie 2012, a fost adoptată în unanimitate, o Declarație comună care a constatat progresele şi a trasat liniile de reglementare a problemei transnistrene. - A avut loc reactivarea grupurilor de experți şi a contactelor directe ale părților. - Au fost sporite eforturile pentru elaborarea şi implementarea măsurilor de consolidare a încrederii, inclusiv prin eliminarea obstacolelor în calea liberei circulații a persoanelor, bunurilor şi serviciilor.	- A fost menținută starea de îngheț a conflictului, fără incidente periculoase în Zona de securitate. În septembrie, în regiunea transnistreană a fost desfăşurat un referendum privind independența regiunii şi asocierea cu Rusia, rezultatele căruia au fost speculate de autoritățile transnistrene în scopul fundamentării refuzului de revenirea la masa de negocieri. - Decizia de reluare a negocierilor oficiale a pus capăt unei perioade de aproape 6 ani de blocare a acestora. Perspectiva unor negocieri cu participarea în calitate de observatori a reprezentanților UE şi SUA a inspirat aşteptări pozitive privind echilibrarea influenței predominante a Rusiei. - Procesul de negocieri a fost adus pe un făgaş ordonat, fiind posibile pregătirile tematice pentru întrunirile în format “5+2”. - Reprezentanții OSCE au recurs la utilizarea propriei istorii de succes din timpul adoptării Actului Final de la Helsinki pentru a delimita problemele mai complicate de cele mai puțin complicate, astfel încât soluționarea primelor să deschidă calea spre soluționarea celor din urmă. - Pentru prima oară după 10 ani de imposibilitate de adopte prin consens a unei declarații ministeriale, însemnând existența unui consens la cea mai largă scară privind estimarea stării de fapt a conflictului şi a celor mai generale aspecte de eventuală soluționare.	- După blocarea procesului de negocieri la 3 martie 2006, Republica Moldova şi Ucraina au fost învinuite de aplicarea blocadei economice împotriva Transnistriei. În consecință, acest lucru a servit drept temei pentru măsurile „asimetrice, dar adecvate” din partea Federației Ruse împotriva Republicii Moldova. Sub paravanul calității proaste a produselor agro-alimentarea moldoveneşti, Federația Rusă a introdus pentru perioade îndelungate embargou la importul a trei categorii de produselor agro-alimentare moldoveneşti - Deblocarea negocierilor a relevant prezența unor agende diametral opuse ale părților implicate în conflict, precum şi a scopuri divergente ale garanților şi observatorilor. - Formarea agendei întâlnirilor a devenit un scop în sine, camuflând lipsa de interes din partea Transnistriei de a discuta problemele legate de statutul regiunii. - Partea transnistreană a refuzat în mod constant să accepte discuții oficiale privind elaborarea statutului juridic al regiunii în cadrul constituțional al Republicii Moldova - Declarația ministerială a reprezentat un compromis, care evidențiază renunțarea la: insistența de reluarea evacuării prezenței militare ruse în regiune; transformarea mecanismului de pacificare existent în unul civil; elaborarea unui statul special pentru Transnistria, clauze prezente în Rezoluția AP a OSCE din 9 iulie 2012.	2,5 – Progres modest

		- Activitatea grupurilor de lucru pe domenii concrete aduce valoare adăugată procesului de negocieri prin oferirea unor informații concrete privind problemele reale ale cetățenilor şi agenților economici, precum şi inconsistențele - Au avut loc unele realizări concrete în beneficiul populației locale, cum ar fi reluarea traficului feroviar prin regiunea transnistreană. În prima jumătate a anului 2012 importurile de pe malul drept al Nistrului în regiunea transnistreană au crescut de şase ori, rezultat datorat anulării taxei vamale speciale la produsele moldoveneşti; - După o întrerupere de aproximativ şase ani a fost reluată circulația trenurilor marfare, prin regiunea transnistreană. Circulația mărfurilor prin Transnistria țintește în micşorarea cheltuielilor agenților economici la operațiunile de import-export. - Este preconizată deschiderea traficului auto pe podul de lângă satul Gura Bâcului şi simplificarea deplasării cetățenilor Moldovei pe teritoriul transnistrean. Alte proiecte comune țin de cooperarea în domeniul protecție sănătății şi restabilirea legăturii fixe între malurile Nistrului, inclusiv a telefoniei mobile;	- Grupurile de lucru rezolvă preponderent probleme tehnice, care au puțină relevanță pentru procesul politic - În noiembrie 2012 administrația de la Tiraspol a emis un decret prin care a reintrodus taxarea produselor de pe malul drept al Nistrului, care fusese anulată la începutul anului. Taxe vamale speciale au fost introduce pentru mărfurile supuse accizelor din Moldova, cu titlu de «măsuri de protecție a producătorilor autohtoni de mărfuri supuse accizelor». Autoritățile moldovene şi-a exprimat regretul că liderul transnistrean nici măcar nu l-a anunțat despre intenția de a reintroduce taxele vamale.	

Cooperarea eficientă între UE şi Moldova în vederea soluționării conflictului transnistrean în cadrul formatelor convenite, inclusiv consultări privind aranjamentele post-conflictuale şi garanții în funcție de necesitate.	- La 16 martie 2005 a fost desemnat Reprezentant Special al UE pentru Republica Moldova, responsabil pentru problema transnistreană, care ulterior a obținut statutul de observator în proces din partea UE. - Ministerul (Biroul) Reintegrării a menținut un dialog permanent cu UE în problematica transnistreană, precum şi consultări în vederea consultări active cu partea Ucraineană şi cu reprezentanții UE în vederea adoptării unei Declarații de Stabilitate şi Securitate pentru Republica Moldova	- Implicarea UE a servit drept stimul extern pentru reglementare, iar activitățile desfăşurate sub egida UE au influențat strategiile şi interesele principalilor actori implicați în proces. O evaluare a modului în care au fost realizate prevederile PAUEM ce țin de UE la capitolul problema transnistreană, arată că formal acestea au fost realizate în mare măsură. - Prevederile PAUEM şi actualul cadru de cooperare UE-RM au creat premisele pentru europenizarea eforturilor de reglementate, însă în ultimă instanță va depinde de autoritățile RM dacă aceste premise de europenizare ar fi fost valorificate pe deplin. - Ideea unui Pact de Stabilitate pentru Republica Moldova a fost lansată la 1 iunie 2004 de către Preşedintele Republicii Moldova. Ea nu a găsit nici un ecou din partea SUA, UE, Rusia şi vecinii imediați ai Republicii Moldova – Ucraina şi Moldova. Insistența pe marginea acesteia nu promitea vreo schimbare de atitudine a adresaților.	- Nu a fost valorificat întreg potențialul UE în această problemă, ci mai curând a fost realizat un angajament care corespunde relației actuale a UE cu RM. - Conflictele din cadru coaliției de guvernământ din Republica Moldova au discreditat întrucâtva procesul de europenizarea a țării, de aceea efortul de a face Moldova atractivă pentru transnistreni a eşuat deocamdată. - Insistența pe marginea unui Pact de Stabilitatea pentru Republica Moldova a pus în evidență lipsa de consecvență a autorităților moldovene. Inițial, când a fost lansată idea respectivă se propunea federalizarea țării ca soluție pentru reglementarea transnistreană, iar după semnarea PAUEM, aceleaşi autorități au adoptat, la 22 iulie 2005, o legea prin care ofereau Transnistriei un statut similar cu cel al Găgăuziei, în cadrul statului unitar.	1,5 - progres modest

UE să-şi intensifice implicarea în susținerea OSCE-ului şi a mediatorilor în acest proces, să susțină eforturile Comisiei Constituționale Mixte, şi să pregătească implicarea în scenariul post-reglementare;	- UE a susținut eforturile Misiunii OSCE şi ale autorităților Republicii Moldova privind sporirea măsurilor de încredere şi a promovării activităților de demilitarizare a regiunii transnistrene, participând la definitivarea pachetului de documente „Măsuri de sporire a încrederii şi securității în Moldova". - UE a susținut consultările din cadrul grupului mixt de experți pentru definitivarea proiectului protocolului cu privire la monitorizarea întreprinderilor din complexul industrial-militar situate în regiunea transnistreană, elaborat de Misiunea OSCE în Moldova; - UE a susținut inițiativa Ministerului Reintegrării prin care s-a propus crearea unui grup mixt de experți în domeniul economic din partea Chişinăului şi a Tiraspolului în vederea elaborării proiectelor comune care să fie finanțate în cadrul programului de asistență tehnico-financiară oferit de UE. - UE a susținut proiectul Planului de Măsuri, elaborat de către Ministerul Reintegrării, privind consolidarea încrederii şi sprijinirea populației regiunii transnistrene a Republicii Moldova care ulterior a fost remis în adresa Delegației CE, Reprezentantului Special al Uniunii Europene în Republica Moldova în vederea obținerii sprijinului financiar.	- Partea transnistreană nu a susținut măsurile îndreptate spre demilitarizarea regiunii, scopul principal al cărora fost legat de efectuarea unui schimb de informații cu privire la unitățile militare ale Armatei Naționale a Republicii Moldova şi ale formațiunilor paramilitare transnistrene. - Partea transnistreană nu a susținut măsurile îndreptate spre controlul întreprinderilor complexului industrial-militar din regiune. - Partea transnistreană a acceptat sa participe la proiecte comune în domeniul economic, finanțate din fonduri europene, doar în limitele care i-ar asigura beneficii şi ar exclude vreun control excesiv şi vreo eventuală dependență. - Promovarea de către autoritățile moldovene a măsurilor de încredere în procesul reglementării transnistrene s-a regăsit în tactica „paşilor mici" ai administrației de la Tiraspol, care pornesc de la necesitatea asigurării cetățenilor posibilitatea "unui mod simplificat de trecere a granței moldo-transnistrene şi alte facilități de ordin social.	- UE nu a emis o poziție oficială vizavi de problema transformării actualului mecanism de pacificare din regiunea transnistreană sau o eventuală participare a statelor UE în acesta, mai mulți oficiali UE declarând că astfel de discuții pot avea loc doar atunci când va fi clar ce fel de mandat va avea misiunea preconizată şi la ce etapă a procesului de reglementare va fi desfăşurată aceasta (conflict, post-conflict etc.). - Complexul industrial-militar din regiunea transnistreană a rămas în afara verificărilor. - Potențialul abordării bazate pe "consolidarea măsurilor de încredere" a fost depăşit. Cauza este concentrarea exclusivă a reprezentanților administrației transnistrene asupra problemelor umanitare şi social-economice, evitându-se discutarea problemelor legate de elaborarea statutului juridic al regiunii, retragerea prezenței militare ruse şi modificarea misiunii de pacificare. În cadrul abordării menționate pot şi trebuie soluționate problemele curente, de pe agendele grupurilor de lucru, însă nu se poate miza pe găsirea soluțiilor pentru soluționarea durabilă a problemei transnistrene, aşa cum prevede programul de guvernare.	1,5 progres minor

			- Autoritățile moldovene nu au, deocamdată, o abordare de alternativă sau complementară pentru convingerea liderilor transnistreni să accepte discutarea problemelor de fond pentru reglementarea durabilă a conflictului. Din acest punct de vedere soluționarea conflictului revine la statutul de “conflict înghețat”. Suportul financiar şi politic masiv al Federației Ruse pentru regimul separatist transnistrean va continua să motiveze dezinteresul acestora pentru abordarea problemelor de esență ale reglementării transnistrene.	

Continuarea de către UE a eforturilor sale de a asigura îndeplinirea de către Rusia a angajamentelor de la Istanbul referitoare la Moldova.	- UE a susținut poziția Ministerul Reintegrării, în cadrul pregătirilor pentru Conferința a III-a de Evaluare a Tratatului FACE, a purtat consultări active cu statele membre ale OSCE, participanți la Tratatul FACE, în scopul coordonării pozițiilor privind necesitatea retragerii depline a muniților ruse din raioanele de est ale Republicii Moldova, ca condiție pentru ratificarea Tratatului FACE adaptat; - Statele UE au susținut constant poziția Republicii Moldova în cadrul ministerialelor anuale ale OSCE, inclusiv demersul constant privind retragerea prezenței militare ruse.	- Duma de Stat a Federației Ruse a adoptat la 10 octombrie 2007 o lege prin care a fost sistată valabilitatea Tratatului privind Forțele Armate Convenționale în Europa (FACE). Adoptarea legii era prevăzută de decretul prezidențial, semnat la 14 iulie 2007, de Preşedintele Rusiei privind instituirea unui moratoriu asupra respectării Tratatului. Motivele care au dus la realizarea de către Kremlin a unui asemenea pas ar fi că Tratatul FACE nu corespunde noilor realități politico-militare în Europa, de asemenea nu respectă la nivelul cerut interesele securității militare a Rusiei. - Demersurile UE au întâmpinat rezistența Federației Ruse, în consecință timp de 10 ani nu a putut fi adoptate declarații finale la ministerialele anuale ale OSCE	- Moratoriul Rusiei asupra Tratatului FACE a îndepărtat semnificativ perspectiva retragerii prezenței militarea ruseşti în raionalele de est ale Republicii Moldova - Autoritățile moldovene, deşi consideră obligatorie evacuarea trupelor militare şi a muniților ruseşti din Transnistria, precum şi modificarea formatului operațiunii de menținere a păcii în Zona de Securitate, consimt că formatul operațiunii de menținere a păcii nu poate fi subiect de dezbateri în cadrul negocierilor în "5+2", întrucât pacificatorii au fost dislocați în Zona de Securitate conform acordului din anul 1992 semnat între Chişinău şi Moscova, şi numai ei pot purta discuții la acest subiect, în continuare. - Declarația ministerială a OSCE de la Dublin, adoptată după 10 ani de imposibilitatea , în decembrie 2012, nu mai conține cererea de retragere a prezenței militarea ruse din Transnistria.	0,5 - lipsă de progres

Întărirea dialogului politic dintre UE şi Moldova privind conflictul transnistrean.	- Dialogul politic dintre UE şi Republica Moldova a fost menținut constant în cadrul Comitetului de Cooperare, cu excepția perioadei aprilie-octombrie 2009, când Republica Moldova a introdus regimul de vize în raport cu România, şi a avut drept subiecte de baza rezultatele implementării Planului de Acțiuni - În cadrul dialogului politic, UE a motivat şi încurajat Ucraina, inclusiv în cadrul dialogului trilateral Moldova-UE-Ucraina, să accepte desfăşurarea Misiunii Comisiei Europene de Asistență la Frontieră (EUBAM) - UE a coordonat cu autoritățile moldovene impunerea restricțiilor de circulație a liderilor transnistreni cu scopul de a-i determina: să renunțe la încălcarea drepturilor omului în procesul de educație în şcolile cu predare în limba româna din Transnistria; să accepte înregistrarea agenților economici transnistreni de către organele de resort ale Republicii Moldova. De asemenea, după consultările cu autoritățile moldovene, UE a renunțat la sancțiuni, ca urmare a procesului de consolidare a încrederii între Chişinău şi Tiraspol .	- Dialogul politic privind reglementarea transnistreană a oferit noi oportunități în căutarea unei soluții finale. În cadrul întâlnirii de la Mersburg a cancelarului german şi preşedintelui rus s-a anunțat că problema transnistreană ar putea ajunge pe agenda Comitetul Rusia-UE pentru politică externă şi securitate la nivelul miniştrilor de externe. - Vicepreşedintelui SUA, Joe Biden, în timpul vizitei sale la Chişinău, din 11 martie 2011, a menționat că SUA susține reglementarea transnistreană, inclusiv abordarea de la Meseberg. - Prin intermediul Misiunii EUBAM s-a instituit singurul mecanism de control asupra Transnistriei. Datorită acestei misiuni autoritățile transnistrene s-au văzut nevoite să accepte înregistrarea agenților economici exportatori de către autoritățile de resort ale Republicii Moldova. - Restricțiile de circulație pentru liderii transnistreni, impuse de UE, i-au determinat pe aceştia să slăbească presiunile asupra şcolilor cu predarea în limba română din regiunea transnistreană, precum şi asupra cetățenilor din localitățile aflate sub jurisdicția Republicii Moldova, dar a căror terenuri agricole se află în zona de control a Transnistriei.	- Comitetul Rusia-UE pentru politică externă şi securitate la nivelul miniştrilor de externe nu a mai fost creat.	1,5 – progres modest

Realizarea unor noi progrese semnificative cu Ucraina privind problemele existente pe sectorul transnistrean al frontierei; consolidarea cooperării cu administrația Ucrainei, inclusiv schimbul efectiv de informații despre fluxurile de bunuri şi persoane ce traversează frontiera comună. Angajarea activă în consultările trilaterale Moldova-Ucraina - Comisia Europeană privind măsurile de asigurare a managementului şi controlului corespunzător al întregii frontiere a Moldovei cu Ucraina, în special a sectorului Transnistrean.	- La 22 aprilie 2005, la Chişinău, Preşedintele Ucrainei a lansat un plan de soluționare a problemei transnistrene în 7 etape. - În rezultatul consultărilor purtate la 27 septembrie 2005 la Odessa, Ucraina, a fost luată decizia de lărgire a formatului de negocieri în rezultatul căreia SUA şi UE au obținut statutul de observatori în formatul de negocieri. - Ucraina a contribuit la aducerea într-o albie legală a traficului comercial pe segmentul transnistrean al hotarului moldo-ucrainean. La baza deciziei a stat Declarația Comună a Prim-miniştrilor Republicii Moldova şi Ucrainei din 30 decembrie 2005. - Ucraina a negociat cu autoritățile moldovene, precum şi cu reprezentanții UE şi OSCE, a Memorandumului de Înțelegere cu privire la Misiunea Comisiei Europene de Asistență (EUBAM). Memorandumul a fost semnat la 7 octombrie 2005.	- Implicarea Ucrainei în reglementarea transnistreană prin intermediul "Planului Iuşcenko" a îngustat semnificativ influența Rusiei, oferind o alternativă mult mai echilibrată. - A fost instituit formatul de negocieri "5+2", care a devenit mecanismul de bază a reglementării transnistrene şi expresia internaționalizării maxime a procesului de soluționare a conflictului, limitând substanțial câmpul de manevră a Federației Ruse, care a susținut constant partea transnistreană. - Decizia Ucrainei a contribuit la consolidarea spațiilor economic şi vamal unic al Republicii Moldova, ea a fost precedată de Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 815 din 2 august 2005 cu privire la regularizarea fluxurilor de mărfuri care constituie obiectul activității de comerț exterior a Transnistriei. - În urma activității Misiunii fluxurile de contrabandă la frontiera moldo-ucraineană au scăzut în mod considerabil, a sporit capacitatea de analiză a riscurilor şi a securității frontierei, a fost consolidată cooperarea dintre organele de resort din Moldova şi Ucraina, precum şi dintre acestea şi organele europene competente.	- Autoritățile moldovene au revizuit unilateral prevederile "Planului Iuşcenko" prin Hotărârea Parlamentului din 10 iunie 2005 cu privire la inițiativa Ucrainei în problema reglementării conflictului transnistrean şi la măsurile pentru democratizarea şi demilitarizarea zonei transnistrene ceea ce a determinat Ucrainã să-şi exprime reticență față de abordarea Chişinăului. - Transnistria şi Rusia s-au opus categoric împotriva ridicării statutului UE şi SUA de la cel de observatori la rang de egalitate cu statutele Rusia şi Ucraina.	1,0 - Progres minor

Susținerea implicării active a societății civile şi promovarea valorilor democratice şi respectării drepturilor omului.	- Asociația pentru Politică Externă (APE) a organizat mai multe cicluri de seminare şi conferințe sub genericul „Dialoguri transnistrene" scopul cărora a fost depăşirea înstrăinării dintre reprezentanții societății civile de pe cele două maluri ale Nistrului. - Institutul pentru Politici Publice (IPP) a realizat un şir de studii privind modalitățile de soluționare a conflictului pe căi paşnice, prin demilitarizarea şi democratizarea raioanelor de Est ale Republicii Moldova. - Asociația Promo-Lex a organizat un şir de acțiuni în vedere sensibilizării opiniei publice față de încălcarea drepturilor omului în regiunea transnistreană, mai cu tema în procesul de studiere. - Fundația SOROS-Moldova a organizat un şir de seminare şi dezbateri cu participarea reprezentanții Asociației de Avocaților din or. New-York, care au realizat un studiu amplu referitor la problematica transnistreană, evoluția procesului de soluționare a diferendului transnistrean şi a procesului de negocieri. - Experții societății civile, reprezentând organizațiile neguvernamentale Promo-Lex, Asociația pentru Politică Externă, Institutul pentru Politici Publice şi Institutul pentru Dezvoltare şi Inițiative Sociale (IDIS) „Viitorul", au prezentat la 12 decembrie 2012 un Memorandum privind reglementarea conflictului transnistrean. Memorandumul prevedea reglementarea conflictului transnistrean exclusiv prin metode paşnice şi negocieri	- Întrunirile organizate sub egida APE au servit drept cadru de discuții informale pentru a depăşi fobiile inoculate de maşina propagandistică transnistreană. - Documentele de politici elaborate de IPP cu concursul unor instituții nonguvernamentale din Ucraina şi România au conținut prevederi care au fost utilizate în Planul Preşedintelui Ucrainei pentru reglementarea transnistreană, precum şi în abordarea autorităților moldovene din legea cu privire la prevederile de bază ale statutului juridic special al localităților din stânga Nistrului (Transnistria) din 22.07. 2005. - Eforturile Asociației Promo-Lex s-au soldat cu adoptarea deciziei Curții Europene pentru Drepturile Omului, din 19 octombrie, în dosarul şcolilor cu predare în limba română din regiunea transnistreană Marea Cameră a CEDO a recunoscut că Federația Rusă a violat dreptului la Educație în regiunea transnistreană. - Raportul avocaților americani a servit drept sursă a unor recomandări practice, adresate autorităților Republicii Moldova şi actorilor implicați în procesul de reglementare. Documentele elaborate de reprezentanții Asociației Avocaților din New-York, fiind de o calitatea foarte înaltă, au deschis oportunități pentru elaborarea unor planuri concrete de acțiuni în vederea atingerii unor progrese palpabile în procesul de reglementare transnistreană. - Memorandumul societății civile a reprezentat, de fapt, o invitație la dezbateri privind modalitatea de mai departe a reglementării transnistrene.	Legea din 2005 limitează drastic câmpul de manevră în procesul de negocieri şi îngreunează trecerea la discuții pe marginea celui de "al treilea coş", referitor la elaborarea statutului juridic al Transnistriei. - Condamnarea la CEDO a determinat autoritățile de la Tiraspol, să insiste asupra impunerii unui curriculum care să fie aprobat de acestea pentru şcolile cu predare în limba română, lucru care a fost întâmpinat pozitiv de către Misiunea OSCE din Moldova. - După precedentul Kosovo eforturile experților Asociații Avocaților din New-York se rezumă la explicația prin ce se distinge conflictul transnistrean de cel din Kosovo şi de ce soluția Kosovo nu ar fi aplicabilă Transnistriei. - Interesul față de memorandumul societății civile a fost foarte scăzut. Experții Biroului pentru Reintegrare au elaborat propriul proiect al strategii privind reglementarea transnistreană încă în februarie 2011. Proiectul strategiei nu a fost însă făcut public. Se presupune că ar exista opinii potrivit căror publicarea proiectului strategiei ar fi contraproductivă, întrucât ar încuraja obstrucționarea prevederilor strategiei de către liderii transnistreni, care nu au interesul reglementării problemei în conformitate cu o strategie a guvernanților Republicii Moldova. De fapt, elementele de strategie în soluționarea transnistreană sunt prezente în luările de poziție ale reprezentanților Republicii Moldova în cadrul forurilor internaționale.	2,0 - progres modest

Creşterea bunăstării populației: Progres moderat (3,1 puncte din 5 maxim)				
(17) Implementarea unor acțiuni majore în vederea reducerii sărăciei, în special prin perfecționarea eficienții sistemului de asistență socială				
Progres moderat (3,5 puncte din 5 maxim)				
Adoptarea şi progresarea în implementarea Strategiei de Creştere Economică şi Reducere a Sărăciei (SCERS), identificând prioritățile pe termen lung şi scurt, aprobate de comunitatea donatorilor în baza celor trei piloni ai reducerii sărăciei, identificați în strategia interimară (SCERS-I) din 2002; în special implementarea condiționalităților relevante privind eradicarea sărăciei şi securitatea socială convenite în contextul Programului de Securitate Alimentară al UE.	- Adoptarea SCERS pentru perioada 2004-2006 și extinderea ulterioară a acesteia pentru 2007. - În continuarea SCERS a fost elaborată Strategia Națională pentru Dezvoltare (2008-2011). - Adoptarea Strategiei „Moldova 2020" pentru anii 2012-2020.	- Diminuarea ratei de sărăcie absolută și extremă de la 30,2% și 4,5% în 2006 la 17,5% și 0,9% în 2011. - În perioada 2005-2008 a fost înregistrată o creștere economică reală medie de 5,8%, iar pentru perioada 2005-2012 aceasta a fost de 3,8%. - Creșterea economică a fost concentrată mai mult în orașele mari unde sărăcia absolută a fost în mod constant cea mai mică și a diminuat cel mai mult: de la 20,6% în 2006 la 4,2% în 2011.	- Impactul net SCERS și a altor programe de planificare strategice asupra creșterii economice este incert deoarece aceasta ar putea fi determinată de creșterea influxurilor de remiteri de peste hotare. - Colectarea lentă şi publicarea întârziată şi incompletă a datelor statistice. - Lipsa unor proceduri standardizate şi uniforme de raportare intra şi inter-ministerială.	3,5 - progres moderat
(18) Reorientarea cheltuielilor publice în vederea reducerii substanțiale a sărăciei în rândul copiilor şi majorării ratei de şcolarizare primară				
Progres moderat (2,7 puncte din 5 maxim)				
Implementarea condiționalităților relevante privind eradicarea sărăciei şi securitatea socială identificate în contextul Programului de Securitate Alimentară al UE.	- Aprobarea Strategiei în Domeniul Siguranței Alimentare pentru Republica Moldova pentru 2011-2015	Impactul nu poate fi evaluat la etapa curentă.	- Strategia nu include acțiuni orientate spre eradicarea sărăciei și securitatea socială. - Conform raportului Consiliului Economic și Social al ONU din 2011, există un nivel înalt de insecuritate alimentară, în special în zonele rurale.	1 – progres minor

Dezvoltarea măsurilor de protecție a copiilor bazate pe principiul comunității, în special în localitățile rurale, în colaborare cu autoritățile publice locale.	- Adoptarea Strategiei naționale şi a Planului de acțiuni privind reforma sistemului rezidențial de îngrijire a copilului pe anii 2007-2012 - Testarea şi definitivarea mecanismului de monitorizare şi evaluare a activității Comisiilor pentru protecția copiilor aflați în dificultate, care va asigura colectarea sistematică a informațiilor privind procesul de dezinstituționalizare şi de prevenire a instituționalizării, precum şi de colectare a informației referitor la necesitățile de dezvoltare la nivel comunitar, raional şi național a serviciilor sociale pentru familiile cu copii şi copiii aflați în situație de dificultate. - Dezvoltarea componentei privind protecția copilului a Sistemului Informațional Automatizat „Asistența Socială". - Regulamentului de activitate a autorităților tutelare din cadrul unităților administrativ teritoriale de nivelul I şi II.	Impactul nu poate fi evaluat la etapa curentă.	- Capacități limitate privind evaluarea regulată a politicilor din cadrul Ministerului muncii, protecției sociale, familiei și a copilului. - Centralizarea puterii și capacități financiare și administrative limitate la nivelul autorităților publice locale. - Conform raportului Consiliului Economic și Social al ONU din 2011, „în ciuda reformei sistemului de tip rezidențial de îngrijire a copilului din 2007, rata instituționalizării copiilor rămâne foarte ridicată. Comitetul este îngrijorat că reforma nu a avut practic niciun impact asupra copiilor cu dizabilități din instituții, care reprezintă peste 50 de procente din totalul copiilor instituționalizați şi că lipsesc servicii care să se ocupe de reintegrarea acestor copii în familii, şcoli şi comunități".	3,5 – progres moderat
Raționalizarea beneficiilor pentru copii şi sporirea eficacității asistenței pentru familiile nevoiaşe.	- Lansarea în 2008 în calitate de proiect pilot și extinderea în 2009 a programului de transfer a prestațiilor financiare (Ajutor Social) pentru familiile cu venituri modeste.	Conform unui studiu al Băncii Mondiale, în 2010, circa 86,4% din beneficii plătite în cadrul programului (Ajutor Social) au plecat la cei din cea mai săracă din populație.	- Tranziția de la program compensațiilor nominative la cel bazat pe testarea veniturilor are loc foarte lent. Compensațiile nominative joacă încă un rol important în sistemul național de protecție socială. Cu toate acestea, conform estimărilor Băncii Mondiale, în 2010 doar 27% din compensațiile respective au ajuns la cea mai săracă Chitilă a populației. - Procesul de aplicare pentru ajutorul social este foarte birocratic și de lungă durată. - Implicarea modestă a APL din cauza capacităților financiare și administrative limitate ale acestora.	3 – progres moderat

Eliminarea factorilor ce limitează accesul la învățământ pentru copiii din familiile nevoiaşe şi îmbunătățirea accesului acestora la învățământul primar şi secundar, în special în localitățile rurale.	- Lansarea în 2008 în calitate de proiect pilot și extinderea în 2009 a programului de transfer a prestațiilor financiare (Ajutor Social) pentru familiile cu venituri modeste.	- Creșterea ratei de școlarizare în învățământul preșcolar de la 72,6% la 79,6% (brut).	- Descreșterea ratelor de cuprindere în ciclul primar din mediul rural (de la 90,5% în 2007 la 87,5% în 2011). - De multe ori copiii cu dezabilități nu frecventează școlile generale sau lipsesc de la ore.	3 – progres moderat
Politici macroeconomice și macrofinanciare: Progres înalt (3,6 puncte din 5 maxim)				
(19) Consolidarea creşterii economice şi asigurarea durabilității acesteia pe termen mediu				
Ca pas vital spre creşterea economică durabilă, consolidarea stabilității macroeconomice prin promovarea unei politici monetare raționale, orientate, printre altele, spre menținerea inflației, şi a unei politici fiscale, orientate, printre altele, spre achitarea datoriilor. În acest context, acordul preliminar asupra unui nou program de reforme cu Instituțiile Financiare Internaționale (IFI) este un element cheie în consolidarea credibilității politicii şi în deschiderea accesului la asistența externă concesională, inclusiv din partea UE.	- Aprobarea în 2006 a Memorandumului cu FMI privind Politicile Economice și Financiare pentru anii 2006-2008. - Implementarea Strategiei de Asistență pentru anii 2005-2008 între Guvernul Republicii Moldova și Banca Mondială. - Aprobarea la începutul anului 2010 a unui nou memorandum pentru 3 ani cu FMI. - Adoptarea în 2010 a Strategiei de țintire a inflației de către Banca Națională a Moldovei. - Adoptarea Strategiei de parteneriat cu țara pentru Republica Moldova a Băncii Mondiale pentru anii 2009-2012, și extinderea acesteia până în 2013.	- Creșterea nivelului activelor oficiale de rezervă de la 2,2 luni de importuri consecutive în 2005 la 3,7 în 2012. - Stabilizarea poziției fiscale în perioada de după criza economică din 2009: reducerea ponderii deficitului bugetar în PIB de la 6,3% în 2009 la circa 2% în 2012. - Stabilizarea creșterii prețurilor: diminuarea IPC anual la final de an de la 10,1% în 2005 la 4,1% în 2012. - Volumul granturilor externe debursate în bugetul de stat în 2012 a fost de 3,3 ori mai mare față de nivelul din 2005.	- Stabilirea în 2007 a cotei zero a impozitul pentru venitul persoanelor juridice a subminat stabilitatea pe termen lung a sistemului de finanțe publice. - Eforturile autorității monetare de a stabiliza creșterea prețurilor în perioada de până la criza din 2009 erau subminate de tendința acesteia de a controla cursul de schimb. - Debursarea ultimei tranșe din cadrul memorandumului aprobat în 2010 a fost amânată din cauza tergiversării procedurilor de transparentizare a structurii acționariatelor din instituțiile financiare și a adoptării întârziate a altor acte legislative menite să faciliteze restructurarea datoriilor. - Din 2010, Guvernul nu a reușit să mențină ponderea deficitului bugetar în PIB în intervalul țintit.	3,5 – progres moderat

Identificarea, în comun acord cu creditorii, a unei soluții pe termen lung a problemei datoriei externe prin combinarea unei politici fiscale riguroase şi credibile cu restructurarea datoriei externe.	Semnarea în 2006 a Procesului-verbal cu creditorii bilaterali – membrii Clubului de la Paris privind restructurarea datoriei externe a Guvernului.	Conform Procesului-verbal semnat s-a consolidat suma de circa 150 mil. USD din datoriile contractate de Republica Moldova până la 31 decembrie 2000.	Capacitatea autorităților publice centrale și locale de prognozare a veniturilor.	4 – progres înalt
Adoptarea Cadrului de Cheltuieli pe Termen Mediu (CCTM) pentru perioada 2004-2006, integrând bugetul central, bugetele autorităților publice locale, bugetul asigurărilor sociale, fondurile extrabugetare, precum şi asistența financiară externă. CCTM urmează a fi bazat pe pronosticuri macroeconomice raționale şi va fi în concordanță cu SCERS şi cu programele care vor fi convenite cu IFI. Adițional trebuie monitorizate atent obligațiile contingentare.	- Din 2005 a început procesul de elaborare a CCTM la nivelul câtorva unități administrativ teritoriale. - În 2013, Ministerul Finanțelor a început elaborarea Cadrului bugetar pe termen mediu 2014-2016, în colaborare cu alte autorități publice, partenerii sociali, asociațiile reprezentanților autorităților locale, organizațiile societății civile, agenții mediului de afaceri şi alte părți interesate.	Îmbunătățirea coordonării între actorii implicați și creșterea transparenței privind procesul bugetar.	- Capacități tehnice limitate privind prognozarea indicatorilor macroeconomici și, în special, a veniturilor fiscale, ceea ce afectează planificarea și determină revizuiri repetate a Legii bugetului de stat. - Deseori, CCTM nu este sincronizat în totalitate cu alte documente de planificare strategică.	4 – progres înalt
Realizarea progreselor în reducerea poverii excesive a datoriei de stat, în particular a celei externe.	- În 2007 a intrat în vigoare Legea cu privire la datoria publică, garanțiile de stat şi recreditarea de stat. - Elaborarea conceptului Managementului datoriei de stat pe termen mediu pentru anii 2012-2014.	Reducerea ponderii datoriei de stat în PIB de la 34,8% în 2005 la 22,4% în 2012.	Deși datoria de stat internă reprezintă doar circa 30% din soldul total al datoriei de stat, cheltuielile din bugetul de stat pentru întreținerea acesteia constituie circa 73,5% din total cheltuieli legate de serviciul datoriei de stat (conform situației din 2012).	4 – progres înalt

Implementarea măsurilor concrete întru sporirea eficientizării, transparenței şi responsabilității în administrarea cheltuielilor publice, consultând experții IFI şi ai UE. În particular, amplificarea impactului cheltuielilor sociale asupra nivelului sărăciei. Implementarea măsurilor vizând colectarea impozitelor şi extinderea bazei impozabile, în particular prin eliminarea graduală a scutirilor fiscale.	- Pe parcursul anului 2006 a fost efectuat Studiul privind posibilitatea reformării sistemului fiscal şi extinderii bazei impozabile, în special prin eliminarea treptată a facilităților fi scale. - Lansarea în 2011 a bazei de date a cheltuielilor publice în cadrul proiectului BOOST de către Ministerul Finanțelor cu suportul Băncii Mondiale. - Lansarea în 2008 în calitate de proiect pilot și extinderea în 2009 a programului de transfer a prestațiilor financiare (Ajutor Social) pentru familiile cu venituri modeste. - Au fost eliminate o serie de scutiri fiscale, în special legate de plățile TVA. - Reintroducerea în 2012 a impozitului pe venitul agenților economici în mărime de 12% pentru persoanele juridice, 7%/18% - pentru întreprinzătorii individuali și 7% pentru gospodăriile țărănești, cu anularea tuturor facilităților fiscale generale şi individuale, exceptând cele garantate pentru o perioadă de timp concretă: zonele economice libere, dobânzile la depozite bancare şi valori mobiliare corporative sub formă de obligațiuni. - Introducerea impozitului simplificat unic pe venitul obținut din activitatea de întreprinzător de către agenții economici – non-contribuabili ai TVA, în mărime de 3% din veniturile obținute din activitatea operațională. - Anularea scutiri de taxa vamală a mărfurilor importate de către rezidenții parcurilor ştiințifico-tehnologice şi rezidenții incubatoarelor de inovare. - Anularea scutirii de taxa vamală pentru utilajul tehnologic, echipamentul, instalațiile şi mijloacele circulante importate de către organizațiile din sfera ştiinței şi inovării, acreditate de Consiliul Național pentru Acreditare şi Atestare, pentru activitatea din sfera ştiinței şi inovării.	Conform unui studiu al Băncii Mondiale, în 2010, circa 86,4% din beneficii plătite în cadrul programului (Ajutor Social) au plecat la cei din cea mai săracă din populație.	- Granturile externe continuă să joace un rol important în formarea bugetului de stat, cu o pondere de 7,6% din total venituri (2012). - Majoritatea îndemnizațiilor plătite în cadrul sistemului de protecție socială rămân a fi sub forma compensațiilor nominative, care sunt alocate în baza categoriilor de populație și nu a veniturilor acestora. - În pofida eliminării mai multor scutiri fiscale, conform Codului Fiscal, Ministerul Economiei aprobă periodic o listă a întreprinderilor industriei ușoare prestatoare de servicii care beneficiază de cota zero TVA. - O serie de facilități au fost atribuite producătorilor agricoli în urma extinderii normei ce ține de neaplicarea TVA pentru toată producția agricolă primară produsă și livrată pe teritoriul țării la un preț mai mic decât costul acesteia. - Au fost menținute scutirile de taxele vamale a mărfurilor, serviciilor introduse/scoase în/din ZEL din/pe restul teritoriului vamal al Republicii Moldova, cât şi a mijloacelor fixe destinate includerii în capitalul statutar, ceea ce distorsionează mediul concurențial prin dezavantajarea nerezidenților ZEL-urilor. - Baza de date a cheltuielilor publice din cadrul proiectului BOOST este actualizată cu întârziere, iar utilizarea acesteia este relativ complicată.	3 – progres moderat

Stabilirea procedurilor pentru detectarea, soluționarea şi urmărirea cazurilor de fraude (suspectate) şi altor iregularități ce afectează fondurile naționale şi internaționale.	- Adoptarea în 2008 a noii Legi a Curții de Conturi. - Efectuarea controalelor periodice de audit privind utilizarea banilor publici alocați în diverse fonduri bugetare și extra-bugetare.	În rezultatul verificărilor la entitățile auditate, Curtea de Conturi în fiecare an depistează prejudicii materiale de milioane de lei. Spre exemplu, în 2011, valoarea prejudiciilor materiale cauzate de utilizarea ineficientă a banilor publici a fost de circa 375 milioane de lei[166].	Majoritatea recomandărilor Curții de Conturi nu sunt executate de entitățile auditate. În 2011, rata de neexecutare a fost de circa 56,4%.	3 – progres moderat
Asigurarea compatibilității depline a SCERS cu CCTM, fapt ce garantează durabilitatea fiscală.	În CCTM s-a ținut cont de prioritățile din SCERS, pentru sectoarele prioritare fiind alocată partea majoră a veniturilor publice totale. Însă, compatibilitatea deplină nu a fost atinsă. CBTM pentru anii 2013-2015 stipulează expres necesitatea concentrării resurselor disponibile preponderent pentru susținerea priorităților majore ale Strategiei Naționale de Dezvoltare „Moldova 2020”.	Impactul nu este unul semnificativ. Problemele legate de planificarea și prioretizarea cheltuielilor bugetare persistă.	CBTM pentru 2013-2015 nu a fost sincronizat în totalitate cu SND „Moldova 2020”. În particular, ponderea cheltuielilor publice pentru activități economice în total cheltuieli este planificată să diminueze de la 15,6% în 2013 la 14,2% în 2015. Totodată, înclinația socială a bugetului urmează să crească de la 36,4% în 2015 la 37,9% în 2015. Aceasta vine în contradicție cu obiectivul raționalizării cheltuielilor sociale și dezvoltării unui model de creștere economică bazat pe investiții.	3,5 – progres moderat
Economia de piață funcțională: Progres moderat (3,1 puncte din 5 maxim)				
(20) Perfecționarea economiei de piață funcționale şi a climatului de afaceri prin intermediul unor reforme structurale adecvate, orientate în acelaşi timp şi spre obținerea transparenței şi previzibilității condițiilor de desfăşurare a afacerilor.				
Progres înalt (3,7 puncte din 5 maxim)				

[166] R. Romaniuc (2012): „Despre cum se pierd banii publici: monitorizarea îndeplinirii recomandărilor Curții de Conturi pe anul 2011”, Expert-Grup

Implementarea măsurilor întru îmbunătățirea convergenței în domeniile cheie ale legislației RM cu legislația UE, în particular în sectoarele identificate în prezentul Plan de Acțiuni. Elaborarea unui program de lucru în contextul reformei regulatorii în baza (1) listei de acțiuni ce urmează a fi realizate şi legislației ce urmează a fi examinată după ordinea de priorități, şi (2) identificării instituțiilor responsabile şi a unor termene realistice pentru implementarea acestor acțiuni, susținute de resurse financiare şi umane adecvate şi instruirea acestora, precum şi a structurilor care să asigure coordonarea între diferite autorități administrative implicate.	- În februarie 2007 a fost aprobată Strategia de reformă a cadrului de reglementare de stat a activității de întreprinzător şi Planul de implementare a Strategiei. În conformitate cu Planul de implementare a fost adoptată Legea cu privire la societățile cu răspundere limitată şi a fost modificată legea privind societățile pe acțiuni. - A intrat în vigoare la 1 ianuarie 2008 legea cu privire la principiile de bază de reglementare a activității de întreprinzător. - Începând cu 2008 au fost adoptate o serie de legi în corespundere cu prevederile legislației UE (ex: Legea Contabilității, Legea privind activitatea de audit, Legea privind reglementarea valutară, o nouă lege cu privire la telecomunicații, Legea cu privire la parcurile industriale). - Adoptarea în 2012 a Legii concurenței și a Legii privind ajutorul de stat, fiind în corespundere cu directivele europene.	Îmbunătățirea poziției Moldovei în ratingul Doing Business de la 103 în 2008 la 83 în 2013. Dinamica respectivă a fost determinată preponderent de simplificarea procedurilor de inițiere a afacerilor, înregistrării proprietății, administrării fiscale și diminuării costului privind comerțul transfrontalier.	- Termenele de implementare a reformei regulatorii au fost depăşite în mod repetat. - Întârzierea implementării „ghişeului unic” - Imperfecțiunile sistemului de achiziții publice relevă slăbiciunile climatului investițional moldovenesc şi creează probleme majore în relațiile cu finanțatorii.	4 – progres înalt

Asigurarea funcționalității depline a organismelor principale de reglementare. Elaborarea unui program de măsuri „flanking", incluzând standarde îmbunătățite de elaborare a actelor normative şi a regulamentelor, asigurând funcționarea adecvată a organismelor de reglementare şi urmărind implementarea măsurilor.	- Aprobarea regulamentelor de funcționare a Agenției Naționale pentru Reglementare în Comunicații Electronice și Tehnologia Informației și Agenției Naționale (ANCERTI) pentru Reglementare în Energetică (ANRE), în 2008. - În 2008 a fost creată Agenția Națională Transport Auto (ANTA). - În 2012 a fost adoptată Legea Concurenței, conform căreia, până la finele anului respectiv ANPC urma să se restructureze în Consiliul Concurenței și care va purta răspundere în fața Parlamentului.	Impactul nu poate fi evaluat la etapa curentă.	- ANCERTI, ANRE și ANTA sunt independente instituțional și financiar de Guvern și, respectiv, sunt expuse influențelor politice. Aceasta subminează esențial eficiența activității acestor importante agenții de reglementare. - Nu există careva standarde îmbunătățite de elaborare a actelor normative şi a regulamentelor.	3 – progres moderat
Optimizarea cerințelor administrative pentru companii (aprobarea cadrului juridic relevant; implementarea; simplificarea schemei de raportare şi a obligațiilor administrative; limitarea la minim a numărului de licențe şi permise necesare pentru inițierea activităților economice)	- Adoptarea Legii privind înregistrarea de stat a persoanelor juridice şi întreprinzătorilor individuali. - Modificarea Legii privind societățile pe acțiuni şi adoptarea legii noi privind societățile cu răspundere limitată. - Modificarea Legii cu privire la licențierea unor genuri de activitate. - Aprobarea principiul „ghişeului unic" în activitatea Camerei de Licențiere. - Adoptarea Legii privind reglementarea prin licențiere a activității de întreprinzător.	Conform indicelui Doing Business calculat pentru perioada 2005-2013, numărul procedurilor necesare inițierii unei afaceri a diminuat de la 10 la 7, timpul necesar de perfectare a acestora a diminuat de la 30 la 9 zile, iar costul a scăzut de la 18,6% la 5,7% din venitul pe cap de locuitor.	- O problemă majoră rămâne procedurile anevoioase de insolvență: durata medie a procedurilor respective este de circa 2,8 ani și nu s-a schimbat în perioada analizată. - Obținerea permiselor de construcții, la fel, a rămas una foarte dificilă și birocratică: numărul procedurilor a rămas neschimbat în perioada analizată, fiind cu mult mai mare față de țările din Europa de est și Asia centrală (26 în comparație cu 19).	3,5 – progres moderat

Examinarea şi implementarea celor mai bune practici privind consultarea şi notificarea agenţilor economici cu referire la noile măsuri de reglementare (transparenţa) şi asigurarea unei perioade suficiente de timp necesare pentru adaptarea la aceste noi regulamente ale desfăşurării afacerilor (previzibilitatea). Dezvoltarea dialogului cu investitori şi antreprenori privind modalităţile de îmbunătăţire a climatului de afaceri.	- Adoptarea în 2008 a Legii privind transparenţa în procesul decizional şi emiterea ordinului privind asigurarea transparenţei în procesul decizional în cadrul Ministerul Economiei. - În 2010 a fost creat Consiliul Consultativ pe lângă Ministerul Economiei care include reprezentanţi ai autorităţilor publice, societăţii civile şi mediului de afaceri. Consiliu similar a fost creat şi pe lângă Ministerul Finanţelor.	Ministerul Economiei, Ministerul Finanţelor, precum şi Banca Naţională a Moldovei prezintă periodic pentru consultare publică proiectele de legi sau de decizii care urmează a fi discutate cu părţile implicate.	- Deseori, procesul consultărilor este pur formal, iar majoritatea sugestiilor mediului de afaceri şi a altor actori implicaţi nu sunt luate în consideraţie. - Întreprinderile mici participă foarte rar la consultări, nefiind interesate de acest proces din cauza lipsei de încredere că sugestiile acestora vor fi luate în consideraţie de Guvern.	4 – progres înalt
Crearea unui mediu de afaceri potrivit pentru societăţi, de ex. adoptarea şi implementarea legislaţiei privind concurenţa eficientă şi falimentul.	- În 2012 a fost adoptată noua Lege a Concurenţei, conform căreia, până la finele anului respectiv ANPC urma să se restructureze în Consiliul Concurenţei şi care va purta răspundere în faţa Parlamentului. - În 2012 a fost adoptată noua Lege a insolvabilităţii.	Impactul nu poate fi evaluat la etapa curentă.	- Termenii de „poziţie dominantă” şi „concurenţă neloială” au obţinut o definiţie mai puţin exactă şi, respectiv, mai interpretativă, în raport cu vechea lege cu privire la concurenţă.	4 – progres înalt
(21) Implementarea programului de privatizare, în special axându-se asupra privatizării la scară extraordinar de largă drept prioritate şi a celei a sectorului energetic *Progres moderat (2,5 puncte din 5 maxim)*				

Continuarea îmbunătățirii interferenței între sectorul privat şi sectorul public în conformitate cu recomandările Băncii Mondiale.	- În 2007 a fost adoptată Legea privind achizițiile publice. - În 2008 a fost adoptată Legea cu privire la parteneriatul public-privat.	Impactul nu poate fi evaluat la etapa curentă.	- Deși, Legea cu privire la achiziții stipulează principiul nediscriminării, Regulamentul cu privire la achiziția bunurilor şi serviciilor prin cererea ofertelor de prețuri (p. 13) avantajează producătorul autohton. - Implementarea Legii cu privire la parteneriatul public-privat este complicată din cauza lipsei actelor de reglementare secundare aprobate la nivel de Guvern.	2 – progres modest
Accelerarea şi majorarea transparenței programului de privatizare, axându-se în special asupra privatizării la scară largă în sectoarele cheie.	- Aprobarea în 2007 a Legii privind administrarea şi deetatizarea proprietății publice.	- În perioada 2008-2012 au fost privatizate bunuri publice în valoare de circa 2,5 miliarde de lei (conform încasărilor în bugetul de stat).	- Legea privind administrarea şi deetatizarea patrimoniului public cuprinde o listă de 179 de bunuri nepasibile de privatizare, în care se includ şi S.A. „Rețelele Electrice de Distribuție Nord", S.A. „Rețelele Electrice de Distribuție Nord-Vest", S.A. „Centrala Electrică de Termoficare Nord", „S.A. Centrala Electrică de Termoficare nr.1" şi S.A. „Centrala Electrică de Termoficare nr.2" din Chişinău, în timp ce Strategia Energetică a Republicii Moldova până în anul 2020 prevede că rețelele de distribuție care se află în proprietatea statului urmează a fi privatizate.	3 – progres moderat
Dezvoltarea rurală și regională: Progres moderat (2,5 puncte din 5 maxim) ***(22) Promovarea dezvoltării regionale echilibrate; reducerea diferențelor economice şi sociale între diferite regiuni din țară***				

Implementarea măsurilor privind dezvoltarea regională şi rurală, luând drept bază abordarea prevăzută în SCERS şi utilizând o abordare integrată, bazată pe rezultatele activităţii anterioare a donatorilor în ţară, precum şi cele mai bune practici ale UE.	- Au fost constituite Regiunile de Dezvoltare; - Au fost adoptate Strategiile Naţionale şi Regionale de Dezvoltare Regională. În 2012 Strategiile au fost revizuite şi actualizate; - A fost creată infrastructura instituţională pentru promovarea dezvoltării regionale (Agenţiile de Dezvoltare Regionale, Consiliile Regionale pentru Dezvoltare, Consiliul Naţional de Coordonare a Dezvoltării Regionale); - A fost instituit Fondul Naţional pentru Dezvoltare Regională şi a fost stabilit nivelul minim de finanţare (1% din veniturile bugetului de stat); - Au fost finanţate proiecte de dezvoltare regională (20 în 2012, inclusiv 11 noi);	Impactul măsurilor adoptate este încă modest. Exodul populaţiei din mediul rural continuă (70% din emigranţii peste hotare sunt din mediul rural). Activitatea economică rămâne, în continuare, puternic polarizată pe municipiul Chişinău, iar unii indicatori importanţi (cum ar fi investiţiile de capital), chiar cunosc o polarizare şi mai puternică decât în mijlocul anilor 2000.	- Dezvoltarea regională şi rurală nu este încă un element integrat în politicile guvernului; - Sunt aprobate, în special, proiecte de scară mică, care nu au impact major asupra atragerii investiţiilor private; - Dezvoltarea rurală nu este văzută ca prioritate şi promovată de nici o autoritate de politici; - Reforma descentralizării avansează foarte lent, cu impact negativ asupra dezvoltării regionale şi locale; - Nu sunt promovate practicile de cooperare inter-municipală pentru rezolvarea problemelor de dezvoltare locală şi regională; - Nu sunt pe deplin valorificate posibilităţile de atragere a resurselor externe pentru dezvoltarea regională şi locală;	3 – Progres moderat
Elaborarea planului şi luarea de măsuri specifice în vederea promovării creşterii Întreprinderilor Mici şi Mijlocii (IMM) în regiuni şi în spaţiul rural.	- Au fost adoptate: Strategia de susţinere a IMM-urilor pentru 2006-2008, Programul de Stat de susţinere a dezvoltării IMM-urilor pentru anii 2009-2011 şi Strategia de dezvoltare a sectorului IMM pentru anii 2012-2020; - Abia în Strategia de dezvoltare a sectorului IMM pentru anii 2012-2020 a fost inclusă prioritatea specifică de promovare a dezvoltării IMM-urilor în regiuni şi mediul rural şi au fost identificate instrumentele de implementare.	Numărul de IMM-uri în mediul rural şi în regiuni a crescut considerabil în 2005-2011 (circa 44%, faţă de 47% în mun. Chişinău). Aceasta însă nu este rezultatul politicilor de suport din partea statului. Mai mult decât atât, în aceeaşi perioadă, numărul de angajaţi în IMM-uri a scăzut cu 18% (în Chişinău a crescut cu 4%), vorbind despre o pondere mare a activităţii informale. Majoritatea IMM-urilor create în mediul rural sunt în sfera comerţului. Intensificare emigrării populaţiei din regiuni şi mediul rural este cel mai consistent indicator care vorbeşte despre rolul limitat al IMM-urilor în oferirea de alternative emigrării.	- Din bugetul de stat nu a fost acordată în această perioadă susţinere pentru IMM-urile din regiuni şi mediul rural. Practic, toate programele de suport au fost implementate pe baza resurselor donatorilor. - Informarea insuficientă a IMM-urilor rurale şi regionale despre programele de stat pentru susţinerea businessului; - Subdezvoltarea infrastructurii regionale şi locale de suport a businessului; - Persistenţa presiunii administrative excesive, generatoare de plăţi informale din partea IMM-urilor pentru reprezentanţii autorităţilor statului;	2 – progres modest.

Politica socială şi de ocupare a forței de muncă: Progres moderat (3 puncte din 5 maxim)

(23) Consolidarea dialogului şi a cooperării în sectorul social. Asigurarea unei armonizări a standardelor şi a practicilor în domeniul social şi a politicii de ocupare a forței de muncă din țară cu standardele şi practicile UE

Implicarea în dialog pe marginea politicii de ocupare a forței de muncă şi a celei din sectorul social în vederea elaborării unei analize şi evaluări a situației curente şi pentru identificarea problemelor cheie şi a soluțiilor posibile în cadrul acestor politici (dialogul social şi civil, sănătatea şi securitatea la locul de muncă, echitatea genurilor, dreptul muncii, politica de ocupare a forței de muncă, protecția socială şi includerea) mişcându-se gradual către standardele UE în acest sector.	- Adoptarea în 2006 a Legii privind organizarea și funcționarea Comisiei naționale pentru consultări și negocieri colective, a comisiilor pentru consultări și negocieri colective la nivel de ramură și la nivel teritorial. - Adoptarea în 2006 a Legii cu privire la asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați. - Adoptarea în 2008 a Legii securității și sănătății în muncă. - Aprobarea Planului național "Promovarea egalității genurilor în societate pentru perioada 2006-2009". - Aprobarea în 2007 a Strategiei Naționale privind Politicile de Ocupare a Forței de Muncă în Republica Moldova pe perioada 2007-2015. - Adoptarea în 2009 a Strategiei pentru modernizarea Agenției pentru ocuparea forței de muncă pe perioada 2009-2015. - Adoptarea în 2008 a Strategiei de dezvoltare a dialogului social pe piața muncii în cadrul sistemului Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă pentru anii 2008-2010.	- În perioada 2005-2012 rata de ocupare s-a aflat în declin continuu, diminuând de la 45,4% la 38,4%. Mai mult decât atât, discrepanța dintre ratele de ocupare la bărbați și femei a crescut de la 46% și 44,8% în 2005 la 40,6% și 36,5% în 2012. - A crescut performanța ANOFM în procesul de plasare a șomerilor în câmpul muncii: dacă în 2010, doar 18% din șomerii înregistrați obțineau un loc de muncă, atunci în 2012 această pondere a crescut la 30,3%. Totuși, această creștere s-a datorat preponderent diminuării numărului de șomeri înregistrați la Agenție tocmai cu 30.145 persoane, în timp ce numărul șomerilor plasați în câmpul muncii în perioada 2010-2012 a crescut doar cu 6%.	- Legea cu privire la sănătatea şi securitatea de muncă a fost promulgată cu întârziere. - Practicile de salarizare și angajare informală în câmpul muncii persistă. - Numărul accidentelor la locul de muncă este în permanentă creștere. În 2012 au fost înregistrate circa 100 astfel de accidente, dintre care 30 s-au soldat cu decesul persoanelor. - Resursele alocate pentru realizarea Planului pentru promovarea egalității genurilor sunt infime. - Dialogul între autorități şi companiile private privind legislația care reglementează raporturile de muncă, în special pe salarizare şi asigurări sociale este destul de anemic.	3 - Progres moderat

Relații comerciale: progres moderat (3,3 puncte din 5 maxim)

(25) Promovarea capacităților de export ale Moldovei şi diversificarea exportului mărfurilor

Progres moderat (3,3 puncte din 5 maxim)

Îndeplinirea în totalitate a angajamentelor asumate de Moldova în cadrul titlului III al APC şi îndeplinirea tuturor obligaţiilor legate de statutul de membru al Organizaţiei Mondiale a Comerţului (OMC).	- Aprobarea în 2011 a Planului de Acţiuni privind eliminarea barierelor netarifare din calea comerţului. - Elaborarea în 2011 de către Ministerul Finanţelor a unui studiu privind taxele la procedurile vamale pentru a fi aliniate la cerinţele OMC. - Aprobarea Legii nr.325-XVI care vizează îndeplinirea angajamentelor în ceea ce priveşte tarifele vamale şi iniţierea Programului naţional de elaborare a reglementărilor tehnice.	- În perioada 2005-2012, volumul comerţului exterior al Republicii Moldova a crescut de circa 2,2 ori. - Per ansamblu, derogările de la angajamentele asumate împiedică atragerea investiţiilor străine directe şi reduc competitivitatea companiilor moldoveneşti.	- Există multe devieri de la respectarea angajamentelor. Astfel, multe regulamente nu sunt publicate în Monitorul Oficial sau vin în contradicţie directă cu legislaţia naţională şi Acordul VAL (de exemplu, HG 870 cu privire la monitorizarea tranzacţiilor comerciale de import, Ordinul Serviciului Vamal nr.361 din 25.09.2007 etc.). - Se aplică tarife vamale şi măsuri de salvgardare cu unele abateri de la prevederile Acordului OMC privind salvgardarea, de multe ori se aplică scutire de taxe ce nu se încadrează în angajamentele în cauză, iar OMC nu a fost notificată asupra tuturor deciziilor relevante luate de autorităţi.	3,5 – progres moderat
Eliminarea graduală a licenţelor care nu sunt în conformitate cu obligaţiile Moldovei faţă de OMC şi în cadrul APC şi managementul lor transparent.	Aprobarea modificărilor la Legea privind reglementarea prin licenţiere a activităţii de întreprinzător, prin care a fost redus numărul genurilor şi sub-genurilor de activitate supus reglementării prin licenţiere, de la 37 la 32 ce ţin de competenţa Camerei de Licenţiere.	Numărul procedurilor necesare iniţierii unei afaceri, conform indicatorului „Doring Business” a diminuat de la 10 în 2005 la 7 în 2013, iar timpul necesar perfectării actelor s-a redus de la 30 la 9 zile.	Numărul genurilor de activitate supuse licenţierii continuă să fie prea mare, iar principiile după care unele genuri de activitate sunt supuse licenţierii sunt neclare.	3 – progres moderat
Depunerea eforturilor pentru sporirea transparenţei în aplicarea măsurilor regulatorii.	- Adoptarea în 2008 a Legii privind transparenţa în procesul decizional şi emiterea ordinului privind asigurarea transparenţei în procesul decizional în cadrul Ministerul Economiei. - În 2010 a fost creat Consiliul Consultativ pe lângă Ministerul Economiei care include reprezentanţi ai autorităţilor publice, societăţii civile şi mediului de afaceri. Consiliu similar a fost creat şi pe lângă Ministerul Finanţelor.	În 2012, Ministerul Economiei a desfăşurat 140 de întruniri consultative (audieri publice, dezbateri, şedinţe ale grupurilor de lucru etc.), şi a supus consultărilor publice 129 de proiecte de decizii (18% din numărul total de proiecte de decizii elaborate).	Majoritatea proiectelor de decizii ale autorităţilor încă nu sunt supuse consultărilor cu publicul. Totodată, multe decizii cu caracter regulator nu se publică.	2,5 – progres modest

Promovarea Grupurilor sectoriale de producători pentru acțiuni comune în promovarea exporturilor pe pieţele externe, astfel precum este prevăzut în programul Organizației de promovare a exportului din Moldova (MIEPO)	Desfășurarea de către sau în parteneriat cu MIEPO a diverselor expoziții, foruri investiționale și evenimente similare în țară și peste hotare cu participarea companiilor locale și străine.	Impactul este dificil de estimat.	- MIEPO dispune de capacități instituționale foarte limitate, ceea ce împiedică atingerea obiectivelor sale. - Activitatea MIEPO se bazează preponderent pe organizarea de expoziții, prezentări sau foruri, puțină atenție fiind acordată pe facilitarea comunicării cu mediul de afaceri, promovarea unor modificări legislative etc. - Pagina electronică a MIEPO funcționează deficient și este incompletă. Nu sunt publicate rapoarte de activitate a organizației.	1,5 – progres modest
Asigurarea controlului eficient al originii mărfurilor pentru a putea beneficia completamente de Sistemului Generalizat de Preferințe.	- Punerea în aplicare a sistemelor informaționale „SICOM” şi „SPECIMEN”, care se integrează în sistemul informațional „ACYCUDA World”. - Oficializarea noului cadru comercial dintre Uniunea Europeană şi Republica Moldova prin acordarea Preferințelor Comerciale Autonome ce au intrat în vigoare la data de 1 martie 2008.	- Periodic sunt organizate inspecții privind corectitudinea stabilirii regulilor de origine. - În perioada 2008-2012 (de când au fost acordate Preferințele Comerciale Autonome), exporturile Moldovei spre UE au crescut cu 24,6%.	- Republica Moldova continuă să nu fie capabilă să beneficieze de preferințele comerciale autonome pentru exporturile de origine animală din cauza nerespectării standardelor comunitare în acest domeniu (ca urmare a progresului lent înregistrat în adoptarea normelor sanitare şi fitosanitare europene). - Verificarea respectării regulilor de origine este extrem de dificilă în regiunea transnistreană, fapt ce constituie o problemă esențială în procesul negocierilor pentru constituirea potențialei Zone de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător.	5 – progres foarte înalt

Perfecționarea cadrului instituțional şi a procedurilor de control ale originii mărfurilor prin consolidarea serviciului vamal şi revizuirea divizării competențelor acestuia în eliberarea şi controlul certificatelor de origine preferențiale şi nepreferențiale cu cele ale Camerei de Comerț şi Industrie, în vederea creării unei baze solide pentru un eventual regim preferențial de comerț asimetric.	- A fost efectuat transferul competențelor pentru eliberarea certificatelor de circulație EUR.1 necesare exporturilor mărfurilor moldoveneşti pe piața comunitară și a certificatelor CT-1 pentru exporturile în țările CSI către Serviciul Vamal de la Camera de Comerț şi Industrie.	- Îndeplinirea obligației privind un potențial Acord de comerț liber cu UE.	- Comunicarea dintre Ministerul Economiei și Serviciul Vamal este, deseori, deficientă și chiar tensionată. - Verificarea respectării regulilor de origine este extrem de dificilă în regiunea transnistreană, fapt ce constituie o problemă esențială în procesul negocierilor pentru constituirea potențialei Zone de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător.	4 – progres înalt
Serviciul vamal: Progres moderat (3,1 puncte din 5 maxim) ***(26) Implementarea legislației vamale aliniate standardelor internaționale şi UE*** *Progres moderat (3,3 puncte din 5 maxim)*				

Implementarea prevederilor Codului Vamal şi a celor referitoare la controlul vamal al precursorilor, bunurilor contrafăcute şi piratate, bunurilor cu dublă destinaţie şi bunurilor culturale.	- În Codul Vamal a fost introdusă noţiunea de „mărfuri contrafăcute” (anul 2008) şi au fost stabilite măsurile pentru contracararea fluxurilor de mărfuri contrafăcute şi opere pirat; - În sistemul de indicatori de performanţă a Serviciului Vamal a fost introdus indicatorul „cazuri de reţinere a mărfurilor suspecte a fi contrafăcute / opere-pirat”, a fost determinat nivelul de referinţă (anul 2011) şi au fost stabilite ţinte pentru 2012-2014; - În conformitate cu modificările la legea nr. 382 din 06/05/1999 cu privire la circulaţia substanţelor narcotice şi psihotrope şi a precursorilor, adoptate în 2011, în documentele fiscale, inclusiv în declaraţiile vamale cu privire la marfă şi mijloacele de transport se indică denumirea substanţelor narcotice şi psihotrope şi a precursorilor supuşi controlului, cantitatea de substanţă exportată, denumirea şi adresa exportatorului, importatorului şi destinatarului mărfii. - Prin legea nr. 141 din 21/06/2007 a fost ratificată Convenţia asupra măsurilor ce urmează a fi luate pentru interzicerea şi împiedicarea operaţiunilor ilicite de import, export şi transfer de proprietate al bunurilor culturale adoptată la Paris la 14 noiembrie 1970.	În anul 2011 au fost înregistrate 26 de reţineri vamale a mărfurilor suspecte a fi contrafăcute /opere-pirat, în 2012 – 135 cazuri (de peste două ori mai mult decât ţinta anuală stabilită).	- Deficitul de resurse umane de înaltă calificare în domeniile vizate de această acţiune în Serviciul Vamal. - Subdezvoltarea sistemelor informaţionale ale Serviciului Vamal şi inter-operabilitatea redusă cu sistemele informaţionale ale altor servicii şi autorităţi.	3 – progres moderat

Adoptarea şi racordarea deplină la Sistemul Armonizat existent, în vederea adoptării Nomenclatorului Combinat.	- La 1 ianuarie 2006 în Republica Moldova a intrat în vigoare Convenția internațională privind Sistemul Armonizat de descriere şi codificare a mărfurilor (Legea nr. 112-XV din 22 aprilie 2004, publicată în Monitorul Oficial Nr.077 din 14.05.2004). - Nomenclatorul mărfurilor al Republicii Moldova a fost revizuit în conformitate cu Sistemul Armonizat de codificare şi descriere a mărfurilor 2007 şi aprobat prin HG 1525 din 29.12.2007, care a intrat în vigoare începând cu 1 ianuarie 2008. - În 2012 a fost elaborat proiectul Legii pentru aprobarea Nomenclaturii Combinate a mărfurilor a Republicii Moldova.	Statistica comerțului externe este integral conformă standardelor aplicate de UE. Primele şase semne din poziția tarifară a Nomenclatorului Mărfurilor corespund totalmente cu Sistemul Armonizat (HS-2007), 6 semne plus al 7 şi al 8-lea semn corespund cu Nomenclatorul Combinat al Uniunii Europene, al 9-lea semn prezintă detalierea națională a mărfurilor.	- Nu au fost identificate probleme semnificative.	5 – progres foarte înalt.

Implementarea principiului controlului vamal în baza analizei riscurilor şi crearea cadrului instituțional necesar.	- În noiembrie 2005, Guvernul a aprobat Concepția sistemului de administrare a riscurilor în Serviciul Vamal. - Din iulie 2006 în procesul de vămuire a mărfurilor se implementează sistemul de selectivitate a încărcăturilor cu împărțirea fluxului de declarații vamale pe culoarele: „roşu”, „galben” şi „verde”. - În 2007 a fost implementat SIIV ASYCUDA World - un instrument esențial pentru optimizarea şi facilitarea comerțului exterior al țării. - În decembrie 2012 a fost aprobat Ordinul Serviciului Vamal nr.521 cu privire la procedurile simplificate de vămuire.	Comparativ cu anul 2005, s-au îmbunătățit esențial o serie de indicatori de performanță ai Serviciului Vamal. În 2012, timpul mediu de traversare a frontierei pe direcția intrare în posturile vamale de frontieră a constituit 21 minute și 19 minute la ieşire, față de media de 65-70 minute în 2005. Însă timpul necesar pentru a parcurge procedurile vamale la terminalele interne nu s-ar redus esențial. Ponderea operațiunilor de import/export, supusă controlului fizic conform sistemului selectivității în Asycuda World s-a menținut la nivelul 10% la import (20% în 2009), și 5% la export (15% în 2009). Prin coridorul „verde” de vămuire sunt direcționate circa 90% din exporturile moldovenești. Modificările adoptate încă nu au impact esențial asupra percepției că Serviciul Vamal este unul corupt.	- Concepția sistemului de administrare a riscurilor este deja depășită și trebuie ajustată. - Sunt încă insuficient de dezvoltate mecanismele de control din oficiu pe care le poate iniția Serviciul Vamal. - Este insuficient nivelul de instruire a personalului vamal. - Este încă destul de slabă cooperare cu alte autorități ale statului pentru gestionarea eficientă a riscurilor vamale. - Infrastructura fizică este completamente inadecvată pentru a asigura implementarea efectivă a principiului controlului bazat pe analiza riscurilor. - O problemă majoră constă în „ambuteiajele” create la punctele vamale din interiorul țării, în special la terminalul vamal Chișinău. - Serviciul Vamal raportează despre îmbunătățirea capacităților anti-fraudă, dar reținerile efectuate de Serviciul Vamal românesc demonstrează că lucrurile nu stau chiar atât de bine.	2 – progres modest.
(27) Ameliorarea funcționării serviciului vamal; simplificarea şi modernizarea procedurilor vamale la hotare şi în interiorul țării				
Progres moderat (3 puncte din 5 maxim)				

Consolidarea capacității administrative, în particular în vederea asigurării unui control eficient al origini mărfurilor, implementarea corectă a regulilor de determinare a valorii în vamă şi asigurarea administrației vamale cu suficientă expertiză de laborator internă şi externă, precum şi dotarea cu suficiente resurse tehnologice şi informaționale.	- Competențele pentru eliberarea certificatelor de origine au fost transferate integral de la Camera de Comerț și Industrie la Serviciul Vamal, în conformitate cu bunele practici internaționale; - În 2007 a fost adoptat ASYCUDA World - un instrument esențial pentru optimizarea şi facilitarea comerțului exterior al țării. - Unele birouri vamale au fost dotate cu echipament special modern necesar pentru depistarea fraudelor vamale.	Impactul cel mai important este că Republica Moldova a obținut, în urma reformelor instituționale întreprinse, posibilitatea de a exporta bunuri în UE în cadrul Preferințelor Comerciale Autonome. Odată cu acordarea PCA, Serviciul Vamal și-a extins activitatea și asupra firmelor transnistrene care exportă în UE. În perioada 2006-2012 s-a conturat o tendință de scădere a cazurilor de contrabanda identificate, de la 577 în 2006 la 201 cazuri în 2012.	- Determinarea valorii în vamă rămâne un subiect controversat, care dă naștere unor nemulțumiri din partea companiilor angajate în comerțul internațional vizavi de determinarea arbitrară a valorii în vamă; - Dotarea cu resurse informaționale nu s-a îmbunătățit esențial, rămânând una din cauzele principale care reduc capacitățile administrative. - În pofida scăderii numărului de cazuri de contrabandă identificate, fenomenul rămâne o problemă foarte serioasă.	3 – progres moderat.
Dezvoltarea principiului „ghişeului unic" pentru toate documentele ce țin de comerțul internațional şi controlul respectiv, pornind de la îmbunătățirea cooperării între serviciile vamale şi alte agenții ce activează la frontieră (ex. serviciul de grăniceri, poliția, serviciul veterinar).	- Prin legea nr.102 din 16/05/2008 au fost adoptate modificări la o serie de legi și care au asigurat trecerea către Serviciul Vamal al unor funcții care țineau anterior de serviciile specializate ale Ministerului Transporturilor, Ministerului Mediului, autorităților fitosanitare și sanitar-veterinare. - A fost adoptată Hotărârea de Guvern nr.1073 din 19/09/2008 cu privire la optimizarea modului de trecere a frontierei de stat de către mijloacele de transport auto cu mărfuri şi pasageri, modificarea şi abrogarea unor acte normative. - Prin Ordinul nr. 521 din 10/12/2012 a fost aprobat Regulamentul privind procedurile simplificate de vămuire.	În rezultatul acestor modificări, a fost esențial simplificată procedura de trecere a frontierei de stat. Au dispărut cozile imense, traficul a devenit mai fluid, au fost anihilate o serie de oportunități pentru corupție, deși multe au supraviețuit. Totodată, în mod curios, îndepărtarea de la frontieră a serviciilor fitosanitare și sanitar-veterinare a trezit nemulțumirea companiilor angajate în comerțul internațional, atât pe partea de exporturi, cât și importuri. Deocamdată, de procedurile simplificate de vămuire se bucură numai circa 50 de agenți economici „de încredere".	- Procedurile de control vamal încă rămâne destul de complicate, presupunând un număr mare de acte tipărite necesare pentru vămuire. - Capacitățile de cercetare şi expertiză a mărfurilor în scopuri vamale rămân extrem de limitate. - Încă nu este asigurat plenar schimbul de date în format electronic între autoritățile implicate în controlul exporturilor. - În societatea moldovenească persistă impresia că Serviciul Vamal rămâne corupt.	3 – progres moderat.

Crearea unui mecanism de asigurare a consultărilor / informărilor permanente a comunității de afaceri asupra reglementărilor şi procedurilor de export şi import.	- Prin Ordinul Serviciului Vamal nr.412 din 24/10/2007 a fost creat un Comitet Consultativ pe lângă Serviciul Vamal, care însă la modul practic nu a fost funcțional; - La 23/01/2013 a fost aprobat Regulamentul Comitetului Consultativ.	Comitetul nu a fost funcțional și nu a avut nici un rol în definirea politicilor și procedurilor vamale.	- Aparent, funcționalitatea Comitetului Consultativ este direct determinată de suportul acordat de donatori funcționării acestuia. Nu este clar dacă Serviciul Vamal vede o valoare foarte mare în dialogul cu comunitatea de afaceri.	2 – progres modest.
Adoptarea şi implementarea Codului privind etica vamală în baza standardelor internaționale (Declarația de la Arusha)	- La 27.07.2009 a fost adoptată Hotărârea de Guvern nr.456 cu privire la aprobarea Codului de conduită a colaboratorului vamal. Codul este integral bazat pe Declarația de la Arusha.	Dificil de evaluat. Nu a fost efectuată o analiză a impactului adoptării Codului privind etica vamală.	-	4 – progres înalt
Standardele, reglementările tehnice şi procedurile de evaluare a conformității (domenii armonizate): Progres moderat (3,2 puncte din 5 maxim) ***(28) Apropierea de practicile administrative şi legislative ale UE şi internaționale privind standardele, reglementările tehnice şi evaluarea conformității***				

Identificarea în comun a sectoarelor industriale prioritare în vederea aproximării legislației (şi o eventuală includere într-un Acord de Evaluare a Conformității şi Acceptare a Produselor Industriale, ACAA, cu mențiunea ca toate condițiile să fie acceptate şi îndeplinite), inclusiv prin consultări cu producătorii şi exportatorii. Continuarea revizuirii standardelor moldoveneşti existente, cu înlăturarea elementelor obligatorii şi armonizarea lor cu standardele internaționale şi europene.	- În 2006, Guvernul a aprobat Concepția infrastructurii calității în Republica Moldova, însoțită de un Plan de acțiuni pentru implementarea Concepției. - În 2012 a fost elaborată Strategia Sectorială de cheltuieli în domeniul infrastructurii calității şi protecției consumatorilor pentru perioada 2013-2015. Aceasta prevede acțiunile și costurile necesare pentru reformarea sistemului de infrastructură a calității în 5 sectoare: sistemul național de standardizare, metrologie, acreditare, protecția consumatorilor şi securitatea industrială - Au fost adoptate o serie de strategii sectoriale: Strategia de dezvoltare a industriei 2006-2015; Strategia de dezvoltare a sectorului agroalimentar 2006-2015; Strategia energetică 2007-2020. - Cu scopul actualizării Legii cu privire la standardizare, a fost adoptată Legea nr. 32 din 06.03.2012 pentru modificarea şi completarea Legii nr.590-XIII din 22.09.1995 cu privire la standardizare.	Majoritatea acțiunilor au fost implementate recent. Prin urmare, impactul la moment este dificil de estimat.	- Moldova nu a aderat la Acordul privind evaluarea conformității şi Acceptarea Produselor Industriale (ACAA). Setul de măsuri menite să reformeze sistemul de infrastructură a calității, aprobat de Guvern în 2012, urmează să faciliteze abia începerea negocierilor pe marginea aderării la acest Acord. - Marea majoritate a standardelor naționale (circa 75% din numărul total de standarde) nu sunt armonizate cu cele europene și internaționale, fiind preluate de pe timpurile sovietice. Aceasta este principala barieră netarifară care împiedică accesul produselor moldovenești pe piața comunitară.	3 – progres moderat

Consolidarea capacităților instituționale în domeniul standardizării, acreditării, evaluării conformității, metrologiei şi supravegherii pieței,integrând instituțiile din Moldova, în limitele posibile, în structurile internaționale relevante şi anume: Cooperarea Europeană pentru Acreditare (EA), Comisia Europeană pentru Standardizare (CEN), Comisia Europeană pentru Standardizare Electrotehnică (CENELEC) şi Institutul European privind Standarde în Telecomunicații(ETSI). Calitatea de membru cu drepturi depline al Organizației Internaționale pentru Standarde (ISO), Comisiei Internaționale Electrotehnice (IEC) şi Uniunii Internaționale a Telecomunicațiilor (ITU). Revizuirea competențelor instituționale în acest domeniu în vederea evitării concentrării funcțiilor în cadrul unei singure instituții.	- Moldova a devenit membru-corespondent la Organizația Internațională de Standardizare, membru afiliat la Comitetul European de Standardizare (CEN), membru asociat al Comisiei Electrotehnice Internaționale (în ianuarie 2012), membru cu drepturi depline în Consiliul Euro-Asiatic de Standardizare (EASC), membru cu drepturi depline la Organizația Interregionala de Standardizare (IRSA). - Sistemul național de metrologie este membru al Organizației regionale de cooperare a Institutelor Metrologice ale Statelor Euro-Asiatice (COOMET), membru al Consiliul Euro Asiatic de Standardizare (EASC), membru corespondent al Organizației Internațională de Metrologie Legală (OIML) şi membru asociat al Conferinței generale de măsuri şi greutăți a organizației Internaționale de metrologie "Convenției Metrului". - În 2012, Guvernul a aprobat un set de măsuri privind reforma sistemului infrastructurii calității. Acestea includ divizarea Institutului Național de Standardizare şi Metrologie în două entități publice separate - Institutul Național de Standardizare şi Institutul Național de Metrologie. - Pentru 2013 se planifică crearea Agenției Naționale de Acreditare cu statut de instituție publică care urmează să fie independentă şi imparțială în efectuarea evaluărilor şi recunoaşterea acestora pe plan internațional.	Impactul la moment este dificil de estimat.	- Instituțiile responsabile de implementarea standardelor nu dispun de capacitățile necesare implementării eficiente și rapide a standardelor europene și internaționale. Din această cauză și participările la lucrările organizațiilor internaționale din domeniu nu sunt active. - Procesul de consolidare a capacităților instituționale și de modernizare a infrastructurii calității necesită un volum imens de investiții în raport cu resursele bugetare.	3 – progres moderat

Aproximarea legislației privind responsabilitatea pentru produse defectuoase şi inofensivitatea generală a produselor.	- Implementarea acestei acțiuni a fost realizată prin adoptarea Legii nr. 422-XVI din 22.12.2006 privind securitatea generală a produselor. Legea este conformă prevederilor directivei Consiliului European 2001/95/CEE privind securitatea generală a produselor. - În 2008 a fost adoptată Strategia Națională pentru protecția consumatorilor în Republica Moldova - În 2012, a fost adoptată Legea cu privire la stabilirea principiilor şi cerințelor generale ale legislației privind siguranța alimentelor. Obiectivul acesteia constă în asigurarea unui nivel înalt de protecție a sănătății umane şi a intereselor consumatorilor privind siguranța produselor alimentare. Totodată, în subordinea Ministerului Agriculturii şi Industriei Alimentare urmează să se instituie Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor. - La începutul anului 2013, Guvernul a aprobat Regulamentul privind procedurile de evaluare a conformității produselor industriale din domeniul reglementat (module), care înlocuiește Regulamentul aprobat în 2006. Noul Regulament transpune parțial Decizia nr. 768/2008/CE a Parlamentului European şi a Consiliului din 9 iulie 2008 privind un cadru comun pentru comercializarea produselor şi de abrogare a Deciziei 93/465/CEE a Consiliului (publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene nr. L 218 din 13 august 2008).	Conform Strategiei sectoriale de cheltuieli în domeniul infrastructurii calității şi protecției consumatorilor pentru 2013 – 2015, „ponderea produselor plasate pe piață depistate ca fiind neconforme în ultimii ani este în creştere, acestea fiind un pericol pentru bunăstarea şi sănătatea consumatorilor. De asemenea a sporit numărul reclamațiilor consumatorilor, ceea ce denotă necesitatea de a dinamiza implicarea statului în acest domeniu.”	- Protecția şi informarea consumatorilor nu sunt suficiente. Activitatea Centrului pentru Protecția Consumatorului nu este vizibilă.	3 – progres moderat

Simplificarea procedurilor de evaluare a conformității în scopul evitării certificării obligatorii a produselor considerate inofensive şi testării multiple a produselor.	Au fost adoptate câteva modificări la Legea cu privire la standardizare care a înlăturat unele elemente obligatorii.	Numărul produselor din domeniul reglementat supuse certificării conformității obligatorii a fost redus esențial.	Implementarea eficientă a Legii cu privire la standardizare este afectată de capacitățile limitate ale instituțiilor de resort.	4 – progres înalt
Dezvoltarea capacităților de supraveghere a pieții în baza celor mai bune practici ale Statelor Membre ale UE	- În 2011, Legea privind protecția consumatorilor a fost ajustată la principiile comunitare. În particular, a fost transpusă Directiva 2005/29/CE a Parlamentului European şi a Consiliului din 11 mai 2005 privind practicile comerciale neloiale ale întreprinderilor de pe piața internă față de consumatori. - În 2012 a fost adoptată noua Lege cu privire la concurență, prin care ANPC a fost transformată în Consiliul Concurenței obținând mai multe împuterniciri privind supravegherea pieței.	Impactul la moment este dificil de estimat.	Laboratoarele din domeniul supravegherii pieței nu sunt dotate corespunzător din punct de vedere tehnologic.	3 – progres moderat
Eliminarea restricțiilor şi optimizarea administrării (domeniile nearmonizate): Progres moderat (2,7 puncte din 5 maxim)				
(29) Facilitarea circulației bunurilor şi îmbunătățirea cooperării administrative				
Progres moderat (2,7 puncte din 5 maxim)				
Prevenirea măsurilor discriminatorii şi asigurarea posibilității pentru părțile implicate de a identifica problemele şi de a se expune pe marginea proiectelor de acte legislative	Organizarea consultărilor periodice cu întreprinderile și alți actori implicați, pe marginea proiectelor de legi elaborate de Guvern. Unele din acestea au loc sub forma unor întruniri la nivel ministerial sau de grupuri de lucru. Totuși, în majoritatea cazurilor, consultarea se limitează la plasarea pe site a documentelor vizate și solicitarea comentariilor și sugestiilor în formă electronică.	În 2012, Ministerul Economiei a desfășurat 140 de întruniri consultative (audieri publice, dezbateri, şedințe ale grupurilor de lucru etc.), și a supus consultărilor publice 129 de proiecte de decizii (18% din numărul total de proiecte de decizii elaborate).	- Majoritatea proiectelor de decizii rămân în afara proceselor consultative, companiile fiind înștiințate post-factum. - Majoritatea consultărilor au loc formal, iar companiile mici practic sunt absente de la acest proces. - Unele măsuri importante cu caracter restrictiv sunt aplicate în mod sporadic, ad-hoc și, respectiv, fără organizarea unor consultări cu părțile implicate. Un exemplu elocvent servește decizia de la începutul anului 2011 de a stopa exportul de grâu.	2 – progres modest

Asigurarea existenței unui punct de contact responsabil pentru implementarea circulației mărfurilor, ce ar putea fi utilizat pentru îmbunătățirea schimbului de informații între Moldova şi UE, precum, şi cu agenții economici	Adoptarea în 2012 a unei Hotărâri de Guvern cu privire la centrele de notificare și informare ale OMC. Conform acesteia, asemenea centre de notificare și informare au fost create în cadrul ministerelor și altor autorități administrative centrale, iar rolul de coordonator al acestor centre a fost atribuit Ministerului Economiei.	Impactul este dificil de estimat.	- Însuși faptul că aceste puncte de informare a OMC au fost create după 11 ani de când Moldova a devenit membru OMC și 7 ani de la semnarea PAUERM, sugerează faptul că acțiunea respectivă este de o prioritate secundară sau chiar terțiară pentru Guvern. - La moment, activitatea punctelor respective de notificare și informare este amorfă, iar comunicarea între acestea – insuficientă.	3 – progres moderat
Analizarea legislației şi a procedurilor în vederea identificării şi eliminării graduale a eventualelor discriminări aplicate produselor importate. Inițial, analiza poate fi axată pe măsuri naționale: determinarea greutății, compoziției, marcării, fabricării şi descrierii produselor.	În 2011, Guvernul a elaborat Studiul privind măsurile netarifare aplicate în comerț de către Republica Moldova unde au fost identificate principalele bariere în calea comerțului Moldovei cu mărfuri și servicii.	Au fost constatate principalele deficiențe legislative și propuse recomandări în vederea eliminării barierelor netarifare din calea comerțului cu mărfuri și servicii.	- Un studiu de o asemenea importanță și elaborat de Guvern ar trebui să aibă o anumită continuitate sub forma unui plan de acțiuni clar cu specificarea instituțiilor responsabile de fiecare acțiuni. Aparent, studiul respectiv este unul formal, iar majoritatea recomandărilor nu au fost luate în considerație. - Asemenea studii au loc mai mult sporadic, decât pe bază periodică.	3 – progres moderat
Aspecte sanitare și fitosanitare: Progres moderat (2,5 puncte din 5 maxim)				
(30) Perfecționarea sistemului de inofensivitate alimentară pentru consumatorii din Moldova şi facilitarea comerțului prin reformarea şi modernizarea sectoarelor sanitar şi fitosanitar				

Implementarea completă a cerinţelor Acordului OMC privind Aplicarea Măsurilor Sanitare şi Fitosanitare (SPS) şi a Acordului OMC privind Barierele Tehnice în calea Comerţului (TBT)	- La finele anului 2011 a fost adoptată Legea privind activităţile de acreditare şi de evaluare a conformităţii care transpune în legislaţia naţională a cerinţelor comunitare aplicabile domeniului de acreditare şi a prevederilor comunitare ce ţin de evaluarea conformităţii şi de plasarea produselor pe piaţă. - În 2011 au fost completată şi modificată Legea cu privire la metrologie, în vederea armonizării acesteia cu normele comunitare. - În 2012, a fost adoptată Legea cu privire la stabilirea principiilor şi cerinţelor generale ale legislaţiei privind siguranţa alimentelor. - În 2011 a fost aprobat Planul naţional de armonizare a legislaţiei pentru anul 2012. Acesta stipulează 23 de acte normative în domeniul măsurilor agricole şi fitosanitare care vor fi transpuse în legislaţia Moldovei.	În rezultatul unui studiu amplu efectuat de Guvern, au fost identificate 81 de acte legale in calitate de priorităţi pentru aproximarea legislaţiei Moldovei. Circa 40 de acte şi reglementări au fost deja transpuse în legislaţia moldovenească.	- Procesul de aproximare legislativă la principiile comunitare şi internaţionale este afectat de lipsa unei viziuni clare în cadrul ministerelor de resort privind actele exacte care urmează a fi modificate şi cum aceasta urmează a avea loc. Problema respectivă este agravată de circulaţia mare de cadre care cauzează întreruperi periodice în procesul de aproximare.	3 – progres moderat
Aderarea la Organizaţia Europeană şi Mediteraneană pentru Protecţia Plantelor şi activizarea participării în cadrul Oficiului Internaţional de Epizootie (OIE), Convenţiei Internaţionale pentru Protecţia Plantelor şi Codex Alimentarius	Republica Moldova a aderat la OEMPP la 24 februarie 2006. Participarea la OIE, CIPP şi Codex Alimentarius rămâne destul de anemică.	Impactul este dificil de estimat.	- Implementarea noilor standarde este afectată de constrângerile financiare şi tehnice, fapt ce îngreunează participarea mai activă la lucrările organizaţiilor internaţionale de profil. - Majoritatea standardelor naţionale sunt de tipul GOST care permit accesul doar la pieţele CSI, restricţionând accesul exportatorilor la piaţa comunitară.	2 – progres modest

Evaluarea serviciului de control sanitar şi fitosanitar, în special la frontiera de stat, în vederea comparării corespunderii cu cerinţele UE şi internaţionale.	- Evaluarea a fost efectuată cu asistența Băncii Mondiale şi FAO în 2005-2006. - În 2011 a fost adoptată un amendament la Hotărârea de Guvern nr. 1073 cu scopul de a optimiza controlul vamal și de a trece serviciile fitosanitare și veterinare la frontieră.	- A fost eficientizat controlul autorităților asupra siguranței produselor agricole importate.	- Serviciul de control sanitar și fitosanitar nu dispune de resursele financiare și tehnice necesare exercitării mai eficiente a atribuțiilor.	3 – progres moderat
Elaborarea unei liste de măsuri în baza răspunsului Comisiei Europene privind comerțul cu produse animaliere în vederea armonizării graduale cu principiile comunitare de igienă în prelucrarea alimentelor, însoțind-o cu o un plan financiar şi agendă pentru transpunerea legislației comunitare. Inițierea armonizării legislației cu cerințele comunitare în domeniul igienei şi prelucrării alimentelor.	- În 2008 a fost adoptată Legea privind activitatea sanitară veterinară care prevede constituirea Agenției Sanitare Veterinare şi de Siguranța Produselor de origine animalieră. - Centrul Republican de Diagnostic Veterinar a fost modernizat şi dotat cu echipament modern. - La începutul anului 2013 a fost adoptat Regulamentul privind organizarea și funcționarea Agenției Naționale pentru Siguranța Alimentelor în calitate de instituție responsabilă de implementarea politicii statului în domeniul de reglementare şi control pentru siguranța alimentelor şi în domeniul sanitar-veterinar, zootehnic, al protecției plantelor şi carantinei fitosanitare, controlului semincer, calității produselor primare, produselor alimentare şi a hranei pentru animale.	Impactul este modest. Moldova nu poate exporta produse de origine animalieră pe piața UE.	- Exporturile moldovenești de produse animaliere pe piața comunitară sunt restricționate din cauza necorespunderii cu standardele de calitate ale UE. În general, procesul de armonizare cu principiile comunitare decurge foarte lent.	2 – progres modest

Majorarea gradului de convergență a legislației naționale referitoare la produsele alimentare cu principiile comunitare privind inofensivitatea produselor (Regulamentul 178 /2002 /EC) şi cu cerințele generale de marcare ale produselor alimentare (Directiva 2000/13/EC). Eliminarea graduală a sistemului de aprobare înaintea plasării pe piață pentru produsele alimentare.	- A fost aprobată Legea nr. 221-XVI din 19.10.2007 privind activitatea sanitară veterinară care prevede restructurarea serviciilor veterinare de stat şi private. - A fost adoptată Strategia siguranței alimentelor pentru anii 2011-2015 care este bazată pe principiul politicii internaționale privind siguranța alimentară. - Printre normele fitosanitare armonizate plenar sau parțial cu cele din spațiul comunitar se pot enumera: norme privind criteriile minime pentru protecția porcinelor destinate creşterii şi îngrăşării; privind măsurile de supraveghere, control şi combatere a gripei aviare; cu privire la aprobarea unor norme sanitar-veterinare specifice pentru supravegherea bolii limbii albastre, planul de măsuri de supraveghere a brucelozei şi tuberculozei la bovine; privind stabilirea regulilor de control şi supraveghere a unor encefalopatii spongiforme transmisibile.	Impactul la moment este dificil de estimat.	- De multe ori, controlul siguranței produselor de origine animală şi a produselor de origine vegetală este dublat din cauza suprapunerii controalelor alimentelor şi furajelor. - La nivelul ministerelor și altor instituții de resort se atestă o lipsă de comunicare, fapt ce îngreunează schimbul de informații și coordonarea activităților ce țin de siguranța produselor alimentare.	3 – progres moderat

Lansarea sistemului de identificare şi trasabilitate a animalelor (în special pentru bovine)	- În 2007 a fost aprobat Regulamentul privind procedurile şi documentele aferente Sistemului de Identificare şi Trasabilitate a Animalelor (SITA). În 2012, a fost adoptată o nouă formulare a documentului în conformitate cu normele și directivele europene. La începutul anului 2013, SITA a migrat pe platforma electronică MCloud, fapt ce a permis eficientizarea sistemului, o flexibilitate sporită și reduceri de costuri pentru întreținerea echipamentului. - A fost adoptat Planul general 2011-2013 privind modificarea şi adaptarea SITA în scopul implementării noilor sisteme al managementului supravegherii sanitar-veterinare. - În 2010 a fost semnat un acord între Ministerul Agriculturii şi Industriei Alimentare de la Chişinău și Autoritatea Națională Sanitară Veterinară şi pentru Siguranța Alimentelor din România (ANSVSA). Drept rezultat au fost instruiți consultanți pentru crearea şi implementarea în Moldova a unui sistem european de asigurare a trasabilității produselor de origine animală. Proiectul a fost finalizat în ianuarie 2013.	- În 2010 a avut loc identificarea și înregistrarea a circa 42% din animalele reproduse, iar în 2011 această pondere a fost de 30%.	- Planul general 2011-2013 privind modificarea şi adaptarea SITA în scopul implementării noilor sisteme al managementului supravegherii sanitar-veterinare este prea ambițios și nu beneficiază de acoperirea bugetară suficientă.	3 – progres moderat

Îndeplinirea cerințelor comunitare privind sănătatea animalelor şi industria de prelucrare a produselor de origine animalieră (“Ghidul general pentru autoritățile țărilor terțe cu referire la procedurile necesare de a fi urmate în cazul exportului de animale vii şi a produselor animaliere în Uniunea Europeană”, DG SANCO/FVO octombrie 2003)	- În 2008 a fost aprobată Legea privind activitatea sanitar-veterinară în temeiul căreia a fost instituită Agenția Sanitar-Veterinară şi pentru Siguranța Produselor de Origine Animală. - Începând cu anul 2006 au fost aprobate diverse norme sanitar-veterinare ce țin de sănătatea și bunăstarea animalelor. Printre acestea se numără: Norma privind condițiile de sănătate animală şi publică şi de certificare sanitar-veterinară pentru importul în Republica Moldova al anumitor animale vii şi al cărnii proaspete provenite de la acestea; Norma privind controalele sanitar-veterinare la importul animalelor; Norma privind măsurile de supraveghere, control şi combatere a gripei aviare; Norma privind stabilirea măsurilor minime pentru controlul şi supravegherea anumitor boli la peşte; Norma privind controalele aplicabile comerțului cu animale şi produse de origine animal.	- Impactul este modest. Produsele de origine animalieră nu pot fi exportate în UE.	- Îndeplinirea cerințelor comunitare decurge foarte lent. Printre principale cauze menționăm lipsa resurselor financiare şi umane pentru adoptarea acestor norme.	2 – progres modest

Identificarea şi desemnarea laboratoarelor naționale de referință în sectoarele sanitar şi fitosanitar, atenția deosebită fiind acordată asigurării cu echipament necesar şi metodelor adecvate de analiză (reziduuri de pesticide / substanțe contaminante) precum şi acreditarea acestora.	- Dezvoltarea sistemului de laboratoare cu funcții de referință figurează printre principalele acțiuni planificate în cadrul Strategiei pentru siguranța alimentelor. - Activitatea de laborator, se desfăşoară în 33 de laboratoare aflate în cadrul Direcțiilor Sanitare Veterinare si pentru Siguranța Produselor de origine animală raionale şi municipale. Există un laborator național de referință pentru sănătatea animală şi siguranță a alimentelor de origine animală, două laboratoare regionale în domeniul sănătății animalelor şi unul în domeniul siguranței produselor de origine animală. - În 2012 a fost inițiat un proiect trilateral cu participarea Israelului, României și Moldovei conform căruia în Moldova va fi creat un laborator de referință pentru produsele de origine vegetală.		- Investițiile în sistemul de laboratoare au fost insuficiente pentru modernizarea eficientă a infrastructurii calității. - Se atestă lipsa consolidării şi coordonării sistemului de testare şi laboratoare în domeniul siguranței alimentare.	2 – progres modest
Dreptul de stabilire şi dreptul societăților: Progres înalt (3,8 puncte din 5 maxim)				
(31) Îndeplinirea în totalitate a angajamentelor din capitolul II, titlul IV al APC (Condiții pentru stabilirea şi funcționarea societăților)				

Examinarea completă de către Republica Moldova a cadrului său legislativ național în vederea identificării barierelor pentru stabilirea societăților cu scopul eliminării graduale ale acestora	- În perioada analizată reforma cadrului de reglementare a activității de întreprinzător a parcurs câteva etape: Ghilotina 1, Ghilotina 2, Ghilotina 2 plus și Ghilotina 3. Scopul acestora a fost optimizarea cadrului normativ de reglementare a activității de întreprinzător, prin simplificarea procedurilor necesare și eliminarea birocrației excesive. Printre cele mai recente inițiative legislative în acest sens sunt adoptarea în 2012 a Legii privind controlul de stat asupra activității de întreprinzător. - Crearea unui grup de lucru privind reglementarea activității de întreprinzător, care se întrunește săptămânal în cadrul Ministerul Economiei.	Îmbunătățirea poziției Moldovei în ratingul Doing Business de la 103 în 2008 la 83 în 2013. Dinamica respectivă a fost determinată preponderent de simplificarea procedurilor de inițiere a afacerilor, înregistrării proprietății, administrării fiscale și diminuării costului privind comerțul transfrontalier.	- Reforma cadrului de reglementare a activității de întreprinzător decurge foarte lent. - Principiul Ghișeului Unic nu a fost implementat definitiv. - Unele proceduri ce țin de activitatea întreprinderilor din Moldova rămân foarte birocratizate (ex: obținerea permiselor de construcții, procedurile de export). Totodată, numărul activităților supuse licențierii rămâne mare.	4 – progres înalt
Eliminarea măsurilor discriminatorii care afectează investițiile străine	- Adoptarea Legii privind înregistrarea de stat a persoanelor juridice şi a întreprinzătorilor individuali care prevede proceduri similare de înregistrare pentru societățile moldoveneşti şi cele străine. - Legea cu privire la investițiile în activitatea de întreprinzător stabileşte în mod expres că procedura de înregistrare, de desfăşurare a activității şi de dizolvare a întreprinderii cu investiții străine este similară procedurii de înregistrare, de desfăşurare a activității şi de dizolvare a întreprinderii autohtone.	Îmbunătățirea imaginii externe a țării și ameliorării într-o anumită măsură a climatului de afaceri.	- Companiile străine nu pot dobândi dreptul de proprietate asupra terenurilor cu destinație agricolă și asupra celor din fondul silvic. - Se mențin mai multe măsuri de protejare a producătorilor autohtoni, prin intermediul taxelor de salvgardare, a sistemului de achiziții publice, ajutor de stat etc.	3 – progres moderat
Asigurarea aplicării în totalitate a clauzei „standstill" astfel încât condițiile de stabilire a societăților să nu fie mai restrictive decât cele de la momentul semnării APC.	Condițiile de stabilire a societăților au devenit mai liberale, decât la momentul semnării APC.	Îmbunătățirea imaginii externe a țării și ameliorării într-o anumită măsură a climatului de afaceri.	Conform raportului „Doing Business", numărul procedurilor pentru inițierea afacerilor este ușor mai mare față de țările din Europa de Est și Asia Centrală. La fel mai mare este și ponderea capitalului minim necesar în venituri pe cap de locuitor.	4 – progres înalt

Asigurarea funcționării eficiente a unor structuri administrative adecvate şi printre altele a unei structuri guvernamentale centrale ce ar facilita procedura de stabilire a societăților	- Principala autoritate responsabilă de înregistrarea de stat a persoanelor juridice și a întreprinzătorilor individuali este Camera de Înregistrări de Stat (CIS). Aceasta activează în baza Legii privind înregistrarea de stat a persoanelor juridice și a întreprinzătorilor individuali. Legea respectivă a fost adoptată în 2007 și a înlocuit Legea cu privire la înregistrarea de stat a întreprinderilor şi organizațiilor din 2000. Legea nominalizată propune un şir de proceduri avansate cum ar fi reducerea termenelor de înregistrare, solicitarea în regim on-line de la alte autorități publice a documentelor necesare înregistrării, stipularea exhaustivă a listei actelor necesare înregistrării, înregistrarea şi radierea simplificată a întreprinzătorilor individuali, reducerea actelor necesare radierii, radierea din oficiu a persoanelor juridice inactive. - În 2009, CIS a trecut din subordinea Ministerului Tehnologiilor Informaționale și Comunicațiilor în subordinea Ministerului Justiției, unde a fost până în 2001.	În perioada 2005-2008 numărul întreprinderilor înregistrate a crescut cu 36,6%. Totuși, numărul a diminuat în perioada 2009-2012 pe fondul situației economice dificile.	- Nu au fost identificate probleme majore.	4 – progres modest
Servicii: Progres moderat (3,3 puncte din 5 maxim) ***(32) Eliminarea graduală a restricțiilor pentru a permite o alocare treptată a prestării reciproce a serviciilor între RM şi UE în anumite sectoare, în conformitate cu angajamentele OMC şi cele din titlul IV, capitolul III ale APC (Prestarea de servicii transfrontaliere)***				

Revizuirea completă a legislației naționale de către Republica Moldova în scopul identificării barierelor în prestarea serviciilor şi eliminarea acestora	În 2011, Guvernul a elaborat Studiul privind măsurile netarifare aplicate în comerț de către Republica Moldova unde au fost identificate principalele bariere în calea comerțului Moldovei cu mărfuri și servicii.	Au fost constatate principalele deficiențe legislative și propuse recomandări în vederea eliminării barierelor netarifare din calea comerțului cu mărfuri și servicii.	Un studiu de o asemenea importanță și elaborat de Guvern ar trebui să aibă o anumită continuitate sub forma unui plan de acțiuni clar cu specificarea instituțiilor responsabile de fiecare acțiuni. Aparent, studiul respectiv este unul formal, iar majoritatea recomandărilor nu au fost luate în considerație.	4 – progres înalt
Stabilirea şi asigurarea unei implementări eficiente a unor structuri administrative adecvate, inclusiv a unui organ coordonator central în scopul facilitării prestării serviciilor	- Nu a fost instituit un organ coordonator central în scopul facilitării prestării serviciilor. - A fost creată „Căpitănia portului Giurgiuleşti”.	Impactul nu poate fi evaluat la etapa curentă.	Lipsa unei asemenea instituții împiedică conformarea cadrului regulator la normele europene în ceea ce privește prestarea serviciilor transfrontaliere dintre Moldova și UE.	1,5 – progres foarte modest spre modest

Consolidarea şi asigurarea unei implementări eficiente a legislației adecvate, ce ar determina principiile de baza, cum sunt nediscriminarea şi, în caz de necesitate, introducerea legislației secundare mai detaliate sau a legislației specifice	- Adoptarea Legii nr.96 din 13.04.2007 privind achizițiile publice care include principiul nediscriminării în privința tuturor ofertanților şi operatorilor economici - Legea nr. 231 din 23.09.2010 cu privire la comerțul interior prevede că autoritățile centrale vor oferi condiții egale de activitate pentru toți comercianții, indiferent de tipul de proprietate şi forma juridică de organizare. - Într-un studiu din 2011, Ministerul Economiei propune urgentarea elaborării și adoptării Legii cu privire la prețuri, care ar stabili un mecanism de control asupra prețurilor care să corespundă principiilor economiei de piață și celor mai bune practici din țările UE, ținându-se cont inclusive și de principiul tratamentului egal și de nediscriminare în privința tuturor ofertanților şi operatorilor economici.	Impactul nu poate fi evaluat la etapa curentă.	- Deși, Legea privind achizițiile publice prevede principiul nediscriminatoriu, punctul 13 din Regulamentul cu privire la achiziția bunurilor şi serviciilor prin cererea ofertelor de prețuri stipulează că Autoritatea contractantă transmite invitațiile de participare, în mod prioritar, operatorilor economici rezidenți ai Republicii Moldova, îndeosebi producătorilor autohtoni. - O eventuală lege cu privire la prețuri, conform recomandării Ministerului Economiei ar putea distorsiona mecanismele de piață. Prețul este doar un efect al unor probleme sistemice mult mai adânci ce țin de cadrul concurențial deficient, costuri mari de tranzacție etc. - Unele principii discriminatorii sau potențial discriminatorii pot fi găsite în titlul 3 al Codului Fiscal, art. 104, literele „f” și „g”. În primul caz, serviciile livrate în ZEL și prestate de ZEL în raport cu restul teritoriului vamal al Moldovei și peste hotare sunt impozitate cu cota zero TVA. În al doilea caz, Ministerul Economiei aprobă o listă a întreprinderilor industriei ușoare prestatoare de servicii care beneficiază de cota zero TVA. - Strategia de Dezvoltare a Aviației Civile pentru 2007-2012 și alte acte legislative de resort prevăd o serie de măsuri discriminatorii în raport cu operatorii străini. În particular, cota de piață a companiilor autohtone se stabilește de 75%, iar întreprinderea de stat „Air Moldova” este vădit avantajată în detrimentul operatorilor străini.	2,5 – progres modest spre moderat
Serviciile financiare				

Asigurarea implementării recomandărilor Fondului Monetar Internațional (FMI) FSAP (Programul de Evaluare a Sectorului Financiar)	- Introducerea în cadrul băncilor comerciale a măsurilor de control intern a riscurilor. - Adoptarea unei noi legi cu privire la piața de capital, în corespundere cu normele europene. - Crearea Comisiei Naționale a Pieței Financiare. - Adoptarea Legii cu privire la asigurări, în particular, majorarea graduală a capitalului statutar minim necesar. - Obligarea băncilor comerciale de a majora capitalul statutar mai sus de nivelul de 100 milioane de lei și dublarea capitalului normativ de gradul 1 până la finele anului 2012. - Instituirea Comitetului de Stabilitate Financiară pentru a îmbunătăți coordonarea instituțiilor de resort în cazuri de crize financiare și a menține stabilitatea financiară. - Au fost elaborate un pachet de măsuri orientate spre facilitarea executării gajului și fortificarea drepturilor creditorilor.	- Eliminarea ambiguităților legislative care au permis organizarea acțiunilor de preluare ostilă a acțiunilor mai multor instituții financiare în 2011 și fortificarea pârghiilor de supraveghere a BNM și CNPF. - Deși au existat cazuri de faliment câtorva bănci comerciale, per ansamblu, sistemul bancar moldovenesc a rămas stabil.	- În pofida intervențiilor legislative, persistă problema transparenței privind structura acționariatului cu referire la beneficiarii finali, în băncile comerciale, companiile de asigurări și alte instituții financiare. - Situația dificilă de la Banca de Economii sugerează existența mai multe flageluri legislative care nu permit responsabilizarea managementului băncilor.	4 – progres înalt

Optimizarea unui cadru regulator prudent pentru pieţele financiare şi supraveghere echivalent cu cel existent în UE.	- A fost adoptată Strategia de dezvoltare a pieței financiare nebancare pe anii 2011-2014. - Fortificarea funcțiilor de supraveghere a BNM. - Crearea Comisiei Naționale a Pieței Financiare. - Adoptarea noii legi cu privire la piața de capital. - Adoptarea unei noi legi cu privire la fondurile private de pensii. - Completarea legii cu privire la asigurări. - Adoptarea Legii cu privire la Asociațiile de Economii și Împrumut. - Adoptarea Legii privind birourile istoriilor de credit. - Adoptarea Standardelor Internaționale de Raportare Financiară pentru instituțiile financiare. - Ajustarea legislației la cerințele privind combaterea spălării banilor și finanțării terorismului.	- În perioada 2005-2012, activele totale din sistemul bancar au crescut de circa 3,2 ori. - Activele gestionate de Asociațiile de Economii și Împrumut s-au majorat cu 15,1% în perioada 2006-2012 (trimestru 3). - Impactul Strategiei de dezvoltare a pieței financiare nebancare pe anii 2011-2014 și a noilor legi cu privire la piața de capital și a fondurilor de pensii private este prematur de a fi analizat.	- Din cauza barierelor birocratice și a cadrului regulator ineficient: - dezvoltarea pieței de capital practic a stagnat în perioada de raportare; - sectorul pensiilor private facultative a fost practic inexistent; - În perioada de referință, dezvoltarea pieței financiare a fost condiționată practic integral de sectorul bancar, în timp ce cel nebancar a înregistrat o evoluție mult mai lentă. Problema constă în coeziunea și maturizarea insuficientă a sectorului respectiv. - Dezvoltarea birourilor istoriilor de credit este afectată de reticența băncilor privind divulgarea informației despre clienții acestora. - Deși noua Lege cu privire la fondurile private de pensii corespunde, în linii generale, rigorilor europene, contribuțiile la aceste fonduri nu vor beneficia de deductibilitate fiscală, fapt ce contravine practicilor europene.	4 – progres înalt
Instituirea şi instruirea personalului autorităților de supraveghere în sectorul financiar	Angajații BNM și CNPF beneficiază periodic de seminare de instruire în domeniul supravegherii sistemului financiar bancar și nebancar, prevenirea spălării banilor, aplicarea unor prevederi și norme comunitare, cooperare transfrontaliere etc.	Îmbunătățirea cunoștințelor și abilităților funcționarilor instituțiilor vizate în ceea ce privește practicile internaționale de supraveghere a sectoarelor financiar bancar și nebancar.	De cele mai deseori seminarele sunt organizate sporadic și în cadrul proiectelor de asistență internațională. Lipsește o abordare sistemică privind instruirea continuă a personalului acestor instituții.	3 – progres moderat

Dezvoltarea pieței asigurărilor	- Adoptarea Legii cu privire la asigurări și majorarea capitalului social minim până la 15 milioane de lei până la finele anului 2012. - Implementarea, deși cu întârziere, a Sistemului automatizat de stat în domeniul asigurărilor obligatorii RCA. - Aprobarea Regulamentului privind subvenționarea asigurării riscurilor de producție în agricultură. - Aprobarea unui șir de regulamente cu privire la cerințele față de conținutul condițiilor de asigurare pentru clasele de asigurare benevolă, determinarea uzurii în cazul accidentelor, aplicarea sistemului bonus-malus la RCA, formelor și conținutul cererilor și contractelor de asigurare etc.	- În perioada 2005-2012 volumul primelor brute subscrise colectate de companiile de asigurări practic s-a dublat. - Majorarea capitalului social a contribuit la disciplinarea companiilor de asigurări și a facilitat procesul continuu de maturizare a sectorului. Astfel,	Creșterea sectorului de asigurări în perioada de referință nu a fost asociată și cu dezvoltarea calitativă a spectrului de produse de asigurare facultativă. Astfel, primele din produsele de asigurare obligatorie (RCA și Carte Verde) și semi-obligatorie (Casco în cazul achiziționării mașinilor și utilajului în leasing) au reprezentat în mod constant circa 1/3 din volumul primelor colectate. Acest fapt sugerează nivelul încă incipient de dezvoltare a sectorului de asigură și confidența limitată în acest sector.	3,5 – progres înalt
Instituirea şi asigurarea implementării eficiente a unor autorități independente de supraveghere, în conformitate cu standardele recunoscute la nivel internațional (de ex.. G10, IAIS, IOSCO, IASB).	- BNM și-a consolidat în continuu capacitățile de organ control și supraveghere a activității băncilor comerciale. - Operarea mai multor completări la Legea cu privire la BNM privind fortificarea independenței financiare, instituționale și politice a acesteia. - A fost creată Comisia Națională a Pieței Financiare drept organ principal de control și supraveghere a pieței financiare nebancare. La fel ca și BNM, instituția este responsabilă în fața Parlamentului, în corespundere cu normele europene.	- Delimitarea clară a competențelor BNM și CNPF. - Facilitarea concurenței, într-o anumită măsură, între instituția responsabilă de dezvoltarea sectorului financiar bancar și a celei responsabile de sectorul financiar ne-bancar.	- Sectorul financiar crește în complexitate, iar aceasta înseamnă și creșterea interdependențelor dintre sectorul financiar bancar și cel nebancar. Aceasta complică procesul de coordonare și supraveghere. Un exemplu relevant ține de reglementarea de către CNPF a activității companiilor de leasing, care deseori sunt create și finanțate de băncile comerciale aflate sub supravegherea BNM. - În 2012 s-au conturat mai multe declarații ale unor politicieni, care s-au materializat într-o inițiativă legislativă care ar putea submina independența BNM și care contravine normelor europene. În particular, aceasta ține de includerea unui reprezentant al Guvernului în componența Consiliului de Supraveghere care urmează a fi creat.	4 – progres înalt

Circulația capitalului şi a plăților curente: Progres moderat (3 puncte din 5 maxim)

(33) Asigurarea aplicării în totalitate a prevederilor titlului V al APC (Plăți curente şi de capital)

Asigurarea liberei circulații a capitalurilor de investiții directe în societăți sau alte investiții efectuate în conformitate cu prevederile referitoare la stabilirea societăților (capitolul II, titlul IV)	- Nu există careva restricții pentru circulația capitalurilor de investiții directe. - Aprobarea în 2007 a Legii privind administrarea şi deetatizarea proprietății publice.	Impactul este dificil de estimat.	Principala restricție în calea investițiilor străine directe este interdicția referitoare la achiziția terenurilor agricole de către nerezidenți.	3 – impact moderat
Asigurarea protecției a astfel de investiții străine şi a amortizării şi repatrierii profitului şi a capitalului	Legea cu privire la investițiile în activitatea de întreprinzător, aprobată în 2004, garantează drepturi egale și aceleași garanții investitorilor locali și străini.	Volumul investițiilor străine directe noi în economia națională a crescut substanțial de la 190,7 mil. USD în 2005 la nivelul record de 711,5 mil. USD, după care influxurile au diminuat substanțial pe fondul crizei economice și incertitudinii politice. În 2012, volumul investițiilor străine directe noi a constituit 159,2 mil. USD (-43,3% față de 2011).	Funcționarea deficientă a sistemului judecătoresc este unul din principalele riscuri care afectează nivelul de protecție a investițiilor străine, iar recentele cazuri de raiduri corporative și litigiile dintre acționarii mai multor instituții financiare confirmă aceasta.	3 – impact moderat

Circulația persoanelor, inclusiv circulația muncitorilor şi coordonarea asigurărilor sociale: Progres moderat (3,5 puncte din 5 maxim)

(34) Implementarea completă a angajamentelor din Art. 23 al APC (Condiții de muncă)

Progres moderat (3 puncte din 5 maxim)

Asigurarea aplicării complete a clauzei celui mai bun comportament prin eliminarea tuturor măsurilor discriminatorii în bază de apartenență națională ce afectează lucrătorii migranți, cu referire la condițiile de muncă, remunerare şi concediere.	- Au fost adoptate câteva acte legislative fundamentale: o Legea nr. 180 din 10/07/2008 privind migrația de muncă. o Legea nr. 270 din 18/12/2008 cu privire la azilul în Republica Moldova; o Legea nr. 200 din 16/07/2010 cu privire la statutul legal al străinilor; o Legea nr.274 din 27/12/2011 cu privire la integrarea străinilor; - Au fost ratificate 6 convenții și protocoale internaționale (europene, Organizația Internațională a Muncii, ONU) în domeniul migrației și prevenirii traficului de persoane. - A fost creat Ghișeul Unic pentru documentarea străinilor în cadrul Biroului Migrație și Azil.	Actele legislative și normative adoptate în 2005-2013 sunt, în general, conforme cu standardele internaționale și semnifică un progres important față de perioada anterioară. Procedurile de aplicare pentru vize, permise de ședere și de muncă sunt mai simple și mai clare. Legislația prevede drepturi clare pentru integrarea și protecția străinilor. Au fost simplificate condițiile și procedurile pentru eliberarea permiselor de ședere pentru unele categorii de imigranți.	- Legislația încă mai include o serie de prevederi care indirect discriminează lucrătorii imigranți în raport cu cei locali: de exemplu, în conformitate cu legea nr.180 privind migrația de muncă, migrarea în scop de muncă a străinilor se efectuează în funcție de necesitățile economiei naționale în forță de muncă calificată în cazul în care ocuparea locurilor de muncă vacante nu poate fi asigurată din resursele umane autohtone. De asemenea, străinii sosiți la muncă în baza contractelor individuale de muncă pot fi angajați doar la un singur angajator.	3 – progres moderat
(35) Implementarea completă a angajamentelor din Art. 24 al APC (coordonarea asigurării sociale)				
Progres înalt (4 puncte din 5 maxim)				
Continuarea procesului de semnare a Acordurilor cu Statele Membre privind aplicarea integrală a prevederilor privind coordonarea politicilor de securitate socială astfel cum este prevăzut în art.24 al APC.	- Au fost semnate acorduri bilaterale în domeniul securității sociale cu 8 state membre: Belgia (2012), Republica Cehă, Austria, Estonia și Portugalia (toate în 2011), România și Luxemburg (2010) și Bulgaria (2008). În prezent (aprilie 2013), sunt negociate acorduri similare cu Italia, Polonia, Ungaria și Lituania.	Impactul nu a fost evaluat din lipsă de date și informații necesare.	- Problema majoră ține resursele umane limitate pe care autoritățile relevante din Republica Moldova (Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei) le are la dispoziție pentru a negocia Acorduri cu toate statele membre ale UE.	4 – progres înalt.
Impozitarea: Progres moderat (2,9 puncte din 5 maxim)				
(36) Dezvoltarea şi implementarea sistemului de impozitare şi a cadrului său instituțional conform standardelor internaționale şi europene				

Asigurarea compatibilității integrale a legislației naționale cu normele OMC, inclusiv a prevederilor ce se referă la determinarea locului prestării serviciilor în vederea evitării dublei impuneri, aplicării nediscriminatorii a TVA şi a accizelor, precum şi rambursarea TVA persoanelor străine nerezidente supuse impozitării.	- Modificarea Codului Fiscal pentru asigurarea tratamentului național și a națiunii celei mai favorizate conform principiilor OMC. - Includerea dividendelor în sursele de venit impozabil inclusiv pentru persoanele fizice; - stabilirea impozitului de 15% pentru dividendele plătite de agenții economici. - Simplificarea procedurii de impozitare cu TVA la cota zero. - Modificarea Codului Fiscal prin introducerea capitolului „Metode indirecte de estimare a venitului impozabil al persoanelor fizice”. - Elaborarea conceptului de instituire a ghișeului unic de recepție a rapoartelor fiscale și deservire a contribuabililor, care urmează a fi creat până la finele anului 2013. - Reintroducerea din 2012 a impozitului pe venitul persoanelor juridice de 12%.	Potrivit indicelui „Doing Business” al Băncii Mondiale elaborat pentru perioada 2006-2013, numărul plăților fiscale pe an a diminuat de la 52 la 48, iar timpul alocat acestor activități a scăzut de la 234 la 220. Totodată, a scăzut și presiunea fiscală generală (ponderea tuturor taxelor plătite din profit) s-a redus de la 48.2% la 31.2%, fiind una din cele mai mici din regiune.	- Procedura de restituire a TVA este foarte anevoioasă. - Menținerea barierelor protecționiste pentru unele produse agroalimentare. - Aplicarea taxelor de poluare a mediului la importul produselor în ambalaj din plastic sau tetra-pack și scutirea de asemenea taxe pentru mărfurile produse local. - Legislația nu specifică exact metodele concrete care vor fi utilizate de autoritatea fiscală la determinarea indirectă a venitului impozabil. Aceasta creează un spațiu larg de discreție pentru autoritatea publică, care îi poate permite să abuzeze în unele cazuri de noile competențe.	3 – Progres moderat
Elaborarea şi inițierea implementării unei Strategii exhaustive privind administrarea fiscală, atenția deosebită fiind acordată consolidării sistemului de control şi colectare a impozitelor	- Aprobarea Strategiei de dezvoltare a Serviciului Fiscal de Stat pentru anii 2006-2010 care a fost urmată de Planul de dezvoltare a Serviciului Fiscal de Stat pentru anii 2011-2015.	- A fost creat cadastrul fiscal; - A fost extins spectrul serviciilor fiscale electronice, inclusiv cu implementarea semnăturilor electronice și mobile. Astfel, începând cu 2012, agenții economici din Chișinău, Bălți și Comrat plătitori de TVA prezintă rapoartele fiscale, în mod obligatoriu, prin intermediul Declarației Electronice. Din 2013, obligația respectivă este extinsă pentru restul agenților economici din țară.	- Activitatea autorităților fiscale și, în special, a celor vamale mai curând împiedică decât facilitează dezvoltarea afacerilor. - Principala problemă pentru mediul de afaceri nu ține de mărimea taxelor, ci mai curând de modul cum se administrează colectarea acestora. Spre exemplu, conform Raportului Global de Competitivitate, dacă pentru anii 2010-2011 Moldova deținea locul 55 la capitolul legislație fiscală, atunci conform ediției din 2012-2013 aceasta a retrogradat până la poziția 88 din 144 țări.	4 – progres înalt.

Dat fiind că Moldova va fi mai apropriată de piața internă a UE, urmează a fi adoptat Codul de Conduită în Impozitarea Afacerilor, în conformitate cu principiile UE	- Codul de Conduită în Impozitarea Afacerilor nu a fost elaborat. - A fost organizat un seminar în acest sens pentru funcționarii Ministerului Finanțelor și a altor instituții de resort.	Impactul este dificil de estimat.	- Problemele legate de administrarea fiscală, incertitudinea procesului decizional în acest sens și cooperarea deficientă cu agenții economici sunt printre principalele deficiențe ale mediului de afaceri din Moldova. Lipsa acțiunilor din partea Guvernului în vederea adoptării unui Cod care ar asigura o previzibilitate și siguranță mai mare pentru investitorii străini doar acutizează flagelurile menționate.	0.5 – lipsă de progres
Încheierea, în caz de necesitate, a acordurilor bilaterale între Statele membre şi RM în scopul evitării dublei impozitări.	Au fost semnate acorduri bilaterale în vederea evitării dublei impuneri între Republica Moldova şi Austria, Grecia, Cehia, Croația, Serbia şi Muntenegru, Regatul Unit al Marii Britanii şi Irlandei de Nord, Macedonia, Slovenia, Slovacia, Oman, Spania, Cipru, Luxemburg, Malta, Irlanda, Republica Cipru, Finlanda, Israel, Republica Kîrgîză, Luxemburg, Macedonia, Oman, Portugalia, Spania.	Crearea unor condiții mai favorabile pentru colaborarea economică și atragerea investițiilor străine directe.	Climatul de afaceri din Moldova este afectat de o multitudine de probleme ce țin de funcționarea proastă a justiției, accesul limitate la surse de finanțare, insuficiența forței de muncă calificate, birocrație, corupție etc. Semnarea acordurilor privind evitarea dublei impuneri, deși sunt precondiții importante pentru atragerea investițiilor, nu soluționează problemele menționate.	4 – progres înalt.
Politica concurențială: Progres moderat (3,3 puncte din 5 maxim) ***(37) Implementarea angajamentelor privind ajutoarele de stat conform art. 48/2.2 al Acordului de Parteneriat şi Cooperare prin asigurarea transparenței depline în domeniul ajutoarelor de stat.*** *Progres moderat (3,5 puncte din 5 maxim)*				
Identificarea unei definiții uniforme şi obligatorii a ajutorului de stat care ar fi compatibilă cu cea a UE (aprobată prin lege sau hotărâre de guvern);	- A fost adoptată legea nr. 139 din 15/06/2012 cu privire la ajutorul de stat, care stabilește o definiție a ajutorului de stat integral compatibilă cu cea a UE.	Impactul este nul, deoarece legea intră în vigoare la 15 iunie 2013.	- Nu au fost identificate probleme majore, deși acțiunea este foarte mult întârziată, iar legea intră în vigoare la un an de la adoptare.	5 – progres foarte înalt.

Asigurarea transparenței complete privind ajutoarele de stat acordate în Moldova, în particular prin (i) elaborarea unei liste exhaustive a instituțiilor / organismelor ce acordă ajutoare de stat, (ii) crearea unui mecanism național pentru centralizarea informației privind ajutoarele de stat acordate în Moldova, în vederea elaborării unor rapoarte anuale privind volumul, tipurile şi beneficiarii acestor ajutoare.	- Deși legea a fost adoptată, nu a fost definită o listă exhaustivă a instituțiilor și organismelor ce acordă ajutor de stat. Aceasta va fi posibil abia în termen de 12 luni de la intrarea în vigoare a legii, adică din 15 iunie 2014. - Legea prevede că de centralizarea informației despre ajutoarele de stat este responsabil Consiliul pentru Concurență, care va crea și va ține Registrul ajutoarelor de stat. Furnizorul ajutorului de stat are obligația să țină o evidență strictă a ajutoarelor de stat acordate, inclusiv a ajutoarelor exceptate de la obligația de notificare și să transmită informația către Consiliul pentru Concurență. Consiliul este obligat să elaboreze și să publice un raport anual privind ajutoarele de stat.	Impactul este nul, deoarece lista va fi identificată în cel mai bun caz la 15 iunie 2014.	- Definiția inclusă în lege este foarte ambiguă și extinsă: furnizor al ajutorului de stat este orice autoritate a administrației publice centrale ori a unei unități administrativ-teritoriale sau orice persoană juridică care administrează direct ori indirect resursele statului sau ale unităților administrativ-teritoriale. - Faptul că nu este definită o listă exhaustivă a autorităților care acordă ajutorul de stat întârzie semnificativ aplicarea legii și informarea publicului despre ajutorul de stat.	2 – progres modest.
(38) Implementarea angajamentelor cu referire la anti-monopol conform art. 48.2.1 al APC prin asigurarea suficienței şi compatibilității legislației anti-monopol naționale şi a regimului de control intern din Moldova cu UE				
Progres moderat (3,3 puncte din 5 maxim)				
Evaluarea eficacității cadrului legislativ curent (legea privind concurența din 2000), inclusiv sub aspectul respectării principiului nediscriminării, transparenței şi corectitudinii procedurale.	- Cadrul legislativ a fost evaluat, inclusiv cu suportul și în cadrul unor programe și proiecte europene. - Întârzie adoptarea actelor regulatorii (regulamente, metodologii) care să asigure implementarea legii.	A fost adoptată Legea concurenței, nr.183 din 11/07/2012. Legea transpune standardele europene în domeniul concurenței. Au fost elaborate și proiectele a șase regulamente care vor fi utilizate de către autoritatea de concurență pentru implementarea legii.	- Este necesară monitorizarea ex-post a impactului legii, inclusiv sub aspectul celor trei principii majore menționate.	4 – progres înalt.

Crearea Agenției Naționale pentru Protecția Concurenței (ANPC) prevăzute în Legea privind concurența din 2000, ca o structură apolitică.	- Agenția a fost efectiv creată în februarie 2007 (Hotărârea Parlamentului Nr. 21-XVI din 16.02.2007). Regulamentul de funcționare al ANPC prevede că Agenția funcționează ca autoritate permanentă în administrația publică şi că în activitatea sa este independentă de alte organe ale administrației publice. Prin adoptarea Legii concurenței, nr.183 din 11/07/2012, ANPC este transformată în Consiliul Concurenței, autoritate publică autonomă, responsabilă față de Parlament, ce asigură aplicarea şi respectarea legislației din domeniul concurenței, ajutorului de stat şi publicității în limitele competenței sale.	ANPC a avut o activitate relativ modestă în perioada 2007-2012, fiind aprobate circa 50 de decizii, hotărârii și prescripții în domeniul său de activitate. Agenția nu a dispus de o independență politică, un suportul și colaborare efectivă din partea altor instituții și de un cadru legislativ, regulator și metodologic suficiente pentru a asigura protecția efectivă a concurenței.	- Adoptarea noii legi și transformarea ANPC în Consiliul Concurenței, învestit cu putere de decizie, de reglementare, de interdicție, de intervenție, de inspecție şi de sancționare, implică alocarea unor importante resurse financiare pentru instruirea inițială și formarea continuă a personalului CC.	3 – progres moderat.
Asigurarea acordării ANPC a unor împuterniciri adecvate, inclusiv capacitatea de decizie; dreptul la investigații prin autosesizare, dreptul de eliberare de titluri executorii şi dreptul de aplicare a sancțiunilor (ex. amenzi)	- Prin adoptarea Legii concurenței, nr.183 din 11/07/2012, ANPC, transformată în Consiliul Concurenței, obține mai multe împuterniciri decât deține anterior, inclusiv putere de decizie, de reglementare, de interdicție, de intervenție, de inspecție şi de sancționare.	Anterior adoptării legii nr.183, ANPC nu dispunea de instrumentele necesare pentru intervenții în domeniul protecției concurenței și impactul activității sale a fost destul de limitat. Noua lege oferă toate condițiile și instrumentele necesare pentru o activitate de impact din partea Consiliului Concurenței.	- Una din problemele principale este mecanismul stabilit de lege pentru calcularea mărimii amenzilor și efectuarea controalelor. Acestea lasă loc pentru anumite interpretări ambigue și decizii arbitrare din partea Consiliului Concurenței, care vor genera contestații din partea companiilor.	4 – progres înalt.
Dotarea cu resurse umane şi financiare adecvate, precum şi instruirea personalului în domeniul administrării concurenței.	- Finanțarea instituției, deși în creștere, nu a acoperit necesarul. - Instituția nu a dispus de resurse umane suficiente pentru îndeplinirea mandatului instituțional foarte complex. - Activitățile de instruire au fost sporadice, lipsind un plan clar de dezvoltare strategică a resurselor umane.	În rezultatul insuficienței resurselor umane, ANPC a pierdut în instanță o bună parte din litigiile inițiate de agenții economici care nu au fost satisfăcuți de deciziile care îi vizau.	- Salariile personalului (altul decât membrii Plenului) Consiliului Concurenței sunt necompetitive și puțin motivante. - Consiliul Concurenței duce lipsă de juriști calificați pentru a pleda în instanță în litigiile inițiate de agenții economici vizați de deciziile CC.	2 – progres modest.

Drepturile de proprietate intelectuală şi industrială: Progres modest (2,8 puncte din 5 maxim)				
(39) Asigurarea unui nivel de protecție similar cu cel al UE, inclusiv măsuri eficiente de constrângere în conformitate cu prevederile art. 49 şi 50 ale APC				
Aplicarea standardelor internaționale în acest domeniu, în particular cele prevăzute de Acordul TRIPs.	- În linii mari, se poate afirma că standardele internaționale în domeniul DPII au fost transpuse în legislația națională. În particular, au fost adoptate legile: o privind protecția desenelor și modelelor industriale nr.161-XVI din 12/07/2007; o privind protecția mărcilor nr. 38-XVI din 29/02/2008; o privind protecția soiurilor de plante nr. 39-XVI din 29/02/2008; o privind protecția invențiilor nr. 50-XVI din 07/03/2008; o privind protecția indicațiilor geografice, denumirilor de origine și specialităților tradiționale garantate nr.66-XVI din 27/03/2008; o privind dreptul de autor și drepturile conexe nr. 139 din 02.07.2010; - Moldova a aderat la o serie de convenții internaționale în domeniul DPI; - Însă aproximarea integrală nu a fost realizată din cauza problemelor legate de implementarea practică a prevederile legale.	Lipsesc datele necesare pentru evaluarea comprehensivă a impactului acțiunilor întreprinse. Conform studiilor realizate de Business Software Alliance, cota producției soft piratate care este utilizată în Moldova a scăzut de la 96% în 2005 la 90% în 2008, după care a oscilat în intervalul 90-91% până în 2011. O bună parte din obiectele de proprietate intelectuală înregistrate au o valoare economică dubioasă.	- Aplicarea practică a standardelor suferă din cauza capacităților foarte reduse în sistemul de justiție (insuficiență de judecători specializați în domeniul DPII. - Se atestă deficitul de personal calificat în domeniul DPII în Serviciul Vamal, Procuratură, Ministerul Afacerilor Interne. - Nu există personal specializat în DPI în câteva instituții care au roluri importante în protecția DPI: Ministerul Tehnologiilor Informației și Comunicațiilor, Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, Ministerul Sănătății, Ministerul Culturii. - Se atestă o suprapunere a domeniilor de competență a mai multe autorități în domeniul DPI; - Lipsește o coordonare strategică a activităților variatelor instituții implicate în apărarea DPI.	2 – progres modest.

Asigurarea funcționării adecvate a sistemului judiciar în vederea garantării accesului la justiție pentru titularii de drepturi şi valabilitate şi aplicarea eficientă a sancțiunilor.	- Au fost întreprinse unele acțiuni tehnice (crearea bazei de date pentru hotărârile instanțelor judecătoreşti naționale pe cauze din domeniul proprietății intelectuale); - În Codul Contravențional adoptat în 2008 au fost introduse o serie de sancțiuni aplicate pentru încălcarea drepturilor de proprietate intelectuală. - În Codul Penal au fost introduse trei articole care prevăd pedeapsă penală pentru încălcările grave ale DPI. - În Codul Vamal au fost introduse 5 articole noi privind aplicarea de măsuri la frontieră pentru protecția proprietății intelectuale. - AGEPI publică pe pagina sa web deciziile şi hotărârile instanțelor judecătoreşti pe cazurile de proprietate intelectuală.	Impactul este minimal. În perioada 2005-2013 nu a fost pronunțată nici o ședință de condamnare pentru încălcarea drepturilor intelectuale.	- Deficitul judecătorilor specializați în domeniul DPII; - Cooperarea slabă din partea deținătorilor de drepturi cu organele de protecție a legii; - Lipsa personalului specializat în infracțiunile contra drepturilor intelectuale în cadrul organelor de poliție, procuraturii, Ministerului Afacerilor Interne.	2 – progres modest

Consolidarea capacităților structurilor instituționale relevante, precum şi ale oficiilor pentru drepturile industriale, drepturile de autor şi societățile colective. Extinderea cooperării cu autoritățile din statele terțe şi asociațiile industriale.	- În perioada 2005-2013 AGEPI s-a afirmat în calitate de autoritate competentă, responsabilă atât de definirea, cât și implementarea politiilor în domeniul DPI. - În cadrul AGEPI a fost creată Comisia pentru Contestații, pentru rezolvarea pe cale extrajudiciară a contestațiilor împotriva deciziilor adoptate de AGEPI. - În cadrul AGEPI a fost instituită Comisia de mediere în domeniul proprietății intelectuale, pentru examinarea și soluționarea litigiilor din domeniul proprietății intelectuale și din domeniul gestiunii colective a dreptului de autor și a drepturilor conexe. - A fost creată Comisia Națională pentru Proprietate intelectuală, în scopul coordonării şi asigurării interacțiunii ministerelor, altor autorități administrative centrale, precum şi titularilor drepturilor de proprietate intelectuală în activitățile orientate spre dezvoltarea şi consolidarea sistemului național de proprietate intelectuală, combaterea şi prevenirea încălcărilor drepturilor de proprietate intelectuală şi lupta cu contrafacerea, importul şi comercializarea în Republica Moldova a produselor contrafăcute. - Denunțarea de către Republica Moldova a Convenției Eurasiatice de Brevete (în vigoare din 26 aprilie 2012), cu ; - Au demarat negocierile în privința semnării Acordului de Validare cu Organizația Europeană de Brevete.	În perioada anilor 2003-2011, din 1199 de hotărâri emise de Comisia de Contestații, în instanța de judecată au fost atacate 111 (9,2%), dintre care 70 au fost menținute, iar 41 – anulate(3,4% din total adoptate). Numărul redus de litigii ajunse în instanța de judecată atestă capacitățile instituționale și profesionalismul înalt al AGEPI.	- Consolidarea lentă a mandatarilor autorizați în asociații profesionale; - Transparența redusă în funcționarea organizațiilor de gestiune colectivă a drepturilor de proprietate intelectuală; - Componenta informațională şi de consulting a infrastructurii instituționale în domeniul DPI este sub-dezvoltată, reprezentată în special de structuri de stat;	4 – progres înalt.

Majorarea resurselor alocate pentru constrângere, în special celor alocate serviciului vamal şi instanţelor judecătoreşti, precum şi intensificarea acţiunilor de sechestrare şi acţiunilor de combatere a contrafacerii / piratării bunurilor în sectoarele specifice.	- Finanţarea birourilor vamale a crescut semnificativ şi prioritar (+27% 2012 faţă de 2008), comparativ cu 11% pentru Aparatul Central; - În Codul Vamal a fost introdusă noţiunea de „mărfuri contrafăcute" (anul 2008) şi au fost stabilite măsurile pentru contracararea fluxurilor de mărfuri contrafăcute şi opere pirat; - În sistemul de indicatori de performanţă a Serviciului Vamal a fost introdus indicatorul „cazuri de reţinere a mărfurilor suspecte a fi contrafăcute / opere-pirat", a fost determinat nivelul de referinţă (anul 2011) şi au fost stabilite ţinte pentru 2012-2014;	Din 2004 se atestă o creştere a numărului de cereri pentru intervenţia serviciului vamal privind protecţia DPI la frontieră. În raport cu anul 2010, în 2011 s-a înregistrat o creştere de 2,4 ori a numărului de OPI cărora li se aplică protecţie la frontieră, majoritatea absolută fiind mărci. Pe parcursul anului 2011 s-au înregistrat 29 de reţineri de mărfuri în baza art.302 (procedura ex-officio) sau 304 (în baza cererii de intervenţie a SV) ale Codului vamal al Republicii Moldova, de 2.4 ori mai mult decât în 2010.	- Există deficit de resurse umane calificate în domeniul DPI în serviciul vamal şi instanţele judecătoreşti; - Instruirea care este efectuată nu este sistematică şi cuprinzătoare; - Există probleme cu statistica judiciară, până la moment nu a fost asigurată evidenţa separată a dosarelor care implică încălcarea DPI.	3 – progres moderat
Îmbunătăţirea implementării convenţiilor relevante menţionate în art. 49 (2) al APC. Elaborarea unui studiu privind contrafacerea şi pirateria în Moldova şi asigurarea unui dialog eficient cu titularii de drepturi.	- Republica Moldova a ratificat toate cele 9 acorduri internaţionale la care face referinţă APC. - AGEPI a elaborat trei Studii privind contrafacerea şi pirateria (2006, 2008-2009, 2010);	Implementarea plenară a acordurilor internaţionale semnate suferă mult din cauza capacităţilor reduse în implementarea actelor legislative naţionale şi convenţiilor internaţionale adoptate. Este asigurat un dialog efectiv cu titularii de drepturi în domeniul IT. Nivelul piraterii în domeniul programelor de calculator s-a redus marginal în perioada 2005-2012.	- Coordonarea ineficientă a implementării cadrului legislativ de către MAI, Serviciul Vamal, Procuratură, poliţie şi alte organe de protecţie a legii. - Dialogul slab sau chiar inexistent cu deţinătorii de titluri în majoritatea domeniilor. - Calificarea insuficientă a judecătorilor.	3 – progres moderat.
Achiziţii publice: Progres moderat (3,5 puncte din 5 maxim) ***(40) Dezvoltarea condiţiilor pentru adjudecarea transparentă şi competitivă a contractelor între părţi, în particular prin organizarea de tendere, în conformitate cu prevederile art. 54 al APC***				

Eficientizarea funcționării sistemului curent prin creşterea transparenței, accesului la informație, instruirii şi reducerii stricte a excepțiilor.	- Începând cu luna octombrie 2012, a fost lansat Sistemul informațional automatizat ”Registrul de Stat al Achizițiilor Publice” (SIA RSAP). Platforma constituie prima etapa in derularea procesului de digitizare a achizițiilor publice. - În 2007 a fost adoptată Legea Achizițiilor Publice, potrivit căreia Agenția de Achiziții Publice are atribuția de a asigura publicitatea desfăşurării licitațiilor publice prin publicarea invitațiilor de participare pe pagina web şi în Buletinul Achizițiilor Publice. - A fost elaborat un Plan de acțiuni privind dezvoltarea achizițiilor publice pentru anii 2011-2013.	- Agenția pentru Achiziții Publice a publicat 2437 anunțuri de desfășurare a licitațiilor deschise în rezultatul cărora au fost încheiate de către autoritățile contractante 13738 contracte de achiziție în sumă totală de 4.458.269.542,87 lei.	- Integritatea și transparența rămân probleme majore care subminează sistemul achizițiilor publice. - Nu sunt afișate planurile de achiziții în format integrat pe pagina electronică a AAP. - Este prea mare numărul de autorități contractante, raportate la resursele umane și tehnice de care dispune Agenția Achiziții Publice. - Este insuficient dezvoltată statistica achizițiilor publice. - Legea privind achizițiile publice include multe restricții, care au fost completate prin modificări operate la articolul 4 al legii în 2008 și 2010.	4 – progres înalt

Asigurarea convergenței cu legislația şi principiile cheie ale UE în domeniul achizițiilor publice (de ex. transparență, nediscriminare, concurență şi acces la instanțele de recurs) şi implementarea lor eficientă.	- În 2011 a fost aprobat Regulamentul privind Vocabularul comun al achizițiilor publice care stabileşte un sistem unic de clasificare aplicabil achizițiilor publice, în scopul unificării referințelor folosite de autoritățile contractante pentru descrierea obiectului achiziției. Ulterior a fost elaborat și implementat un Plan de acțiuni pentru implementarea Vocabularului Comun al Achizițiilor Publice. - Legea Achizițiilor Publice adoptată în 2007 are la bază Directiva Parlamentului European şi a Consiliului nr. 18/2004/CE din 31 martie 2004 privind coordonarea procedurilor de atribuire a contractelor de achiziții publice de lucrări, de bunuri şi de servicii. - În 2010, Legea privind achizițiile publice a fost completată la articolul 15 cu obligarea autorităților publice să procure în baza unei liste aprobate anual de Guvern o serie de bunuri și servicii publice de origine autohtonă, fiind în contradicție cu principiile economiei de piață. În 2012, prevederea respectivă a fost exclusă. - În 2012 a fost elaborat Ghidul de bune practici în domeniul achizițiilor publice pentru a facilita aplicarea legislației privind atribuirea contractelor de achiziție publică în acord cu bunele practici în domeniu și având la bază cazuistica Curții Europene de Justiție.	Pentru asigurarea implementării conforme a Legii privind achizițiile publice nr. 96-XVI din 13 aprilie 2007, de la intrarea în vigoare a acesteia, au fost aprobate peste 30 de acte normative.	- Se atestă o discrepanță între prevederile Legii privind achizițiile publice nr. 96-XVI din 13 aprilie 2007 și Regulamentul privind organizarea şi funcționarea, structurii şi efectivului-limită ale Agenției Achiziții Publice, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 747 din 24.11.2009. Astfel, legea conferă Agenției atribuția de bază de a elabora şi propune Guvernului spre aprobare proiecte de acte normative necesare executării legii susnumite şi de a elabora propuneri în ceea ce priveşte modificarea şi completarea legislației privind achizițiile publice, în timp ce Regulamentul limitează competențele Agenției doar la implementarea politicii statului în domeniul achizițiilor publice. - Subdiviziunile teritoriale ale Agenției achiziții publice nu dispun de capacități instituționale suficiente, fapt ce îngreunează implementarea eficientă a prevederilor Legii achizițiilor publice în teritoriu.	3 – progres moderat
Statistica: Progres de la moderat la înalt (3,7 puncte din 5 maxim)				
(41) Adoptarea metodelor statistice integral compatibile cu standardele europene în domeniile statistice relevante şi consolidarea capacităților instituționale ale Departamentului Statistică şi Sociologie a Republicii Moldova (DSSRM)				

Asigurarea efectuării recensământului populației în conformitate cu calendarul stabilit, şi urmând recomandările Eurostat/UN-ECE 2000 privind recensământul;	- Recensământul populației a fost efectuat în 2004. - În 2012 a fost adoptată Legea cu privire la Recensământul populației și al locuințelor din Republica Moldova pentru anul 2014. - Ulterior, a fost emisă o Hotărâre de Guvern privind acțiunile de implementare a Legii cu privire la Recensământul populației și al locuințelor din Republica Moldova pentru anul 2014.	Sistemul consolidat de baze de date a fost transpus în culegeri statistice cu rezultatele recensământului, care au fost prezentate în limbile română, rusă şi engleză.	Nu au fost identificate probleme majore.	5 – progres foarte înalt
Elaborarea unei strategii pe termen scurt şi lung în vederea armonizării cu standardele UE în domeniile statistice relevante, inclusiv statistica comerțului extern şi clasificatoarele statistice;	- Aprobarea Strategiei de dezvoltare a statisticii naționale pentru perioada 2008-2011, însoțită de un plan de acțiuni în acest sens. - Aprobarea Planului de dezvoltare instituțională a Biroului național de statistică pentru perioada 2009-2011. - Aprobarea Programului de dezvoltare strategică al Biroului național de statistică pentru perioada 2012-2014.	Impactul este dificil de estimat.	Principala constrângere pentru implementarea eficientă a Programului de dezvoltare strategică al Biroului național de statistică pentru perioada 2012-2014 sunt de ordin financiar. Pentru majoritatea acțiunilor din Program sunt indicate sursele externe și CBTM-ul ca sursă de finanțare, bugetul instituției fiind insuficient. O altă problemă, care parțial derivă din insuficiența resurselor financiare, ține de nespecificarea clară a termenului de executare a acțiunilor din Program. Astfel, pentru toate acțiunile este menționată o perioadă de implementare prea largă (2012-2014 sau 2013-2014).	4 – progres înalt

Asigurarea compatibilității legislației în domeniul statisticii oficiale cu principiile fundamentale ale ONU;	- Legea cu privire la statistica oficială adoptată în 2004 stipulează printre sarcinile de bază ale statisticii „elaborarea metodologiilor statistice, racordate la standardele internaționale” și „colaborarea cu organismele internaționale în domeniul statisticii”. Totodată, cel de-al optulea principiu fundamental al statisticii, definit de lege, ține de colaborarea la nivel internațional prin utilizarea în statistică a concepțiilor, clasificărilor şi metodelor internaționale pentru funcționarea eficientă a sistemului statistic național. Cu toate acestea, legea nu face nici o referire exactă la principiile OMC. - Programul de dezvoltare strategică (PDS) al Biroului Național de Statistică pentru perioada 2012-2014 include drept una din priorități armonizarea legislației la acquis-ul comunitar în domeniul statistic, care presupune dezvoltarea sistemului statistic național pe baza principiilor fundamentale ale statisticii oficiale adoptate de către ONU.	Impactul este dificil de estimat.	- Legea cu privire la statistica oficială nu include nici o referință la principiile fundamentale ale statisticii oficiale adoptate de ONU.	2 – progres modest
Controlul financiar şi aspectele aferente: Progres moderat (3,3 puncte din 5 maxim) ***(42) Administrarea rațională şi controlul finanțelor publice***				

Promovarea dezvoltării capacităților administrative adecvate în scopul prevenirii şi combaterii eficiente a fraudelor şi altor infracțiuni ce afectează fondurile naționale şi internaționale, inclusiv crearea unor structuri funcționale cooperante, incluzând toate entitățile relevante la nivel național.	- În anul 2006 CC a elaborat un Plan de Dezvoltare Strategică, iar în 2007 – Strategia de Management şi Dezvoltare a Resurselor Umane şi Strategia de Dezvoltare a Sistemului Informațional Automatizat. - Aprobarea în 2008 a Legii privind Curtea de Conturi, care stipulează că Curtea de Conturi este unica autoritate publică a statului care exercită controlul asupra formării, administrării şi întrebuințării resurselor financiare publice şi administrării patrimoniului public prin realizarea auditului extern în sectorul public în calitate de instituție supremă de audit. - Aprobarea în 2010 a Legii privind controlul financiar public intern scopul căreia este consolidarea răspunderii manageriale pentru gestionarea optimă a resurselor conform obiectivelor entității publice, pe baza principiilor bunei guvernări, prin implementarea sistemului de management financiar şi control şi a activității de audit intern în sectorul public. - În 2010, Curtea de Conturi a aprobat Strategia de instruire și dezvoltare profesională și Strategia de comunicare internă.	- A fost îmbunătățită procedura de elaborare şi structura Rapoartelor anuale al CC. - În 2012, CC a realizat 35 de misiuni de audit la 369 de entități, finalizate cu aprobarea a 51 de Rapoarte de audit. Volumul total al abaterilor iregularităților depistate a constituit circa 7,7 miliarde lei.	- Majoritatea recomandărilor CC nu sunt executate: în 2012, nivelul de executare a recomandărilor înaintate pe parcursul anului 2012 a fost de doar 46,6%. Aceasta subminează eficiența utilizării banilor publici, precum și eforturile CC în vederea combaterii și fraudelor şi altor infracțiuni ce afectează fondurile naționale.	4 – progres înalt

Asigurarea cooperării eficiente cu instituțiile şi autoritățile comunitare relevante în cazul verificărilor în teren şi inspecțiilor cu referință la managementul şi controlul fondurilor UE	- CC verifică periodic implementarea diverselor proiecte implementate de autoritățile publice și finanțate de partenerii străini. Acest proiecte fac parte din cadrul Matricei de politici a Guvernului. În perioada 2009-2012 au fost efectuate 16 astfel de misiuni de audit. - În 2009 au fost aprobate Standardele generale de audit în baza normelor internaționale de audit INTOSAI.	În 2012, CC a efectuat 2 misiuni de audit a 2 proiecte în domeniul aprovizionării cu apă potabilă și canalizare. Principala concluzie a fost „incapacitatea de absorbție a fondurilor în cadrul proiectelor investiționale, precum și managementul ineficient al acestora rămân a fi problemele actuale la nivelul tuturor actorilor implicați în acest proces, dar și în general pentru societate, ținându-se cont de faptul că nu se beneficiază de produsul final preconizat.”	Activitatea CC rămâne concentrată insuficient asupra auditării proiectelor finanțate din surse externe.	4 – progres înalt

Perfecționarea administrării finanțelor publice şi asigurarea transparenței prin modernizarea Sistemului de Conturi Curente existent, efectuarea unui audit adecvat al veniturilor şi cheltuielilor bugetare în conformitate cu sugestiile Studiului Băncii Mondiale privind managementul economic public. Extinderea Sistemului de Conturi prin includerea în bugetul public național al bugetului asigurărilor sociale, fondurilor de asigurare medicală obligatorie, resurselor speciale, fondurilor extra-bugetare. Crearea şi implementarea unui sistem informațional integrat pentru managementul finanțelor publice.	- În 2007 a fost aprobată Metodologia de evaluare a sistemului de control intern în sectorul public. - În bugetul public național au fost incluse bugetul asigurărilor sociale, fondul de asigurare medical obligatorie, mijloacele special şi fondurile extra-bugetare. - CC efectuează anual rapoarte de audit privind Rapoartele Guvernului privind executarea bugetelor de stat anale, precum și a Rapoartelor anuale ale Guvernului privind executarea bugetului asigurărilor sociale de stat - În 2012, CC a efectuat Auditul performanței „Realizări și deficiențe în implementarea reformelor în domeniul managementului finanțelor publice, oportunități de îmbunătățire”.	- Creșterea transparenței procesului bugetar. - Per ansamblu, impactul este dificil de estimat din cauza tergiversării sau chiar neimplementării multor acțiuni preconizate.	- Nu a fost pus în aplicare Sistemul informațional de management financiar integrat, din care cauză nu a fost aplicată și metodologia nouă privind elaborarea și executarea bugetului. - În general, proiectul „Managementul Finanțelor Publice” nu a adus rezultatele scontate și există riscuri mari de a fi compromis. Principalele probleme identificate de CC sunt: - Acțiunile întreprinse de autoritățile administrației publice centrale în vederea îmbunătățirii managementului finanțelor publice nu sunt concludente și suficiente. - Perfecționarea sistemelor de management financiar n-a contribuit în mod semnificativ la eficientizarea utilizării mijloacelor publice. - Metodologia de elaborare şi executare bugetară, deși a fost modificată, nu se aplică. - Implementarea Controlului financiar public intern în autoritățile administrației publice înregistrează un progres lent.	2 – progres modest

Dezvoltarea unei strategii şi a unui document de reglementare pentru sistemul de control financiar intern (contabilitatea managerială şi auditul intern)	A fost elaborată şi aprobată Strategia de dezvoltare a controlului financiar public intern.	Impactul este dificil de estimat.	- Progresul implementării Controlului Financiar Public Intern în cadrul autorităților administrației publice centrale (AAPC) este foarte lent. - Nu au fost executate prevederile privind crearea și activitatea unităților de audit intern în cadrul organelor de specialitate ale AAPC și autorităților administrației publice locale de nivelul al doilea. - Constatările și recomandările misiunilor de audit intern nu sunt bazate pe probe suficiente, relevante şi sigure	3 – progres moderat
Stabilirea unui cadru legislativ pentru controlul financiar public intern	- Aprobarea în 2007 a Legii privind contabilitatea. - Aprobarea în 2008 a Legii privind Curtea de Conturi. - Aprobarea în 2010 a Legii privind controlul financiar public intern.	În perioada 2008-2012, CC a efectuat 216 misiuni de audit.	- Nu au fost elaborate planuri strategice ale activității de audit intern în cadrul unor AAPC, neidentificându-se nici instrumentele de politici care urmau a fi utilizate în realizarea obiectivelor. - Au fost admise incertitudini în procesul de implementare corectă de către autoritățile administrației publice a controlului financiar public intern după modelul COSO.	3 – progres moderat

Armonizarea graduală cu metodologiile şi standardele acceptate la nivel internațional (Federația Internațională a Contabililor (IFAC), Institutul de Audit Intern (IIA), Organizația Internațională a Instituțiilor Supreme de Audit INTOSAI), precum şi cu cele mai bune practici UE privind controlul şi auditul veniturilor, cheltuielilor, patrimoniului şi responsabilităților publice.	- În 2009 au fost aprobate Standardele generale de audit în baza normelor internaționale de audit INTOSAI. - În 2010, a fost aprobat instrucțiunea cu privire la evidența contabilă în instituțiile publice, care include și Planul de conturi al evidenței contabile privind executarea devizelor de cheltuieli ale instituțiilor bugetare. - În 2011 a fost emis Ordinul ministrului finanțelor cu privire la aprobarea Normelor metodologice privind evidența contabilă şi raportarea financiară în sistemul bugetar.	Impactul este dificil de estimat.	- Ajustarea standardelor contabile în sectorul public la normele internaționale are loc foarte lent.	3 – progres moderat
Asigurarea creării şi funcționării adecvate a unei Instituții Supreme de Audit independente în conformitate cu standardele internaționale şi ale UE privind cele mai bune practici ale auditului extern (standardele INTOSAI – Organizația Internațională a Instituțiilor Supreme de Audit)	- În anul 2006 CC a elaborat un Plan de Dezvoltare Strategică, iar în 2007 – Strategia de Management şi Dezvoltare a Resurselor Umane și Strategia de Dezvoltare a Sistemului Informațional Automatizat. - Aprobarea în 2008 a Legii noi privind Curtea de Conturi. - În 2010, Curtea de Conturi a aprobat Strategia de instruire și dezvoltare profesională și Strategia de comunicare internă.	În perioada 2008-2012, CC a efectuat 216 misiuni de audit. În 2012, CC a realizat 35 de misiuni de audit la 369 de entități, finalizate cu aprobarea a 51 de Rapoarte de audit. Volumul total al abaterilor iregularităților depistate a constituit circa 7,7 miliarde lei.	- Rata de executare a recomandărilor CC este foarte mică, majoritatea recomandărilor nefiind executate.	4 – progres înalt
Politica industrială: Progres moderat (2,8 puncte din 5 maxim) ***(43) Lansarea unui dialog privind politica industrială în vederea îmbunătățiri cadrului administrativ şi regulator pentru societăți, promovării cooperării industriale şi consolidării impactului restructurării industriale, şi dezvoltarea cadrului legislativ şi administrativ pentru promovarea IMM-urilor, în concordanță cu art. 52, 69 şi 70 al APC***				

Crearea cadrului legislativ şi a infrastructurii adecvate pentru promovarea IMM-uri, conform art.70 (2) al APC.	- În 2006 a fost adoptată Legea privind susținerea sectorului IMM, iar în 2007 a fost creată Organizația pentru Dezvoltarea Sectorului IMM. - A fost elaborată Strategia de susținere a dezvoltării întreprinderilor mici şi mijlocii pentru anii 2006-2008. Aceasta a fost urmată de Programul de Stat de susținere a dezvoltării întreprinderilor mici şi mijlocii pentru anii 2009-2011 și ulterior de Strategia de dezvoltare a sectorului întreprinderilor mici şi mijlocii pentru anii 2012-2020. - La moment se află în proces de elaborare proiectul Legii privind Întreprinderile Mici și Mijlocii. - La moment sunt în proces de definitivare 17 proiecte de Standarde Naționale de Contabilitate care urmează a fi utilizate de IMM-uri şi sunt bazate pe Directivele UE şi Standardele Internaționale de Raportare Financiară.	În perioada 2005-2011 volumul vânzărilor IMM-urilor a crescut cu 70,7%. Totuși, ponderea acestora în total vânzări pe întreprinderi a diminuat de la 43,1% la 34,6%.	În pofida creării unui cadrul legislativ adecvat promovării sectorului IMM, acesta rămâne slab din cauză deficiențelor mediului de afaceri autohton. Principalele probleme țin de procedurile birocratice de obținere a diferitor permise de activitate, administrarea fiscală ineficientă și accesul imitat la resurse creditare.	5 – progres foarte înalt
Adoptarea şi implementarea Cartei Europene a întreprinderilor mici şi participarea la ciclul de monitorizare din 2004 (inclusiv coordonarea participării la reuniuni, elaborarea raportului anual național şi organizarea unei reuniuni anuale bilaterale cu participarea factorilor de decizie ai Comisiei Europene şi RM)	Moldova nu a adoptat Carta Europeană a întreprinderilor mici. Acest deziderat lipsește și în Strategia de dezvoltare a sectorului întreprinderilor mici şi mijlocii pentru anii 2012-2020.		Nu este posibilă participarea plenară la inițiativele europene privind dezvoltarea sectorului IMM. Nu este posibilă preluarea schimbului de experiență avansată şi nici informarea despre realizările şi provocările cu care se confruntă țara în acest domeniu. Moldova nu participă la Conferințele anuale asupra Cartei. Nu sunt elaborate rapoarte anuale asupra situației sectorului IMM.	0 – lipsă de progres

Pregătirea companiilor pentru deschiderea graduală a unor elemente ale pieței interne pentru agenții economici din Moldova, accentul fiind pus pe informare şi instruire. Crearea Centrului European de Informare şi Corespondență (EICC) este preconizată.	- Cu scopul de a stimula competitivitatea sectorului IMM, au fost lansate mai multe programe de facilitare a accesului IMM-urilor la resurse financiare și instruire (PNAET, PARE 1+1 etc.). Acestea includ componente de informare și instruire a antreprenorilor. Totodată ODIMM prestează servicii de trening în domeniul antreprenorialului. - A fost creat Fondul de Garantare a Creditelor care a permis un acces mai larg la credite bancare în condiții favorabile pentru IMM-uri care nu dispun de suficient gaj. - În 2006 a fost deschis EuroInfoCentrul din cadrul Camerei de Comerț şi Industrie a Republicii Moldova. - Camera de Comerț şi Industrie, în 2011, a devenit membru al Rețelei Europene a Întreprinderilor	- În anul 2012 a fost capitalizată Componenta financiară a Programului PARE 1+1, cu 11 mil. lei, ceea ce a permis semnarea a 69 de contrate de finanțare nerambursabilă, suma totală a investițiilor planificate a fi efectuate de lucrătorii migranți sau rudele acestora constituind 52,08 mil. lei. - Componenta financiară a Programului PNAET în anul 2012 a fost capitalizată cu 33mil lei, ceea ce a permis finanțarea a 291 de sub-împrumuturi în sumă totală de 83,43 mln. lei, cu grant aferent în sumă de 33.37 mln. lei.	- Vizibilitatea EuroInfoCentrul-ului este foarte limitată, impactul acestuia este minor. - Doar un număr mic de IMM-uri au introdus sistemele de management al calității conform rigorilor europene.	3 – progres moderat
În conformitate cu articolele 52 şi 69 ale APC promovarea dialogului privind politica industrială şi asocierea Moldovei la inițiativele UE pentru a stimula competitivitatea, inclusiv în sectorul turismului (de ex. schimbul de informații, participarea în rețele, studii şi training).	- A fost elaborată Concepția dezvoltării clusteriale a sectorului industrial al Republicii Moldova şi proiectul Hotărârii Guvernului pentru aprobarea acesteia, care urmează să fie transmis Guvernului spre aprobare. - A fost implementat proiectul de Ameliorare a Competitivității, finanțat de Banca Mondială.	În cadrul componentei de granturi al proiectului Ameliorarea Competitivității peste 53 de companii din toate regiunile țării au beneficiat de rambursarea cheltuielilor aferente implementării sistemelor de management al calității ISO în volum total de 325 mii $ SUA.	- Infrastructura nu este adaptată activităților de turism (drumuri, semne rutiere, rețelele hoteliere etc.), fapt ce servește drept o constrângere majoră pentru dezvoltarea acestei ramuri. - Nu există o agendă politică consolidată privind dezvoltarea turismului în Republica Moldova.	3 – progres moderat
Transport: Progres modest (2,4 puncte din 5 maxim) ***(57) Elaborarea şi inițierea implementării strategiei naționale în domeniul transportului, inclusiv dezvoltarea infrastructurii de transport*** *Progres modest (2,4 puncte din 5 maxim)*				

Dezvoltarea politicii naționale durabile privind transportul, axată, unde este necesar, pe ajustarea în continuare a cadrelor legislative şi regulatorii la standardele europene şi internaționale, în special pentru sporirea siguranței şi securității (pentru toate tipurile de transport).	- Majoritatea documentelor de planificare strategică includ o componentă ce țin de dezvoltarea transportului. Nu au fost excepții nici SCERS, PND, PN „Satul Moldovenesc" și SND „Moldova 2020". - Au fost adoptate o serie de planuri strategice axate exclusiv pe domeniul transporturilor: Strategia Infrastructurii Transportului Terestru pe anii 2008-2017, Reforma sistemului de întreținere a drumurilor publice adoptată în 2012, Strategia de dezvoltare a aviației civile pentru 2007-2012. - Strategia de Transport și Logistică 2013-2022 a fost elaborată și urmează a fi adoptată - Conceptul privind armonizarea legislației naționale la actele UE în domeniul transporturilor a fost elaborat și urmează a fi aprobat de Guvern.	Impactul documentelor adoptate este sub aşteptări, din cauza că majoritatea documentelor nu au acoperirea financiară necesară. În multe domenii lipsește voința politică pentru a implementa reforme.	- Procedura efectuării tenderelor privind reparația drumurilor este netransparentă. - Sistemul de verificare a calității în domeniul construcțiilor este ineficientă și implică conflicte de interese. - Multe acțiuni stipulate în documentele de planificare strategică în domeniul transporturilor nu beneficiază de acoperire financiară suficientă. O bună parte din acestea sunt implementate cu întârziere sau nu sunt deloc implementate.	3 – progres moderat
Dezvoltarea politicii de infrastructură (identificarea constrângerilor de capacitate, lipsa de echipament inter-modal şi lipsa infrastructurii de legătură) pentru a identifica proiectele prioritare de infrastructură în diferite sectoare.	- Strategia Infrastructurii Transportului Terestru pe anii 2008-2017 identifică principalele constrângeri infrastructurale, instituționale și financiare și propune un plan de acțiuni în vedere soluționării acestora. - A fost elaborat un studiu de fezabilitate privind implementarea sistemului de cartele tahografice în Republica Moldova în transportul rutier public de pasageri şi marfă. - A fost stabilit programul de executare a lucrărilor de reabilitare a drumurilor din sursele externe și interne de finanțare pentru perioada 2011-2014.	Potrivit Ministerului Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor, în 2011 au fost efectuate lucrări de reparație la 6830 km de drumuri, iar în 2012 – la 7240 km de drumuri locale și naționale.	- Nu există o politică propriu-zisă de infrastructură fapt ce complică asigurarea complementarității proiectelor şi coordonarea aspectelor internaționale legate de implementarea şi exploatarea acestora. - Lipsește un sistem eficient a auditului tehnic, fapt ce afectează calitatea lucrărilor de reparație a drumurilor. - Implementarea stabilit programul de executare a lucrărilor de reabilitare a drumurilor întârzie la unele segmente importante de drum: Drumul național M2 Chişinău-Soroca (Peresecina-Cișmea), Drum național R14 Bălți-Sărăteni, (Bălți-Sângerei) sau Drumul național R3 Chișinău-Hâncești. - Transparența în executarea financiară a proiectelor este minimală.	2 – progres modest

Crearea unui sistem transparent şi pe termen lung de finanțare a drumurilor care ar asigura întreținerea continuă a rețelei drumurilor publice existente.	- Majorarea din 2010 a accizelor în paralel cu majorarea ponderii acestora care sunt direcționate în Fondul Rutier de la 50% în 2010 la 80% în 2012. - În 2012 a fost elaborat studiul „Recomandări pentru proiectarea sistemului de întreținere a drumurilor''. În rezultatul acestui studiu a fost adoptată Hotărârea de Guvern privind reforma sistemului de întreținere a drumurilor publice. Aceasta prevede reorganizarea societăților pe acțiuni pentru întreținerea drumurilor prin fuziune, și respectiv, reducerea numărului întreprinderilor.	- Creșterea semnificativă a nivelului finanțării infrastructurii drumurilor: de la 0,7 la sută din PIB în 2009, până la 2,5 la sută în 2012. - Demararea unor proiecte voluminoase de reparație a drumurilor publice.	- În pofida majorărilor substanțiale ale resurselor destinate reparațiilor drumurilor, a rămas neschimbată structura rețelei de drumuri publice după tipul de îmbrăcăminte: aproximativ 12 la sută din drumurile naționale și tocmai 60 la sută din cele locale sunt drumuri fără îmbrăcăminte modernizată. - Sunt direcționate resurse insuficiente pentru întreținerea și reabilitarea drumurilor publice locale. - Din 2009 până în prezent, configurația rețelei de transport nu a suferit careva modificări, fiind construite suplimentar doar 8 km de drum local. - Cererile de ofertă din cadrul tenderelor pentru lucrările de reparație a drumurilor sunt, de regulă, plasate târziu, iar agenților economici li se alocă insuficient timp pentru a pregăti o oferă calitativă. Drept rezultat, pa licitații participă un număr foarte mic de întreprinderi (3-4 întreprinderi). Aceasta creează riscul unor înțelegeri de cartel pe piața respectivă.	2 – progres modest
Abordarea problemelor de finanțare a infrastructurii (de ex. colaborarea publică/privată, tarife, taxe indirecte, taxe pentru utilizarea drumurilor, etc.). Eventuala extindere a mandatului BEI (Banca Europeană de Investiții).	- Majorarea din 2010 a accizelor în paralel cu majorarea ponderii acestora care sunt direcționate în Fondul Rutier de la 50% în 2010 la 80% în 2012. - Semnarea acordurilor de finanțare cu BEI și BERD care asigură finanțarea majorității proiectelor de reparație a drumurilor pentru perioada 2011-2014.	- Creșterea semnificativă a nivelului finanțării infrastructurii drumurilor: de la 0,7 la sută din PIB în 2009, până la 2,5 la sută în 2012.	- Nu au fost implementate parteneriate public-private în domeniul reparației drumurilor publice. Totodată, nu există nici dorință politică pentru dezvoltarea unor asemenea parteneriate. - Majorarea Fondului rutier nu a fost însoțită de a o reformă amplă a mecanismelor de repartizare a acestor resurse și, în special, a procesului de control a calității.	3 – progres moderat

Continuarea participării active în dezvoltarea Coridoarelor Pan-Europene şi Ariilor, precum şi din cadrul programului TRACECA. Eventuala extindere a creditului BEI.	- A fost inițiat proiectul TRACECA finanțat de UE pentru „siguranța zborurilor, securitate aeronautică şi protecția mediului" şi elaborat setul de documente pentru intrarea în vigoare a amendamentelor la Acordul între Republica Moldova şi Comunitatea Europeană privind unele aspecte ale aviației civile. - Potrivit raportului de activitate a Ministerului Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor, experții naționali au participat activ la reuniunile diferitor organisme internaționale de profil privind dezvoltarea coridoarelor şi zonelor Pan-Europene de transport, în special la şedințele Grupului de Lucru la nivel înalt sub egida Comisiei Europene a UE privind extinderea marilor axe de transport trans-europene spre țările şi regiunile vecine cu UE. Ca urmare s-a coordonat conectarea rețelei de transport a RM cu axa sud-estică în zona Mării Negre.	Impactul este dificil de estimat.	- Integrarea Moldovei în arterele europene de transport rămâne una minimă din cauza calității proaste a drumurilor.	2 – progres modest
(58) Implementarea măsurilor şi reformelor selectate în sectorul transportului rutier *Progres moderat (3 puncte din 5 maxim)*				

Adoptarea unor procese regulatorii transparente în eliberarea licenţelor şi introducerea timpului maxim de conducere a autovehiculelor şi odihnă în conformitate cu standardele internaţionale.	- Înființarea în 2008 a Agenției Naționale Transport Auto. - Prin legea nr.246-XVI din 21.10.2005 a fost ratificat Acordul INTERBUS (transportul internațional ocazional de călători cu autocarul şi autobuzul), iar în 2007 a fost adoptat Regulamentul pentru implementarea acestuia. - Conform MTID, au fost implementate un şir de tehnologii noi pentru sporirea securității circulației rutiere şi pentru asigurarea circulației ecologice în transporturi, cum ar fi: testarea tehnică a autovehiculelor şi remorcilor, reutilarea şi certificarea acestora, pregătirea şi reciclarea personalului în domeniul transportului auto, implementarea aparatelor de control a regimului de lucru şi odihnă a şoferilor în conformitate cu Acordul AETR şi evaluarea conformității produselor şi serviciilor din domeniul transportului auto.	Impactul este dificil de estimat.	- Procesul de eliberarea licențelor este unul anevoios, birocratic și nu corespunde standardelor internaționale.	3 – progres moderat
Dezvoltarea planului de acțiuni referitor la securitatea circulației (inclusiv pentru transportul mărfurilor periculoase şi gradul de uzură a şoselelor) pentru îmbunătățirea securității circulației.	- A fost adoptată în 2010 Strategia Națională pentru siguranță rutieră urmată și de un Plan de acțiuni pentru implementarea acesteia adoptat în 2011. - A fost instituit Consiliul Național pentru Securitatea Circulației Rutiere.	În perioada 2010-2012 se observă o ușoară scădere a numărului accidentelor rutiere de la 2930 la 2712 (-7,4%), precum și a numărului traumaților (de la 3747 la 3510) și a decedaților (de la 452 la 441).	- O problemă majoră este acoperirea financiară a acțiunilor stipulate în planul privind securitatea circulației rutiere. - Securizarea circulației rutiere nu poate fi eficientă fără drumuri și infrastructură rutieră calitativă, care la moment lipsește pe majoritatea perimetrului țării.	3 – progres moderat
(59) Implementarea măsurilor selectate şi reformelor în sectorul transportului feroviar *Progres modest (2 puncte din 5 maxim)*				

Îmbunătățirea timpului mediu de parcurs a trenurilor de mărfuri pe coridoarele selectate, prin studierea profundă a coridoarelor, precizarea obstacolelor de circulație şi propunerea soluțiilor.	- În 2010 a fost adoptat „Planul de acțiuni pentru ameliorarea situației la Î.S. „Calea Ferată din Moldova" în condițiile de criză şi asigurarea restructurării acesteia" care urmează a fi implementat pe parcursul a 5 ani. - În 2012, Î.S. „Calea Ferată din Moldova", a devenit membru asociat al Comunității Căilor Ferate și Companiilor de Infrastructură din Europa. - În perioada 2007-2008 a fost construit tronsonul de cale ferată „Cahul – Giurgiulești".	Impactul este modest. Volumul mărfurilor transportate prin intermediul căilor ferate în 2012 a fost cu 6,6% mai mic față de anul 2009, când au fost resimțite primele efecte ale crizei economice.	- Construcția căii ferate urma să continue pentru a asigura Moldovei acces la Marea Neagră. Numai că până în prezent nu au fost stabilite costurile reale şi volumul lucrărilor necesare pentru finalizarea obiectivului. Procesul de restructurare a Î.S. „Calea Ferată din Moldova" decurge lent.	2 – progres modest
Îmbunătățirea securității, vitezei şi eficienței (inter-operatibității) serviciilor de transport feroviar.	- În 2006, în cadrul Procesului de Cooperare pentru Europa de Sud-Est a fost semnat Acordul interministerial cu privire la realizarea unei rețele feroviare de înaltă performanță în Europa de Sud-Est, fiind identificată axa sud-estica nr.13 pentru dezvoltarea prioritară pe teritoriul Republicii Moldova. - A început implementarea proiectului feroviar: „Implementarea Tehnologiei Suw 2000 de trecere automată de pe ecartamentul de 1520 mm, pe cel European de 1435 mm la frontiera moldo-română (st. Ungheni)".	Impactul este dificil de estimat.	Trecerea la ecartamentul european implică costuri foarte mari care nu pot fi acoperite integral din resursele publice.	2 – progres modest
(60) Implementarea măsurilor selectate şi reformelor în sectorul aviației *Progres modest (2,4 puncte din 5 maxim)*				

Continuarea politicii naționale în domeniul aviației pentru dezvoltarea ramurii (inclusiv o estimare a reformei structurii de piață).	- A fost adoptată Legea privind securitatea aeronautică (nr 92-XVI din 05.04.2007); - A fost implementată Strategia de dezvoltare a aviației civile pentru 2007-2012. - A fost adoptată Legea privind controlul spațiului aerian (nr. 155-159 din 27.07.2012) - În 2012, a fost aprobat Regulamentul privind organizarea și funcționarea Autorității Aeronautice Civile.	Impactul este modest. Spectrul serviciilor avia a rămas mic, iar concurența din sector – slabă.	- Conform MTID, Strategia de dezvoltare a aviației civile pentru 2007-2012 a fost realizată doar în proporție de 70%. Mai mult decât atât, conform Ministerului Economiei, gradul de îndeplinire a obiectivului general stabilit de Strategie a fost de doar 40%. - Puțin peste jumătate din obiectivele Legii privind securitatea aeronautică au fost realizate. În general, un impediment major la implementarea prevederilor legii este insuficiența în cadrul MTID a personalului calificat în domeniul securității aeronautice. - Modificarea din 2009 a Legii privind securitatea aeronautică a fost una total neinspirată deoarece aceasta a numit MTID a drept autoritatea administrativă centrală pentru securitatea aeronautică în timp ce ministerul nu dispune de resurse umane suficiente pentru a prelua aceste responsabilități.	2 – progres modest
Revizuirea acordurilor bilaterale privind serviciile aeriene cu statele membre cu perspective includerii clauzelor standard ale Comunității.	Ratificarea în 2007 a Acordului orizontal cu Comunitatea Europeană (încheiat la Luxemburg la 11.04.2006) privind unele aspect ale serviciilor aeriene.	Impactul este dificil de estimat.	Piața serviciilor aeriene rămâne neliberalizată, cu bariere de acces și practici discriminatorii față de potențialii operatori străini.	3 – progres moderat
Soluționarea problemelor existente cu statele membre privind implementarea acordurilor bilaterale.	Disputele anterioare cu Unistar Ventures, firmă germană, vis-a-vis de investițiile în compania Air Moldova International (AMI) nu au fost soluționate amiabil. Dosarul a fost soluționat nefavorabil pentru Guvernul Moldovei la Curtea Europeană pentru Drepturile Omului.	Compania Unistar Ventures a fost despăgubită din bugetul de stat cu circa 7 milioane de Euro.		2 – progres modest

Intensificarea capacității tehnice şi administrative în vederea obținerii statutului de membru cu drepturi depline al JAA. Identificarea posibilităților de participare în EASA şi implicarea în Cerul European Unic (Single European Sky).	- Începând cu 01.01.2008, Republica Moldova a obținut statutul de stat membru cu drepturi depline al JAA. - Inspecția de Standardizare EASA a efectuat în perioada 18-22 februarie 2013 un audit la Autoritatea Aeronautică Civilă. - În 2012, Moldova a aderat la Spațiul Aerian European Unic.	Aderarea la Spațiul Aerian European Unic a fost un pas important spre liberalizarea pieței serviciilor avia din Moldova și valorificarea terminalelor aeroportuare alternative din țară. Totuși, impactul la moment nu este sesizabil.	Piața serviciilor avia rămâne neliberalizată. Deși alte companii pot opera formal zboruri și pe teritoriul Moldovei, acestea trebuie să achite taxe aeroportuare relativ înalte fapt ce scade competitivitatea de preț a serviciilor respective.	3 – progres moderat
Cooperarea în domeniul securității aeronautice (reguli comune în combaterea terorismului internațional).	- În 2006 a fost aprobat Programul național de control al calității în domeniul securității aeronautice. - A fost adoptată Legea privind securitatea aeronautică (nr 92-XVI din 05.04.2007); - A fost evaluat sistemul de securitate a Î.S. ”Aeroportul Internațional Chişinău” pentru elaborarea proiectului Planului de securizare.	Impactul este dificil de estimat.	- Cooperarea internațională în domeniul securității aeronautice este insuficientă. - MTID nu dispune de cadre suficiente specializare în securitatea aeronautică.	2 – progres modest
(61) Implementarea măsurilor şi reformelor specifice în sectoarele transportului naval intern şi navigației interne *Progres modest (2,3 puncte din 5 maxim)*				

Implementarea convenţiilor relevante din domeniul transportului maritim internaţional (inclusiv OIM).	- MTID au avut întâlniri periodice cu autorităţile din domeniul transportului naval din România (Autoritatea Navala Română, Administraţia Fluvială a Dunării de Jos), care au avut ca scop colaborarea privind asigurarea securităţii navigaţiei pe sectorul comun (Moldo-român) al fluviului Dunărea. - MTID a participat la şedinţele Comisiei Dunării (grupul de lucru pe probleme tehnice), unde a fost prezentată poziţia Republicii Moldova pe marginea diferitor probleme tehnice ce vizează navigaţia pe fluviul Dunărea. - MTID a participat la elaborarea definiţiei a căilor maritime din cadrul Organizaţiei Cooperării Economice la Marea Neagră (OCEMN).	Impactul este dificil de estimat.	MTID nu a întreprins toate măsurile necesare pentru realizarea prevederilor convenţiilor menţionate.	2 – progres modest
Îndeplinirea funcţiilor de control a statului-port şi statului-pavilion, precum şi a rezoluţiilor Comitetului Protecţiei Mediului Înconjurător OIM privind Securitatea Tancurilor Petroliere.	În 2006 a avut loc fondarea Instituţiei publice "Căpităria portului Giurgiuleşti" care exercită funcţii de supraveghere şi control din partea „statului-port” şi „statului-pavilion” şi Întreprinderii de Stat "Registrul Naval" care exercită funcţii de supraveghere a stării tehnice a navelor fluviale.	Ridicarea nivelului securităţii a navigaţiei a navelor sub pavilionul Republicii Moldova.		3 – progres moderat

Elaborarea politicii naționale în domeniul transportului naval intern pentru dezvoltarea acestui sector (inclusiv modernizarea flotei naționale) şi instituirea administrației eficiente.	- în 2012 Guvernul a aprobat proiectul de lege privind transportul naval intern al Republicii Moldova. - A fost elaborat proiectul Codului Transportului Naval Intern care urmează a fi aprobat de Parlament. - A fost elaborată Concepția dezvoltării transportului naval în Republica Moldova	Impactul este dificil de estimat.	- Marea majoritate a mijloacelor plutitoare au o stare tehnică învechită, iar reparația sau înlocuirea acestora necesită resurse enorme de bani. - Câteva porturi importante, inclusiv și mijloace plutitoare, nu se află sub controlul autorităților constituționale de la Chișinău, fiind trecute sub jurisdicția administrației de la Tiraspol. La fel, sub jurisdicția autorităților de la Tiraspol se află și unitățile de întreținere și reparație a mijloacelor plutitoare, fapt ce îngreunează procesul de reparare a celor aflate sub controlul autorităților de la Chișinău.	2 – progres modest
Cooperarea cu UE în vederea armonizării politicii securității maritime în baza măsurilor coordonate cu structurile corespunzătoare ale organizațiilor internaționale.	- A fost elaborat şi aprobat de Instituția Publică „Căpitănia Portului Giurgiuleşti” Planul de Securitate a Portului Internațional Liber Giurgiuleşti. - Supravegherea securității navigației interne în Moldova este efectuată de către IP „Căpitănia Portului Giurgiuleşti”.	Impactul este dificil de estimat.	- Râurile Nistru și Prut pot fi exploatate doar pe unele segmente din cauza nămolirii lor şi neefectuării lucrărilor de menținere a adâncimilor garantate pentru efectuarea în siguranță a navigației. - Lipsesc hărțile de navigație electronică pe căile navigabile interne, majoritatea navelor nu dispun de sisteme de radiolocație și satelit, iar semnele de navigație sunt învechite.	2 – progres modest
Energia: Progres moderat (2,8 puncte din 5 maxim) ***(62) Elaborarea unei politici energetice actualizate care să alinieze obiectivele politicii energetice a UE*** *Progres înalt (4 puncte din 5 maxim)*				

- Elaborarea unui document actualizat privind politica energetică cu indicarea surselor de finanțare şi a termenelor de implementare - Întărirea capacității de monitorizare şi prognoză a evoluțiilor în sectorul energetic	- Aprobarea Strategiei energetice pînă 2030 - Pe parcursul anului 2012, în contextul angajamentelor asumate de Republica Moldova ca parte semnatară a Tratatului de constituire a Comunității Energetice, au fost definitivate Proiectele de legi privind modificarea şi completarea Legii cu privire la gazele naturale, nr. 123/23.12.2009 şi a Legii cu privire la energia electrică, nr. 124/23.12.2009. Proiectele în cauză au fost elaborate, în special, în vederea transpunerii Directivei 2005/89/CE a Parlamentului European şi a Consiliului din 18 ianuarie 2006 privind măsurile menite să garanteze siguranța aprovizionării cu energie electrică şi investițiile în infrastructură şi a Directivei 2004/67/CE a Parlamentului European şi a Consiliului din 26 aprilie 2004 privind măsurile menite să garanteze securitatea aprovizionării cu gaze naturale. Concomitent au fost operate alte modificări, necesitatea cărora a apărut la aplicarea Legilor nr. 123/23.2009 şi nr. 124/23.12.2009.	- Principiile generale ale politicilor de stat în domeniul politicii energetică exprimate în legile Republicii Moldova, precum şi în strategiile şi programele aprobate de Guvern în mare măsură sunt similare cu cele din UE - Implementarea regulilor de piață elaborate va crea condiții propice pentru integrarea ulterioară a Republicii Moldova în piețele regionale energetice, beneficiind astfel de posibilitățile oferite de această integrare. În acelaşi timp, aceasta va duce la apropierea Republicii Moldova de standardele UE şi, respectiv, va aduce o plus valoare la procesul de integrare europeană.	- Un neajuns major al actelor legislative din Moldova este caracterul lor declarativ şi generalizator, fără concretizări privind mecanismul de aplicare. Se constată o retardare cronică în dezvoltarea sistemului instituțional şi mecanismelor financiare - Sistemul de reglementare din Moldova în ansamblu poartă amprenta unor procese divergente. Legislația a preluat principiile promovate în statele UE, însă sistemul normativ-tehnic din diferite cauze a rămas în mare parte pe principiile vechi. Practica „împrumutării" documentelor legislative şi tehnice din diferite surse inevitabil a condus la discrepanțe atît între legislație şi normele tehnice în ansamblu, cît şi între diferite normele tehnice în particular.	4 - Progres înalt
(63) Alinierea treptată la principiile piețelor interne de energie electrică şi gaze naturale ale UE				
Progres moderat (3 puncte din 5 maxim)				

- Elaborarea - în baza experienței Republicii Moldova din cadrul Inițiativei Pieței Energetice Regionale din Europa de Sud-Est („Memorandumul de la Atena") – unei liste de măsuri pentru alinierea treptată la principiile pieței interne de energie electrică şi gaze naturale a UE, însoțită de termene de implementare şi un plan de finanțare. Aspectele de reciprocitate urmează să fie abordate în mod corespunzător (deschiderea pieței, normele privind mediul înconjurător);	- Pachetul energetic III presupune formarea unei piețe unice de gaz şi energie electrică în UE pe baza divizării companiilor de furnizare şi distribuție, precum şi restricții privind activitatea companiilor integrate în plan vertical în sectorul energetic. - Proiectele de legi privind modificarea şi completarea Legii cu privire la gazele naturale, nr. 123/23.12.2009 şi a Legii cu privire la energia electrică, nr. 124/23.12.2009. Proiectele în cauză au fost elaborate, în special, în vederea transpunerii Directivei 2005/89/CE a Parlamentului European şi a Consiliului din 18 ianuarie 2006 privind măsurile menite să garanteze siguranța aprovizionării cu energie electrică şi investițiile în infrastructură şi a Directivei 2004/67/CE a Parlamentului European şi a Consiliului din 26 aprilie 2004 privind măsurile menite să garanteze securitatea aprovizionării cu gaze naturale. - În anul 2011 a fost semnat un Memorandum de înțelegere privind pregătirea condițiilor pentru construcția gazoductului de presiune înaltă Iași – Ungheni, a fost finalizat studiul de fezabilitate al proiectului Gazoductul, iar următoarea etapă în dezvoltarea acestuia va fi elaborarea planului tehnic care să includă secțiunea terestră a conductei şi subtraversările rîului Prut.	- Liberalizarea pieții prin asigurarea competitivității. Pentru aceasta este nevoie de a elabora instrumente funcționale pentru securitatea investițiilor, cea ce va elimina monopolia Moldova Gaz. - Lansarea procedurelor de licitație a lucrărilor pe porțiunile României şi Republicii Moldova la conducta Iaşi-Ungheni. Lucrările urmează să înceapă în luna august 2013, potrivit unui comunicat de presă al Guvernului RM. - Încurajare de a schimba de către consumatorii eligibili (noncasnici) a furnizorilor de energie electrică şi de către consumatorii finali (casnici şi noncasnici) a furnizorilor de gaze naturale, întru implementarea art. 8, alin. (1), lit. t) din Legea cu privire la energia electrică şi a art. 8, alin. (1), lit. r) din Legea cu privire la gazele naturale;	- Din cauza lipsei legăturii cu piața internă de energie electrică a UE, MGRES exploatează numai jumătate din capacitatea sa, ceea ce înseamnă că riscul principal pentru Republica Moldova nu este lipsa fizică a capacității de generare ca în Balcanii de Vest, ci pierderea poziției dominante pe piața de energie electrică de către MGRES, care, împreună cu poziția similară a importului din Ucraina, conduce la o evoluție negativă a prețurilor la energie; - Pe lîngă faptul că separarea activităților în sectorul de energie electrică nu a fost urmată de separarea acestora în sectorul gazelor naturale, chiar şi separarea activităților în sectorul de energie electrică nu a oferit sprijin suficient şi un impuls pentru îmbunătățirea eficienței şi atragerea investițiilor. Principala cauză o constituie menținerea gradului oficial de deschidere de 10%, ceea ce nu a permis constituirea unei piețe stabile, predictibile, cu definirea unui preț transparent; - Pentru moment, există un foarte pronunțat dezechilibru în atragerea finanțării, mai degrabă fiind atrase investiții/finanțări din partea donatorilor, decît a sectorului privat pentru a asigura investițiile necesare; - Lipsa unor acțiuni concrete în vederea conectării la sistemul ENTSO-E şi la sistemul de magistrale de transport a gazului natural în UE pune sub semnul întrebării semnificația măsurilor de liberalizare a piețelor de energie.	3 – Progres moderat

- Evoluțiile legate de prețul la energie şi reformele tarifare îndreptate spre eliminarea distorsiunilor; îmbunătățirea ratei de colectare a facturilor	- ANRE a elaborat proiectul Regulamentului privind procedura de schimbare a furnizorului de energie electrică de către consumatorii eligibili şi respectiv, proiectul Regulamentului privind procedura de schimbare a furnizorului de gaze naturale de către consumatorul final. - Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică a actualizat Regulile pieței de energie electrică prin Hotărîrea nr.320 din 16 ianuarie 2009 - Au fost elaborate şi aprobate prin Hotărârea Consiliului de administrație al Agenției, nr. 497 din 20.12.2012, Metodologiile de calculare, aprobare şi ajustare a tarifelor pentru serviciul de distribuție a energiei electrice şi a tarifelor reglementate de furnizare a energiei electrice. Metodologiile în cauză permit stabilirea în mod exhaustiv, transparent şi obiectiv a principiilor şi a metodelor de determinare a tarifelor, inclusiv a determinării costurilor separat, pe fiecare tip de activitate (de distribuție şi de furnizare), pe fiecare tip de rețea electrică de distribuție, ce va face posibilă diferențierea corectă a tarifelor pe categorii de consumatori finali (în funcție de nivelul de tensiune al rețelei electrice la care sunt racordate instalațiile lor electrice), diferențierea metodei de calcul a ratei de rentabilitate şi a indicatorilor acesteia, a surselor de determinare a costurilor etc.	- Concomitent, cu separarea funcțională a activităților de transport, de distribuție şi de furnizare a gazelor naturale, a energiei electrice, întreprinderile de gaze naturale şi unitățile electroenergetice au fost obligate să efectueze separarea conturilor contabile pentru fiecare dintre activitățile de transport, de distribuție şi de furnizare a energiei electrice și gazelor naturale. Astfel, va fi posibilă obținerea de informații veridice în legătură cu determinarea şi stabilirea tarifelor pentru fiecare tip de activitate, pentru fiecare categorie de consumatori finali. - Întru asigurarea implementării principiilor separării funcționale (organizatorice şi decizionale) şi juridice a activității de distribuție de activitatea de furnizare a energiei electrice şi a gazelor naturale, condiție esențială pentru liberalizarea pieței energiei electrice şi a gazelor naturale, ANRE a elaborat şi aprobat o serie de acte normative care reglementează sectoarele menționate	- A fost depolitizată activitatea de stabilire a tarifelor în sectorul sistemului centralizat de alimentare cu energie termică şi, ca rezultat imediat, au fost introduse tarife care reflectă integral costurile, astfel fiind stopată acumularea datoriilor, singurele datorii care rămîn de recuperat fiind cele istorice. În condițiile cogenerării ineficiente şi a sistemului de încălzire centralizat învechit, noile tarife nu au putut îmbunătăți abilitatea agenților economici de a investi ca singură posibilitate de a reduce costurile variabile, ci numai au redus accesibilitatea tarifelor pentru populație	2 – Progres modest

- Dezvoltarea în continuare a Agenției Naționale de Reglementare în Energetică îndreptată spre independența acesteia	- În anul 2009 ANRE trece în subordinea Parlamentului sporind gradul de independență mai cu seamă în raport cu întreprinderile din sectorul energetic la care Guvernul este acționar. Tot din acest an și tarifele pentru energia termică produsă şi distribuită prin sistemele centralizate au început să fie reglementate de către Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică. - Pe parcursul anului 2012, ANRE a încheiat câteva acorduri de colaborare cu instituții publice din țară şi de peste hotare. Acordul de colaborare dintre ANRE şi Curtea de Conturi din Republica Moldova a fost semnat pentru a spori colaborarea şi coordonarea activităților comune, dar şi pentru aprofundarea schimbului de informații în domeniul de interes comun, iar Acordul de colaborare cu Serviciul Vamal al Republicii Moldova prevede accesul şi schimbul de informații între instituții. O realizare în termeni de colaborare internațională a fost semnarea unui Protocol de colaborare cu Autoritatea Națională de Reglementare în domeniul Energiei din România, care are ca obiectiv primar promovarea unei activități de informare şi schimb reciproc de experiență pe probleme de reglementare şi de aplicare/transpunere a legislației Uniunii Europene.	- Deschiderea Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică pentru publicul larg, activitatea ei devenind mult mai transparentă, iar procesul de stabilire și aprobare a tarifelor a devenit public, oferind posibilitatea tuturor părților interesate să participe. - Agenția a implementat, începînd cu 1 ianuarie 2012, Sistemul Electronic Informațional de Înregistrare a Corespondenței (SEIIC / EFIS), care are drept obiectiv reducerea timpului de examinare a petițiilor/corespondeței şi optimizarea cheltuielilor Agenției. În acelaşi scop a fost aprobat Regulamentul privind evidența şi examinarea petițiilor, precum şi organizarea audienței cetățenilor în cadrul instituției şi elaborat proiectul Regulamentului privind informarea consumatorilor din sectorul energetic referitor la drepturile şi obligațiile acestora.	- Procesul de organizare și sporirea gradului de independența după toate tărăgănările a luat sfîrșit, însă a crescut dependența de factori politici, care au influența asupra activității ANRE.	5 – Progres foarte înalt

Continuarea restructurării sectorului electroenergetic, termic şi de gaze naturale, precum şi soluționarea problemei restanțelor la plăți	- aprobarea Regulamentului privind auditul energetic HG Nr. 884 din 27.11.2012; - aprobarea Regulamentului privind autorizarea auditorilor energetici, HG Nr. 885 din 27.11.2012; *Sectorul electroenergetic:* - sursele de aprovizionare cu energie electrică au fost diversificate față de anul 2007, dar beneficiile nu au contribuit la consolidarea concurenței, acest fapt avînd, drept consecință, creşterea tarifelor; *Sectorul termic* - Elaborarea Conceptului privind restructurarea corporativă, instituțională şi financiară a sistemului centralizat de alimentare cu energie termică din mun.Chişinău - Proiect de lege privind Energia Termică - Elaborarea graficului optim al temperaturii la eliberarea agentului termic de la sursele centralizate de alimentare cu energie termică *Sectorul de gaze naturale* - Aprobarea Metodologiei de calculare, aprobare și ajustare a tarifelor reglementate la gazele naturale; - Elaborarea proiectului de lege privind modificarea şi completarea Legii cu privire la gazele naturale, nr. 123/23.12.2009; - Prin Hotărîrea ANRE a fost aprobat Regulamentul pentru furnizarea şi utilizarea gazelor naturale nr. 415 din 25.05.2011 - Prin Hotărîrea ANRE a fost aprobat Regulamentul cu privire la calitatea serviciilor de transport şi de distribuție a gazelor naturale nr. 416 din 09.06.2011	- Reforma pieței în Republica Moldova s-a materializat prin tarife care reflectă variația costurilor, dar nu a condus la crearea unui cadru concurențial real, inclusiv existența unor noi mecanisme de tranzacționare şi dispecerizare şi a unui cadru instituțional adecvat. Pilonul emblematic al concurenței, care este deschiderea pieței, nu a fost indicat de strategia anterioară. Deschiderea oficială a pieței s-a menținut la un nivel de 10% pentru energia electrică, iar pentru gazele naturale, în pofida deschiderii de 100%, piața rămîne necompetitivă din cauza sursei unice de alimentare - Proiectul legii privind energia termică are un impact pozitiv asupra tuturor particianților pieței, în special asupra gospodăriilor casnice, instituțiilor publice (şcolilor, grădinițelor, clădirilor administrative, spitalelor, etc.), dar şi asupra sectorului transformărilor energetice. Astfel, aceştia ar beneficia de pe urma politicilor propuse în măsura în care hotarele de livrare, măsurarea consumului, calitatea serviciului/ energiei termice furnizate, etc. ar fi clar stabilite, inclusiv în contracte, iar majoritatea energiei termice ar fi produsă în regim de cogenerare. - Legea cu privire la gaze naturale oferă consumatorilor noncasnici posibilitatea de a alege şi procura echipamente de măsurare adecvate condițiilor de consum al gazelor naturale, inclusiv convertoare electronice	- Lipsa investițiilor și managementul defectuos a dus la degradarea sistemului termoenergetic mai cu seamă a centralelor termoelectrice prin diminuarea calității serviciilor prestate, diminuarea eficienței energetice și micșorarea sarcinii de consum; - Prețul ridicat (pentru a acoperi costul generării ineficiente) al energiei termice determină frecvent populația să găsească alte soluții de încălzire, care nu sînt optime şi eficiente nici pentru consumator, nici pentru eficiența de cogenerare a centralelor; - Costul pentru consumatorul final de energie termică în Chişinău, principala piață de energie termică, este denaturat de doi factori, şi anume: uzura cazanelor din oraş, care măreşte costul general pentru aprovizionarea cu energie termică şi sistemul de vînzare a energiei termice, care creează condiții de concurență între vînzarea de către CET-uri a volumelor de energie termică produse pentru întreprinderea municipală de furnizare SA "Termocom" şi vînzarea celor generate de aceasta. - În primul rând lipsa interconexiunilor fizice cu alte țări în afară de Ucraina care ar permite accesul la piață și altor furnizori de gaze naturale face dificilă planificarea în timp a reformelor în acest sector - Barierele de piață şi stimulentele financiare pentru încurajarea/ descurajarea importului ori producției anumitor materiale şi utilaje, pot fi un instrument eficient pentru promovarea politicilor de eficiență energetică.	2 – Progres modest

		- Regulamentul cu privire la calitatea serviciilor de transport şi de distribuţie a gazelor naturale este menit să reglementeze calitatea serviciilor acordate de către operatorul de reţea, şi stabileşte valorile minime ale indicatorilor de calitate şi consecinţele nerespectării acestora de către operatorul de reţea. - Prin Hotărîrea ANRE nr. 415 este efectuată reglementarea raporturilor juridice dintre furnizor, operatorul de reţea şi consumatorul final cu privire la racordarea instalaţiei de utilizare la reţeaua de gaze naturale, referitor la contractare, furnizare şi plata gazelor naturale, precum şi cu privire la utilizarea gazelor naturale de către consumatorii finali.	Deoarece Legea cu privire la eficienţa energetică nu conţine asemenea prevederi, ar fi oportune iniţiativele legislative în acest sens. Asemenea iniţiative ar putea fi corelate cu dezvoltarea sistemului de etichetare energetică a produselor folosite în construcţii.	

Participarea la evenimentele UE în domeniul energetic	- Republica Moldova a aderat la Tratatul Comunității Energetice. Protocolului privind aderarea Republicii Moldova la Comunitatea Energetică a fost semnat la Viena la 17 martie 2010. - „INOGATE" Inițiativa de economisire a energiei în sectorul construcțiilor din Europa de Est şi Asia Centrală (ESIB) (perioada – 2010 – 2013) - „INOGATE" Sprijin pentru angajarea oraşelor din Europa de Est şi Asia Centrală în "Pactul primarilor" (perioada 2011-2013) - Secretariatul Tehnic INOGATE şi programul complex pentru sprijinul inițiativei de la Baku şi a obiectivelor energetice ale Parteneriatului Estic (perioada – 2012-2015 - Programul Regional „SYNENERGY"	- Proiectul ESIB prevede Sprijinirea şi dezvoltarea de aplicații în practică a legislației privind eficiența energetică în clădiri, inclusiv elaborarea de coduri de construcție şi a standardelor, precum şi sprijinul pentru armonizarea politicilor şi practicilor de reglementare la nivel regional. - Prin "Pactul primarilor" semnatarii se obligă să mărească eficiența energetică şi să folosească resurse energetice regenerabile pe teritoriile lor, prin aceasta contribuind la îndeplinirea obiectivului Uniunii Europene de reducere a emisiilor CO2 cu 20% pînă în 2020. - Identificarea lacunelor în cunoştințe despre posibilitățile de îmbunătățire a eficienței energetice şi surselor regenerabile de energie, precum şi obstacole în calea transferului de bune practici şi tehnologii. Inițiative de sprijin care vizează creşterea gradului de conştientizare și întărirea capacităților instituționale. - Program Regional European consideră susținerea unui mediu favorabil pentru investiții şi creşterea securității energetice; consolidarea planificării în sectorul energetic la nivelul autorităților publice; îmbunătățirea eficienței energetice în clădiri rezidențiale şi publice, ca parte a unei strategii globale de reducere a cererii în creştere şi sporirii competitivității sectorului energetic.	- Unele programe sunt lansate dar nu sunt acoperite financiar, de exemplu Program Regional European pentru 9 țări, inclusiv Republica Moldova	4 – Progres înalt
(64) Progresele privind rețelele electrice *Progres modest – 2 puncte din 5 maxim*				

- Reducerea substanțială a pierderilor de rețea (în special rețele electrice şi termice).	- rețeaua internă de transport a energiei electrice a fost îmbunătățită datorită sprijinului oferit ÎS "Moldelectrica" de către Banca Mondială şi au fost realizate investiții ale statului şi ale SA "Moldovagaz" pentru extinderea conectării oraşelor şi satelor la rețeaua de gaze naturale. În aceeaşi direcție, Banca Europeană de Investiții (BEI) şi Banca Europeană pentru Reconstrucție şi Dezvoltare (BERD) au aprobat recent credite pentru consolidarea rețelei interne de transport a energiei electrice; - au fost îmbunătățiți indicatorii de calitate ai serviciilor de aprovizionare cu energie electrică şi gaze naturale; - dintre acțiunile programate pentru asigurarea accesului real al sistemelor naționale de energie electrică şi de gaze naturale la sistemele din UE au fost finalizate: linia electrică Fălciu – Goteşti, studiul de fezabilitate pentru linia de 400 kV Suceava – Bălți şi a fost obținută aprobarea de către programul operațional comun România – Republica Moldova – Ucraina a grantului pentru studiul de fezabilitate privind conectarea la sistemul ENTSO-E	- asigurarea financiară a proiectelor pentru extinderea conectării orașelor și satelor la rețeaua de gaze naturale; - finalizarea tuturor acțiunilor legate de asigurarea accesului real al sistemelor naționale de energie electrică și gaze naturale este un proces de durată, menit să permită realizarea beneficiilor estimate în urma aderării la Tratatul Comunității Energetice;	- Pierderile în rețeaua de distribuție a curentului electric în Moldova sunt de 12%, mult peste normele UE, care prevăd pierderi de 3%. Potrivit Raportului de monitorizare ANRE comparativ cu anul 2011 în 2012 consum tehnologic şi pierderi în rețelele de distribuție au scăzut doar cu 0,6 % (3,3 mil. kWh). De exemplu, Strategia energetica 2030 prezintă un indicator de reducerea pierderilor de energie electrică în rețelele de transport şi distribuție cu 13%, dar reducerea pierderilor de căldură în rețelele de transport şi distribuție cu 2% pînă 2015. - Dependența aprovizionării cu energie electrică doar de la 2 surse (Ucraina şi MGRES), ceea ce reprezintă un risc sporit pentru securitatea energetică. - Uzura fizică a liniilor electrice de transport la nivel de 75-80%. - Investiții insuficiente în modernizarea infrastructurii termice a SA „Termocom"	2 – Progres modest
(65) Îmbunătățirea transparenței, siguranței şi securității rețelei de tranzit a gazelor naturale *Progres minor (1 punct din 5 maxim)*				
- Reabilitarea şi modernizarea în continuare a rețelei;	-aprobarea Regulamentului cu privire la calitatea serviciilor de transport şi de distribuție a gazelor naturale; - Documentul privind colaborarea în domeniul securității energetice a fost semnat de către Moldova și România; - A fost efectuat studiul de fezabilitate al proiectului Gazoductul Iași – Ungheni	- Documentele elaborate în vederea reformării rețelei de gaze naturale și eliminării monopolului în domeniu nu pot fi evaluate ca impact pînă cînd nu sunt dovedite funcționale	- Monopol în domeniu provizionării gazelor naturale joacă un rol decisiv în implementarea legislației adoptate	1 – Progres minor

- Identificarea şi începerea implementării opțiunilor de reformare pentru rețeaua de gaze naturale (tranzit); Instalarea unor dispozitive suplimentare de contorizare a gazelor naturale pe conducte de la punctele de trecere a frontierei.	- Prin Hotărîrea ANRE a fost aprobat Regulamentul pentru furnizarea şi utilizarea gazelor naturale nr. 415 din 25.05.2011 - Prin Hotărîrea ANRE a fost aprobat Regulamentul cu privire la calitatea serviciilor de transport şi de distribuție a gazelor naturale nr. 416 din 09.06.2011 - Regulamentul cu privire la modul de măsurare a gazelor naturale în scopuri comerciale Nr. 385 din 12.08.2010, în redacție nouă a fost revizuit de ANRE.	- Prevederile regulamentului cu privire la modul de măsurare a gazelor naturale în scopuri comerciale se țin de raporturile juridice cu privire la activitatea de măsurare a gazelor naturale a participanților la această piață, colectarea şi prezentarea datelor cu privire la echipamentele de măsurare a gazelor naturale, a datelor constatate la citirea indicațiilor echipamentelor de măsurare în scopul facturării, menținerii bazelor de date şi asigurării transparenței acestor activități.	- Cea mai stringentă problema este lipsa surselor alternative de procurare a gazelor naturale şi dependența de un singur furnizor continuă de a fi cea mai mare problema securității aprovizionării cu gaze naturale. Pînă cînd nu este rezolvată documentele elaborate sunt funcționale doar partial.	1 – Progres minor
(66) Progrese privind eficiența energetică şi utilizarea surselor regenerabile de energie				
Progres înalt (4 puncte din 5 maxim)				

- Elaborarea unui Plan de Acțiuni pentru sporirea eficienței energetice, intensificarea utilizării resurselor regenerabile de energie şi consolidarea instituțiilor corespunzătoare, însoțit de un plan de finanțare, obiective cantitative şi termene de implementare	- aprobarea Planului național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015 - În decembrie 2010 a fost instituită Agenția pentru Eficiență Energetică prin reorganizarea Agenției Naționale pentru Conservarea Energiei. - Aprobarea Legii privind auditul energetic	- Scenariul de bază, cît şi impactul celorlalte opțiuni, au fost modelate cu ajutorul instrumentului de planificare energetică MARKAL. Acesta a fost creat într-o perioadă de peste 2 decenii de către Programul Analiza Sistemelor Tehnologice Energetice (Energy Technology Systems Analysis Programme/ETSAP) al Agenției Internaționale pentru Energetică şi reprezintă un instrument de planificare care poate prognoza evoluția dezvoltării pieței energetice pentru o perioadă de 40-50 ani. - Astfel, conform prognozei MARKAL, către anul 2020, consumul cumulativ al aparatelor de uz casnic vizate va creşte de la 2,72 PJ pînă la 6,36 PJ. Aceasta se datorează în primul rînd creşterii dotării gospodăriilor casnice, cît şi creşterii prețului la energia electrică cu 3% anual potrivit Studiul World Energy Outlook 2009. Respectiv, dacă prețul 1 kWh constituie 1,66 lei în 2010, în 2020 acesta va fi egal cu 2,23 lei. - Creşterea treptată planificată a eficienței energetice cu pînă la 10% ar însemna că mai multe mărfuri ar putea fi produse cu aceeaşi cantitate de energie sau că acelaşi produs intern ar putea fi obținut cu mai puține resurse energetice, ceea ce este echivalent cu mai puține costuri. Economiile anuale pot fi canalizate spre noi investiții, în diferite proporții, în funcție de sector.	- Capacități instituționale insuficiente în sectorul energetic, în special pentru implementarea politicilor în domeniul eficienței energetice şi surselor de energie regenerabile - Conştientizarea slabă şi cunoştințe insuficiente privind aspectele de eficiență energetică şi surse de energie regenerabilă - Implementarea necorespunzătoare a politicilor în domeniul eficienței energetice şi surselor de energie regenerabile - Lipsa studiilor relevante în domeniul eficienței energetice şi resurselor regenerabile de energie - Potențialul existent de surse de energie regenerabilă în mixul energetic este încă insuficient valorificat;	4 – Progres înalt

- Implementarea unui set de măsuri de cost redus în acest domeniu.	- A fost elaborată Foaie de parcurs pentru eficienta energetica a cladirilor - Implementarea proiectelor de promovare a eficienței energetice şi utilizare a resurselor regenerabile de energie în instituțiile publice, acordînd prioritate şcolilor, grădinițelor, spitalelor şi altor clădiri de menire socială	- Proiectul MOSEFF este susținut de BERD cu un buget de 20 milioane euro şi va sprijini investițiile în domeniul eficienței energetice a întreprinderilor din Republica Moldova;	- În Moldova sunt limitate posibilitățile de a oferi agenților economici şi gospodăriilor casnice credite cu dobândă mică. Însă pot fi întreprinse eforturi pentru a crea un sistem de acordare a facilităților fiscale proprietarilor de clădiri, inclusiv APL, pentru măsurile de ridicare a eficienței energetice în clădiri. - Nu este stabilită o clasificare unică a clădirilor conform tipului funcțional, care se va utiliza în toate documentele normative referitoare la proiectarea sistemelor tehnice în clădiri, protecția termică, auditul energetic şi certificarea energetică, calculul performanței energetice s.a. - Trebuie să fie stabilită o clasificare unică a clădirilor conform performanței energetice. Indicatorii de performanță energetică, utilizați în diferite norme tehnice pentru clasificarea clădirilor conform performanței energetice, trebuie să fie exprimați în aceleaşi unități de măsură; să cuprindă întregul consum de energie a tuturor componentelor clădirii pentru perioada de un an; să fie cuprinşi într-o clasificare cu acelaşi număr de clase (de ex., 6 clase de la A la F). - E necesară corelarea normelor tehnice cu legislația privind proiectarea ecologică. Ar fi oportun ca MDRC să participe la elaborarea legislației privind etichetarea energetică şi proiectarea ecologică.	4 – Progres înalt
Societatea Informațională: Progres modest (2,4 puncte din 5 maxim) ***(67) Accelerarea progresului la capitolul politica şi reglementarea în domeniul comunicațiilor electronice***				

Progres de la modest la moderat (2,6 puncte din 5 maxim)				
Adoptarea unei politici naționale privind dezvoltarea sectorului.	- Adoptarea în 2005 a Strategiei Naționale de edificare a societății informaționale – „Moldova electronică”, însoțită și de un plan de acțiuni. - Adoptarea în 2010 a HG „Cu privire la aprobarea Programului de dezvoltare a accesului la internet în bandă largă pe anii 2010-2013”. - Aprobarea în 2011 a Programului strategic de modernizare tehnologică a guvernării (e-Transformare). - Aprobarea Planului de acțiuni pe anul 2013 privind implementarea inițiativei „Guvern fără hârtie”.	În perioada 2005-2010 numărul utilizatorilor de internet raportați la 100 de locuitori a crescut de la 16,2 la 38,0. Conform Raportului Global de Competitivitate pentru 2012-2013, indicatorul a rămas la 38,0, țara noastră ocupând locul 74 din totalul a 144 de țări.	După ce în mai 2012 Guvernul a aprobat proiectului de lege cu privire la aprobarea Strategiei de dezvoltare a sectorului tehnologiei informației şi comunicațiilor pe anii 2012-2015, în decembrie a aceluiași an documentul a fost retras din Parlament. În general, procesul de elaborare a acestei Strategii a fost destul de lent.	3 – progres moderat
Adoptarea unui cadru cuprinzător de reglementare inclusiv licențierea, accesul şi interconexiunea, numerotarea, tarife orientate spre cost, Serviciul Universal şi drepturile utilizatorilor, protecția confidențialității şi securitatea datelor.	- A fost adoptat în 2008 proiectul Regulamentului privind serviciul universal. - Din 15 septembrie 2008 a intrat în vigoare regimul de autorizare generală (notificare) în domeniul comunicațiilor electronice şi tehnologia informație. - Adoptarea în 2008 a Legii comunicațiilor electronice. - Crearea în 2010 a Centrului de Guvernare Electronică (E-Government). - Adoptarea în 2011 a Legii cu privire la protecția datelor cu caracter personal care a înlocuit pe cea veche adoptată în 2007.	Din momentul lansării Centrului de Guvernare Electronică au fost lansate o serie de inițiative care au simplificat procedurile de obținere a unor documente și de beneficiere a unor servicii publice pentru cetățeni (ex: e-cazier, platforma datelor deschise, platforma unică a serviciilor publice) și business (ex: declarație electronică, declarație rapidă, e-licențiere).	- Nu a fost aprobat la timp Programul Național privind implementarea Serviciului Universal, fapt ce nu a permis lansarea serviciului respectiv. - Majoritatea acțiunilor au fost implementate cu întârziere semnificativă. Spre exemplu, prima Lege cu privire la prelucrarea datelor cu caracter personal a fost adoptată în februarie 2007, deși termenul de realizare a fost trimestrul II, 2006; regulamentul cu privire la serviciul universal a fost elaborat în 2008 și supus consultărilor publice în 2009, deși termenul de realizare a fost trimestrul IV, 2005; regimul de autorizare generală (notificare) în domeniul comunicațiilor electronice şi tehnologia informație a intrat în vigoare în septembrie 2008, în timp ce termenul de executare a fost trimestrul IV, 2005.	3 – progres moderat

Implementarea eficientă a liberalizării pieței inițiată la 1 ianuarie 2004 inclusiv susținerea unui mediu pe deplin competitiv.	- Adoptarea în 2008 a Legii comunicațiilor electronice în conformitate cu directivele UE. - Au fost adoptate noi condiții de facilitare a accesului operatorilor noi pe piața comunicațiilor electronice.	S-au diversificat serviciile prestate de operatorii de pe segmentele de piață competitive.	Concurența cea mai redusă este pe piața telecomunicațiilor, care formal este liberalizată din ianuarie 2004, dar în realitate este dominată de operatorul de stat „Moldtelecom" datorită monopolului acesteia asupra infrastructurii de acces.	2 – progres modest
Asigurarea independenței, sporirea împuternicirilor şi îmbunătățirea eficienței Agenției Naționale pentru Reglementare în domeniul Telecomunicațiilor şi Informatică (ANRTI) prin intermediul alocării unor resurse umane şi financiare adiționale şi sporirea puterilor de aplicare în practică a deciziilor.	La 14 martie 2008, odată cu intrarea în vigoare a Legii comunicațiilor electronice, a fost înființată Agenția Națională pentru Reglementare în Comunicații Electronice şi Tehnologia Informației (ANRCETI), prin reorganizarea Agenției Naționale pentru Reglementare în Telecomunicații şi Informatică (ANRTI). Noua lege extinde şi consolidează împuternicirile ANRCETI în ceea ce priveşte promovarea concurențe loiale şi crearea condițiilor necesare pentru o bună funcționare a pieței comunicațiilor electronice.	Impactul este dificil de estimat.	ANRCETI nu este independentă față de Guvern, fapt ce afectează eficiența acesteia. În particular, aceasta este obligată să consulte Guvernul la stabilirea tarifelor, directorul și directorii adjuncți sunt desemnați de Guvern pe un termen de doar 4 ani (coincide cu ciclul electoral) și pot fi eliberați din funcție la fel de Guvern.	2 – progres foarte modest
Sporirea capacităților comerciale ale MoldTelecom-ului în viitorul mediu competitiv.	- S-au implementat măsuri de separare a evidenței contabile şi separarea costurilor la serviciile prestate.	Compania Moldtelecom a elaborat servicii noi de video-telefonie, videoconferințe, IP telefonie, telefonie mobilă şi servicii de transmitere a datelor Internet fără fir. În general, compania și-a diversificat spectrul de servicii.	- Moldtelecom deține monopolul asupra infrastructurii de acces, fapt ce o avantajează față de concurenții său și îi permite periodic să facă abuz de poziția dominantă pe piață. - Implementarea rebalansării tarifelor a fost tergiversată, sugerând influența politică în acest proces. - Activitatea Moldotelecom-ului nu este transparentă, ultimul raport de activitate a întreprinderii disponibil pe pagina electronică a acesteia datează din 2008.	3 – progres moderat
(68) Accelerarea progresului în dezvoltarea serviciilor Societății Informaționale şi în integrarea Moldovei în Programul de cercetare TSI (Tehnologiile Societății Informaționale).				

Progres modest (2,3 puncte din 5 maxim)				
Continuarea implementării politicii naţionale şi strategiei privind edificarea Societăţii Informaţionale şi alocarea fondurilor suficiente pentru implementare.	- Adoptarea în 2005 a Strategiei Naţionale de edificare a societăţii informaţionale - "Moldova electronică", după adoptarea în 2004 a Politicii Naţionale privind societatea informaţională. - Planul de acţiuni pentru realizarea Strategiei Naţionale „Moldova electronică" a fost aprobat în 2006.	- Rata de penetrare a calculatoarelor a crescut de la 3 la 37 calculatoare la 100 locuitori în perioada 2004-2010. - În perioada 2007-2011, nivelul de penetrare a telefoniei mobile a crescut de la 52,6 unităţi la 100 de locuitori până la 104,3 unităţi.	- Nu sunt create condiţii egale pentru toţi operatorii pe piaţa telecomunicaţiilor, fiind vădit avantajat Moldotelecom-ul – compania cu capital majoritar de stat. - Structura de reglementare a pieţei este dependentă de Guvern şi vulnerabilă la presiuni politice.	3 – progres moderat
Promovarea utilizării pe larg a noilor tehnologii în business şi administraţie, în special în domeniul sănătăţii şi educaţiei (e-comerţ, e-guvernare, e-sănătate, e-instruire), prin asigurarea unei infrastructuri avansate, dezvoltarea conţinutului şi introducerea proiectelor pilot.	- Crearea în 2010 a Centrului de Guvernare Electronică (E-Government), care a lansat o serie de iniţiative care au simplificat procedurile de obţinere a unor documente şi de beneficiere a unor servicii publice pentru cetăţeni (ex: e-cazier, platforma datelor deschise, platforma unică a serviciilor publice) şi business (ex: declaraţie electronică, declaraţie rapidă, e-licenţiere).	Impactul este dificil de estimat deoarece majoritatea acţiunilor au fost implementate relativ recent.	- Problema majoră care limitează dezvoltarea sectorului este monopolul companiei de stat Moldtelecom la prestarea serviciilor de conexiune primară. - În cazul administraţiei publice locale lipsesc resursele financiare şi umane necesare pentru realizarea unui progres cât de cât vizibil.	3 – progres moderat
Sporirea nivelului de utilizare a Internetului şi serviciilor on-line de către cetăţeni prin intermediul programelor publice de instruire în domeniul utilizării computerelor.	Nu s-au desfăşurat programe publice de instruire a populaţiei.	Impactul este dificil de estimat.	Accesul la internet rămâne unul redus în localităţile rurale.	0 – lipsă de progres
Adoptarea unui plan special de promovare a participării Moldovei la compartimentul Tehnologiile Societăţii Informaţionale a celui de-al 6-lea Program-cadru.	Academia de Ştiinţe a Moldovei reprezintă instituţia gazdă a Punctelor Naţionale de Contact pentru PC7, iar Institutul de Dezvoltare a Societăţii Informaţionale găzduieşte Punctul Naţional de Contact pentru domeniul TIC al PC7.	Impactul este dificil de estimat.	Nu a fost adoptat un plan special de promovare a participării Moldovei la PC7 şi de valorificare a oportunităţilor acestui program.	3 – progres moderat

Sănătatea publică: Progres moderat (3,1 puncte din 5 maxim)				
(80) Sporirea nivelului de securitate a sănătății şi siguranței epidemiologice în Moldova în conformitate cu Legislația UE şi în cooperare şi cu sprijinul OMS. Ralierea sistemului informațional al Moldovei la indicatorii sănătății aplicați în UE				
Organizarea colectării informațiilor privind indicii sănătății	- A fost efectuată o analiză a sistemului informațional în sănătate şi adoptat Planul strategic de dezvoltare a Sistemului Național Informațional în Sănătate; - Au fost fortificate capacitățile de colectare a informațiilor în sănătate prin crearea Centrului Național de Management în Sănătate; - A fost elaborat un set de indicatori pentru evaluarea performanței sistemului de sănătate şi inițiată realizarea primului raport național :Evaluarea Performanței Sistemului de Sănătate al Republicii Moldova, 2011.	Impactul acțiunilor întreprinse este moderat. Sistemul informațional în sănătate încă nu dispune, la nivel național, de soft-uri pentru colectarea, transmiterea, stocarea şi prelucrarea automatizată a datelor, iar infrastructura tehnologiilor de comunicare nu este disponibilă la toate nivelele, mai cu seamă la nivel sub-național. Majoritatea datelor primare sunt colectate manual ceea ce reprezintă o sarcină suplimentară pentru personalul instituțiilor medicale. Datele colectate, totuşi, nu sunt analizate şi nu generează informații relevante care să contribuie la elaborarea politicii de sănătate.	-Dezvoltarea Sistemului Informațional în Sănătate nu a devenit o prioritate a politicii de finanțare a sănătății -Planul strategic de dezvoltare a Sistemului Național Informațional în Sănătate se realizează foarte lent, cu excepția măsurilor susținute financiar de partenerii internaționali de dezvoltare -Resurse interne limitate pentru instituirea rețelei informaționale şi a produselor de soft de transmitere şi prelucrare a datelor şi informațiilor -Insuficiența de personal instruit în domeniul managementului bazelor de date	3 – Progres moderat
Efectuarea schimbului de informație şi experiență tehnică în vederea facilitării participării în Rețeaua Uniunii Europene destinată Prevenirii şi Controlului Bolilor Infecțioase. Participarea în rețelele de supraveghere în special cele care colectează date şi informații privind SIDA, infecții sexual transmisibile, hepatita B şi C	- A fost evaluat, în cadrul instrumentului TAIEX, gradul de pregătire a Republicii Moldova pentru participare la rețeaua UE destinată prevenirii şi controlului bolilor infecțioase; - Sistemul de supraveghere a bolilor infecțioase din Republica Moldova a fost ajustat la cerințele Sistemului european de supraveghere (TESSy). - Republica Moldova a participat în rețelele de supraveghere la Euro HIV a tuturor datelor epidemiologice privind HIV/SIDA, iar din 2008 a inițiat raportarea către Centrul European de Prevenire şi Control al Bolilor.	Republica Moldova interacționează cu Centrul European de Prevenire şi Control al Bolilor şi raportează, cu regularitate, către acesta datele referitoare la supravegherea bolilor infecțioase. Profilul de boli infecțioase, raportate către Centrul European de Prevenire şi Control al Bolilor, oferă informații comparative valoroase şi relevante pentru Republica Moldova şi o imagine de ansamblu la nivelul UE.		4- Progres înalt

Îmbunătățirea sistemului de asistență medicală primară şi a prevenirii bolilor, de tipul SIDA, în special în localitățile rurale şi comunitățile nevoiaşe precum şi în cadrul grupurilor social vulnerabile	- Au fost implementate proiecte investiționale pentru consolidarea asistenței medicale primare (finanțate de Banca Mondială şi de UE); - A fost stabilit spectrul serviciilor prestate de asistența medicală primară cu acordarea atenției adecvate necesităților grupurilor social-vulnerabile; - A fost reformată structura organizatorică a prestatorilor de asistență medicală primară prin separarea acestora de la spitale. - A fost aprobată Strategia de dezvoltarea a asistenței medicale primare, 2010-2013.	Rezultatele acțiunilor întreprinse au avut o influență moderată asupra îmbunătățirii calității asistenței medicale primare. A crescut ponderea prestatorilor de asistență medicală primară contractați de către Compania Națională de Asigurări în Medicină (de la 6,7% în 2007 până la 35% în 2011). Totodată, numărul medicilor de familie este în scădere (a.2005 – 2066; a.201 1 - 1852) şi majoritatea instituțiilor de asistență medicală primară, care duc lipsă de medici de familie, sunt în localitățile rurale. Migrația medicilor de familie din instituțiile rurale este un indicator important care vorbeşte despre rolul încă neînsemnat al asistenței medicale primare în sistemul de sănătate.	- Menținerea preferințelor, atât la nivelul profesioniştilor din sistemul sănătății, cât şi în populația generală a preferințelor pentru serviciile medicale specializate; - Exodul forței de muncă din asistența medicală primară şi motivarea insuficientă a medicilor de familie; - Funcții şi atribuții semnificative, legate de sănătatea populației, repartizate medicilor de familie fără asigurarea unui suport efectiv de reglementare, atât la nivel de prestatori de asistență medicală primară, cât şi la nivel de conlucrare cu alte servicii.	3 – Progres moderat
Modernizarea sistemului de urgență	- A fost dezvoltată, după principiul regional, o infrastructură de asistență medicală urgentă care acoperă în rază geografică de 25 km întreg teritoriul țării cu serviciile ambulanței; - A fost aprobat noul cadru de reglementare a activității serviciilor de asistență medicală urgentă (a.2009) - A fost elaborat Programul național de dezvoltare a asistenței medicale de urgență, 2011-2015.	Impactul măsurilor adoptate este moderat. Numărul de apeluri prin telefon în dispeceratul central „903” al stației de asistență medicală urgentă s-a majorat de la 938214 în 2005 la 1007158 în 2011. Numărul de refuzuri la solicitări neîntemeiate s-a redus de la 3233 în 2005 la 228 în 2011. Asigurarea cu transport sanitar specializat s-a majorat de la 77% în 2005 până la 94,3 în 2011. Limitările existente în serviciile de telecomunicații au condus la neinstituirea sistemului național unic pentru apeluri de urgență „112”.	- Secțiile operative cu servicii de dispecerat medicale, nu dispun de tehnologiile necesare; - Nu sunt dezvoltate capacitățile de intervenție în cazuri de urgență integrate la nivel național cu Serviciul de pompieri şi descarcerare; - Infrastructura proastă a drumurilor, în special din localitățile rurale, contribuie la reducerea termenului de utilizare a transportului sanitar şi sporirea cheltuielilor pentru întreținerea acestuia.	3 – Progres moderat

Autonomia serviciilor medicale, în special în spitale	- A fost aprobat cadrul legal care reglementează că activitatea instituțiilor medico-sanitare publice încadrate în asigurarea obligatorie de asistență medicală se desfăşoară pe principiul de autofinanțare, de non profit; - A fost aprobat Regulamentul-cadru al instituției medico-sanitare publice care prevede, inclusiv, şi organele de conducere şi de administrare.	Consecințele măsurilor adoptate sunt moderate. S-a realizat trecerea de la finanțarea instituțiilor medico-sanitare medicale în corespundere cu "necesitățile" infrastructurii (paturi, personal etc.) spre achiziționarea serviciilor în conformitate cu necesitățile populației. Introducerea relațiilor contractuale între Compania Națională de Asigurări în Medicină şi prestatorii de servicii medicale a creat condiții pentru promovarea productivității, reducerea costurilor fixe şi, nu în ultimul rând, împuternicirea furnizorilor de a răspunde noilor stimulente.	- Consiliile de administrare a instituțiilor medico-sanitare publice au atribuții limitate în luarea deciziilor; - Fondatorii instituțiilor medico-sanitare încă dețin dreptul în luarea deciziilor privind numirea/eliberarea din funcție a conducătorilor instituțiilor medico-sanitare publice; - Reglementările ce țin de organizarea şi funcționarea instituțiilor medico-sanitare publice sunt insuficiente, în special în domeniile ce țin de activitatea subdiviziunilor funcționale, atribuțiile, accesul la servicii, asigurarea calității etc.	3 – Progres moderat
Monitorizarea implementării asigurărilor medicale obligatorii.	- Au fost aprobate reglementări pentru colectarea, raportarea datelor primare, formularele de raportare pentru serviciile prestate în baza contractului de prestare a serviciilor încheiat cu Compania Națională de Asigurări în Medicină; - A fost aprobată structura Raportului anual privind utilizarea fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală. - Au fost realizate studii, inclusiv de partenerii internaționali de dezvoltare, privind implementarea asigurării obligatorii de asistență medicală	Impactul acțiunilor întreprinse este moderat. Prin implementarea asigurării obligatorii de asistență medicală s-a obținut un model de finanțare stabil şi simplu, s-a asigurat echitatea în distribuirea resurselor şi a serviciilor, prin comasarea fondurilor din buget, a salariaților şi a patronilor. Inegalitatea în cheltuieli de sănătate pe raioane s-a redus de la 0,141 în 2004 până la 0,096 în 2010. Rapoarte anuale privind utilizarea fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală sunt examinate de Guvern şi dezbătute în Parlament. Transparenta prestatorilor de servicii şi a Companiei Naționale de Asigurări în Medicină încă necesită a fi îmbunătățită.	- Compania Națională de Asigurări în Medicină nu procură serviciile în baza performanței realizate de către instituțiile medico-sanitare; - Acoperire insuficientă a populației cu asigurare obligatorie de asistență medicală (80,6% către 01.01.2012); - Număr mare de categorii de populație subvenționate totalmente de către stat; - Lipsa unui sistem funcțional de asigurare a calității serviciilor; - Existența plăților neformale în sistem.	3 – Progres moderat

Îmbunătățirea standardului de instruire în practica generală pentru personalul medical cu studii superioare şi medii.	- A fost introdus Sistemul European de Credite Academice Transferabile în învățământul superior medical; - A fost aprobat Programul de dezvoltare a învățământului medical şi farmaceutic în Republica Moldova, 2011-2020.	Rezultatele acțiunilor întreprinse au un efect moderat. Universitatea de Stat de Medicină şi Farmacie „Nicolae Testemițanu" şi colegiile de medicină aplică diverse metode interactive de predare, analiza cazului clinic şi nemijlocit la patul pacientului, medicina bazată pe dovezi, programe virtuale, pacienți standardizați, instruirea la distanță etc. Curriculum-ul încă nu este centrat pe elev, student şi rezident, în conformitate cu standardele europene, ale WFME şi ISCED.	- Capacitate perimată de recrutare, selectare şi integrare a resurselor umane în instituțiile de învățământ medical şi farmaceutic; - Subdezvoltarea sistemelor de transfer tehnologic al realizărilor ştiințifice, de implicare a cadrului profesoral-didactic, a studenților şi rezidenților în proiectele de cercetare ştiințifică.	3 – Progres moderat

■ Note despre metodologie

Principiul de monitorizare pornește de la structura PAUERM. Astfel, documentul este constituit din *domenii generale de politici* (ex: Dialogul politic și reformele), fiecare cuprinzând câteva *domenii specifice de politici* (ex: democrația și supremația legii). La rândul lor, fiecare din domeniile specifice se bazează pe *obiective* (ex: Consolidarea stabilității şi eficacității instituțiilor care garantează democrația şi supremația legii), iar pentru fiecare obiectiv sunt definite *acțiuni specifice*. În procesul evaluării, pentru fiecare acțiune specifică a fost atribuită câte o notă de la 0 (minimă) la 5 (maximă), care a cuantificat progresul în perioade 2005-2012 în implementarea acțiunii respective.

Grila notelor și calificativele atribuite:

Intervalul	**Calificativul**
0 – 0,5	Lipsă de progres
0,6 – 1,5	Progres minor
1,6 – 2,5	Progres modest
2,6 – 3,5	Progres moderat
3,6 – 4,5	Progres înalt
4,6 – 5,0	Progres foarte înalt

Media aritmetică a notelor atribuite pentru fiecare acțiune specifică va servi la estimarea progresului de până acum pe domeniile specifice de politici. În baza mediei notelor pentru domeniile specifice de politici se va calcula nota pentru fiecare domeniu general de politici.

Sursele de informații

Autorii au valorificat toate sursele publice de informații care au tangențe cu fiecare acțiune specifică monitorizată și cu obiectivul stipulat in PAUERM. Acestea sunt:

- Legislația națională
- Paginile electronice ale instituțiilor publice
- Interviuri cu specialiști din domeniu
- Date statistice
- Studii/rapoarte/note de politici/evaluări efectuate de alte instituții publice și private, autohtone și străine

Oricare alte acțiuni, declarații, interviuri etc. care au tangențe cu acțiunea specifică monitorizată.